

CATALOGUS LIBRORUM
BIBLIOTHECAE COLLEGII GERMANICI ET HUNGARICI ROMAE

ADATTÁR XVI-XVIII. SZÁZADI SZELLEMI
MOZGALMAINK TÖRTÉNETÉHEZ
MATERIALIEN ZUR GESCHICHTE DER GEISTESSTRÖMUNGEN
DES 16.-18. JAHRHUNDERTS IN UNGARN

17/3.

Sorozatszerkesztő

KESERŰ BÁLINT
BALÁZS MIHÁLY

A borítón

a kollégium épülete

(Giuseppe Vasi metszete, *Delle magnificenze di Roma antica e moderna*, IX,
Roma, nella stamperia di Niccolo, e Marco Pagliarini, 1759, tav. 164.)

HU ISSN 0230-8495
ISBN 978-963-7451-24-9

SZÁRAZ ORSOLYA

**Catalogus librorum Bibliothecae Collegii
Germanici et Hungarici Romae**

**Száraz Orsolya és
Rosa Pace
bevezetésével**

BUDAPEST – EGER

**MTA Könyvtár és Információs Központ
Eszterházy Károly Főiskola**

2015

Készült
a Szegedi Tudományegyetem BTK
Kulturális Örökség és Humán Információtudományi Tanszék,
a Debreceni Egyetem BTK Magyar Irodalom- és
Kultúratudományi Intézet,
az Eszterházy Károly Főiskola TKTK
Kulturális Örökség és Művelődéstörténeti Tanszék és
az MTA Könyvtár és Információs Központ
együttműködésével

A kötet elkészültét
a Debreceni Egyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet
OTKA K 101840. sz., és
az Eszterházy Károly Főiskola Médiainformatikai Intézet
TÁMOP 4.2.2.D-15/1/KONV-2015-0027
Digitális átállás az oktatásban című
pályázata támogatta

Szerkesztette
MONOK ISTVÁN

A dokumentum átírását lektorálta
SZABÓ ÁDÁM

Rosa Pace tanulmányát fordította
VERDES MIKLÓS

Technikai szerkesztő
DETRE ILDIKÓ

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó (SZÁRAZ ORSOLYA).....	VII
SZÁRAZ ORSOLYA	
A római Collegium Germanicum Hungaricum 17. századi könyvtára.....	IX
ORSOLYA SZÁRAZ	
La Biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico in un inventario del Seicento (riassunto)	LIII
ROSA PACE	
A Collegium Germanicum Hungaricum régi könyvtára	LIX
ROSA PACE	
L'antica Biblioteca del Pontificio Collegio Germanico e Ungarico	LXVII
Catalogus librorum Bibliothecae Collegii Germanici et Hungarici Romae (cca. 1670)	1
Személy- és helynevek mutatója / Index nominum personarum locorumque	95

Előszó

Kötetünk a Collegium Germanicum Hungaricum 17. századi, biztosan 1646 után készült könyvjegyzékét adja közre mutatókkal és két bevezető tanulmánnyal. Az átírás alapjául szolgáló Hist. 711a jelzetű kéziratot a kollégium levéltárában őrzik. A kézirattal Véghseő Tamás kezdett el foglalkozni a 2000-es évek elején, a kézirat egy részét át is írta. Ő a jegyzéket 1670 körül készültnek tartja (KtF XII. 28). Kutatási érdeklődésének homlokterébe azonban egyre inkább a görögkatolikus témák kerültek, ezért a munkát 2010-ben átengedte jelen sorok írójának. Én az átírást előlről kezdtem, majd mutatókat és tanulmányt készítettem a kiadáshoz. Az átírás szigorúan betűhű.

A kötetben olvasható Rosa Pace írása is, amelyben a rendelkezésére álló források alapján a könyvtár történetét mutatja be 1773-ig. Rosa Pace a római „Tor Vergata” Egyetemen végzett, jelenleg a Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum Könyvtárában dolgozik, feladata a régi gyűjtemény katalógizálása. Diplomamunkáját azokról a Lateráni Egyetemi Könyvtárban őrzött régi könyvekről írta, amelyek egykor a Collegium Germanicum állományában voltak.

A kötet elkészültét a Debreceni Egyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézetének OTKA K 101840. számú pályázata támogatta. Külön köszönet illeti elsősorban Monok Istvánt, hasznos tanácsaiért, lelkes és alapos lektori és szerkesztői munkájáért, Bitskey Istvánt a tanulmányomhoz fűzött értékes észrevételeiért és Szabó Ádámot lektori munkájáért.

Száraz Orsolya

A kollégium címere

(ismeretlen metsző, 18. század, a Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum levéltárában és annak engedélyével)

A római Collegium Germanicum Hungaricum 17. századi könyvtára*

A Collegium Germanicum Hungaricum 1580-ban két intézmény, a német (1552) és a magyar (1579) pápai intézet egyesítésével jött létre.¹ Vezetését a pápa a jezsuitákra bízta. A Collegium, amelynek célja elsősorban a spirituális nevelés volt, nem rendelkezett külön oktatói gárdával, a diákok a Collegium Romanum óráit látogatták.² Míg a legtöbb jezsuita tanintézetben kezdetben csak az alsóbb osztályok működtek (grammatika, poétika, retorika), addig a Collegium Romanumban már az 1550-es években is a teljes tananyagot tanították, azaz a diákok részt vehettek a hároméves filozófiai és a négyéves teológiai képzésben is, ahol a kor legkiválóbb professzoraitól tanulhattak.³ A Collegium Germanicum Hungaricum fő célja az volt, hogy egyházmegyei papokat képezzen a német nyelvű területek és a Magyar Királyság számára. A Collegium Romanum tanrendjét ennek a célnak megfelelően alakították ki.

A jezsuita kollégiumokban zajló oktatási munka igen hamar szükségessé tette könyvtárak létrehozását, amelyet a rendi szabályzat is előírt.⁴

* A tanulmány a Debreceni Egyetem Reformációkutató és Kora Újkori Művelődéstörténeti Műhely OTKA K 101840-es számú pályázata keretében készült.

¹ Jelen tanulmány témája nem teszi szükségessé a kollégium történetének bemutatását, amely mind a német, mind a magyar kutatás részéről jelentős figyelmet kapott. Itt csak a legfontosabb erre vonatkozó szakirodalmi munkákat említjük: Andreas STEINHUBER, *Geschichte des Kollegium Germanikum Hungarikum in Rom*, Freiburg im Breisgau, Herdersche Verlagshandlung, 1906, I–II; Peter SCHMIDT, *Das Collegium Germanicum in Rom und die Germaniker: Zur Funktion eines römischen Ausländerseminars (1552–1914)*, Tübingen, M. Niemeyer Verlag, 1984 (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom, 56); István BITSKEY, *Il Collegio Germanico-Ungarico di Roma: Contributo alla storia della cultura ungherese in età barocca*, Roma, Viella, 1996 (Studi e Fonti per la storia dell'Università di Roma, Nuova serie, 3).

² John W. O'MALLEY, *Az első jezsuiták*, ford. TÖRÖK Péter, Bp., Szent István Társulat, 2006, 262.

³ Uo., 242–243, 261.

⁴ Az ignáci konstitúciók még nem írják elő, csak javasolják, hogy a kollégiumokban legyen könyvtár („Bibliotheca communis, si fieri potest, in Collegiis

Az eddigi kutatások azt mutatják, hogy a könyvállományok ennek az igénynek a jegyében formálódtak, tükrözték a *Ratio studiorum*ban megfogalmazott oktatási elveket és a jezsuita spiritualitást, valamint nagy számban tartalmazták jezsuita szerzők munkáit.⁵

Bár a Collegium Germanicum Hungaricumban nem tartottak órákat, az intézménynek volt önálló könyvtára.⁶ Jelen tanulmányban arra vállal-

habeatur". *Constitutiones Societatis Iesu Anno 1558, Romae, in aedibus Societatis Iesu, 1558, 48.*), a későbbi generálisi előírás már ennél szigorúbb: „Praeter foundationis autem censum, congruam pro ratione numeri personarum habitationem, praeparatam cum suppellectili, et bibliotheca, templique, et scholarum aedificio, hortoque dare debebit. Quod si ex his aliquid desit, quod ex censu ipso foundationis suppleri debeat, monebitur de hoc, sicut et de re tota Praepositus Generalis.” Claudio AQUAVIVA, *Formula acceptandorum Collegiorum = Ordinationes Praepositorum Generalium, Instructiones, et Formulae Communes Toti Societati*, Neapoli, apud Tarquinium Longum, 1603, 138–139.

⁵ Lásd például néhány más jezsuita könyvtár állományát: *Magyarországi jezsuita könyvtárak 1711-ig, I*, Kassa, Pozsony, Sárospatak, Turóc, Ungvár, s. a. r. FARKAS Gábor, MONOK István, POZSÁR Annamária, VARGA András, szerk. MONOK István, VARGA András, Szeged, Scriptum Kft., 1990 (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, 17/1), 3–282; *Magyarországi jezsuita könyvtárak 1711-ig, II*, Nagyszombat 1632–1690, s. a. r. FARKAS Gábor Farkas, szerk. MONOK István, Szeged, Scriptum Kft., 1997 (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, 17/2), 39–339; Tiziana OLIVARI, *Alle origini della Biblioteca di Sassari = Le università minori in Europa (secoli XV–XIX)*, a cura di Gian Paolo BRIZZI, Jacques VERGER, Soveria Mannelli, Rubbettino, 1998, 878–884; Paolo TINTI, *La 'Libreria' del Collegio dei Gesuiti a San Bartolomeo = La libreria dei gesuiti di Modena*, a cura di P. T., Bologna, Pàtron, 2001 (Lyceum, 3), 21–27, továbbá az adattár rész; Rosa Marisa BORRACINA VERDUCCI, *La libreria del Collegio gesuitico maceratese (1565–1773) = Una pastorale della comunicazione: Italia, Ungheria, America e Cina: l'azione dei Gesuiti dalla fondazione allo scioglimento dell'Ordine*, a cura di Diego POLI, Roma, Il Calamo, 2002 (Quaderni linguistici e filologici, 13), 426–427, 435–440; Edoardo BARBIERI, *"Madamina, il catalogo è questo...": Per un'interpretazione della biblioteca gesuitica di Trento = La Biblioteca del Collegio dei Gesuiti di Trento*, a cura di Claudio FEDELE, Italo FRANCESCHINI, manoscritti a cura di Adriana PAOLINI, Trento, Provincia autonoma, Soprintendenza per i beni librari e archivistici, 2007 (Biblioteche e bibliotecari del Trentino, 4), XXIX–XXXII, továbbá az adattár rész.

⁶ A kötetek mai lelőhelye csak részben ismert. 1998-ban a Lateráni Egyetemen kiállításon mutatták be a XIII. Gergely által a Collegium Germanicum könyvtárának adományozott, jelenleg a Lateráni Egyetem könyvtárában őrzött ősszomiatványok és 16. századi kötetek egy részét. Ennek katalógusa: *Incunaboli*

kozunk, hogy ennek a könyvtárnak a 17. századi állományát részben rekonstruáljuk a kollégium mai levéltárában őrzött Hist. 711a jelzetű kézirat alapján.⁷ Csupán részben, mert a kézirat nem a teljes jegyzéket közli: hat szakcsoport könyveit, valamint a duplumokat sorolja föl.⁸ Bizonyosan hiányzik belőle a *historia sacra et profana* körébe tartozó könyvek jegyzéke.⁹ Erről a szakról némi tájékoztatást nyújt a duplumokat tartalmazó rész.

A szakrendes könyvjegyzék a szerzőket és a címeket közli, valamint a szakcsoport rövidítését. A duplumjegyzék is megadja a szakokat, azonban mindenféle rendszer nélkül sorolja fel a műveket. A legtöbbször megadja a kiadási helyet és a könyv formátumát is, a kiadási éveket viszont nem tünteti fel. A példányszámok kérdése is problematikus: a duplumjegyzék művei között némelyik kétszer-háromszor is szerepel, különböző példányszámadatokkal, ezért nem világos, hogy melyik adatot kell figyelembe venni, vagy hogy össze kell-e vonni őket. Ha a duplumjegyzék azon tételeit nem vesszük figyelembe, amelyek szerepelnek a szakrendes jegyzékben is, akkor a kézirat körülbelül 2200 tételt

e cinquecentine della biblioteca di Gregorio XIII Boncompagni: Dal Collegio Germanico alla Pontificia Università Lateranense, a cura di Luigi FALCONE, Roma, Pontificia Università Lateranense-Mursia, 1998. A kiállított könyvek között több olyan is volt, amely a jelen kötetben bemutatott kéziratban nem szerepel. A kérdésről lásd még Rosa Pace tanulmányát kötetünkben.

⁷ A levéltár anyagát a közelmúltban Tóth Tamás mutatta be: *A Collegium Germanicum et Hungaricum levéltára = Magyarország és a római Szentszék (Források és távolatok)*, szerk. TUSOR Péter, Bp.-Róma, MTA PPKE Lendület Egyháztörténeti Kutatócsoport, 2012, 137–156.

⁸ 1) Scripturales, Patres, Concionatores, Pii; 2) Litterae Humaniores; 3) Scholastici, Theol. Mor., Controv.; 4) Mathematici, Medici; 5) Philosophi; 6) Ius Canonicum, Ius Civile, Concilia, Ritus Varii, Instituta Religionum; 7) Duplicati.

⁹ Valószínűleg a Collegium Germanicum Hungaricum levéltárosa jegyezte fel egy gépiratos papírra, hogy hiányzik a dogmatikus teológia, a *historia sacra* és *profana*, a szentéletrajzok és az aszketikus irodalom. A könyvjegyzék dogmatikus teológiai munkákat fölvesz a 3. szakcsoportba, ezért valószínű, hogy ennek nem volt külön jelölt osztálya. Az aszketikus irodalom megfeleltethető az 1. szakrend Pii részével. A duplumjegyzék alapján kijelenthető, hogy a szentéletrajzokat a *historia sacrá*ba sorolták. Mindezek alapján mi itt csak a *historia sacra et profana* rész hiányát regisztráljuk.

tartalmaz.¹⁰ Ez valamivel több művet jelent, mivel olykor több mű tartozik ugyanazon tételhez.

A kéziratot paleográfiai ismérvek alapján Rosa Pace a 17. század közepére datálta.¹¹ Ez nagyjából megegyezik a mi megfigyelésünkkel. Ha a jegyzékben szereplő könyvek első kiadásait vesszük szemügyre, akkor a legkésőbb kiadott kötetnek egy 1666-os halotti beszéd tűnik.¹²

A továbbiakban a szakrendek szerint mutatjuk be a Collegium Germanicum Hungaricum 17. századi könyvállományának főbb jellemzőit.

Scripturales

Ezen címszó alatt egyrészt bibliakiadásokat, másrészt bibliakommentárokat találunk. Előbbi gyűjtemény elég szegényes, utóbbi viszont nagyon gazdag anyag, ami azért sem meglepő, mert a Collegium Romanumban olyan professzorok álltak az exegézis katedra élén, mint Manuel de Sá, Benito Pereyra, Francisco Toledo, Jean de Lorin vagy Cornelius a Lapide.¹³

A bibliakiadások közül megemlíthetjük a *Vulgata* javított kiadását, amelyet a bencés Isidoro Clario (1495 k. – 1555) készített az eredeti héber

¹⁰ Csak tájékoztatásképpen említünk néhány adatot más itáliai jezsuita könyvtárak állományára vonatkozóan. A Collegium Germanicum Hungaricuméval való összehasonlítás két ok miatt is problematikus lenne: 1) ezek a számok a leggyakrabban a feloszlás körüli évek állapotát tükrözik; 2) ahogyan azt fentebb már említettük, a Collegium Germanicum Hungaricum jelen tanulmányban vizsgált könyvjegyzéke nagy valószínűséggel nem teljes. – A leggazdagabb könyvállománnyal a Collegium Romanum rendelkezett, 40.000-re becsülik a könyvtárát. A palermói kollégium könyvtárában 1682-ben kb. 20.000 könyvet őriztek. A maceratai kollégium könyves állománya 1773-ban kb. 4000 művet számlált, míg a mirandolaié 2249-et. Az adatokat közli: TINTI, *i. m.*, 8–10.

¹¹ A kéziratról részletesen lásd Rosa Pace tanulmányát kötetünkben.

¹² A Marco Antonio Franciotti bíboros (1592–1666) temetésén mondott halotti beszédéről van szó: Giovanni Battista BOTTINI, *Oratio funebris de Cardinale Franciotto Purpuratorum principum idea*, Romæ, typis Ignatij de Lazaris, 1666.

¹³ Riccardo G. VILLOSLADA, *Storia del Collegio Romano, dal suo inizio (1551) alla soppressione della Compagnia di Gesù (1773)*, Roma, Universitas Gregoriana, 1954, 222–223.

és görög alapján.¹⁴ Műve első kiadása *Indexre* került, így a könyvtárban a későbbi javított és jóváhagyott kiadás lehetett meg. Itt találjuk Robert Estienne bibliakiadását is, amelyhez François Vatable (?–1547), francia hebraista írt jegyzeteket. Nem hiányzott a könyvtárból az a négy nyelvű (héber, káld, görög, latin) Biblia sem, amelyet az azt kiadó antwerpeni nyomdász Christopher Plantin után Plantin-Bibliának is neveznek. A jezsuita kollégiumokban az exegézis órákon a héber, a görög, a káld és a szír nyelvű bibliai szövegeket is tanulmányozták.¹⁵

A következő kisebb csoport, amelyet elkülöníthetünk, csupán néhány művet jelent. Ezek könyvtártudományi munkáknak is tekinthetők. Ide sorolható Sisto da Siena (1520–1569) *Bibliotheca sancta* című hatalmas bibliatudományi összefoglaló műve, valamint Antonio Possevino (1534–1611) *Bibliotheca selecta* és *Apparatus sacer* című munkái. A kutatás több jezsuita könyvtárra vonatkozóan is megállapította, hogy a 16. században a könyvek szakokba rendezésekor Possevino *Bibliotheca selecta*-ját követték a könyvtárosok.¹⁶

A szakcsoport legnagyobb részét a bibliakommentárok teszik ki, melyek keletkezési ideje az első századoktól kezdve egészen a 17. század közepéig terjed. Az egyik legkorábban keletkezett munka az 5. századi Nonnus Panopolitanus műve, János evangéliumának parafrázisa. A középkori exegeták írásai közül jelen van Hrabanus Maurus (784 k. – 856) Jeremiás siralmaihoz írt kommentárja, Gioacchino da Fiore (1145 k. – 1202) Apokalipszis-kommentárja, Hugo de Sancto Caro (1200 k. – 1263) szent-

¹⁴ A tanulmányban található szerzőkre és művekre vonatkozó adatok, amennyiben azt külön nem jelezzük, a Treccani online *Enciclopedia* és *Dizionario Biografico degli Italiani* szócikkeiből (www.treccani.it) és a Consortium of European Research Libraries adatbázisából (<http://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/search.pl>) származnak.

¹⁵ *Regulae professoris Sacrae Scripturae (Ratio atque institutio studiorum, 1599)* = *Monumenta paedagogica Societatis Iesu, V, Ratio atque institutio studiorum Societatis Iesu (1586, 1591, 1599)*, ed. Ladislaus LUKÁCS, Romae, Institutum Historicum Societatis Iesu, 1986, 383.

¹⁶ Possevino művéről: Albano BIONDI, *La Bibliotheca selecta di Antonio Possevino: Un progetto di egemonia culturale* = *La «Ratio studiorum»: Modelli culturali e pratiche educative dei Gesuiti in Italia tra Cinque e Seicento*, a cura di Gian Paolo BRIZZI, Roma, Bulzoni, 1981, 43–75. Possevino művének hatásáról néhány itáliai jezsuita könyvtár elrendezésére: Luigi BALSAMO, *Le biblioteche dei Gesuiti = Dall'isola alla città: I gesuiti a Bologna*, a cura di Gian Paolo BRIZZI, Anna Maria MATTEUCCI, Bologna, Nuova Alfa Editoriale, 1988, 184; OLIVARI, *i. m.*, 878–880; BORRACINA VERDUCCI, *i. m.*, 436.

írás-magyarázata, Albertus Magnus (1200 k. – 1280) Máté evangéliumához írt munkája, és természetesen nem hiányozhatnak a ferences Nicolaus de Lyra (1270 k. – 1349 k.) glosszái sem. Ugyanitt találjuk Pierre Bersuire (Berchorius, 1290 k. – 1362) két művét, a *Reductorium moralét* és a *Repertorium moralét*, utóbbi a prédikátorok számára készített kézikönyv, amelyben a Szentírás egyes szavaihoz fűz morális magyarázatokat a szerző.

A 15–16. századból több szerzetesrend munkáival találkozhatunk. A bencés Gilbert Générard (1535–1597) zsoltármagyarázatát, a ferences Antonio de Guevara (1480 k. – 1545) Habakuk-kommentárját és a szintén ferences Diego de Estella (Didacus Stella, 1524–1578) több művét emelhetjük ki. A minoritákat Cornelio Musso (1511–1574), a kapucinusokat François Titelmans (1502–1537), a teatinusokat Antonio Agellio (1532–1608) és tanítványa Michele Ghislieri (1563–1646) munkái képviselik. Az ágostonrendiek közül Girolamo Seripando (1493–1563) bibliai kommentárjai mellett érdemes megemlíteni Luis Ponce de León (Aloysius Legionensis, 1527–1591) – bibliai szövegek spanyolra fordítójaként is ismert és költőként is jelentős szerző – exegetikai írásait. A dominikánusok közül Sante Pagnini (1470 k. – 1541) és Tommaso de Vio (Caietanus, 1469–1534) emelkedik ki jelentős exegetikai munkássága miatt. Mindketten számos munkával vannak jelen a könyvtár állományában.

A bibliakommentárok szerzőinek nagy része, közel húsz szerző jezsuita. Közülük a legjelentősebbeket soroljuk itt fel. Exegetikai műveik egy része vagy egésze a könyvtár anyagát gazdagította. Alfonso Salmerón (1515–1585), az első jezsuiták egyike, a trienti zsinaton a pápa teológusa, tizenhat kötetes kommentárt írt a Szentíráshoz. A portugál Manuel de Sá (1530–1596) V. Pius pápa megbízásából lett annak a bizottságnak a vezetője, amelynek a feladata a *Septuaginta* hiteles változatának elkészítése volt, emellett több kommentár köthető a nevéhez. Francisco Toledo (1532–1596) megbízása a *Vulgata* revíziójára szólt, ő is több kommentárt hagyott az utókorra. Juan de Maldonado (1533–1583) több jelentős kollégiumban – többek között a Collegium Romanumban is – tanított teológiát és filozófiát, alapvető műve egy kétkötetes evangéliumkommentár. Benito Pereyra (1535–1610) több munkájával is szerepel az exegetikai művek sorában. Francisco de Ribera (1537–1591), a salamancai egyetem tanára a *sensus literalis* szerint készítette el kommentárjait. Juan Bautista Villalpando (1552–1608) és Jerónimo del Prado (1547–1595) háromkötetes Ezechiél-kommentárt adott ki, amelynek kiadási költségeihez II. Fülöp is hozzájárult. Nikolaus Serarius (1555–1609) Würzburgban,

majd Mainzban tanított, tőle három kommentárt találunk a könyvjegyzéken. Ugyanennyivel szerepel Juan de Pineda (1558–1637), aki Sevilában, Cordovában és Madridban tanított exegézist. Jean de Lorintól (1559–1634) nem kevesebb, mint hét kommentárt őrzött a könyvtár. Még ezt is meghaladja Cornelius a Lapide (1567–1637) kommentárjainak a száma, a neve mellett ugyanis nyolc művet találunk. Végül Juan Eusebio Nieremberg (1595–1658) két művét említjük meg. Az egyik a *De origine Sacrae Scripturae*, a másik pedig a *Stromata Sacrae Scripturae* címet viseli. Utóbbiban bibliai személyek életét mutatja be úgy, hogy azokhoz moralizáló kommentárokat fűz, egy-egy bűnről elmélkedik a bibliai történetekből kiindulva.

A nem szerzetes kommentátorok közül két németalföldi teológus munkáját érdemes kiemelni. Willem Hessels van Est (1542–1613) nevét a páli levelekhez írt magyarázatai miatt tartják számon, id. Cornelius Jansen (1510–1576) genti püspököt pedig több kommentárja miatt is. Jansen műveiben a *sensus literalist* alkalmazta, és az értelmezésben nagyban támaszkodott a héber és a görög bibliai szövegekre, kommentárjait mérföldkőnek tekintik a katolikus exegézis történetében.

Külön kis csoportba rendezhetők a zsoltármagyarázatok és zsoltárparafrázisok. A kármelita Lorenzo Tiraboschi (?–1578) az összes zsoltárhoz írt magyarázatot, a németalföldi Reinier Snoy (1477–1537) és az itáliai Marco Antonio Flaminio (1498–1550) zsoltárparafrázisokat jelentetett meg. 1585-ben látott napvilágot Luigi Lippomano (1496–1559) *Catena in Psalmos* című műve, aki ezzel a *catena* műfaj egyik első és modellértékű szerzőjévé vált. A könyvjegyzéken két népnyelvű kötet is szerepel: Annibale Lommori (16–17. század, *Davidde orante*) és Geremia Bucchio (?–1587, *Esposizione sopra il salmo di David*) a latin zsoltárszövegekhez írt olasz nyelven kommentárokat. Nagy népszerűségnek örvendett a dominikánus Remigio Fiorentino (1521 k. – 1581) műve, amely a miséken elhangzó evangéliumi részeket és azok magyarázatát tartalmazta toszkán nyelven. Az Evangéliumot és a leveleket magyarázta a lutheránus Johannes Spangenberg (1484–1550) *Tabulae compendiosae in Evangelia et Epistolas* című műve is, amelyet a címlap szerint a spanyol ágostonrendi Lorenzo de Villavicencio (?–1583) „tisztított meg az eretnekségtől”.

Az evangéliumok egyeztetése a célja az elsősorban térképészként ismert Gerhard Mercator (1512–1594, *Evangelicae historiae quadripartita Monas*) és az olasz jezsuita Bartolomeo Ricci (1542–1613, *Monotessaron evangelicum*) műveinek. Jerónimo Nadalt (1507–1580) Loyolai Ignác bízta meg azzal, hogy meditációkat írjon az Evangéliumhoz a novíciusok szá-

mára, amelyekhez illusztrációkat is csatoltak. Így született meg a nagy hatású *Evangelicae Historiae Imagines* (1593) kötet, majd bővített kiadásai 1594-ben és 1595-ben (*Adnotationes et meditationes in Evangelia*). A könyvjegyzékben mindkettő címe szerepel.

A bibliai segédkönyvek sem hiányoznak, olyan szerzőket találunk itt például, mint George Bullock (1521–1580) és a spanyol jezsuita Gaspar de Zamora (1558–1621) művei.

Végül három további szerzőről kell szólnunk. Az első a ferences Francesco Panigarola (1548–1594), aki *Specchio di guerra* című művében a bibliai szövegek szokatlan felhasználását valósította meg. A mű ugyanis az Ószövetség olyan szövegeit gyűjti egybe és adja vissza olasz nyelven parafrazeálva, amelyek a katonák számára lehetnek hasznosak és épületesek. A második az ingolstadti jezsuita professzor, Jakob Gretser (1562–1625), aki háromkötetes nagy munkájában vállalkozott a szent kereszt kultuszának a védelmére (*De cruce Christi*). A harmadik szerző Petrus Thyraeus (1546–1601), németországi jezsuita, akinek kísértetek és démonok járta helyekről (*Loca infesta*), szellemek és élők csodálatos jelenéseiről (*De variis tam spiritum, quam vivorum hominum prodigiosis apparitionibus...*), valamint az utolsó ítéletről (*Divinarum Novi Testamenti*) írott munkáit találjuk a könyvtár kötetei között.

Patres

Az egyházatyák és egyháztanítók művei alkotják a könyvjegyzék második alcsoportját. Ebben mind a keleti, mind a nyugati egyházatyák művei nagy számban vannak jelen, előbbieket gyakran görög, olykor görög-latin kiadásokban. Itt találjuk a nagy keleti egyházatyákat: Chrysostomust, Basiliust, Gregorius Nazianzenust, Athanasiust és Cyrillus Alexandrinust, de szerepelnek többek között Origenes, a szír Ephraem, Gregorius Nyssenus, Theodoretus, Johannes Damascenus művei is. Közülük Chrysostomus, Basilius, Gregorius Nazianzenus olvasását a *Ratio studiorum* is javasolja a görög nyelv fejlesztése érdekében.¹⁷

A nyugati egyházatyák művei is bőséggel álltak a könyvtárt használók rendelkezésére. Augustinus művei hatkötetes bázeli, Hieronymus művei Erasmus kiadásában voltak meg. Rajtuk kívül egyebek mellett

¹⁷ *Regulae professoris rhetoricae (Ratio atque institutio studiorum, 1599) = Monumenta paedagogica Societatis Iesu, V, i. m., 427.*

Tertullianus, Cyprianus Carthaginensis, Ambrosius, Petrus Chrysologus, Nagy Szent Leó, Nagy Szent Gergely és Isidorus Hispalensis munkáinak tanulmányozására nyílt lehetőség. Az egyháztanítók közül megemlíthetjük Beda Venerabilist, Petrus Damianust és Clairvaux-i Szent Bernátot, de ugyanitt találjuk a 14. századi misztikus Johannes Thauler műveit is. A könyvtárból az egyházatyák munkáit tartalmazó gyűjteményes munkák sem hiányoztak, ilyenek voltak a *Bibliotheca Patrum* és *Homiliae Sanctorum Patrum* kötetei.

Concionatores

A prédikációkat, egyházi retorikákat és prédikatori segédkönyveket magába foglaló rész csak egy kisebb állományát jelenti a könyvgyűjteménynek. Az itt található néhány egyházi retorika elsősorban a poszttridenti szellemiség jegyében született.¹⁸ Két spanyol dominikánus, Luis de Granada (1504–1588) és Juan de Segovia (1531–1594) egy-egy művel (*Rhetorica ecclesiastica* és *De praedicatione evangelica*) szerepel, az itáliai szerzők három művel képviseltetik magukat. A Carlo Borromeo köréhez tartozó Agostino Valier (1531–1606) a milánói bíboros-érsek prédikációra vonatkozó nézeteit foglalta írásba *De rhetorica ecclesiastica* című művében. A jezsuita Carlo Reggio (1540–1612) *Orator christianus*ával olyannyira elégedett volt Claudio Aquaviva generális, hogy körlevelében a mű használatát minden rendtagnak javasolta. A teatinus Paolo Aresi (1574–1644) *Imprese sacre* című kötetében imprézákról írt beszédek. Mind-egyik mű a trienti zsinat utáni népszerű egyházi retorikák közé tartozott.

A prédikatori segédkönyvek az egyházi retorikákhoz hasonlóan kis számban álltak rendelkezésre a könyvtárban. Olyan köteteket sorolhatunk ide, mint a már említett Luis de Granada *Sylva locorum communium* című műve, a spanyol jezsuita Francisco Labata (1549–1631) *Apparatus concionatorum*a, Jean Dadré (1550 k. – 1617) *Loci communes*e, a 16–17. századi spanyol dominikánus, Tomás de Trujillo mintaprédikációkat és prédikációszerkesztési tanácsokat tartalmazó *Thesaurus concionatorum*a és az I. Erzsébet Angliájából Leuvenbe menekült Thomas Stapleton

¹⁸ A 16–17. századi katolikus egyházi retorikákról: BITSKEY István, *Retorikák a barokk kori Magyarországon* = *Retorikák a barokk korból*, vál., szerk. B. I., Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2003 (Csokonai Könyvtár, Források, 10), 243–272.

(1535–1598) nagy népszerűségnek örvendő művei (*Promptuarium morale, Promptuarium catholicum*).

A prédikációk sorát Augustinus *Sermones* kötetével kezdhethjük, a középkorból Jacobus de Vitriaco (1170 k. – 1240), Jacobus de Voragine (1230 k. – 1298) és Petrus de Palude (1277–1342) sermóit említhetjük meg.

Egy külön csoportot alkothatnának a nagybőjti prédikációs kötetek. A szerzők között találunk három ágostonrendi szerzetest, Alberto da Padovát (1269–1323/1328), Giovanni Battista Gorit (?–1612) és Pedro de Valderramát (1550–1611). Előbbi kettő latin nyelvű köteteivel, utóbbi olaszra fordított munkájával van jelen. Itt kaptak helyet a ferences Roberto Caracciolo (1425 k. – 1495) és a bencés Jean Raulin (1443–1514) művei is. A jezsuiták innen sem hiányoznak: José de Acosta (1539–1600), Gaspar Sánchez (1554–1628) és Bartolomé de Escobar (1561–1624) latin nyelvű nagybőjti beszédeit tartalmazza a gyűjtemény. Külön ki kell emelnünk Luis de Granada prédikációs köteteit. A spanyol dominikánusnak ugyanis nemcsak nagybőjti, hanem több más alkalomra írott prédikációi is megvoltak a könyvtárban.

A *concionatores* címszó alá sorolt prédikátorok legtöbbje vagy itáliai, vagy német hitszónok volt. Érthető, hogy egy Rómában található kollégiumban itáliai prédikátorok műveivel is találkozunk, ahogyan az is előre sejthető, hogy egy német anyanyelvű diákokat is oktató intézmény rendelkezik német hitszónoki munkákkal. Harmadik feltételezésünket azonban a könyvjegyzék megcáfolja: egyetlen magyarországi prédikátor műve sem szerepel a könyvjegyzéken.

Az itáliai hitszónokok művei nem ritkán olasz nyelvű kiadásban sorakoztak a könyvtár polcain. Az olasz nyelvű kötetek jelenléte már csak azért sem meglepő, mert a Collegium Germanicum szabályzata közvetetten előírta a nyelv ismeretét.¹⁹ Olyan kiváló prédikátorokat találunk itt, mint Bernardino da Siena (1380–1444), a trienti reformokat erőteljesen támogató, a zsinaton fontos szerepet játszó Girolamo Seripando, Luigi Lippomano veronai, majd bergamói püspök, Cornelio Musso, aki hitszónoki képességeinek elismeréseképpen megtarthatta a trienti zsinat nyitó-beszédét, a jezsuita Giulio Mazarini (1544–1621), aki prédikációs elveik különbsége okán vitába keveredett Carlo Borromeóval, a könyvjegyzé-

¹⁹ „Italico sermone loquantur, ac unus ad mensam legat italicum aliquem libellum pium, donec satis recte et expedite loqui sciant.” *Constitutiones et regulae Collegii Germanici 1552–55* = *Monumenta paedagogica Societatis Iesu*, I, ed. Ladislaus LUKÁCS, Romae, Institutum Historicum Societatis Iesu, 1965, 125.

ken passióprédikációival és nagybőjti beszédeivel szereplő ferences, a már szintén említett Francesco Panigarola, valamint Gian Paolo Oliva (1600–1681), aki az apostoli palota hitszónoka is volt, mielőtt 1664-től a jezsuita rend generálisává választották.

A német prédikátorok műveinek közös jellemzője a polemikusság, az erős protestánsellenesség. A könyvtárban található művek többsége német nyelvű kiadás volt. Johann Eck (1486–1543) az elsők között lépett fel Luther ellen, Johannes Dietenberger (1475–1537) is elsősorban Lutherellenes műveiről ismert. A ferences Johannes Wild (Ferus, 1495–1554), a mainzi dóm prédikátora is erősen protestánsellenes hangnemet ütött meg postilláiban, s ugyanez mondható el a konvertita ferences prédikátor Johannes Nas (1534–1590) postilláiról is. Martin Eisengrein (1535–1578) Bajorországban harcolt a protestantizmus ellen, prédikációi latinul és németül voltak meg a könyvtárban. Jakob Feucht (1540–1580) az ingolstadti egyetem rektora és bambergi segédpüspök volt. Német nyelvű postillái háromszor szerepelnek a könyvjegyzéken. Friedrich Förner (1570–1630) neve, aki maga is a Collegium Germanicumban tanult, elsősorban a bambergi püspökségben lefolytatott boszorkányperek okán ismeretes, a prédikátorok közé passióprédikációival került be.

Pii

Az első szakcsoport harmadik alcsoportjába sorolt kegyességi művek esetében is nyilvánvaló a jezsuita szerzőségű művek túlsúlya. Ami a kötetek nyelvi megoszlását illeti, elmondható, hogy több közülük olasz nyelvű kiadásban volt meg. A jezsuita szerzők mellett természetesen helyet kaptak itt Augustinus, Bonaventura és Clairvaux-i Szent Bernát munkái, elsősorban meditációik, valamint női szentek és misztikus írónők, úgymint Sienai Szent Katalin, Szent Brigitta, Hackeborni Szent Mechtild és Angelica Paola Antonia de' Negri írásai. A misztikusok között kell megemlíteni Johannes Climacust is (579 k. – 649 k.), aki a lelki élet egyes fokait bemutató művével (*Scala paradisi*) tett szert hatalmas népszerűsége.

A középkori szerzők sorát kezdhethjük a dominikánus Jacopo Passavantival (1297–1357), akinek *Specchio di vera penitenza* című művét az olasz irodalomtörténet gazdag exemplumanyaga miatt tartja számon. A könyvjegyzék szerint a *De imitatione Christi* számos példányban, olaszul és latinul is megvolt a könyvtárban, bár a kézirat a párizsi egyetem

kancellárjának, Jean Gersonnak (1384–1434) tulajdonítja a művet. Dionysius Carthusianus (1402–1471), karthauzi szerzetestől, számos misztikus és aszketikus mű szerzőjétől két művet (*De perfecto mundi contemptu*, *De quatuor novissimis hominis*) találunk a gyűjteményben.

A 16. századi munkák közül többet is érdemes kiemelni. A horvát Marko Marulić (1450–1524) elterjedt moralizáló művei közül kettő olaszul (*L'institutione del buone, e del beato vivere*, *Evangelistario*), egy latinul volt (*Dictorum factorumque memorabilium*) a könyvtár birtokában. A már említett Luis de Granadának nemcsak a prédikációi váltak sikerkönyvekké, ugyanígy a lelki útmutatói, lelkigyakorlatai, imádságai és meditációi is, ezekből igen sok példányt találunk a könyvjegyzéken. Nagy hatású és népszerű munkáknak számítottak a már szintén említett Diego de Estella (Didacus Stella) spanyol ferences misztikus és aszketikus művei (a jegyzéken a *De contemnendis mundi vanitatibus* szerepel olaszul és latinul), a konvertita, majd kapucinus Benoît de Canfield (1562–1610) *Regula perfectionis*a, vagy a ferences Antonio Pagani (1526–1589) *La breve somma dei trionfi de' combattenti per la riforma dell'huomo interiore* című műve, amelyben azt mutatta be, hogy hogyan érhetők el a keresztény erények.

Bár a jezsuita szerzők hatalmas számban szerepelnek ebben az alcsoportban is, igen meglepő, hogy Loyolai Ignác lelkigyakorlatainak egyetlen példányát sem találjuk. Itt van ellenben Ignác titkára, Juan Alonso Polanco (1517–1577) a haldoklók segítésére és vigasztalására írt munkája (*Methodus ad eos adiuvandos qui moriuntur*), a Collegium Romanum rektora, Vincenzo Bruno (1532–1594) számos meditációja, François Coster (1532–1619), a belga és a rajnai tartomány provinciálisának több devóciós munkája, Alonso Rodríguez (1538–1616) *Exercitium perfectionis, et virtutum Christianarum* című műve, amelyet nemcsak európai nyelvekre, hanem még kínaira is lefordítottak, Bartolomeo Ricci (1542–1613) metszetekkel illusztrált elmélkedésgyűjteménye (*Considerationi sopra tutta la vita di N. S. Giesu Cristo*) és meditációhoz készített útmutatója (*Istruzione di meditare*), valamint Luca Pinelli (1542–1607) meditációi, spirituális munkái is. Nem hiányozhat a gyűjteményből Roberto Bellarmino (1542–1621) három hatalmas népszerűségnek örvendő műve (*De Ascensione mentis in Deum*, *De gemitu columbae*, *De arte bene moriendi*), ahogyan a németalföldi Maximilian van der Sandt (Sandaeus, 1578–1656) munkái sem (*Schola affectuum*, *Maria mundus mysticus*, *Admiranda Purgatorii sermonibus sacris declarata*). Végül megemlíjük Nicolas Caussin (1583–1651) *La corte santa* című művét. Caussin XIII. Lajos gyóntatója és Richelieu nagy ellenfele volt, azonban Richelieu-nek sikerült elérnie, hogy Caussint száműzzék

az udvarból. Műve XIII. Lajos udvarának szól, az udvari emberek, politikusok, államférfiak számára szánta azt lelki útmutatásként.

Litterae humaniores

A könyvjegyzék legtöbb tételét tartalmazó, leggazdagabb része a *litterae humaniores*. A jezsuita iskolákban a humán tárgyak anyaga a görög és latin klasszikusokon alapult. Az ún. alsóbb osztályok grammatikai, retorikai és poétikai ismereteit a klasszikus szövegek memorizálásával, imitálásával és elemzésével sajátították el, de a felsőbb osztályokban is az antik szerzők szövegei jelentették a *litterae humaniores*-képzés alapját. A latin klasszikusok közül Cicerónak volt vezető szerepe, amit visszatükröz a könyvjegyzék is: Cicero összes műve számos kiadásban, számos példányban szerepel rajta. A művek mellett többször jelzik a kommentárt is, közöttük találjuk Quintus Ascanius Pedianust (Kr. e. 9. – Kr. u. 76.), Bartolomeo Nunciatát (1481–1536), Mario Nizzoli (1498–1566) népszerű *Thesaurus Ciceronianus*-át,²⁰ Paolo Manuziót (1512–1574) és Gerardus de Vost (1540 k. – 1609) is. A poétika tanításához Vergilius, Horatius és Ovidius műveit jelölték ki a jezsuita előírások.²¹ Ennek megfelelően megtaláljuk a gyűjteményben mindhárom szerző műveinek kiadásait.²² Ezen kívül Catullusét (*Carmina, Sylvae*), akinek műveit a magasabb grammati-

²⁰ A *Ratio studiorum* a forráskiadásban 1586/B-ként jelölt változata azt mutatja, hogy használták a művet a jezsuita oktatásban. *De studiis humanitatis (Ratio atque institutio studiorum, 1586/B) = Monumenta paedagogica Societatis Iesu, V, i. m., 222.*

²¹ *Regulae professoris humanitatis (Ratio atque institutio studiorum, 1599) = Monumenta paedagogica Societatis Iesu, V, i. m., 430; Regulae professoris supremae classis grammaticae (Ratio atque institutio studiorum, 1599), uo., 434; Regulae professoris mediae classis grammaticae (Ratio atque institutio studiorum, 1599), uo., 437; Ordo et praxis studiorum inferiorum in Collegio Romano, 1589 = Monumenta paedagogica Societatis Iesu, I, i. m., 55–56.*

²² Vergilius: az *Aeneis* Juan Luis de la Cerda (1560–1643), az *Aeneis* első könyvét Sebastiano Corradi (1510 k. – 1556), összes művét Maurus Servius Honoratus (4–5. század) kommentálta, míg Niccolò Eritreo (1563–1596) *Indexet* készített, amely Vergilius műveinek összes szavát tartalmazta. Horatius: a *Carminá*hoz Denis Lambin (?–1572) és Marc-Antoine Muret (1526–1585) fűzött magyarázatokat, egyik levelét Giasone De Nores (1530 k. – 1590) kommentálta. Ovidius-tól ezeket a műveket találjuk, kommentátorokat nem jelez a kézirat: *Metamorphoses, Fasti, Tristia, Epistulae ex Ponto*.

kai osztályokban tanulók olvashatták, de csak válogatott és megtisztított kiadásokban,²³ mivel fontos szempont volt, hogy a jó erkölcsöknek ne ártson az olvasmány.²⁴ Bár a *Ratio studiorum* végleges változatában nem szerepelnek, a könyvjegyzéken ott vannak Martialis epigrammái²⁵ és Statius (*Thebais*, *Achilleis*, *Sylvae*)²⁶ művei is.

A jezsuita iskolákban a historikusokat is a kiváló stílus elsajátítása érdekében olvasták, a tanrendek Titus Livius, Sallustius és Julius Caesar műveit javasolták.²⁷ Az ő történeti munkáik mellett Lucanus *Bellum civile* című eposzát említhetjük a könyvjegyzékről.

A felsorolás még folytatható: a könyvtárban megvoltak Plautus és Terentius Afer vígjátékai,²⁸ Seneca tragédiái²⁹ (az egyik kiadás Justus Lipsius megjegyzéseivel), ifj. Plinius levelei és panegyricusa,³⁰ de még Juvenalis szatírái és Petronius Arbiter *Satyriconja* is.

A görög klasszikusok gyűjteménye is igen gazdag volt. A kiadások görög vagy görög–latin nyelvűek, némelyiknél kommentárokat is jelez a könyvjegyzék. A jezsuita tanrendek Demosthenes, Platón, Thucydides, Homerus, Hesiodus, Pindarus,³¹ Aesopus,³² továbbá Isocrates és Xenophon műveinek használatát tanácsolták,³³ de a könyvjegyzéken helyet kaptak Aristophanes komédiái, Sophocles tragédiái, Euripides öz-

²³ *Regulae professoris supremae classis grammaticae*, i. m., 434.

²⁴ *Constitutiones*, i. m., 68.

²⁵ Martialis szerepel a *Ratio studiorum* egyik 1586-os változatában: *De studiis humanitatis*, i. m., 149.

²⁶ Statius *Sylvae*-jét javasolja a *Ratio studiorum* egyik 1586-os változata: *uo.*, 153.

²⁷ *Regulae professoris humanitatis*, i. m., 430; *Ordo et praxis studiorum inferiorum in Collegio Romano*, 1589, i. m., 55.

²⁸ Terentius és Plautus műveit csak megszorításokkal olvashatták a *Ratio studiorum* egyik 1586-os változata szerint: „tum aliquas Terentii vel Plauti non comaedias, sed sententias, vel scaenam aliquam honestiorem”. *De libris (Ratio atque institutio studiorum, 1586/B)* = *Monumenta paedagogica Societatis Iesu*, V, i. m., 140.

²⁹ Seneca tragédiáit javasolja a *Ratio studiorum* egyik 1586-os változata: *De studiis humanitatis*, i. m., 153.

³⁰ Plinius leveleinek imitálását javasolja a *Ratio studiorum* végleges változata: *Regulae professoris humanitatis*, i. m., 432.

³¹ *Regulae professoris rhetoricae*, i. m., 427.

³² *Regulae professoris supremae classis grammaticae*, i. m., 434.

³³ *Ordo et praxis studiorum inferiorum in Collegio Romano*, 1589, i. m., 55.

szes művei, Theocritus eklogái, Lucianus Samosatensis összes művei és Aristoteles logikai írásai (*Organum*) is.³⁴

A könyvtárban bőséggel álltak rendelkezésre a latin és a görög nyelv tanításához szükséges művek, az ókoriaktól kezdve egészen a 17. századiakig. A latin nyelvre vonatkozóan megtaláljuk itt Marcus Terentius Varro (Kr. e. 116 – Kr. e. 27.) *De lingua latina* című művét, Aelius Donatus (4. század) nagy sikerű grammatikáját (*Rudimenta grammatices*), Diomedes Grammaticus (4. század) *De arte grammaticā*-ját és a római grammatikus Nonius Marcellus (4–5. század) *De proprietate sermonis* című munkáját, amelyhez hozzásatolták Fabius Planciades Fulgentius (5–6. század) *De prisco sermone* című művét.

A latin nyelv oktatásában használható humanista munkák közül megemlíthetjük Niccolò Perotto (1430 k. – 1480) *Cornucopiae* című művét és latin grammatikáját (*Rudimenta grammatices*), Aldo Manuzio (1450 k. – 1515) grammatikáját (*Institutiones grammaticae latinae*), a németalföldi Jean Despautère (1460 k. – 1520) latin nyelvtanát, valamint az abból kiinduló további munkákat (Simon Vereept és Jean Pellisson művei). Ide tartozik Thomas Linacre (1460–1524), angol humanista Európa-szerte ismert műve a *De emendata structura latini sermonis*, Adriano Castellesi (Hadrianus Cardinalis, 1460 k. – 1521) *De sermone latino*, Juan Luis Vives (1493–1540) *Exercitatio linguae latinae* és Pieter van Afferden (Apherdianus, 1510 k. – 1580 k.) *Tyrocinium latinae linguae* című műve is.

A 16. század második felétől ezeket a műveket váltották fel a jezsuita szerzőségű latin nyelvkönyvek. A *Ratio studiorum* Manuel Álvares (1526–1583) *De institutione grammaticā*-ját írta elő,³⁵ amely Despautère már említett, Elio Antonio de Nebrija könyvjegyzéken is szereplő grammatikájára és Erasmusra épült.³⁶ Azonban más jezsuita szerzőktől is születtek ilyen munkák, sőt használatban is voltak. Ilyen volt Diego de Ledesma (1519–1575) grammatikája, amelyet a Collegium Romanum diákjai számára írt, Jacobus Pontanus (1542–1626) *Progymnasmatum latinitatis*³⁷ és

³⁴ A felsorolt szerzők közül a *Ratio studiorum* egyik 1586-os változata Isocrates, Aristophanes és Theocritus műveinek olvasását javasolja: *De studiis humanitatis*, i. m., 199.

³⁵ *Regulae professoris mediae classis grammaticae*, i. m., 437.

³⁶ *Quantum referat optima nostros uti grammatica quaeve eiusmodi videatur (Ratio atque institutio studiorum, 1586/B) = Monumenta paedagogica Societatis Iesu, V, i. m., 187.*

³⁷ Használatát bizonyítja a *Ratio studiorum* egyik 1586-os változata: *De studiis humanitatis*, i. m., 222.

Orazio Torsellini (1545–1599) *De particulis latinae orationis* című műve. A könyvjegyzéken két olyan tételt is találunk, amelyek olasz nyelven fogalmazzák meg a latin nyelv szabályait. Az egyik ilyen mű Orazio Toscanella (1510–1580) *Precetti necessarij, et altre cose utilissime* című munkája, amelyben a szerző ágrajzok segítségével tanítja a grammatikát, poétikát, retorikát, történelmet és más tudományokat. A másik Francesco Priscianese (1540–1588 k.) műve, amely a *Della lingua latina* címet viseli. Utóbbit, Diomedes Grammaticus már említett tankönyvével együtt, első sorban az itáliai iskolákban alkalmazták.³⁸

A könyvjegyzéken szereplő legkorábbi görög nyelvkönyvek szerzői Konstantinápolyból érkeztek. Manuel Chrysoloras (1350–1415) *Erotemata* című műve az első nyugat-európai görög nyelvtan volt, s hatalmas népszerűsége tett szert. Constantinus Lascaris (1434–1501) kétnyelvű görög grammatikájának szintén nagy sikere volt, ahogyan azt az újabb és újabb kiadások jelzik. Az itáliai humanisták közül az Aldo Manuzióval a görög szövegek kiadásán munkálkodó Urbano Bolzanio (1442–1524) nyelvtanát említhetjük. A spanyol Francisco Vergara (1484 k. – 1545) *De graecae linguae grammatica* címmel adott ki görög nyelvtant, míg Johannes Metzler (1494–1538) görög grammatikáját Antonius Niger (1500–1555) egészítette ki. A flamand Nicolaes Cleynaerts (1495–1542) *Institutiones in linguam graecam* című munkája alpműnek számított a korban. Jól mutatja ezt az is, hogy a könyvtár állományában ez a görög nyelvkönyv volt meg a legnagyobb számban és a legtöbb kiadásban.

A jezsuita szerzőket Jakob Gretser (1562–1625) képviseli nyelvtanával és latin–görög szójegyzékével. Végül a tübingeni egyetemen görögöt tanító Martin Crusius (1526–1607) *Grammaticae graecae cum latina congruentis* című munkáját kell még megemlítenünk.

A könyvjegyzékben szereplő héber nyelvtanok csekély száma jelzi, hogy a jezsuiták a hébert csak a felsőbb iskolákban tanították. A Collegium Romanum tanrendje szerint a hébert minden évben újrakezdték.³⁹ A már említett Nicolaes Cleynaerts a héber nyelvben is kiválóan jártas volt, tőle a *Tabula in grammaticen hebraeam* című művet találjuk a jegyzéken. Ide sorolhatjuk a leuveni és kölni héberprofesszor, Johannes Isaac

³⁸ *Quantum referat optima nostros uti grammatica quaeve eiusmodi videatur, i. m., 187.*

³⁹ *Ordo et praxis studiorum in Collegio Romano, 1590 = Monumenta paedagogica Societatis Iesu, VII, Collectanea de ratione studiorum Societatis Iesu (1588–1616), ed. Ladislaus LUKÁCS, Romae, Institutum Historicum Societatis Iesu, 1992, 66.*

(1515–1577) *De hebraeorum grammaticáját* és az altdorfi professzor, Julius Conrad Otto (1562–1607) *Grammatica hebraea* című művét is. A jezsuiták közül a bajorországi Georg Mayr (1565–1623) *Institutiones linguae hebraicae* című művét és a könyvtárban több példányban is megtalálható nyelvkönyvet, Roberto Bellarmino (1542–1621) munkáját (*Institutiones linguae hebraicae*) említhetjük még. A *Ratio studiorum* egyik 1586-os változata Bellarmino és Cleynaerts tankönyvét javasolta.⁴⁰

Az ignáci konstitúciók előírása szerint a latin, görög és héber nyelven kívül, ha a cél megkívánja, akkor más nyelveket is lehet tanítani. Az előírás a káld, az arab és az indiai nyelveket hozza, amiből missziós törekvésekre következtethetünk.⁴¹ A Collegium Germanicum Hungaricum könyvtárában szír,⁴² arab, francia, olasz,⁴³ spanyol⁴⁴, cseh és német nyelvtanokat találunk.

A *Ratio studiorum* a retorika és poétika oktatásában Cicero szónoki munkáit, Aristoteles retorikáját és választhatóan poétikáját írta elő.⁴⁵ Cicero munkáit már említettük, itt csupán egy műre hívjuk fel a figyelmet. A már említett Orazio Toscanella a *Rhetorica ad Herennium* szabályait – nyilvánvalóan didaktikai céllal – ágrajzokba rendezte, s olasz nyelven jelentette meg. Ebből a kötetből is őrzött egy példányt a könyvtár. Aristoteles retorikája görögül, latinul és olaszul is megvolt, kommentárt Daniele Barbaro (1513–1570) írt hozzá. Bartolomeo Cavalcanti (1503–1562) Aristoteles műve alapján írt retorikát olasz nyelven, ezt is megtaláljuk a könyvjegyzéken. Aristoteles poétikája olasz nyelven volt meg, Alessandro Piccolomini (1508–1578) jegyzeteivel. Bár az ajánlott művek között nem szerepelnek, megtaláljuk a művek között Aphthonius rhétor *Progymnasmatáját* és Quintilianus *Institutio oratoria* és *Declamationes* című műveit is, utóbbiakat a humanista Petrus Mosellanus (1493 k. – 1524) látta el jegyzetekkel.

⁴⁰ *De lingua hebrea (Ratio atque institutio studiorum, 1586) = Monumenta paedagogica Societatis Iesu, V, i. m., 94.*

⁴¹ *Constitutiones, i. m., 65.*

⁴² Georgius Michael Amira (1573 k. – 1644) maronita pátriarka műve.

⁴³ Lodovico Dolce (1508–1568) *Osservazioni* című munkájáról van szó, amely még a szerző életében nyolc kiadást ért meg.

⁴⁴ Elio Antonio de Nebrija (1444 k. – 1522) spanyol humanista kasztíliai nyelvtana, amely először 1492-ben jelent meg. Ez volt az első népnyelvű grammatika Európában.

⁴⁵ *Regulae professoris rhetoricae, i. m., 424; Ordo et praxis studiorum inferiorum in Collegio Romano, 1589, i. m., 55.*

A jezsuita iskolákban alkalmazott retorikatankönyv, Cipriano Suárez (1524–1593) *De arte rhetoricája* több példánnyal került fel a könyvjegyzék-re.⁴⁶ A retorikakönyvek közül további hármat érdemes megemlíteni: az utrechti Cornelius Valerius (1512–1578) művét (*In universam bene dicendi rationem tabula, summam artis rhetoricae complectens*) és két jezsuita munkát, a már említett Nicolas Caussin *De eloquentia sacra et humana* című művét és a Collegium Romanum retorikaprofesszorának, Famiano Stradának (1572–1649) a munkáját (*Prolusiones academicae*). Mindhárom a jezsuita könyvtárak alapművének számított.

Nem retorikakönyvek, de a szónoki művek létrehozásában hasznosak lehettek Cesare Ripa (1560–1645, *Iconologia*) és Giovanni Botero (1544–1617, *Detti memorabili di personaggi illustri*) Európa-szerte ismert munkái is.

Latin nyelvi és költői mintaként is szolgálhattak a diákok számára a humanisták neolatin művei, amelyekből gazdag válogatást tudhatott magáénak a könyvtár. Több példányban megvolt Lorenzo Valla (1407–1457) *Elegantiae de lingua latina* című műve és ennek egy kivonata *Adeps elegantiarum* címmel, az egyik legkiválóbb neolatin költő Giovanni Gioviano Pontano (1429–1503) *Carminája*, az Aldo Manuzio műveiből válogatott *Elegantiae* kötet, amelyben a jezsuita Jacques Gaultier (1562–1636) a latin szöveg mellett a francia fordítást is megadta, Pietro Bembo (1470–1547) versei egy gyűjteményes kötetben, Pierio Valeriano (1477–1558) egyiptomi hieroglifákat magyarázó műve (*Hieroglyphica*), Marco Girolamo Vida (1485–1566) összes művei, Gabriele Faerno (1510–1561) mesegyűjteménye (*Fabulae centum*), amely illusztrációkkal adott közre antik és későbbi meséket, Natale Conti (1520–1582) *Mythologiae* című műve, amely a klasszikus mitológia alapművévé vált, s végül a francia Marc-Antoine Muret (1526–1585) szónoklatai.

A költői mintákat keresve a Collegium Germanicum Hungaricum tanulói már egy újabb költőnemzedék műveihez is fordulhattak, mivel a trienti zsinat után számos olyan költő is színre lépett, akik latinul verseltek, ugyanakkor költeményeik tartalma tökéletesen megfelelt a katolikus egyház elvárásainak. Ilyen volt Benito Arias Montano (1527–1598), akinek a neve a Plantin-Bibliáról is ismert. Itt *Poemata* című kötete szerepel. Possevino úgy tartotta, hogy Arias Montano ódái olyan kiválóak,

⁴⁶ *Regulae professoris humanitatis*, i. m., 430; *Ordo et praxis studiorum inferiorum in Collegio Romano*, 1589, i. m., 55. A jezsuiták retorikai kézikönyveiről: Andrea BATTISTINI, *I manuali di retorica dei Gesuiti* = *La «Ratio studiorum»*, i. m., 77–120.

hogy helyettesíthetik Horatiust is.⁴⁷ Antonio Querenghi (1546–1633) neve mellett *Carmináját* találjuk, a jezsuita Jakob Bidermann (1577–1639) mellett pedig *Epigrammatum* kötetét, amelyet tankönyvként használtak a jezsuita oktatásban.⁴⁸ A jezsuita költők sorát folytatva megemlíthetjük a lengyel Maciej Kazimierz Sarbiewski (1595–1640) számos kiadást megért *Lyricorum librijét*, Alessandro Donati (1584–1640) *Carmináját*, Giulio Cesare Destito (1610–1668) *Polyhymniáját* és Jakob Balde (1604–1668) *Paraphrasis lyrica in Philomelam D. Bonaventurae* című művét. A sort Maffeo Barberinivel zárhatjuk (VIII. Orbán, 1631–1685), akinek *Poemata* kötete szerepel a könyvjegyzéken.

Igen kevés színdarabot tartalmaz a jegyzék, annak ellenére, hogy a jezsuiták oktatási rendszerük részévé tették az iskoladrámákat. Csúpnán a németalföldi Cornelius Schonaeus (1540–1611) iskoladrámája (*Tobaeus*), a már említett Alessandro Donati *Svevia* című tragédiája és Andrea Salvadori (1591–1634), a Collegium Romanum egykori tanulója, később a firenzei Medici-család udvari költője *La Flora* címmel írt librettója tartozik ide.

Olasz irodalomról nem tartottak kurzusokat a jezsuita iskolákban, a könyvjegyzéken mégis több ide tartozó művet is regisztrálhatunk. Itt találjuk Francesco Petrarca (1304–1374) *De remediis utriusque fortunae* című nagy sikerű munkáját és verseit olaszul, Jacopo Sannazzaro (1456–1530) latin nyelvű műveit és az *Arcadiát*, Dionigi Atanagi (1504 k. – 1573) levélgyűjteményét (*De le lettere facete...*), Torquato Tasso (1544–1595) főművét, a *La Gerusalemme liberatát*, Capoleone Ghelfucci (?–1600) hőskölteményét (*Il rosario della Madonna*), a jezsuita rendből kizárt Agostino Mascardi (1590–1640) szónokként elmondott beszédeit (*Prose vulgari*) és Giovanni Battista Ciampoli (1590–1643) verseit (*Rime*).

Az utolsó csoportot, amelyet elkülöníthetünk a *litterae humaniores* belül a szótárak és lexikonok alkotják. A latin lexikográfiai munkák között találjuk a római grammatikus, Marcus Verrius Flaccus *De verborum significatione* című művét, amelyet Sextus Pompeius Festus kompendiumának köszönhetően ismerünk, Ambrogio Calepino (1440 k. – 1510) latin szótárát, Cesare Calderino Mirani (16. sz. második fele) latin szótárát, amely latin szinonimákat és olasz nyelvű jelentésmagyarázatokat is megad, valamint a lutheránus Eilhard Lubin (1565–1621) *Antiquariusát*, amely a kevésbé használatos latin szavak rövid magyarázatát közli.

⁴⁷ Idézi Possevinót BIONDI, *i. m.*, 71.

⁴⁸ BALSAMO, *i. m.*, 186–187.

A görög szótárak gyűjteményében van görög szótár,⁴⁹ görög–latin szótár, szinonimaszótár, valamint megtaláljuk itt Stefano Nicolini da Sabbio (16. sz. első fele) *Corona pretiosa* című művét is, amelyben négy oszlopban, betűrendben következnek a szavak négy nyelven (olaszul, vulgáris görög, latin és irodalmi görög nyelven). A könyvjegyzéken szerepelnek népnyelvű szótárak is, úgymint Adriano Politi (1542–1625) toszkán szótára, Cristóbal de las Casas (?–1576) toszkán–kasztíliai szótára, amelyet Camillo Camilli (?–1615) bővített ki, valamint itt említhetjük meg Francesco Alunno (1485 k. – 1556) *La Fabrica del mondo* című művét, amelyben a szerző Dante, Petrarca, Boccaccio és más szerzők szavaihoz fűz olaszul és latinul magyarázatokat. Megvolt a könyvtárnak a németalföldi Cornelis Kiliaan (1528–1607) holland–latin szótára,⁵⁰ Jan Knaap (1539–1554) latin–görög–német szótára, de szerző megadása nélkül felvettek a könyvjegyzékre német–latin, latin–görög–francia és hatnyelvű szótárakat is. A keleti nyelvekre vonatkozóan egy arab ábécéskönyvre, a jezsuita Giovanni Battista Ferrari (1584–1655) latin–szír szótárára és a már korábban említett Sante Pagnini héber szótárára (*Thesaurus linguae sanctae*) utalhatunk.

Ugyanebbe a szakcsoportba sorolták be Charles Estienne (1504–1564) *Dictionarium historicum, geographicum, poeticum*át is, amelyben a szerző több tudásterület ismeretanyagát foglalja össze.

Scholastici

A jezsuita intézményekben a teológia oktatása négy évig tartott, a tanulók ennek részeként sajátították el a skolasztikus teológiát, amelynek alapszövegeit Aquinói Tamás (1225–1274) művei jelentették.⁵¹ A 16. századi Itáliában, ahol ekkor a skolasztikus teológiát még Petrus Lombardus (1095/1100–1160) *Liber sententiarium*a alapján tanították, szokatlan újítás-

⁴⁹ Az egyik szótár szerzője Guarino Favorino (1445/50–1537).

⁵⁰ A Kollégium működésének korai időszakában a németországi és magyarországi területekről érkező hallgatók csekély száma miatt Németalföldről is fogadtak tanulókat, akik haszonnal forgathatták Kiliaan szótárát. Vö. BITSKEY, *i. m.*, 17.

⁵¹ *Constitutiones*, *i. m.*, 68; *Ordo et praxis studiorum in Collegio Romano*, 1590, *i. m.*, 66; *Regulae professoris scholasticae theologiae (Ratio atque institutio studiorum, 1599)* = *Monumenta paedagogica Societatis Iesu*, V, *i. m.*, 386.

nak számított Aquinói Tamás műveit előírni.⁵² Ez persze nem zárta ki Petrus Lombardus művének használatát sem. A *scholastici* címszó alá besorolt gazdag anyag e két tekintély köré csoportosítható.

A Petrus Lombardus művét magyarázó középkori szerzők egész sorát vonultatja föl a könyvjegyzék, közülük itt csak néhány említésére van lehetőség. Az egyik legelső kommentátor a ferences Alexander Alensis (1185 k. – 1245) volt, az ő műve mellett a könyvtár kötetei között őrizte Richard Middleton (1249 k. – 1302 k.), Johannes Duns Scotus (1265–1308), Durandus a Sancto Porciano (1270 – 1334 k.) és a vele teológiai vitában szemben álló Johannes Capreolus (1380 k. – 1444) kommentárját, valamint a Duns Scotus-tanítvány Franciscus de Mayronis (1285 k. – 1328 k.) szentenciákat magyarázó művét is. A 14. századból Gregorius Ariminensis (1300 k. – 1358) művét és a párizsi, majd a heidelbergi egyetemen tanító Marsilius de Inghen (?–1396) hatalmas szentenciakommentárját emelhetjük ki, a 15. századból pedig az utolsó skolasztikusnak is nevezett Gabriel Biel (1420/1425–1495) hasonló művét.

Aquinói Tamás *Summájának* kommentátorai elsősorban dominikánusok és jezsuiták voltak.⁵³ Közülük először érdemes a dominikánus Konrad Koellint (1476–1536) megemlíteni, ugyanis ő vezette be a németországi szemináriumokba Aquinói Tamás művének tanulmányozását. A spanyol dominikánus kommentátorok közül sokan az ún. salamancai iskola tagjai voltak, kezdve az alapító Francisco de Vitoriával (1483 k. – 1546), s folytatva olyan tagokkal, mint Melchor Cano (1509?–1560) teológiai argumentációhoz elengedhetetlen *De locis theologicis* című művével, valamint Bartolomé de Medina (1527–1580) és Domingo Bañez (1528–1604) *Summához* írott kommentárjaival.

A 16. század végétől a tomizmus legnagyobb képviselői a jezsuita rendből kerültek ki, s elsősorban Spanyolországból. Elismertségüket jelzi, hogy rövidebb-hosszabb ideig mindannyian tanították a skolasztikus teológiát a Collegium Romanumban.⁵⁴ A könyvjegyzéken Francisco Suárez (1548–1617) neve mellett tizenkét mű címe szerepel, s duplumokat is jelez a kézirat. Suárezt Gabriel Vázquez (1549–1604) követte a ka-

⁵² Giancarlo ANGELOZZI, *L'insegnamento dei casi di coscienza nella pratica educativa della Compagnia di Gesù = La «Ratio studiorum»*, i. m., 48-as lábjegyzet a tanulmány 135–136. oldalán.

⁵³ A kommentárokról a *Ratio studiorum* 1586-os változatában: *Commentariolus = Monumenta paedagogica Societatis Iesu*, V, i. m., 18–33.

⁵⁴ VILLOSLADA, i. m., 324.

tedrán, akinek összes műve megvolt a könyvtárban. Pedro de Arrubaltól (1559–1608) és Juan de Salastól (1553–1612) kommentárokat, Juan de Lugótól (1583–1660) pedig mind a hat még életében megjelent művét megtaláljuk a könyvjegyzéken.

Nem tanított a Collegium Romanumban, de teológiai művei és az azokat övező viták miatt meg kell említenünk Luis de Molinát (1536–1600), akinek egyik fő ellenfele a tomizmust védelmező, fentebb már említett Domingo Bañez volt.

Aquinói Tamás *Summájának* itáliai kommentátorai is elsősorban jezsuita teológiaprofesszorok, úgymint Girolamo Fasolo (1566–1639), Giuseppe Ragusa (1561–1624) és Francesco Albertini (1552–1619). Kivétel ez alól például a könyvjegyzéken három munkával is szereplő Agostino Oreggi (1577–1635), aki Bellarmino és VIII. Orbán támogatását is élvezte, s számos fontos egyházi pozíciót töltött be.

A *scholastici* szakcsoportot a kommentárokon kívül további teológiai munkák is gazdagítják, például olyan jezsuita szerzőségű alapművek, mint Francesco d’Amico (1578–1651) kilenckötetes műve (*Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis Societatis Iesu methodum*), valamint Leonardus Lessius (1554–1623) és a már említett Maximilian van der Sandt (Sandaheus) teológiai írásai. Néhány meghatározó teológus teljes életműve megvolt a gyűjteményben: ilyen a középkorból Richardus de Sancto Victore (1110 k. – 1173) és Guilielmus Alvernus (1180/90–1249), a kora újkorból a már említett Tommaso de Vio (Caietanus) és Gregorio de Valencia (1550 k. – 1603), akinek munkáját az első rendszer jezsuita teológiának tartják.⁵⁵

Végül azokra a munkákra is érdemes néhány szót szentelni, amelyek egy-egy teológiai kérdést vitatnak meg. Olyan művekre gondolunk itt, mint Johannes Cassianus (4–5. század), Martino Bonacina (1585–1631) Isten megtestesüléséről, Aegidius de Praesentatione (1539?–1626), Fernando Quirino de Salazar (1576–1646) Szűz Mária szeplőtelen fogantatásáról és Flaminio De Nobili (1532–1590), Kaspar Lechner (1583–1634), Heinrich Wangnereck (1595–1664), Giulio Cesare Recupito (1581–1647) predesztinációról írott teológiai értekezései.

⁵⁵ *Uo.*, 217.

Theologia moralis

A négyéves teológiai képzés során nemcsak skolasztikus teológiát, hanem erkölcssteológiát is oktattak a kollégiumokban, amelynek alapszövegeit Aristoteles etikai művei jelentették.⁵⁶ Ezen kívül nagy hangsúlyt kapott az erkölcssteológia gyakorlati része, a kazuisztika is.⁵⁷

A jezsuita oktatásban használt könyvekről a következőket tudjuk. Az egyik rendi javaslatban Bartolomeo Fumi (?–1555 k.) *Summa, quae Aurea Armilla inscribitur* című művének használatát javasolták.⁵⁸ Más forrásokból ismeretes, hogy a jezsuita kollégiumokban a Doctor Navarrusnak is nevezett, Martín de Azpilcueta (1492–1586) művét (*Manuale sive Enchiridion confessoriorum et poenitentium*), a már említett Juan Alfonso Polanco *Directorium pro confessoribus* című munkáját és Tommaso de Vio (Caietanus) gyóntatók részére írt *Summula peccatorum*-át használták tankönyvekként.⁵⁹ Ezek mindegyike megtalálható a könyvjegyzéken.

A szakcsoportban több művel szereplő szerzők közül a jezsuita Tomás Sánchezt (1550–1610) és a bencés Gregory Sayert (1560–1602) említhetjük. Előbbi három művel szerepel, melyek a házasság szentségével, a tízparancsolattal és különböző morálteológiai kérdésekkel foglalkoznak (*Consilia*), utóbbi szerző pedig négyvel, melyekben nagyrészt különböző lelkiismereti esetekről (*casus conscientiae*) van szó. Morálteológiai összefoglaló munka az osztrák jezsuita Paul Laymann (1575–1635) *Theologia moralis*a, amelyet egyes szemináriumokban tankönyvként is használtak.

A morálteológián belül a szerzők nagy teret szenteltek a szentségek kérdésének, ezen belül a legnagyobb rész a gyónásnak jutott. A könyvjegyzék kötetei között a legszámasabb csoport azoké, amelyek a lelkiismereti eseteket, a fenntartott gyóntatási eseteket (*casus reservatus*) veszik számba. Közülük igen praktikusak az ún. *summák*, amelyek általában betűrendben adják közre a lelkiismereti eseteket, így jól használható kézikönyvekként funkcionálnak. A Collegium Germanicum Hungaricum könyvtárában ezeket a *summákat* nagy számban találjuk meg. Bartolomeo da Pisa (1262–1347) nevéhez fűződik egy nagyon sikeres

⁵⁶ *Regulae professoris philosophiae moralis (Ratio atque institutio studiorum, 1599) = Monumenta paedagogica Societatis Iesu, V, i. m., 401.*

⁵⁷ A kazuisztika oktatásának történetét a jezsuita renden belül nagyon alaposan végigköveti Giancarlo Angelozzi már idézett tanulmányában.

⁵⁸ ANGELOZZI, i. m., 140.

⁵⁹ *Uo.*, 143.

Summa casuum conscientiae, amelyet *Summa Pisanella* címmel fordítottak le olaszra, majd ehhez írt kiegészítést (*Supplementum*) a ferences Niccolò da Osimo (1370-es évek – 1453). Utóbbiból több példány is szerepel a könyvjegyzéken. Ugyanide sorolható Angelo da Chivasso (1410 k. – 1495) *Summa angelicája* és a születési helyéről Astesanusnak nevezett 14. századi ferences hatalmas munkája is (*Summa de casibus conscientiae*). A 16. századból számos népszerű *summát* említhetünk: a ferences Antonio de Córdoba (1485–1578) *Quaestionarium Theologicumát*, Johannes Tabiensis (?–1521) a szerző neve után *Summa Tabienának* nevezett művét, Marco Scarsella (16. század, *Giardino di sommisti*) olasz nyelvű munkáját, Giacomo Ungarelli (16. század) *Summa Angelicáját* és a portugál ferences Manuel Rodríguez (1551–1619) művét (*Summa casuum conscientiae*). Itt utalunk a kapucinus Francesco Longo (1562–1625) írására is, aki a fenntartott gyóntatási esetekkel foglalkozott traktátusában (*Tractatus de casibus reservatis*).

A salamancai iskola tagjai ebben a szakcsoportban is képviseltetik magukat: Francisco de Vitoria a szentségekről (*Summa sacramentorum Ecclesiae*), Domingo de Soto (1494–1570) a gyónási titokról (*De ratione tegendi et detegendi secretum*) írt művével, Bartolomé de Medina (a könyvjegyzék olasz nyelvű kiadást jelez: *Breve instruttione de confessori*) és Francisco Toledo (*Summa casuum sive instructio sacerdotum*) pedig gyóntatóknak szánt útmutatójával.

A szakcsoport legnagyobb példányszámú kötete a *Methodus confessionis* (körülbelül húsz példány) címet viseli, szerzőjét azonban a kézirat nem jelöli. Végül a már említett Manuel de Sá *Aphorismi confessoriorumát* érdemes még kiemelni, amelynek a 17. század folyamán szinte minden évben volt kiadása.

A szakcsoport kínálatából a világi papoknak készített kézikönyvek sem hiányoznak. A gyűjteménybe bekerültek Cosimo Filiarchi (1520–1603, *Enchiridion sive manuale sacerdotum*), Pedro de Soto (?–1563, *Tractatus de institutione sacerdotum*) és Antonio de Molina (1560–1612) Európa-szerte igen népszerű művei (a könyvjegyzéken olasz nyelvű kiadásban: *Instruttione de' sacerdoti*).

Végül a jezsuita Antonio Santarelli (1569–1649) munkáját kell még megemlítenünk, amely óriási felháborodást váltott ki Franciaországban. A szerző nézete szerint ugyanis a pápának jogában áll megbüntetni az

eretnek uralkodókat. Művét Franciaországban betiltották és az ottani jezsuitáknak nyilvánosan el kellett ítélniük azt.⁶⁰

Controversistae

A Collegium Romanumban 1555-től tartottak kontroverz teológiaórákat, a *Ratio studiorum* 1586-os változata szerint kifejezetten a Collegium Germanicum Hungaricum és a Collegium Anglorum tanulói számára,⁶¹ Bellarmino halála után azonban az oktatás félbeszakadt. 1622-ben a frissen megalakult Congregatio de Propaganda Fidei elrendelte, hogy tartssanak ilyen kurzusokat, azonban a Collegium Germanicum Hungaricumban csak 1663-ban hívtak professzort a katedrára.⁶² Nyilvánvaló, hogy a Collegium Germanicum Hungaricum tanulói számára későbbi munkájuk szempontjából elengedhetetlen volt a kontroverz teológia ismerete.

A gazdag könyvanyaggal ellátott szakcsoportban található szerzők többsége érthető módon azokról a területekről származik, amelyeken a katolicizmusnak fel kellett vennie a harcot a protestantizmussal. A kora újkort megelőző időszakokat elenyésző számú szerző és mű képviseli: a 2. századból például Minutius Felix *Octaviusa* és Arnobius *Adversus Gentese*, az 5. századból Vincentius Lirinensis *Pro catholicae fidei antiquitate et veritate* című műve.

A továbbiakban a szerzők származása és/vagy működési területei szerint csoportosítva mutatjuk be ezt a részét a könyvvállománynak. A sorrend azt jelzi, hogy az egyes területek a szerzők és művek száma alapján milyen súllyal szerepelnek a szakcsoportban. A művek közül ki kell emelnünk Roberto Bellarmino hatalmas kontroverz teológiai munkásságát, amely nagyon sok esetben jelentette további munkák kiindulópontját, forrását.

⁶⁰ Az 1625-ben megjelent mű címe: *Tractatus de haeresi, schismate, apostasia, sollicitatione in sacramento poenitentiae, et de potestate Romani Pontificis in his delictis puniendis*. Az ügy részleteiről és körülményeiről lásd Eugen PIAGET, *Histoire de l'établissement des Jésuites en France 1540–1640*, Leiden, E. J. Brill, 1893, 520–574.

⁶¹ *De controversiis praelegendis (Ratio atque institutio studiorum, 1586)* = *Monumenta paedagogica Societatis Iesu*, V, i. m., 85.

⁶² VILLOSLADA, i. m., 224.

A szakcsoportban a német anyanyelvű szerzők vannak a legtöbben, közülük sokan a protestantizmus valamely felekezetéről tértek át a katolikus hitre. Luther ellen lépett fel Johannes Cochlaeus (1479–1552), aki maga is részt vett a reformáció szempontjából meghatározó birodalmi gyűléseken. A könyvjegyzék két munkáját rögzíti. Johannes Faber (1478–1541), bécsi püspök Luther és Zwingli ellen küzdött, tőle két művet találunk német nyelvű kiadásban. Johannes Eck (1486–1543) *Enchiridion locorum communium* című műve több példányban szerepel. A mű Melanchthon *Loci communes rerum theologicarum*ának katolikus ellenpárjaként készült. Hasonló céllal íródott a ferences Konrad Kling (?–1566) *Loci communes theologici pro ecclesia catholica* című munkája is.

Georg Eder (1523–1586) számos alkalommal volt a bécsi egyetem rektora, igen jó kapcsolatokat ápolt a Habsburg-uralkodókkal, akiknek tanácsadója volt. A könyvjegyzéken két művét találjuk (*Evangelische Inquisition wahrer und falscher Religion, Das guldene Fließ*).

Itt van továbbá Kaspar Ulenberg (1549–1617), akinek neve a német katolikus Bibliához kötődik és a már említett Johannes Nas, aki katolizált, majd ferences lett. Utóbbtól négy munka szerepel. A jezsuitákat a svájci származású, Ingolstadtban és Dillingenben tanító Laurenz Forer (1580–1659), a protestánsokkal és a boszorkányokkal szembeni kíméletlen fellépéséről ismert Georg Scherer (1540–1605), a már említett Jakob Gretser, korának egyik legkiválóbb kontroverz teológusa képviseli, valamint Kaspar Schoppe (1576–1649), aki II. Ferdinánd szolgálatában állt. Működési területe alapján ide tartozik Petrus Canisius (1521–1597) is, akinek katekizmusá latin, rutén, illír nyelven volt meg a könyvtár tulajdonában. Katekizmusát Pierre Buys (Busaeus, 1540–1587) bővítette tovább, s jelentette meg *Opus catechisticum* címmel.

Az angliai katolikusok az anglikán egyház törekvéseivel és képviselőivel voltak kénytelenek szembeszállni. A Collegium Germanicum Hungaricum könyvgyűjteményének számos darabja számol be erről a küzdelemről. Egy Luther-ellenes mű szerzőjeként jelenik meg John Fisher (1469–1535), akit VIII. Henrik végeztetett ki, mert nem ismerte el a királyt az anglikán egyház fejének. Szintén VIII. Henrikkel szállt szembe Reginald Pole (1500–1558) bíboros, aki pápai legátusként részt vett a trienti zsinaton, majd I. Mária uralkodása alatt rövid időre visszatért Angliába. Nicholas Sanders (1530?–1581) két munkáját sorolja fel a könyvjegyzék: a félbehagyott *De origine ac progressu schismatis Anglicani*t Edward Rishton fejezte be, s csak halála után jelent meg, a másik még életében (*De visibili monarchia ecclesiae*). Utóbbiban az angliai ka-

tolikusok szenvedéseit beszéli el. Az I. Erzsébet üldözései elől Németalföldre menekült, már említett Thomas Stapleton itt feljegyzett négy művében a katolicizmust védelmezte az angol királynővel szemben. Végül három jezsuita szerzőről kell szólnunk. A mártírhalált halt Edmund Campion (1540–1581) *Decem rationes* című munkájában az anglikán egyház elleni érveket foglalta össze, missziós társa Robert Parsons (1546–1610), akinek sikerült megmenekülnie és később a Collegium Anglorum rektora lett, álnéven írt művében I. Erzsébet jezsuitákat és katolikus papokat kitiltó ediktumára (1591) adott választ. Thomas Bacon (Southwell, 1592–1637), a liège-i kollégium teológiaprofesszora *Regula viva* címmel jelentette meg munkáját.

A németalföldiek művei elsősorban Kálvin és a reformátusok ellen irányultak. Josse Ravesteyn (1506–1571), aki a wormszi birodalmi gyűlésen és trienti zsinaton is részt vett, két művel szerepel, közülük az egyik a képteológiai műve (*De historia SS. imaginum et picturarum pro vero earum usu contra abusum*). Három-három művet sorol fel a kézirat Guillaume Damase van Linda (1525–1588) és az elsősorban hagiográfusként ismert Johannes Molanus (1533–1585) mellett. Nem hiányoznak a már többször emlegetett Maximilian van der Sandt (Sandaeus) és egy másik, a korban szintén jól ismert jezsuita, Martin Becanus (1563–1624) művei sem. Utóbitól a számos kiadást megért *Compendium manualis controversiarum* című művet is megtaláljuk a könyvjegyzéken.

A szerzők egy újabb csoportját alkotják azok, akik kelet-közép-európai származásúak, vagy tevékenységük erre a területre koncentrált. A lengyel Stanisław Hozjus (1504–1579) bíboros, híres kontroverz teológus, akinek összes művét több nyelven és kiadásban őrizte a könyvtár. Titkára a jezsuita Stanisław Reszka (1544–1600) *De atheismi et phalarismi evangelicorum* című munkájával van jelen. A szintén jezsuita Christoph Andreas Fischer (1560–1610), aki a hutteriták ellen küzdött Morvaországban, német nyelven kiadott *De origine Anabaptistarum* című művével szerepel. Egyetlen magyarországi szerzőt találunk: Pázmány Péter (1570–1637) neve mellett cím gyanánt a „*Controversiae Ungaricæ*” megnevezés olvasható, a művet valószínűleg Kalauzával azonosíthatjuk. Végül a dalmát Ivan Tomko Marnavić (1580–1637), boszniai püspököt említhetjük meg, akinek neve leginkább a Szilveszter-bulla hamisítása kapcsán ismert. Tőle a *Pro sacris ecclesiarum ornamentis, et donariis* volt meg.

A franciaországi szerzők a hugenották és a gallikanizmus ellen harcoltak írásaikkal. A jezsuita Louis Richeome (1544–1625) és Jacques Davy du Perron (1556–1618) bíboros is a református Philippe de Mornay-val folyta-

tott vitát. Előbbtől francia nyelvű vitairatát (*Victoire de la Vérité catholique*) találjuk a könyvjegyzéken, utóbbtól franciául és latinul az Eucharisziáról írott művét (*Traite du saint sacrement de l'Eucharistie*), amely alapján Philippe de Mornay-val Du Perron nyilvános vitát is folytatott 1600-ban. François Garasse (1584–1631) ateisták és libertinusok ellen írott apológiája franciául szerepel. Megvolt a könyvtárban az a Théodore de Bèze-életrajz is, amelyet az a Jérôme Hermès Bolsec (?–1584 k.) írt, aki csatlakozott a reformációhoz, azonban teológiai vitába keveredett Kálvinnal, s ezért kénytelen volt elhagyni Genfét. Később visszatért a katolikus hitre, s megírta Kálvin és Théodore de Bèze életét is, immár katolikus szempontok alapján.

Néhány spanyolországi szerző is említésére méltó műveket hagyott hátra a kontroverziák tárgyában. A ferences Miguel Medina (1489–1578) a cölibátust és az egyházi búcsút vette védelmébe. Alfonso de Castro (1495–1558), V. Károly és II. Fülöp tanácsadója jelentős műveket írt az eretnekség témakörében (*Adversus omnes haereses, De iusta haereticorum punitione*). A Collegium Romanum professzorának, Francisco Torresnek (1509–1586) a nevét különböző, a katolikus egyház védelmében és a protestánsok ellenében írt munkái tették ismertté.

Nem hiányoznak a Jézus Társasága mellett írt apológiák sem, három ilyet találunk a könyvjegyzéken: az egyiket a szerző megjelölése nélkül, a francia nyelvű szerzője a már említett Jacques Davy du Perron, a latíné a jezsuita Giovanni Argenti (1561–1626).⁶³

Mathematici

Ez a címszó a mai tudományterületek közül többet is magába foglalt. A matematikának jóval kisebb súlya volt a jezsuita oktatásban, mint más tárgyaknak. Ezt jelzi az is, hogy a *Ratio studiorum*ban a matematikatanárra vonatkozó szabályok kifejtésére elegendőnek láttak három rövid bekezdést szentelni. A Collegium Germanicum Hungaricum könyvjegyzéke is megerősíti ezt, főleg ha a *litterae humaniores* alá sorolt művek számához viszonyítjuk a matematikai könyveket. Ha viszont más jezsuita könyvtá-

⁶³ Argenti neve nem ismeretlen a magyarországi kutatás számára lásd például: *Giovanni Argenti jelentései magyar ügyekről: 1603–1623*, gyűjt., s. a. r. VERESS Endre, Szeged, JATE, 1983 (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, 7).

rák természettudományos könyvállományához hasonlítjuk, akkor még jelentősnek is tűnhet.⁶⁴

A könyvjegyzéken két jezsuita szerző neve mellett szerepel a legtöbb tétel: az egyik Christophorus Clavius (1537/38–1612), a másik Athanasius Kircher (1602–1680). Clavius, aki a Collegium Romanum neves matematikaprofesszora volt, maga is részt vett a *Ratio studiorum* matematikatanításra vonatkozó előírásainak a megfogalmazásában,⁶⁵ művei pedig alapvető kézikönyveknek és tankönyveknek számítottak Európa-szerte. Nevéhez fűződik például a naptárreform nyomán megszületett naptár végleges változata is. Athanasius Kircher (1602–1680) is a Collegium Romanum professzora volt, ahol matematikát és héber nyelvet tanított. Hatalmas életművet hagyott maga után, mely számos tudományterületre kiterjed. Ezt a sokrétűséget és gazdagságot mutatja a könyvjegyzék is, amelyen tíz munkát számolhatunk meg tőle.

A jezsuita matematikaoktatás Euclides műveire, azon belül is első-sorban az *Elementa* című munkájára épült. Ezt egészítették ki valamely geographiai vagy spherákkal foglalkozó művel.⁶⁶ Ennek megfelelően a könyvtárban több kiadásban, görög és latin nyelven is megvoltak a művei, valamint az azokból kiinduló 16. századi írások, úgymint Giovanni Battista Benedetti (1530–1590) *Resolutio omnium Euclidis problematum* vagy Jacques Peletier (1517–1582) *Euclidis elementa geometrica demonstrationum* című műve.

A szűken értett matematika köréből számos kötet az aritmetikával foglalkozik. Ilyen Juan Martínez Siliceo (1486–1557) *Ars Arithmetica*-ja, amely a legjelentősebb spanyol matematikai könyv a 16. századból, a leuveni egyetemen tanító Reinerus Gemma Frisius (1508–1555) több példánnyal is szereplő *Arithmeticae practicae methodusa* és Jerónimo Muñoz (1520–1591) *Institutiones arithmeticae* című műve. A trigonometriát tárgyalja Christoph Grienberger (1561–1636) műve (*Elementa trigonometrica*), aki Clavius után foglalhatta el a Collegium Romanumban a matematikaprofesszori katedrát. Egy olasz nyelvű munkát is találunk

⁶⁴ Még ennél is kisebb természettudományos könyvállománnyal bírt néhány más itáliai jezsuita kollégium, vö. BARBIERI, *i. m.*, XXIX; OLIVARI, *i. m.*, 883–884.

⁶⁵ A matematikaoktatás szabályai, amelyben említi Claviust is: *Regulae professoris mathematicae (Ratio atque institutio studiorum, 1591 I) = Monumenta paedagogica Societatis Iesu*, V, *i. m.*, 284.

⁶⁶ *Regulae professoris mathematicae (Ratio atque institutio studiorum, 1599) = Monumenta paedagogica Societatis Iesu*, V, *i. m.*, 402.

a könyvjegyzéken (*Libro di arithmetica et geometria speculativa et praticale*). A szerzőről, Francesco Felicianóról (15–16. század) alig tudunk valamit, művéről viszont elmondható, hogy az alapvető matematikai ismereteket közvetíti népnyelven.

Népes gyűjteménynek mondható a csillagászati művek anyaga, mely tartalmazza azokat a szférákról szóló köteteket is, amelyeket használhattak a jezsuita oktatásban. Olyan művek szerepelnek itt, mint a 13. századi Johannes de Sacrobosco *Tractatus de sphaera mundi*ja, amely hosszú évszázadokig alpmű volt a témában, Sebastianus Theodoricus (1520 k. – 1574) wittenbergi matematikus és orvos *Quaestiones sphaerae* című műve, vagy a már említett Alessandro Piccolomini olasz nyelven írt munkája (*De la sfera del mondo*). Itt említjük meg Georg Peurbachnak (1423–1461), a bécsi egyetem matematikus-csillagászának a nevét is, aki nek *Theoricae novae planetarum* című műve több példányban és kommentált változatban is (pl. Erasmus Reinhold, 1511–1553) megvolt a könyvtárban, ahogyan aritmetikai összefoglalója is (*Arithmeticae practicae*).

A kopernikuszi elmélet cáfolatára vállalkozott művében a velencei teológus és matematikus Giorgio Polacco (16–17. századi, *Anticopernicus catholicus*) és a jezsuita Melchior Inchofer (1584–1648), aki álnéven jelentette meg *Tractatus syllepticus*át. A napfoltokról Galileo Galilei (1564–1642, *Delle macchie solari*) és a jezsuita Christoph Scheiner (?–1650, *Rosa Ursina*) írása-it találjuk. Utóbbi nevéhez kötődik a pantográf feltalálása, amelyről értekezést is írt *Pantographice* címmel. Többek között a gravitációval, a Föld tömegének kiszámításával foglalkozik a Collegium Romanumban tanító Paolo Casati (1617–1707) *Terra machinis mota* című munkája.

Az üstökösökről folytatott tudományos vita eredménye a Galileit követő, Mario Guiducci (1583–1654) *Discorso delle comete* című munkája, amelyben Galilei később tévesnek bizonyult elméletét védte a szerző Tycho Brahe és a Collegium Romanum matematikaprofesszora, Orazio Grassi ellenében.

A kor alapvető csillagászati műszerének számított az égitestek meghatározására szolgáló astrolabium. A készítésükről és használatukról több munkát is találunk a könyvjegyzéken olyan szerzőktől, mint Johann Stöffler (1452–1531), aki Melanchthon és Münster tanára is volt a tübingeni egyetemen, vagy Pietro Catena (1501–1576), aki a padovai egyetemen tanított matematikát. Végül a szintén Padovában tanító Giuseppe Moleti (1531–1588) csillagászati táblázatait (*Ephemerides*) említjük meg. Ezek egy adott időszak bolygómozgásait és különböző csillagászati eseményeket mutattak be táblázatos formában.

A fizika köréből elsősorban fénytani művek szerepelnek, úgymint a 10–11. századi arab matematikus-csillagász, Alhazen (Ibn al-Haitham) *Opticae thesaurus*a és a több jelentős természettudományi munkát publikáló, Francesco Maurolico (1494–1575) *Photismi de lumine et umbra* című műve.

Ahogy azt fentebb már említettük, a *Ratio studiorum* az euclidesi *Elementa* mellett valamely geográfiai munka tanulmányozását is javasolta. A korai művek közül érdemes megemlíteni Strabón *Geógraphiká*ját, amely görög–latin kiadásban volt a könyvtár birtokában, valamint Ptolemaeus *Geographiá*ját, amely olaszul is megvolt. A térképészeti művek között találjuk Abraham Ortelius (1527–1598) *Theatrum orbis terrarum*át és Cornelis de Jode (1568–1600) *Speculum orbis terrae* című művét. Ortelius több műve is gazdagította a könyvtár állományát, ahogyan Lucas Holstenius (1596–1661) Ortelius *Thesaurum geographicum*ához írott jegyzetei is.⁶⁷

Lilio Zaccaria (15. század) *Orbis breviarium*a betűrendben sorolja föl a földrajzi helyeket és röviden be is mutatja őket. Több olyan szerzőt találunk, akik saját élmények és tapasztalatok alapján ismertetik meg az olvasót a világ egy-egy részének földrajzával, történelmével, szokásaival. Bartolomeo Marliano (15–16. század) Rómáról (*Urbis Romae topographiae*), Kaspar Brusch (1518–1557) Passau és Enns városáról (*De Laureaco, veteri admodumque celebri olim in Norico civitate, & de Patavio Germanico*) jelentette meg művét. Itáliát írja le Leandro Alberti (1479–1552) műve (*Descrittione di tutta Italia*), Franciaországot a jezsuita Philibert Monet (1566–1643) *Galliae geographiája*. Főcíme alapján (*Itinerarium Galliae*) Franciaországgal foglalkozik Justus Zinzerling (1580?–1620?) műve, valójában azonban Németalföldről és Angliáról is tájékoztat. 1252-ben a Szentföldre tett utazását örökíti meg Burchardus de Monte Sion *Descriptio Terrae Sanctae* című műve, míg II. Fülöp követe, Juan González de Mendoza (1545–1618) néhány évszázaddal későbbi kínai útját meséli el. Eredetileg spanyolul írt műve olasz fordításban volt meg a könyvtárban. Alessandro Geraldini (1455–1525) Amerikába utazásáról számol be (*Itinerarium ad regiones sub aequinoctiali plaga constitutas*). A szerző a püspöki feladatok

⁶⁷ A Holstenius halála után kiadott kötet három műhöz fűzött jegyzeteit tartalmazza: *Annotationes in geographiam sacram Caroli à S. Paulo; Italiam antiquam Cluverii; et Thesaurum geographicum Ortelii*, Romae, typis Iacobi Dragondelli, 1666.

ellátására érkezett Amerikába. Magyar szempontból műve érdekessége, hogy a szerző tiszteletére írt, rövid magyar nyelvű verset is tartalmaz.⁶⁸

A matematikai művekhez sorolták be azt a néhány munkát is, amelyek az építészettel, a botanikával, a zenével és az okkult filozófiával foglalkoznak. Itt szerepel Andrea Palladio (1508–1580) ismert műve (*Dell'Architettura*), Francesco Mario Grapaldi (1465 k. – 1515) *De partibus aedium* és Filippo Maria Bonini (1612–1680) *Il Tevere incatenato* című, olasz nyelvű munkája. Utóbbiban a szerző arról értekezik, hogy különböző védművekkel és vízügyi intézkedésekkel hogyan szabadítható meg Róma városa a Tevere folytonos áradásaitól. A botanikát Basilius Besler (1561–1629) hatalmas munkája (*Hortus Eystettensis*) képviseli. Besler korának ismert botanikusa volt, aki Johann Konrad von Gemmingen püspök eichstätti kertjét gondozta tudós hozzáértéssel. Helyet kapott a Collegium Germanicum Hungaricum gyűjteményében Gioseffo Zarlino (1517–1590) *Le institutioni harmoniche* című, olasz nyelvű munkája is, amelyet a 16. század legnagyobb zenetudományi összefoglalásaként tartanak számon. A hermetikus filozófia, az okkultizmus tanait egyetlen mű, John Dee (1527–1608/9) *Monas hieroglyphicája* közvetíti.

Medici

Az 1558-as ignáci konstitúciók határozottan leszögezik, hogy a jezsuita kollégiumokban nem zajlik orvostudományi oktatás, ennek ellenére a jezsuita könyvtárak rendelkeztek ilyen szakcsoporttal is.⁶⁹ A Collegium Germanicum Hungaricumban megvoltak az alapművek: Hippokrates művei a németalföldi orvos Jéréme Thriveris (1504–1554) kommentárjaival, Galenus művei, Pedanius Dioscorides terjedelmét tekintve hatalmas és nagy hatású gyógyszerészeti könyve (*De medica materia*), a szír id. Johannes Serapion orvosi értekezései, valamint Avicenna öt könyvből álló *Liber canonisa*, amelyhez a padovai egyetem tanára, Giacomo Della Torre (1360 k. – 1414) írt kommentárt. Az orvosként is jól ismert Paracelsus (1493–1541) művei Gerhard Dorn (16–17. század) kiadásában voltak meg.

Két anatómiát találunk, az egyik Mondino dei Liucci (1270 k. – 1326) műve, amelyet az első valódi anatómiakönyvnek tartanak, a másik

⁶⁸ Teresa CIRILLO SIRRI, *Versi ungheresi in onore di Alessandro Geraldini*, Studi finno-ugrici, 2, 1996–1998, 161–165.

⁶⁹ *Constitutiones*, i. m., 65.

Andries van Wesel (Vesalius, 1514–1564) bruxelles-i orvosé. Pestis ellen kínál orvoslási lehetőségeket Auger Ferrier (1513–1588) toulouse-i orvos műve (a könyvjegyzéken olaszul: *Rimedi preservativi, e curativi in tempo di peste*), míg Silvano Razzi (1527–1611) Marco Gonzaga mantovai püspök megbízásából gyűjtötte össze mások, korábbi járványok során szerzett tapasztalatait (*Cause, e rimedii della peste*).

A szerzők között feltűnően magas az itáliai orvosok aránya. Közülük a következő orvosokat emelhetjük ki. Bartolomeo Montagnana (1380 k. – ?) korának Itália-szerte ismert orvosa volt, akinek tanácsát igen sokan kikérték. Később több száz orvosi tanácsát tartalmazó munkáját ki is adták. Marsilio Cagnati (1543–1612) jól ismert volt a római elit körében, a jezsuiták is számítottak az orvosi szolgálataira. A könyvjegyzéken két értekezése szerepel (*Variarum observationum, De continentia vel sanitate tuenda*). A számos tudományban jártas, Európa-szerte híres Girolamo Cardanótól (1501–1576) a *De vita producenda* című művét találjuk a könyvjegyzéken. Giovanni Da Vigo (16. század) II. Gyula pápa chirurgusa volt, s *La prattica universale in cirugia* címmel írt művet. Castore Durante (1529–?) nevéhez több népszerű orvostudományi munka is kötődik, például az *Il tesoro della sanità*. Végül megemlíthetjük a szintén jó hírnévnek örvendő sienai Pietro Andrea Mattiolo (1501–1577) műveit és a VIII. Orbán pápa orvosaként működő Demetrio Canvaro (1559–1625) *Ars medicáját*.

Philosophi

A *Ratio studiorum* előírásai szerint a filozófiaoktatásban Aristotelest kell követni, műveinek kommentárjait óvatosan kell használni, nem kell tudomást venni azokról a kommentátorokról, akik a hittal ellenkezőképpen magyarázzák műveit, valamint Aquinói Tamásról mindig elismeréssel kell beszélni.⁷⁰ A filozófiakurzusok alapszövegeit tehát Aristoteles munkái jelentették, és ennek megfelelően a Collegium Germanicum Hungaricum gyűjteményében is felülreprezentáltak Aristoteles művei (görög és latin kiadásban egyaránt), kommentárjai⁷¹ és az aristotelesi filozófia

⁷⁰ *Regulae professoris philosophiae (Ratio atque institutio studiorum, 1599) = Monumenta paedagogica Societatis Iesu, V, i. m., 397.*

⁷¹ A gyűjteményben megvolt az összes jelentős Aristoteles-kommentátor műve: Ammonius Hermea (1. század), Alexander Aphrodisiensis (2. század), Themistius (4. század), Syrianus (5. század), Johannes Grammaticus Philoponus (5–6. század), Simplicius (5–6. század), Eustratius Nicaenus (11–12. század),

jegyében írott értekezések. A kommentátorok közül egyetlen szerzőt emelünk ki, a padovai Giacomo Zabarellát (1533–1589), akinek Aristoteles-értelmezése sok vitát váltott ki. Egyik ellenfele Francesco Piccolomini (1520–1604) volt, aki *Universa philosophia de moribus* című művében szállt szembe Zabarellával. Az ő művét is őrizte a könyvtár.

A könyvjegyzéken szerepelnek Averroës művei és a hozzájuk írt kommentárok is (Marco Antonio Zimara, 1460–1523), azonban vele kapcsolatban a jezsuita filozofiatanárnak nagyon elővigyázatosnak kellett lennie. Műveinek idézése megengedett volt, de filozófiai tanításainak hosszas tárgyalása nem volt tanácsos. Nem lehetett dicsérni, és amennyiben lehetséges volt, azt kellett hangsúlyozni, hogy Averroës a filozófiai nézeteit másoktól vette.⁷² Itt említjük meg Giovanni Battista Crispo (1550 k. – 1595 k.) *De ethnicis philosophis caute legendis disputationum* című munkáját, amelyben éppen arra int a szerző, hogy az antik filozófusokat csak óvatosan szabad olvasni.

Mivel a 16. század második felétől az arisztotelianus filozófia nyert egyre nagyobb teret, érthető, hogy Platón és a platonista és neoplatonista filozófiai hagyományból táplálkozó humanista filozófusok művei igen csekély számban voltak jelen a könyvgyűjteményben. Megvolt Platón összes műve görögül és latinul, Francesco de Vieri (16. század) olasz nyelvű összefoglalója a platóni filozófiáról (*Compendio della dottrina di Platone*), Agostino Steuco (1496/97–1549) *De perenni philosophiája*, amelyben platonista szemléletű áttekintését adja a filozófiatörténetnek, Giovanni Francesco Pico della Mirandola (1463–1494) összes művei és Marsilio Ficino (1433–1499) alapműnek számító *Theologia Platoniciája*.

Itt említjük még meg Boethius (480–526) összes munkáját is, mivel őt a filozófiatörténet úgy tartja számon, mint aki Aristoteles és Platón műveinek közvetítője volt a nyugat-európai latin nyelvű filozófia felé.

Robert Grosseteste (Lincolniensis 1175 k. – 1253), Thomas Aquinas (1225–1274), Egidio Romano (1243 k. – 1316), Johannes Duns Scotus (1266–1308), Walter Burley (Burlaeus, 1275–1345?), Johannes de Janduno (1285 k. – 1323), Jean Buridan (1300?–1358), Graziadio d’Ascoli (14. század), Gaetano da Thiene (1387–1462?), Donato Acciaiuoli (1429–1478), Jacques Lefèvre d’Étaples (Jacobus Faber, 1455–1537), Pierre Tartaret (15. század), Crisostomo Iavelli (1470 k. – 1538 k.), Agostino Nifo (1473 k. – 1545?), Giovanni Giacomo Pavese (1519–1566), Jacques Charpentier (1521–1574), Pedro da Fonseca (1528–1599), Francisco Toledo (1532–1596), Flaminio De Nobili (1533–1590), Antonio Rubio (1548–1615), Agostino Oreggi (1577–1635), a coimbrai kollégium kiadványai (16–17. század).

⁷² *Regulae professoris philosophiae, i. m.*, 397.

A dialektikák közül a könyvjegyzéken találjuk Rudolf Agricola (1443–1485) Európa-szerte használatos *De inventione dialectica* című munkáját, amelyről azonban a *Ratio studiorum* 1586-os változata azt mondja, hogy abból semmit se olvassanak a retorikai osztályokban tanulók.⁷³ Ezen kívül itt van még a németországi humanista, Johannes Caesarius (1468 k. – 1550) és a belga teológus, Augustinus Hunnaeus (1521–1577/78) dialektikája is.

A *Ratio studiorum* végleges változata Pedro da Fonseca (1528–1599) és a már említett Francisco Toledo logikájának a használatát javasolja a filozófiatanárok számára.⁷⁴ Mindkét művet megtaláljuk a könyvjegyzéken, ahogyan Petrus Hispanus (1210 k. – 1277) művét is (*Summulae logicae*), amely több száz éven keresztül volt a logika alapműve. Érdemes még megemlíteni a Duns Scotus-követő Nicolaus de Orbellis (1400 k. – 1472 k.) és a Collegium Romanum logikatanára, Paolo della Valle (1561–1622) logikai tárgyú műveit is.

A könyvjegyzék természetfilozófiai értekezései közül az egyik legjelentősebb Bernardo Telesio (1509–1588) *De rerum natura iuxta principia* című műve és a már említett François Titelmans természetfilozófiája. De itt van Giacomo Antonio Marta (1559–1628) *Pugnaculum Aristotelise* is, amely éppen Telesio ellen íródott. A már említett Alessandro Piccolomini idevágó munkája azért érdekes, mert egyfajta népnyelvű természetfilozófiai ismeretterjesztő munka (*Instrumento della filosofia naturale*).

Igen gazdag anyagot tudhat magáénak az erkölcsfilozófiai alcsoport: Justus Lipsius (1547–1606) összes műveit, Gabriele Paleotti (1524–1597) neosztoikus szellemiségű *De bono senectutis*ét, Seneca összes műveit Justus Lipsius és Marc-Antoine Muret magyarázataival, jegyzeteivel, valamint Plutarkhos és Petrarca ide sorolható műveit is.

Ezen alcsoport jelentős részét az uralkodókhoz és/vagy uralkodókról írott királytűkrök, tanítások és tanácsok teszik ki, úgymint Egidio Romano (1243 k. – 1316) *De regimine principum*a, amely a műfaj meghatározó darabja, Platina (Bartolomeo Sacchi, 1421–1481) dialógus formájában írt műve (*De principe*), a két jezsuita, Adam Contzen (1575–1635) és Pedro de Ribadeneira (1527–1611) egy-egy Machiavelli-ellenes értekezése, és a szintén jezsuita Marco Antonio Pitisillio (16–17. század) *De instruendo principe* című munkája. Az udvari emberek számára készített keresztény útmutatót a jezsuita Bernardino Castori (1543–1634, *Institutione civile*

⁷³ *De studiis humanitatis*, i. m., 198.

⁷⁴ *Regulae professoris philosophiae*, i. m., 398.

e christiana per uno, che desidero vivere tanto in corte), Jerónimo Osorio (1506–1580) pedig mint I. Mánuel portugál király fiának titkára több erkölcsfilozófiai értekezést is írt (*De nobilitate civili et christiana, De gloria, De regis institutione et disciplina*).

Az államelméleti, politikatudományi munkák szerzői közül kiemelhetjük Francesco Guicciardini (1483–1540) és Fabio Albergati (1538–1606) nevét. Albergatitól, aki a katolikus államfelfogás képviselője volt, hat olasz nyelvű munkát találunk a könyvjegyzéken.

Az erkölcsfilozófiai munkák viszonylagos gazdagsága nem meglepő, ha arra gondolunk, hogy a jezsuiták és neveltjeik igen gyakran jelentős pozíciókat töltöttek be az európai udvarokban.

Ius canonicum

Loyolai Ignác 1558-as konstitúcióiban hangsúlyozza, hogy a jezsuita kollégiumokban jogtudományt nem oktatnak, a tanulók csupán a papi hivatáshoz szükséges kánonjogi képzésben részesülnek.⁷⁵ A kánonjog a Collegium Romanumban a 17. század végéig nem rendelkezik önálló katedrával, a teológián belül oktatják.⁷⁶ A könyvtár ezen szakcsoportjában ennek megfelelően a kánonjogi művek vannak túlsúlyban, bár megtaláljuk a *Iuris civilis corpus* kommentárokkal, jegyzetekkel ellátott kiadását, a *Codex Justinianus*t és olyan speciálisabb törvénykönyveket is, mint Werbőczy *Tripartituma* és a *Ius Saxonicum* német nyelvű törvénygyűjteménye.

Az alapvető kánonjogi törvényeket a *Decretum Gratiani* és a *Decretalia* foglalta magába. Előbbi kommentátoraként a dominikánus Juan de Torquemada (1388–1468) szerepel, utóbbi esetében többeket is felsorolhatunk.⁷⁷ Az egyik jezsuita oktatási előterjesztés ennek a kettőnek a tanulmányozását javasolja az egyházi jogi kurzusok során.⁷⁸

Az egyházi jogi törvényeknél maradvá, a könyvjegyzék nagy számban tartalmaz zsinati határozatokat, legyen az egyetemes zsinat, mint a niceai,

⁷⁵ *Constitutiones, i. m.*, 65.

⁷⁶ VILLOSLADA, *i. m.*, 244–246.

⁷⁷ A *Decretalia* kommentátoraiként szerepelnek a könyvjegyzékben: IV. Ince pápa (1195 k. – 1254), Jean Lemoine (1250–1313), Bartolo da Sassoferrato (1313/14–1357), Baldo degli Ubaldi (1327?–1400), Antonio da Budrio (1338 k. – 1408), Abbas Panormitanus (1386–1445), Filippo Franchi (?–1471), Filippo Decio (1454–1536), ifj. Mariano Socini (1482–1556).

⁷⁸ ANGELOZZI, *i. m.*, 140.

katolikus zsinat, mint a trienti, vagy egyházmegyei, mint a milánói, amelyet Carlo Borromeo hívott össze. Megvolt az egyik legfontosabb bullagyűjtemény, Laerzio Cherubini (?–1626 k.) *Bullarium*, az *Index librorum prohibitorum* több kiadása, formuláriumok, szerzetesrendek regulái és a jezsuita rend alapvető szabályai (*Constitutiones, Canones Congregationum Generalium, Ratio Studiorum, Litterae Apostolicae* stb.).

Számos kánonjogi munkát is találunk a kor kiemelkedő kánonjogászáinak a tollából. Pierre Rebuffi (1487?–1557) franciaországi egyetemeken tanította a kánonjogot, végül Párizsban, ahová I. Ferenc meghívására érkezett. Giovanni Paolo Lancellotti (1522–1590) Perugiában tanított, művét (*Institutiones iuris canonici*) a kánonjogi oktatásában is használták. Francesco Mantica (1534–1614) Padovában tanított, majd V. Sixtus kinevezte a Sacra Rota auditorának, *De coniecturis ultimarum voluntatum* című munkája alapműnek számított. Prospero Farinacci (1544–1618) a kor kiemelkedő büntetőjogásza, a könyvjegyzéken viszont a Sacra Rota határozataihoz írt deklarációkkal szerepel. A portugál Agostinho Barbosát (1590–1649) és testvérét Simão Vaz Barbosát (1594–1681) elsőrangú kánonjogásként tartották számon, a könyvtárban számos munkájuk helyet kapott.

A szentkultusz és a kanonizáció kérdéseivel foglalkoztak Fortunato Scacchi (1573–1643, *De cultu, et veneratione servorum Dei*) és a Collegium Romanum egykori tanulója Felice Contelori (1588–1652) művei (*Tractatus et praxis de canonizatione sanctorum*). Az inkvizítorok kézikönyve volt Nicolás Eymerich (1320 k. – 1399) *Directorium inquisitorum*, a boszorkánypereké pedig Martín Antonio Del Río (1551–1608) *Disquisitionum magicarum libri VI* című munkája.

Nem hiányoztak a könyvtárból a jogtudományi lexikonok sem. Találunk művet *Lexicon utriusque iuris* címmel, de ide sorolható Alberico da Rosate (1290 k. – 1360) *Dictionarium ad utriusque iuris* című műve is, amely az első ilyen jellegű összefoglaló volt, valamint a spanyol humanista, Elio Antonio de Nebrija (1444?–1522) *Vocabolario utriusque iurisa* is. A jogtörténetet egyetlen mű, Aymar du Rivail (1491–1558) *Historia Iurisa* képviseli.

Jól dokumentálják a könyvjegyzék kötetei a Velencei Köztársaság és a pápaság közötti 17. század eleji vitát. Jól ismert, hogy V. Pál pápai hatalmát igyekezett kiterjeszteni az itáliai államokra is, amire Velence egyházellenes törvényekkel válaszolt, mire a pápa 1606-ban kiátkozta és egyházi tilalommal sújtotta a Serenissimát. Végül rendezték a vitás kérdéseket, de a jezsuiták ezután sem térhettek vissza Velencébe. Erről a vitáról kilenc olasz és latin nyelven készített kiadvány tudósít, igaz, ezek

mind a pápaság álláspontját mutatják be, Paolo Sarpi e tárgyban írott munkáinak nem találjuk nyomát.

Végül néhány kiemelkedő jogtudós alapműnek tekintett munkáját említjük meg. A középkori glosszátorok egyik legnagyobbika a bolognai jogászprofesszor, Azo (?–1220?), akinek *Summae Codicis* című műve hosszú évszázadokig a jogászok kézikönyve volt. Szintén nagy hírű glosszátor volt Enrico da Susa (Henricus a Secusia, 1200 k. – 1271), nevéhez az *Aurea Summa* című munka kötődik. A már említett Bartolo da Sassoferrato nemcsak a *Decretaliához*, hanem a *Iuris civilis corpus*hoz is írt kommentárokat. A könyvjegyzék szerint kilenc kötetben voltak meg művei a gyűjteményben. Diego Covarrubias y Leyva, (1512–1577) a kánonjog területén emelkedett ki tudásával, ő volt a trienti zsinat dekrétumainak egyik megszövegezője. Hubert van Giffen (Giphanius, 1534–1604) Németalföldről származott, de Németországban szerzett magának jogászként hírnevet. Számos fontos jogi pozíciót töltött be Sigismondo Scaccia (1564?–1634), akitől négy munka szerepel a könyvjegyzéken, köztük az is, amelyik miatt a kereskedelmi jog egyik megalapozójának tekintik (*Tractatus de commerciis et cambio*).

Riti varii

Bár a liturgia csak a 18. században kapott önálló katedrát a Collegium Romanumban, természetesen a tárgy oktatása a kezdetektől jelen volt a jezsuita kollégiumok magasabb szintjein.⁷⁹ A trienti zsinat egységesítette és rögzítette a liturgiára vonatkozó szabályokat. A zsinati útmutatásoknak megfelelően ekkor új misekönyv és breviárium is készült. VIII. Kelemen és VIII. Orbán a barnabita Bartolomeo Gavanti (1569–1638) bízta meg a breviárium megreformálásának feladatával, ezért nem meglepő, hogy a könyvjegyzéken található egyik műve ezzel foglalkozik (*Praxis compendiarie visitationis episcopalis, Commentaria in rubrica Missalis et Breviarii Romani*). Számos ceremóniakönyvet jelez a kézirat, például a pápai ceremóniamester, Paride de Grassi (1470–1528) posztumusz kiadott könyvét, *De caeremoniis cardinalium, et episcoporum in eorum dioecesibus* címmel. A katolikus egyház liturgiájával foglalkozik Jean Étienne Duranti (1534–1589) *De ritibus ecclesiae catholicae* és Guillaume Durand (1230–1296) *Rationale divinarum officiorum* című munkája.

⁷⁹ VILLOSLADA, *i. m.*, 255.

Giovanni Battista Casali (1578–1648) több kötetet is publikált egyházi és világi szokásokról, a gyűjteményben két műve (*De veteribus sacris Christianorum ritibus*, *De profanis et sacris veteribus ritibus*) volt meg. Végül Tommaso Porcacchi (1530–1585) említjük meg, aki olaszul publikált kötetet a temetési szokásokról (*Funerali antichi di diversi populi et nationi*).

Historia sacra et profana

Utolsóként a *historia* szakcsoportot vizsgáljuk meg. Mint azt fentebb jeleztük, a kéziratból hiányzik ez a rész, azonban a duplumjegyzékben felsorolt kötetek némi képet adnak erről a szakcsoportról is. A Collegium Romanumban csak a 18. században lett az egyháztörténelemnek önálló katedrája,⁸⁰ a nem egyháztörténelmi szövegek pedig elsősorban a jó stílus elsajátításának eszközei voltak. Így kerültek a grammatikai-retorikai-poétikai osztályok tananyagába Titus Livius, Sallustius és Julius Caesar idevágó művei. A *Ratio studiorum* előírásai nem szabályoztak minden részletet, így lehetséges az, hogy több kollégiumban egyfajta kiegészítő tankönyvként használták Orazio Torsellini művét (*Historiarum ab origine mundi usque ad annum 1598 Epitome Libri X*).⁸¹ A könyvlistán ez a mű nem szerepel. A kutatások azt mutatják, hogy a lengyel és litván kollégiumokban például több történelmi munkával is bővítették a kurzusok olvasmánykínálatát, a tanulókkal olvasták Alessandro Donati (*Roma vetus et recens*), Denis Pétau (*De rationarum temporum*) és Famiano Strada (*De bello belgico*) munkáját is.⁸²

A Collegium Germanicum Hungaricum duplumjegyzékén, a *historia sacra* szakcsoportba sorolták be az egyháztörténet atyjának nevezett Eusebius (265 k. – 339/40) műveit, Petrus Comestor (1100 k. – 1179) *Historia scholasticáját*, amelyben a világ teremtésétől Pál római útjáig tekint át a történelmet, Nichephorus (14. század), az utolsó görög egyháztörténész művét (*Historia Ecclesiastica*), amely egy latin és egy német példányban volt meg, valamint a korábban már említett Gilbert Générard *Chronographiáját*. A duplumok között találjuk még Antoninus Florentinus

⁸⁰ Uo., 249–255.

⁸¹ Kazimierz PUCHOWSKI, *Between Orator Christianus and Orator Politicus: History Teaching and Books in Jesuit Colleges in Poland and Lithuania (1565–1773)*, *Paedagogica Historica*, 2002/1, 233.

⁸² Uo., 235, 242.

(Antonino Pierozzi, 1389–1459) világkrónikáját és a jezsuita Nicola Orlandini (1553–1606) *Historiae Societatis Jesu* című munkáját, amely a jezsuita rendtörténet egyik alapműve. Ide sorolták Giovanni Stefano Menochio (1575–1655), a Collegium Romanum rektorának két munkáját is. A *Stuore* Menochio egyik legismertebb műve, amely egy tematikus szempontból igen sokszínű olasz nyelvű kötet, némiképp erre utal az alcím is (*Trattenimenti eruditi*). Népnyelvű és vegyes tartalmú az a műve is, amelyben szentek mondásait, erkölcsi és lelki tanításokat és rövid történeteket adott közre (*Historia miscellanea sacra*).

A következő csoportot a hagiografikus munkák alkotják. Két szentéletrajz-gyűjteményt találunk itt: Pietro de' Natali (1330 k. – 1406 k.) *Catalogus sanctorum et gestorum eorum* című művét és a már említett Luigi Lippomano monumentális *Vitae sanctorum*át, valamint megemlíthetjük még Platina pápaéletrajzeit is (*Liber de vita Christi ac omnium pontificum*). A szentéletrajzok közül megvolt Carlo Borromeoé, amelyet a bíboros-érsek titkára, Carlo Bascapé (1550–1615) írt, és a 17. század legnépszerűbb jezsuita szentjeié. Loyolai Szent Ignác első életrajzírója a már fentebb említett Pedro de Ribadeneira volt, majd Giovanni Pietro Maffei (1536–1603) beszélt el újra a rendalapító életét. Maffei művét Ribadeneira erőteljesen bírálta pontatlan adatai és nem megfelelő kifejezőmódja miatt. Xavéri Szent Ferenc életrajzát João de Lucena (1549–1600) írta meg, művét számos nyelvre lefordították. Az elsősorban hagiografikus írásról ismert Virgilio Cepari (1563/64–1631) Luigi Gonzaga életét választotta munkája tárgyaként.

A *historia profana* köréből a már említett történeti munkákon kívül a duplumjegyzék tartalmazza Suetonius *De vita caesarum* című művét, amely azután évszázadokig műfaji mintaként szolgált, Josephus Flavius (37–100 k.) szinte minden könyvjegyzéken szereplő műveit (*De antiquitatibus Hebreos*, *De bello Judaico*), Diogenés Laertios filozófus-életrajzeit és Flavio Biondo (1392–1463) Európa történelmét taglaló *Historiarum decades*át. További adatok hiányában azonban a *historia sacra et profana* szakcsoportról nem tudunk többet.

A könyvjegyzék anyagát részletesen bemutató szemlénk végére érve elmondható, hogy a Collegium Germanicum Hungaricum 17. század közepi könyvtára a katolikus és ezen belül a jezsuita könyvkultúra jellegzetes jegyeit hordja magán, állománya tükrözi a jezsuita oktatási igényeket, láthatóan azokkal összhangban formálódott ki.

Az adatok azt mutatják, hogy a *litterae humaniores* tárgykörébe sorolt művek száma volt a legnagyobb a gyűjteményben. A tárgy jezsuita okta-

tásban betöltött alapvető jelentősége miatt ez nem meglepő. Köztudott, hogy a kora újkori iskolai tantervekben, a katolikusban és a protestánsban egyaránt, meghatározó szerepet kapott az antikvitás öröksége. A jezsuita tanintézmények grammatikai, retorikai, poétikai és filozófiai stúdiumai az ókori görög és latin szerzők munkáira épültek. Ezeket egészítették ki a latin és a görög nyelvkönyvek, retorikatankönyvek, szótárak, valamint a humanizmus és a trienti zsinat utáni katolicizmus szerzőinek művei, melyek latin nyelvi mintaként szolgáltak a tanulók számára.

A művek számát tekintve a második legnépesebb szakcsoport a szentírás-magyarázatokat, az egyházatyák írásait, a prédikációkat és a devóciós műveket foglalta magába, melyek arányai azonban eltérőek a szakcsoporton belül. A következőkben olyan sorrendben említjük őket, amilyen súllyal szerepelnek a könyvjegyzéken. A könyvtár számos bibliakommentárt őrzött, elsősorban a 16–17. századi kiemelkedő jezsuita exegeták művei közül. Ezek jelenléte köthető a Collegium Romanumban folyó oktatási munkához, melynek része volt a szentírástudomány is.

A 16. században a katolikus egyházban is elkezdődött a patrisztikus hagyomány újrafelfedezése és újraértékelése, ezt mutatja az is, hogy a gyűjteményben nagy számban voltak jelen mind a keleti, mind a nyugati egyházatyák művei.

A kegyességi munkák között felülreprezentáltak a jezsuita szerzőségűek. Kevés közöttük azon kötetek száma, amelyek az egyházatyákhoz vagy középkori szerzőkhöz köthetők. Jól látható, hogy ebben az alcsoportban is a poszttridenti katolicizmus népszerű devóciós művei dominálnak.

Az előzőekhez képest jóval kisebb számban találunk a gyűjteményben prédikációkat, egyházi retorikákat és prédikatori segédkönyveket. Az egyházi retorikák szinte mindegyike a trienti zsinat utáni reformtörekvések jegyében született. A prédikációk nagy része is ugyanehhez az időszakhoz kapcsolható. Szerzőik elsősorban itáliaiak és németországiak. Szembetűnő a magyarországi prédikációs kötetek teljes hiánya. A németországi szerzők prédikációi erősen polemikusak. Mivel a Collegium Germanicum Hungaricumban a tanulókat a világi papi pályára készítették fel, melynek egyik igen fontos feladata éppen a prédikáció volt, ezért különös, hogy a gyűjtemény ezen része igen hiányos képet mutat.

A mennyiségi mutatók alapján a harmadik szakcsoport a teológia, amely magába foglalta a hittudomány skolasztikus, kontroverz és morális ágát is. A skolasztikus teológiai munkák között nyilvánvaló Aquinói Tamás műveinek és az azokhoz írt kommentároknak a meghatározó jelenléte. Mindez összefügg azzal, hogy a jezsuiták Aquinói Tamást megkérdője-

lezhetsen tekintélyként tisztelték, és a 16. század végétől újra virágzó to-
mizmus legnagyobb képviselői is a jezsuita rendből kerültek ki.

A Collegium Germanicum Hungaricumban végzett egyházmegyei papok számára elengedhetetlen volt a teológiai kontroverziákban való jártasság, hogy hazájukba visszatérve fel tudják venni a harcot a protes-
tantizmussal. Ehhez nyújtottak segítséget az elsősorban németországi, angliai, németalföldi, kelet-közép-európai és franciaországi szerzők, akik között egyetlen magyarországit találunk, Pázmány Pétert. A könyvtár nem rendelkezett *Haereticine*nek nevezett szakcsoporttal és *biblioteca secretá*val sem, mint a Collegium Romanum.⁸³ A protestáns szerzők mű-
vei nem kaptak helyet a könyvtári gyűjteményben, pedig a jezsuiták mentesültek az *Index*re tett művek birtoklására vonatkozó tilalom alól.

A teológiai szakcsoport egy kisebb részét alkották a morálteológiai művek, ezen belül főleg summákba rendezett lelkiismereti eseteket találunk. Ezek szintén a papi hivatás gyakorlására készíthették fel a tanulókat.

Ugyanez volt a funkciója a számadatok alapján negyedik szakcsoportnak is, amelybe a kánonjoggal és liturgiával foglalkozó műveket sorolták be. A tanulóknak ugyanis későbbi munkájuk során szükségük volt a kánonjogi törvények, a zsinati határozatok, a bullák, a regulák és a liturgikus előírások alapos ismeretére.

A kánonjoghoz hasonló arányban szerepel a könyvjegyzéken a filozófia szakcsoport, melynek állománya jól tükrözi azt a 16. század második felétől a filozófiai gondolkodásban kibontakozó tendenciát, amely Platón helyett Aristotelest preferálta. Ennek megfelelően a jezsuita filozófiaoktatás is Aristotelesre épült, akinek műveit úgy magyarázták, hogy azok összhangban legyenek a katolikus egyház tanításaival.

A könyvtár legkisebb szakcsoportja a matematikai és orvostudományi műveket foglalja magába, melyek lefedik a korabeli természettudomány szinte minden területét. A kor olyan Európa-szerte elismert tudósait találjuk itt, mint Christophorus Clavius és Athanasius Kircher, de a könyvjegyzéken feltűnnek olyan művek is, amelyek a 16–17. század tudományos vitáit dokumentálják.

Mindezek alapján kijelenthető, hogy a Collegium Germanicum Hungaricum könyvtára a 17. század közepén elsősorban a poszttridenti kato-

⁸³ A *Biblioteca secretá*ban őrzött köteteket csak generálisi engedély birtokában lehetett használni, s tilos volt őket kivinni a Collegium Romanum épületéből. Vö. Costanzo BIZZOCCHI, *La biblioteca segreta del Collegio Romano*, Gesuiti della Provincia Romana, 1971/3, 17–19.

licizmus teológiai rendszereinek, kegyességi gyakorlatának és természet-tudományos világképének igyekezett megfelelni, s mint ilyen korszerűnek tekinthető. Az itt tanuló papnövendékek a könyvtárat meghatározott napokon igénybe vehették,⁸⁴ ezért valószínűsíthetjük, hogy a könyvtár nemcsak az ismeretek megszerzésében és a szemléletformálásban játszott szerepet, hanem gyűjteményének jellege és elrendezése mintát is jelentett a végzett papokként hazatérők és ott könyvtárat alapítók számára.

A kézirat átírásakor alkalmazott jelölések:

- () megjegyzés, hozzászólás
- < > áthúzott, de olvasható szövegrész
- <...> áthúzott, olvashatatlan szövegrész
- (...) olvashatatlan szövegrész

⁸⁴ Lásd erről Rosa Pace tanulmányát jelen kötetben.

La Biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico in un inventario del Seicento

Nel presente volume si pubblicano l'inventario del Collegio Germanico-Ungarico, compilato verso la metà del Seicento, due saggi introduttivi e un indice di nomi e luoghi che rende più facile la consultazione dell'edizione. La trascrizione è basata sul manoscritto con segnatura Hist. 711a dell'Archivio dell'attuale Collegio Germanico-Ungarico a Roma. Il primo saggio introduttivo tratta la storia dell'antica Biblioteca del Collegio, mentre il secondo ne descrive il patrimonio librario ivi custodito nel Seicento.

Il Collegio Germanico-Ungarico nacque nel 1580 dall'unione di due seminari pontifici già esistenti, il Collegio Germanico (1552) e il Collegio Ungarico (1579) entrambi sotto la direzione dei gesuiti. Poiché il Collegio non disponeva di un corpo di professori autonomo gli studenti frequentavano le lezioni al Collegio Romano. Negli anni '50 del XVI secolo nella maggior parte delle scuole dei gesuiti si insegnavano solo le discipline minori (grammatica, retorica, poetica, storia) mentre nel Collegio Romano si offriva già l'intero *curriculum* scolastico agli studenti che potevano seguire anche i corsi di filosofia e teologia tenuti dai migliori professori dell'epoca. Il Collegio Germanico-Ungarico aveva l'obiettivo principale di accogliere studenti provenienti dalle regioni di lingua tedesca e dal Regno d'Ungheria per istruirli e prepararli all'ufficio del prete diocesano; il *curriculum* del Collegio Romano era perfettamente adatto a questo scopo.

Molto presto per supportare il lavoro didattico svolto nei collegi dei gesuiti, fu indispensabile la fondazione di biblioteche attestata dai documenti normativi della Compagnia. Sebbene nel Collegio Germanico-Ungarico non fosse previsto alcun tipo di attività didattica, vi si trovava una biblioteca il cui patrimonio librario nel Seicento può essere ricostruito in base al manoscritto in questione, ma solo in parte, poiché l'inventario è incompleto. I volumi sono distribuiti in sette classi (1. Scripturales, Patres, Concionatores, Pii; 2. Litterae Humaniores; 3. Scholastici, Theol. Mor., Controv.; 4. Mathematici, Medici; 5. Philosophi; 6. Ius Canonicum, Ius Civile, Concilia, Ritus Varii, Instituta

Religionum; 7. Duplicati), tra cui mancano le opere attinenti alla storia sacra e profana delle quali invece si trovano informazioni sull'elenco dei libri duplicati.

Nelle prime sei classi dell'inventario sono riportati il nome dell'autore, il titolo dell'opera e la classe di appartenenza, nella settima (duplicati) invece si fa riferimento anche al luogo di pubblicazione, numero dei tomi e formato. Non si dispone, invece, di dati riguardanti l'anno di pubblicazione. Non considerando i titoli duplicati, l'inventario comprende circa 2200 unità librarie, ovvero più di 2200 opere data l'appartenenza di molte di esse alla stessa unità libraria.

In base all'esame paleografico e a quello della filigrana, la neolaureata Rosa Pace, ha datato il manoscritto intorno alla metà del Seicento. Questa ipotesi viene ulteriormente confermata da un'altra osservazione: dall'esame delle *editio princeps* delle opere elencate nell'inventario, il volume più recente risulta essere una *oratio* funebre pubblicata nel 1666.

Ad oggi non è possibile sapere con certezza dove si trovino i libri dell'antica Biblioteca del Collegio; è noto che la gran parte dei volumi è custodita nella Biblioteca della Pontificia Università Lateranense. Rosa Pace, però, durante la catalogazione dei libri dell'attuale Biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico ha ritrovato alcuni esemplari dell'antica raccolta. Ulteriori ricerche in futuro dovranno far luce su quale sorte abbiano avuto i volumi dell'antica Biblioteca.

Dall'esame delle opere dell'inventario si evince che le raccolte librarie del Collegio Germanico-Ungarico si formarono a supporto delle attività didattiche e culturali della Compagnia di Gesù e contenevano soprattutto le opere il cui uso era consigliato o prescritto dalle regole dell'Ordine. Il numero delle opere utilizzate nelle singole classi indica l'importanza data alla materia nel programma scolastico dei gesuiti e, in particolare, in quello del Collegio Germanico-Ungarico.

Tra i libri degli *Scripturales* figurano poche edizioni della Bibbia, i commentari dei testi biblici però si trovano in gran numero essendo la cattedra di esegesi del Collegio Romano occupata da insigni esegeti come Manuel de Sá, Benito Pereyra, Francisco Toledo, Jean de Lorin o Cornelio a Lapide. I commentari alla Sacra Scrittura furono scritti in un ampio arco di tempo che abbraccia i commentari dei primi secoli e arriva fino al Seicento. La maggior parte dei commentatori apparteneva alla Compagnia di Gesù.

Nella parte chiamata *Patres* sono presenti – in edizioni greche, latine e bilingue – le opere dei Padri della Chiesa, sia orientali che occidentali, e

quelle dei Dottori della Chiesa, e non mancano nemmeno le antologie dei loro testi.

Poche appaiono le prediche, le retoriche ecclesiastiche, i prontuari e i florilegi per i predicatori. Le retoriche ecclesiastiche registrate nell'inventario sono opere ispirate allo spirito riformistico del Concilio di Trento. Gli autori delle prediche sono soprattutto predicatori d'Italia e Germania le cui opere si trovavano in edizioni italiane e tedesche sugli scaffali della Biblioteca. Le prediche dei sacri oratori tedeschi sono caratterizzate da una forte polemicità e volontà di reagire contro i protestanti.

Tra i libri della letteratura ascetica, di grande rilevanza, sono le opere di autori gesuiti, e inoltre, notevoli le edizioni in lingua italiana.

La sezione più ricca dell'antica Biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico era la classe delle *litterae humaniores*. Nelle scuole dei gesuiti la grammatica, la poetica e la retorica erano studiate durante le lezioni attraverso la memorizzazione, l'analisi, l'imitazione e l'interpretazione di testi di autori antichi; il modello principale da seguire era Cicerone. Figurano in questa classe le opere dei classici latini e greci, molto spesso in edizioni commentate, in lingua greca, latina o in edizioni bilingue; accanto ad esse si inseriscono in gran numero i manuali, i più importanti nati dall'antichità fino al Seicento, usati per l'insegnamento della lingua latina, greca ed ebraica.

Tra i manuali di retorica sono da segnalare quelli adottati nelle scuole gesuite. Anche le opere neolatine dei grandi umanisti, delle quali la Biblioteca possedeva molti esemplari, potevano essere utilizzate nell'insegnamento come modelli linguistici e poetici. Significativi sono i libri dei poeti attivi dopo il Concilio di Trento scritti in un latino impeccabile ma allo stesso tempo ricchi di contenuti approvati dalla Chiesa cattolica.

Nei collegi dei gesuiti il corso di teologia durava quattro anni durante i quali gli studenti apprendevano la teologia scolastica basata sulle opere di Tommaso d'Aquino. La vasta raccolta di questa disciplina, contenente in gran parte opere commentate, può essere raggruppata intorno a due autorità in tale campo: Tommaso d'Aquino e Pietro Lombardo. Dalla fine del Cinquecento in poi il tomismo ebbe i maggiori rappresentanti dall'Ordine dei gesuiti, in particolare quelli spagnoli. La loro rinomanza viene confermata anche dal fatto che ciascuno di loro, per un tempo più o meno lungo, fu professore di teologia scolastica al

Collegio Romano. La libreria del Collegio Germanico-Ungarico custodiva molte delle loro opere.

Lo studio della teologia morale si basava sulla lettura delle opere etiche di Aristotele e sulla pratica della teologia morale, cioè la casuistica. In molte opere di teologia morale ci si occupava dei sacramenti, in particolare della confessione. Nella Biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico era ampia la gamma delle opere dedicate ai casi di coscienza e non mancavano nemmeno i manuali indirizzati ai preti o quelli che studiavano per diventarlo.

La conoscenza approfondita della teologia controversista era indispensabile per affrontare la missione a cui gli alunni del Collegio Germanico-Ungarico erano destinati; questa sezione è rappresentata soprattutto dai numerosi testi di autori nati o attivi in regioni in cui il cattolicesimo doveva confrontarsi con il protestantesimo, cioè in Germania, in Inghilterra, nelle Fiandre, in Francia e nella Mitteleuropa.

La matematica, che in quell'epoca comprendeva tutte le scienze naturali, aveva un ruolo di minore rilievo nel programma didattico dei gesuiti rispetto alle altre materie. Questa caratteristica dell'attività educativa della Compagnia di Gesù è mostrata anche dalla raccolta libraria del Collegio Germanico-Ungarico in cui la sezione dei *Mathematici* si presenta molto meno numerosa rispetto a quella delle *Litterae humaniores*. Se invece si paragona il numero delle opere di carattere scientifico della Biblioteca a quello di altre librerie gesuite si evince che si tratta di una raccolta scientifica provvista delle opere dei più grandi scienziati del Cinquecento e del Seicento.

Nei collegi dei gesuiti si insegnava la matematica partendo dai testi di Euclide a cui si aggiungeva qualche opera sulla geografia e sull'astronomia. Nella Biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico all'apprendimento delle scienze erano destinate le opere che trattavano questioni riguardanti l'aritmetica, l'astronomia, la fisica e la geografia. Tra i libri di questa sezione si segnalano le opere in cui gli autori usufruendo delle proprie esperienze fanno conoscere al lettore la geografia, la storia e i costumi di varie parti del mondo. V'erano sistemate anche opere sull'architettura, botanica, musicologia e occultismo.

È molto meno numeroso il gruppo dei *Medici* a cui, oltre alle opere fondamentali dei grandi medici antichi, appartengono scritti sull'anatomia, consigli e rimedi contro la peste e trattati dei più famosi medici italiani della prima età moderna.

La Biblioteca era ben fornita di opere di Aristotele (sia in greco che in latino), di commentari e di trattati di filosofia aristotelica studiata nei collegi gesuiti. La rinascita dell'aristotelismo, avvenuta gradualmente dalla seconda metà del XVI secolo in poi, rende comprensibile il fatto che nella Biblioteca le opere del platonismo e del neoplatonismo si registrano in numero assai scarso. In questa sezione meritano una menzione anche i libri di dialettica, logica e filosofia naturale.

La sottoclasse della filosofia morale vantava una raccolta molto ricca tra i cui libri sono da notare gli esemplari del genere letterario dello *speculum principis* e i trattati di filosofia politica. La relativa ricchezza di questa classe non ci deve stupire se pensiamo al fatto che i gesuiti e i loro alunni ricoprivano molto spesso funzioni importanti alle corti d'Europa.

Il programma didattico dei gesuiti non prevedeva l'insegnamento della giurisprudenza, si insegnava solo il diritto canonico, perciò nell'inventario risultano copiose le opere dello *ius canonicum* tra le quali i *Decreti Gratiani*, le *Decretali*, le decisioni conciliari, le bulle, le diverse edizioni dell'*Index librorum prohibitorum* e le regole di tanti Ordini religiosi tra cui la Compagnia di Gesù. La Biblioteca contiene inoltre gli scritti dei maggiori canonisti dell'epoca e anche i documenti relativi alla controversia tra il Papato e la Repubblica di Venezia scoppiata all'inizio del Seicento. La sezione *Riti varii* è costituita da cerimoniali e da libri in cui si rappresentano non solo i riti sacri, ma anche quelli profani.

L'elenco dei libri duplicati fornisce un'immagine parziale delle opere appartenenti alla *historia sacra et profana*. Le opere qui inventariate sono storie della Chiesa e vite di santi, in particolare, di santi gesuiti, molto conosciuti nel Seicento. Tra i libri della *historia profana* vengono menzionate le opere di storia di autori dell'antichità e qualche storia del mondo medioevale.

L'antica Biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico, in ultima analisi, mostra i segni caratteristici della cultura cattolica e gesuita della metà del Seicento.

A kollégium egy diákja

(ismeretlen metsző, 18. század, a Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum levéltárában és annak engedélyével)

A Collegium Germanicum Hungaricum régi könyvtára

A szétszóródott könyvtár

Amikor az ember egy 16. században alapított intézmény könyvtárára gondol, általában egy több évszázados történelemmel bíró gyűjtemény jut az eszébe. Valójában nem mindig ez a helyzet, a Collegium Germanicum Hungaricum könyvtára esetében egészen biztosan nem. A könyvtár régi könyveit lapozgatva, a bejegyzéseket, pecséteket és *ex libriseket* tanulmányozva kiderül, hogy a könyvek többsége csak a 19. században lett a gyűjtemény része. Különösen jellemző ezzel kapcsolatban például az alábbi két kéziratos bejegyzés: „Ex libris F. Burmanni parochi Collegii Germanicii in Urbe alumni, cui piaie gratitudini sensu dono dedit opus idem alumnus anno 1884” és „Rev. Dominus Ladislaus Kelemen al. Collegii G. Hungarici [...] bibliothecae Camerae Sti. Stanislai d. X. mensis Augusti a. S. MDCCCLXIV.”.

Ezek alapján joggal merül fel a kérdés: miként lehetséges, hogy egy ilyen hosszú történetre visszatekintő intézmény ilyen új keletű könyvtárral rendelkezzen? Erre a kérdésre a Pápai Lateráni Egyetem Könyvtárának régi könyves gyűjteményében találunk választ, ahol nagy számban találhatók meg azok a könyvek, amelyek korábban a Collegium Germanicum Hungaricum könyvtárába tartoztak.¹

Ezeknek a könyveknek a jelenléte azt bizonyítja, hogy a Collegium Germanicum Hungaricumnak volt egy korábbi könyvtára, amely szétszóródott az intézet 1798-ban történt bezárását követően.

Dokumentumok híján lehetetlen az eseményeket pontosan rekonstruálni. Csupán azt tudjuk, hogy a kollégium székhelye a Seminarium Romanumhoz került, amelyet IX. Piusz 1853-ban egyesített a róla elnevezett szemináriummal, majd pedig a két intézmény számára egyetlen

¹ A köteteket jelen írás szerzője vizsgálta *Indici e documenti d'archivio. I libri del Collegio Germanico nel fondo antico della Biblioteca della Pontificia Università Lateranense* című szakdolgozatában. A szóban forgó kötetek a kötésre nyomott intézményi pecsét vagy a címlapon szereplő kéziratos „Collegij Germanicij” felirat alapján azonosíthatóak.

nagy könyvtárat hozott létre (Biblioteca Pia), amely aztán a Pápai Lateráni Egyetem Boldog IX. Piusz Könyvtárának alapjává vált.

Ezen néhány adat alapján feltételezhetjük, hogy az épületben maradt könyvtári állománynak is ugyanaz a sors jutott, mint az ingatlannak, amelyet nem minden veszteség nélkül kellett elszenvednie, a költöztetések során ugyanis tűntek el kötetek. Így aztán jöllehet a könyvek egy jelentős része együtt került át a Lateráni Könyvtárba, nem kizárt, hogy kisebb gyűjteményi egységek vagy éppen egyes kötetek, különböző úton-módon, más gyűjteményekbe kerültek, elég, ha csak a Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum jelenlegi könyvtárában nemrég megtalált kötetekre gondolunk.²

A Collegium Germanicum Hungaricum 1818-as újranyitásával laikusok és egyházi személyek hagyatékának köszönhetően megkezdődött egy új könyvtár kialakulása, amely jelenleg egy mintegy 89.000 dokumentumból álló gyűjteménnyel büszkélkedhet, melyek közül 600 darab a 16–18. század közötti időszakból származik.

A kora újkori könyvtár profilja

A Collegium Germanicum Hungaricum „eredeti” könyvtárának története két szakaszra osztható, melyeket az 1773-as esztendő választ el egymástól, és amely időszakok egybeesnek a jezsuita és a világi vezetés periódusaival. Jelen írás elsősorban e történet korai szakaszával foglalkozik, megkísérelve a kora újkori könyvtár profiljának rekonstrukcióját.

A kollégium beszerzéseknek, adományoknak és hagyatékoknak köszönhetően a kezdetektől gazdag állománnyal rendelkezett. Az évek során a jezsuiták különleges gonddal igyekeztek gyarapítani a gyűjteményt, nem csupán a tanulmányokhoz szükséges könyvekkel (teológia, Szentírás, filozófia és jog) gazdagítva azt, hanem történelemmel, irodalommal, orvostudománnyal és matematikával foglalkozó művekkel is. A könyvek beszerzésének elsődleges formája a vásárlás volt. A beszerzendő könyvek kiválasztása a rektor feladata volt, és az éves költségek

² Ezt a felfedezést jelen sorok szerzője tette, amikor a Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum mai könyvtárának 9-es fondját katalogizálta. A régi gyűjtemény köteteit a kötés és a kéziratos „Collegij Germanici”-bejegyzés különbözteti meg a fond többi kötetétől. Ugyanezek az ismertetőjegyei a Lateráni Könyvtárban őrzött példányoknak is.

nem haladhatták meg az előírt összeget: „In argumentum Bibliothecae expensae non excedant summam annuam [scudi] 25”.³ A vásárlás mindazonáltal nem az egyetlen módja volt az állomány növelésének, hiszen számos adományozás történt rektorok, professzorok és egykori növendékek részéről. Erre vonatkozó bejegyzéseket találunk a címlapokon, ezekben gyakran az adományozás dátumát is feltüntetik.

Ennek a hatalmas gyűjteménynek egy részét a Bibliotheca Majorban, vagy más néven a Bibliotheca Communisban őrizték, kisebb, bár nem kevésbé gazdag részét pedig a novíciusok Könyvtárában, de helyeztek el könyveket a cubiculában,⁴ a sekrestyében, illetve a refektóriumban is.⁵

A 17. század második felében a jezsuiták hozzáfogtak a könyvtáráépület átalakítási munkálataihoz, megvalósítva azt a felújítást, melyről említést tesz az alábbi két dokumentum is: *Notizia meliorazione facenda in Collegio ab anno 1650 ad annum 1678*;⁶ *Nota del Padre Galeno dei vantaggi da lui recati al Collegio negli ultimi 20 anni*. Ez utóbbi, 1671-ből származó dokumentumban olvasható: „L’habitatione del Collegio si è risarcita et aggiustata con accrescimento le Camere dell’Alunni; rifatta la Libreria [...] e si pensa di finire la fabbrica del Refettorio e libreria”.⁷

³ Archivio del Collegio Germanico-Ungarico (a továbbiakban: ACGU), *Decreta Visitationis Apostolicae 1695–1696*, Hist. 357, c. 19.

⁴ A kifejezés a kollégium szobáit jelölte, melyeket egy-egy szentről neveztek el. Ez a megjegyzés a kollégiumhoz tartozó számos kötet címlapján megtalálható, például az alábbi formákban: „Cubiculi S. Ioannis”, „Cubiculi Sancti Iacobi, proprius”, „Cubiculi SS. Petri et Pauli”, „In usum cubiculi Sancti Matthiae”, melyek nyilvánvalóan a kötetek szobákban történő elhelyezését jelentették.

⁵ A kutatás jelenlegi állása szerint úgy tűnik, hogy ezek a gyűjteményrészek később a közös könyvtárban kaptak helyet. E feltételezést arra alapozzuk, hogy néhány, a kötet címlapján szereplő „Cubiculum”-feliratot később tollal áthúztak és a könyvtár megjelölés került a helyükre.

⁶ ACGU, *Notizia Meliorazioni 1650–1678*, Hist. 587, c. 104.

⁷ „A kollégiumi lakhatás hiányosságait pótolták és javították a növendékek szobáinak megnagyobbításával, a Könyvtár felújításával [...], és tervben van a refektórium és a könyvtár munkálatainak befejezése”. Archivum Romanum Societatis Iesu (a továbbiakban ARSI), *Nota del Padre Galeno dei vantaggi da lui recati al Collegio negli ultimi 20 anni*, Rom. 158, f. 111. A munkálatokról hírt ad az ACGU-ban található BG040-es terv- és térképtár. A magyarázó szöveg így szól: „Fabbrica vecchia del Collegio nel qual sito 1688 si è fatto il refettorio e sopra la libreria e sopra questa la loggia della sartoria”. („A Kollégium korábbi építkezése, ahol 1688-ban elkészült a refektórium, felette a könyvtár, a könyvtár felett pedig a szabóműhely terasza”).

Nem kétséges, hogy ezek a munkák befejeződtek a 17. század végére, minthogy a pápai legátus 1696-os látogatása során az alábbiakat írta le:

„Visitamus Bibliothecam amplam et magnam librorum copiam continentem in dies augendor[um] ex eorum emptione quo fit arbitrio P. Rectoris. Ad eam omnibus habitantibus in Coll: patet aditus, non autem Advenis, nisi fuerit aliquis Societatis Religiosus. Clauditur de nocte, et clavis retinetur ab uno ex Alunnis arbitrio eiusdem P. Rectoris, absque tamen ulla obligatione reddendi Librorum rationem, et ex ea extrahi non valent Libri absque in cursu ipso facto in ex communicat[i]o[n]e.”⁸

Ahogy azt fentebb már említettük, az eddig vizsgált források alapján egy nagy, gazdag és jól szervezett könyvtár képe tárul elénk, mely csupán meghatározott időpontokban, minden egyes cubiculum számára külön kijelölt napokon volt igénybe vehető, az 1696-os dekrétum rendelkezése értelmében: „Distribuantur dies in quibus per Camera separatim Alumni uti valeant Bibliotheca ne ad eam accedant turmatim.”⁹

A könyvtár gondozása a könyvtáros feladata volt, akit a rektor választott ki a növendékek közül. A kinevezéskor a kijelölt növendék megkapta a könyvtár kulcsait és a könyvtárosi instrukciót (*Instructio pro Bibliotecario*),¹⁰ mely rögzítette a tisztséggel járó feladatokat. A dokumentum tanúsága alapján a könyvtáros felettese a könyvtár prefektusa volt, aki a fontosabb döntések meghozatalában volt illetékes, úgymint az új könyvek beszerzése, a sérült példányok restaurálása és az étkezések alatti olvasmányok kiválasztása. A könyvtáros ezzel szemben a gyakorlati teendőket intézte: vigyázott a rendre és a tisztaságra, megszervezte az étkezések alatti felolvasást, ellenőrizte és katalogizálta az újonnan beszerzett könyveket.

A Collegium Germanicum Hungaricum könyvtárában zajló katalogizálási munkát híven dokumentálja az *Instructio* alábbi két szakasza: „Litteras, [et] numeros librorum, quando tempus vacat, cum Indice combinet, eosque suo in ordine collocabit, collocatosque conservare studeat sed hoc opus, hic labor est, ut D. D. successores experientia

⁸ ACGU, *Visita Apostolica Ecclesia et Collegii S. Apollinaris*, Hist. 602.

⁹ ACGU, *Decreta Visitationis Apostolicae 1695–1696*, Hist. 357, c. 19.

¹⁰ ACGU, *Instructio pro bibliotecario*, Hist. 365.

docebit”,¹¹ „...eos [libri novi] deinde obtentos diligenter adscribat in Indice debito in Loco ordine e Littera iuxta modum ibi positum in catalogo.”¹² Az első idézetből világossá válik, hogy a könyvek először egy, az elhelyezésükre vonatkozó jelzést kaptak, amely egy betűből és egy számból állt,¹³ majd a második szövegrész tanúsága szerint ezt követte a könyveknek a kapott betűjelzés rendje szerinti jegyzékbe történő regisztrálása.

Katalógus vagy leltár?

A fent leírt katalogizálási tevékenységről egyetlen forrás tanúskodik, egy könyvlista, melynek részletes elemzésére jelen kötet vállalkozik. A szóban forgó dokumentumot *Catalogo della Biblioteca del Collegio Germanico*¹⁴ cím alatt vették leltárba. Egy papírra írt kéziratról van szó, mely a 17. század közepére datálható.¹⁵ Hat darab össze nem fűzött, ívrét formátumú (27,5 × 21 cm) iratcsomóból, összesen 67 lapból áll.

A jegyzéken¹⁶ a műveket tárgyuk alapján hat csoportba rendezték, az alábbiak szerint:

Fasc. 1: Scripturales. Patres. Concionatores. Pii

Fasc. 2: Litterae Humaniores

Fasc. 3: Scholastici. Theol. Mor. Controv.

Fasc. 4: Mathematici. Medici

Fasc. 5: Philosophi

Fasc. 6: Ius Canonicum. Ius Civile. Concilia. Ritus Varii. Instituta Religionum.

¹¹ Uo., c. 2v.

¹² Uo., c. 3r.

¹³ A források hiányossága miatt nem lehetett megállapítani, hogy ez a jelzésrendszer milyen bibliográfiai kategorizálást követ, ugyanakkor okkal feltételezhető, hogy ez a jelzetezés tárgy és formátum szerinti rendszerezést takar. Ezt a feltételezést azonban csak több példány vizsgálata erősítheti majd meg.

¹⁴ ACGU, *Catalogo della Biblioteca del Collegio Germanico*, Hist. 711a.

¹⁵ Paleográfiára és a vízjel vizsgálatára alapozott becsült kormeghatározás: Heawood 161 (Roma 1646).

¹⁶ A kifejezést itt általános és modern értelmében használjuk úgy, mint olyan listát, amelyen a könyvek valamilyen kritérium szerint szerepelnek, és ez a kritérium lehetővé teszi a könyvekben fellelhető információk azonosítását.

Minden iratcsomó esetében a bibliográfiai adatok szerző szerinti betűrendben találhatók, oldalanként két oszlopba rendezve. Minden mű esetében szerepel a cím, a kötetek száma és a téma szerinti szakcsoport rövidített megjelölése.

A hetedik iratcsomó a duplumpéldányok listáját tartalmazza, amely a műveket különösebb rendszerező elv nélkül sorolja fel, feltüntetve a kötet szerzőjét, a kötetek számát, a kiadás helyét, a formátumot és időnként a szakcsoportot is.

Minthogy a kiadási adatokra és a jelzetre vonatkozó információkat teljességgel nélkülöző könyvlistáról van szó, ezért funkciója csupán az lehet, hogy tájékoztatást nyújtson a könyvállományról, azaz a könyvtár tulajdonában lévő könyvek mennyiségének és jellegének jelzésére szolgál, anélkül hogy megjelölné a kötetek helyét, vagy megkülönböztetné a különböző kiadásokat.

A tárgyalthoz hasonló jellegű, tárgy szerinti könyvtári listák esetében azt gondolhatjuk, hogy a jegyzék rendje tükrözi a könyvek tényleges elhelyezkedését a polcokon, ezt a feltételezést azonban meg kellene erősítenie az elhelyezésre vonatkozó jelzetnek.

Az elhamarkodott következtetések elkerülése érdekében érdemes inkább tovább elemezni a szóban forgó dokumentum jellegzetességeit, amelyek segíthetnek az irat valódi természetének és szerepének a tisztázásában.

Az első vizsgálandó elem az iratcsomókon belüli betűrendes elrendezés. Amint láttuk, a hetediket leszámítva, minden iratcsomó szerző szerinti betűrendbe van rendezve. Ez azonban valójában nem tökéletes betűrend szerinti elrendezés, hiszen csupán az első betűt veszi figyelembe, a következőket már nem. A jelenséget magyarázhatja, hogy nem egy kézhez köthető a lista (ezt bizonyítja az írásképpen tapasztalható következetlenség és a használt tinták különbözősége), és az egyes bejegyzések között nincs kihagyva szabad hely, tehát minden közreműködő a betűrendnek megfelelően a legutolsó bejegyzés alá illesztette az újabb bibliográfiai adatokat. Amikor egy, a listában már szereplő szerző újabb művéről volt szó, akkor az új címet ott rögzítették, ahol szabad hely volt, lehetőség szerint a korábbi közelében,¹⁷ ha pedig ez helyhiány miatt nem volt le-

¹⁷ Az újabb művet írhatták a korábbi alá, fölé, vagy ugyanabba a sorba, a szerző nevét az „eiusdem” megjelöléssel helyettesítve, vagy a címet erősen rövidített formában megadva. Ezekre a megoldásokra bőséges példával szolgálunk Martino Becano művei (Fasc. 3, c. 26).

hetséges, akkor a betűrendnek megfelelően más helyre illesztették az adatokat.¹⁸

Egy másik vizsgálandó szempont a jegyzék készítésekor alkalmazott leírási mód, amely már a felületes szemlélő számára is látható módon egyszerűsítő, szintetizáló tendenciát mutat, hiszen a bibliográfiai adatok közül csupán a szerzőre és a címre szorítkozó bejegyzésekkel találkozunk. Az első helyre a szerző keresztnéve (a keresztnévet a vezetéknév elé helyezték) került, szinte mindig birtokos esetben, amely egyben a sorrendet is megszabta. A cím viszont általában rövidítve vagy éppen a közbeszédben elterjedt formában szerepel, amely sokszor egyáltalán nem, vagy csak részben felel meg a címlapokon található formáknak. Mind a nevek, mind a címek átírásánál gyakori a paleográfiai rövidítések alkalmazása (pontok, vonalak és felülre írt betűk), vagy az „eiusdem” névmás használata a szerző nevének helyettesítésére.

Az elvégzett vizsgálat egy sor olyan jellegzetességre mutatott rá, melyek egyrészt egy autopszia alapján végzett összeállításról, másrészt egy gyors, rendezetlen, rendszert és formai odafigyelést nélkülöző listakészítésről árulkodnak, amelynek eredményeképpen olyan lista jött létre, amely bizonyosan nem alkalmas a könyvtári könyvek közötti keresésre. Mindezek alapján jogosan lehet megkérdőjelezni a *Catalogo della Biblioteca del Collegio Germanico* címet viselő dokumentum katalógus mivoltát, és feltételezni, hogy ez a könyvlista sokkal inkább az állomány ellenőrzésének és a gyűjtemény rendszerezésének céljait szolgálta.

Összegzés

Nem annyira a teljesség igényével, hanem inkább mintegy első mozaikdarabokként próbáltak a fenti sorok hozzájárulni egy szétszóródott könyvtár történetének a rekonstruálásához, amely azonban továbbra is hallat magáról az egykor oda tartozó példányok könyvtári jelzései (kéziratos bejegyzések, pecsétek, szignatúrák) és egy jelentős, bár hiányos, levéltári iratanyag révén. Végleges megállapítások helyett tehát azt kell kiemelnünk, hogy a vizsgált katalógus vagy leltár, eredeti funkcióját elvesztve (bármilyen is volt az) századok távlatából fontos dokumentummá vált a Collegium Germanicum Hungaricum régi, pontosabban szólva

¹⁸ Példaként utalhatunk olyan különösen termékeny szerzőkre, mint Augustinus (Fasc. 1, c. 3 e 4), Aristoteles és Agostino Nifo (Fasc. 5, c. 39).

17. századi könyvtárának rekonstrukciója szempontjából. A gyűjtemények mobilitása miatt ugyanis a lista csupán egy rövid időtartamra vonatkozóan tükrözi a könyvtár tényleges állapotát, többé-kevésbé jól kivehető pillanatképet adva egy folyamatosan változó történelmi valóságról.

(Fordította: Verdes Miklós)

L'antica Biblioteca del Pontificio Collegio Germanico e Ungarico

La Biblioteca dispersa

Quando si pensa alla biblioteca di un istituto fondato nel XVI secolo, generalmente, l'idea che si ha è quella di una raccolta con alle spalle secoli di storia; in realtà non è sempre così e, certamente, non lo è per la Biblioteca del Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum.

Sfogliando i volumi antichi di questa biblioteca e cimentandosi nella lettura di note, timbri ed *ex libris* dei precedenti possessori, ci si rende conto che la maggioranza dei libri sono entrati a far parte di questa raccolta solo nell'Ottocento. Particolarmente significative al riguardo sono – ad esempio – due note manoscritte: «Ex libris F. Burmanni parochi Collegii Germanicii in Urbe alumni, cui piaie gratitudini sensu dono dedit opus idem alumnus anno 1884» e «Rev. Dominus Ladislaus Kelemen al. Collegii G. Hungarici [...] bibliothecae Camerae Sti. Stanislai d. X. mensis Augusti a. S. MDCCCLXIV.».

Alla luce di queste considerazioni, dunque, è lecito chiedersi come mai un'istituzione con una tradizione tanto antica abbia una biblioteca di così recente formazione.

La risposta a questa domanda si trova nel fondo antico della Biblioteca della Pontificia Università Lateranense, dove è conservata un'enorme quantità di volumi appartenuti al Collegio Germanico-Ungarico.¹

* Laureata in Scienze della storia e del documento presso l'Università degli studi di Roma "Tor Vergata" nell'a. a. 2011-2012. Attualmente impiegata presso la Biblioteca del Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum di Roma, si occupa della catalogazione del fondo antico e porta avanti gli studi sulla storia di questa biblioteca.

¹ I volumi sono stati analizzati da chi scrive nella propria tesi di laurea, dal titolo: *Esemplici, Indici e documenti d'archivio. I libri del Collegio Germanico nel fondo antico della Biblioteca della Pontificia Università Lateranense*. Detti volumi sono individuabili attraverso il timbro dell'istituto impresso sulla legatura o la nota manoscritta sul frontespizio: "Collegij Germanicij".

La presenza di questi libri dimostra che è esistita una prima biblioteca del Collegio Germanico andata dispersa dopo la chiusura dell'istituto nel 1798.

La grande lacuna documentaria ci impedisce una ricostruzione completa degli eventi. Sappiamo solo che la sede del Collegio passò al Seminario Romano a cui, nel 1853, Pio IX unì il Seminario Pio facendo erigere per i due istituti un'unica grande "Biblioteca Pia", diventata poi il nucleo storico della Biblioteca "Beato Pio IX" della Pontificia Università Lateranense. Sulla base di queste poche notizie possiamo ipotizzare che il patrimonio librario rimasto nel palazzo abbia seguito le sorti dell'immobile, tuttavia, non senza subire qualche perdita e asportazione durante i vari passaggi. Dunque, sebbene un insieme considerevole di libri sia passato in blocco alla biblioteca del Laterano non è da escludere che altri piccoli gruppi o singoli libri siano confluiti per vie differenti in altri patrimoni; si pensi, ad esempio, agli esemplari recentemente ritrovati nell'attuale biblioteca del Collegio Germanico².

Con la riapertura del Collegio Germanico nel 1818, grazie a lasciti ed eredità di laici e religiosi, si cominciò a riformare una nuova biblioteca, che attualmente vanta un patrimonio di circa 89.000 documenti, dei quali più di 600 sono edizioni comprese tra il XVI-XVIII secolo.

Il profilo della Biblioteca nella prima età moderna

La storia dell'"originaria" Biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico si può dividere in due fasi, aventi come cesura temporale il 1773 e coincidenti con i periodi dell'amministrazione gesuita e secolare.

In queste pagine ci soffermeremo soprattutto sui primi anni di questa storia, cercando di delineare il profilo della biblioteca nella prima età moderna.

Fin dalle sue origini il Collegio ha avuto un patrimonio librario molto ricco, frutto di acquisti, lasciti e donazioni. Nel corso degli anni i Gesuiti posero particolare cura nell'incrementare la loro raccolta, arricchendola

² La scoperta è stata fatta da chi scrive durante la catalogazione del fondo 9 della Biblioteca del Pontificium Collegium Germanicum et Hungaricum di Roma. Tra tutti i volumi di questo fondo, gli esemplari dell'antica raccolta sono identificabili attraverso la legatura e la nota ms. "Collegij Germanici", elementi comuni ai libri conservati in Laterano.

non solo con opere riguardanti le discipline di studio – teologia, Sacra Scrittura, filosofia, e diritto – ma anche con libri di storia, letteratura, medicina e matematica. La principale modalità di acquisizione dei volumi era l'acquisto. La scelta dei libri da acquistare spettava al padre Rettore e la spesa annua non doveva superare la somma stabilita: «In argumentum Bibliothecae expensae non excedant summam annuam [scudi] 25»³. L'acquisto non era tuttavia l'unico modo per incrementare la raccolta, infatti, numerose erano le acquisizioni mediante donazioni di rettori, professori ed ex alunni, le cui note compaiono sui frontespizi dei volumi spesso accompagnate dalla data di donazione.

Questo enorme patrimonio era conservato parte nella Bibliotheca Major o Bibliotheca Communis e parte in quella dei Novizi, più piccola ma non meno ricca della prima. Altri libri, invece, erano collocati all'interno dei cubicula⁴, della sacrestia e nel refettorio⁵.

Nella seconda metà del XVII secolo, i Gesuiti si dedicarono alla risistemazione edilizia della biblioteca, portando a compimento quei lavori di ristrutturazione di cui si parla sia nella *Notizia meliorazione facenda in Collegio ab anno 1650 ad annum 1678*⁶, sia nella *Nota del Padre Galeno dei vantaggi da lui recati al Collegio negli ultimi 20 anni*. In quest'ultimo documento del 1671, in particolare, si legge: «L'habitatione del Collegio si è risarcita et aggiustata con accrescimento le Camere dell'Alunni; rifatta la Libreria [...] e si pensa di finire la fabbrica del Refettorio e libreria».⁷ Senza dubbio, questi lavori erano conclusi già alla

³ Archivio del Collegio Germanico-Ungarico (d'ora in poi ACGU), *Decreta Visitationis Apostolicae 1695–1696*, Hist. 357, c. 19.

⁴ Termine usato per indicare le stanze del Collegio, ognuna delle quali era intitolata ad un santo. Questa indicazione si trova sul frontespizio di numerosi volumi appartenuti al Collegio ad indicare, evidentemente, una loro originaria collocazione nelle camere. Ricordiamo a titolo d'esempi: «Cubiculi S. Ioannis», «Cubiculi Sancti Iacobi, proprius», «Cubiculi SS. Petri et Pauli», «In usum cubiculi Sancti Matthiae».

⁵ Allo stato attuale della ricerca sembra che questi presidi librari trovassero posto nella Biblioteca comune al termine del loro originario uso. L'ipotesi è stata elaborata osservando che alcune indicazioni di "Cubiculum", manoscritte sul frontespizio dei volumi, sono state successivamente depennate e sostituite dall'indicazione della biblioteca.

⁶ ACGU, *Notizia Meliorazioni 1650–1678*, Hist. 587, c. 104.

⁷ Archivum Romanum Societatis Iesu (d'ora in poi ARSI), *Nota del Padre Galeno dei vantaggi da lui recati al Collegio negli ultimi 20 anni*, Rom. 158, f. 111. La

fine del Seicento, giacché il delegato pontificio durante la sua visita nel 1696 poté scrivere:

«Visitamus Bibliothecam amplam et magnam librorum copiam continentem in dies augendor[um] ex eorum emptione quo fit arbitrio P. Rectoris. Ad eam omnibus habitantibus in Coll: patet aditus, non autem Advenis, nisi fuerit aliquis Societatis Religiosus. Clauditur de nocte, et clavis retinetur ab uno ex Alumnis arbitrio eiusdem P. Rectoris, absque tamen ulla obligatione reddendi Librorum rationem, et ex ea extrahi non valent Libri absque in cursu ipso facto in ex communicat[i]one.»⁸

Come si è detto, la documentazione considerata fino ad ora ci tramanda l'immagine di una biblioteca molto grande, ricca di libri e ben organizzata, a cui si poteva accedere solo ad orari stabiliti e nei giorni assegnati a ciascun cubiculum, secondo quanto istituito nel decreto del 1696: «Distribuantur dies in quibus per Camera separatim Alumni uti valeant Bibliotheca ne ad eam accedant turmatim.»⁹

La cura della biblioteca era affidata ad un bibliotecario, scelto tra gli alunni dal padre Rettore. All'atto di nomina l'alunno designato riceveva le chiavi della biblioteca e l'*Instructio pro Bibliotecario*¹⁰, in cui erano specificate le mansioni attinenti all'incarico. Secondo quanto riportato in questo documento, il bibliotecario sottostava all'autorità del Prefetto della Biblioteca, a cui spettavano le decisioni più importanti come quella di acquistare nuovi libri, far restaurare quelli danneggiati e scegliere le letture da fare durante i pasti. Il bibliotecario, invece, si occupava degli aspetti pratici: curare l'ordine e la pulizia degli ambienti, organizzare la lettura per la mensa, controllare i libri acquistati e catalogarli.

L'attività catalografica svoltasi all'interno della Biblioteca del Collegio Germanico è bene documentata da due passi dell'*Instructio*, in cui si legge: «Litteras, [et] numeros librorum, quando tempus vacat, cum

notizia dei lavori trova riscontro nella planimetria BG040 conservata presso l'ACGU; il testo esplicativo recita: "Fabbrica vecchia del Collegio nel qual sito 1688 si è fatto il refettorio e sopra la libreria e sopra questa la loggia della sartoria".

⁸ ACGU, *Visita Apostolica Ecclesia et Collegii S. Apollinaris*, Hist. 602.

⁹ ACGU, *Decreta Visitationis Apostolicae 1695-1696*, Hist. 357, c. 19.

¹⁰ ACGU, *Instructio pro bibliotecario*, Hist. 365.

Indice combinet, eosque suo in ordine collocabit, collocatosque conservare studeat sed hoc opus, hic labor est, ut D. D. successores experientia docebit»¹¹ ed «eos [libri novi] deinde obtentos diligenter adscribat in Indice debito in Loco ordine e Littera iuxta modum ibi positum in catalogo.»¹² Dalla prima citazione apprendiamo che i libri, prima, ricevevano una segnatura di collocazione, composta da una lettera e un numero¹³, poi come specifica il secondo passo, venivano registrati all'interno di un Indice secondo l'ordine della lettera.

Catalogo o inventario?

Dell'attività catalografica sopra descritta, ci resta come unica testimonianza diretta una lista di libri, di cui la presente pubblicazione offre un'analisi dettagliata. Il documento in questione è conservato nell'Archivio del Collegio Germanico-Ungarico inventariato come *Catalogo della Biblioteca del Collegio Germanico*¹⁴. Si tratta di un manoscritto cartaceo databile intorno alla metà XVII¹⁵ secolo e attualmente costituito da sette fascicoli sciolti nel formato in folio (cm 27,5 × 21), per un totale di 67 carte. All'interno dell'indice¹⁶ i documenti sono organizzati secondo la materia in classi, raggruppate in sei fascicoli, secondo il seguente schema:

Fasc. 1: Scripturales. Patres. Concionatores. Pii

Fasc. 2: Litterae Humaniores

Fasc. 3: Scholastici. Theol. Mor. Controv.

Fasc. 4: Mathematici. Medici

¹¹ *Ivi*, c. 2v.

¹² *Ivi*, c. 3r.

¹³ A causa della lacunosità delle fonti non è stato possibile individuare per questo tipo di segnatura una classificazione bibliografica; tuttavia si ha motivo di credere che questo sistema di collocazione celi un ordinamento per materia e formato; l'ipotesi potrà essere confermata solo procedendo con il lavoro di rilevamento dei dati su un maggior numero di esemplari.

¹⁴ ACGU, *Catalogo della Biblioteca del Collegio Germanico*, Hist. 711a.

¹⁵ Datazione stimata su base paleografica e sull'esame della filigrana: Heawood 161 (Roma 1646).

¹⁶ Il termine è qui usato nell'accezione generica e moderna di lista di libri ordinati secondo un criterio che consenta l'identificazione delle informazioni in essi contenute.

Fasc. 5: Philosophi

Fasc. 6: Ius Canonicum. Ius Civile. Concilia. Ritus Varii. Instituta Religionum

In ogni fascicolo le notizie bibliografiche sono ordinate alfabeticamente per autore e distribuite su due colonne per pagina. Per ogni opera viene riportato il titolo, il numero dei volumi e la classe di appartenenza in forma abbreviata.

Il settimo fascicolo contiene invece i libri duplicati, elencati senza un particolare criterio ordinatore e per i quali viene riportato l'autore, il titolo, il numero dei tomi, il luogo di pubblicazione, il formato e talvolta anche la classe di appartenenza.

Trattandosi di una lista di libri del tutto priva di dati editoriali e della segnatura, la sua funzione doveva essere puramente patrimoniale e informativa, ovvero determinare quanti e quali libri erano posseduti nella biblioteca senza indicarne la collocazione né distinguere tra edizioni diverse.

Nel caso di liste librarie per materia, come quella di cui ci stiamo occupando, viene facile pensare che il loro ordinamento testimoni la reale disposizione dei libri sugli scaffali della biblioteca; ciò, tuttavia, dovrebbe essere confermato dalla presenza di segnature di collocazione che rispecchino questo ordinamento.

Onde evitare definizioni troppo affrettate è bene analizzare alcune caratteristiche di questo documento che possono aiutarci a far luce sulla sua reale natura e funzione.

Il primo elemento da considerare è l'organizzazione alfabetica dei fascicoli. Come si è detto, in ogni fascicolo, ad eccezione del settimo, le voci sono organizzate alfabeticamente per autore; in realtà si tratta di una successione alfabetica imperfetta perché riguarda solo la prima lettera del nome e non quelle successive. Il fenomeno è spiegabile se si considera che l'elenco è stato compilato da mani diverse (come dimostra l'incoerenza paleografica e la diversità di inchiostri) senza tuttavia predisporre degli spazi bianchi tra una voce e l'altra per aggiunte successive; dunque, ogni compilatore continuava il lavoro inserendo le nuove indicazioni bibliografiche nella sezione alfabetica corrispondente sotto l'ultimo inserimento. Nel caso di opere di un autore già in elenco, i nuovi titoli venivano dislocati dove vi era dello spazio disponibile: generalmente si preferiva trascriverle in prossimità di quelle già

presenti¹⁷, se questo non era possibile per mancanza di spazio, venivano inserite in altri luoghi della sezione alfabetica¹⁸.

Un altro aspetto da prendere in esame è il modello descrittivo applicato nella compilazione dell'indice, che già ad una lettura superficiale rivela una certa propensione alla sintesi, con voci inventariali ridotte a pochi elementi bibliografici: autore e titolo. Il nome dell'autore posto in prima posizione con funzione ordinatrice è espresso in forma diretta (anteponendo il nome al cognome) e quasi sempre al genitivo. Per il titolo, invece, viene di solito usata una forma abbreviata o addirittura convenzionale, per nulla o poco corrispondente a quella riportata sul frontespizio. Sia nella trascrizione dei nomi che dei titoli si fa un frequente uso di abbreviazioni paleografiche (punti, lineette e lettere soprascritte) o del pronome "eiusdem" in sostituzione del nome dell'autore.

L'analisi compiuta mette in evidenza una serie di caratteristiche, che se da un lato denunciano una compilazione avvenuta "con il libro in mano", dall'altro sono indizio di una compilazione veloce, disordinata, priva di sistematicità e cura formale, certamente non utilizzabile per la ricerca di libri in biblioteca. Alla luce di questi risultati è, perciò, lecito mettere in discussione la natura catalogografica di quello che è definito "Catalogo della Biblioteca del Collegio Germanico" e supporre che questa lista di libri abbia avuto, piuttosto, una funzione di controllo patrimoniale o di organizzazione della raccolta.

Conclusioni

Più che mosse da pretese di completezza, queste pagine vogliono offrire i primi tasselli per ricostruire la storia di una biblioteca dispersa, che tuttavia continua a parlarci di sé attraverso i segnali bibliografici degli esemplari (note manoscritte, signature, timbri etc.) e una significativa, per quanto lacunosa, documentazione archivistica.

¹⁷ La nuova opera poteva essere inserita sotto, sopra o sulla stessa riga di quelle già presenti in indice, sostituendo il nome dell'autore con il pronome "eiusdem" e utilizzando forme estremamente sintetiche del titolo. Una esemplificazione esaustiva delle soluzioni descritte è offerta dalle opere di Martino Becano (Fasc. 3, c. 26).

¹⁸ Si veda il caso di autori particolarmente prolifici come Aurelio Agostino (Fasc. 1, c. 3 e 4), Aristotele o Agostino Nifo (Fasc. 5, c. 39).

Tralasciando, quindi, ogni tentativo di definizione, preme qui sottolineare come il catalogo o inventario di cui ci stiamo occupando, persa la sua funzione originaria (qualunque essa sia stata), a distanza di secoli diventi un documento importante per ricostruire la fisionomia dell'antica biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico, o più precisamente, della biblioteca seicentesca; infatti considerata la mobilità delle raccolte l'elenco non esaurisce che per un breve lasso di tempo la reale consistenza della biblioteca restituendoci una fotografia più o meno nitida di una realtà storica in continuo movimento.

**Catalogus librorum
Bibliothecae Collegii Germanici et Hungarici**

Catalogo della Biblioteca del Collegio Germanico-Ungarico

cca. 1670

KtF XII. 28.

Fasc. 1: Scripturales. Patres. Concionatores. Pii

Fasc. 2: Litterae Humaniores

Fasc. 3: Scholastici. Theol. Mor. Controv.

Fasc. 4: Mathematici. Medici

Fasc. 5: Philosophi

Fasc. 6: Ius Canonicum. Ius Civile. Concilia. Ritus Varii.

Instituta Religionum.

Fasc. 7. Libri Duplicati

Signatura:

Archivio del Collegio Germanico-Ungarico, Roma

ACGU, Hist. 711a

Scripturales. Patres Concionatores. Pii.

A

Athenagorae Atheniensis Della Resurrettione de' Morti. Pii.
Alphonsi Rodriguez De Perfectione tomi 3. P.
Eiusdem Compendium. P.
Antonii Pagani Somma de' Triomfi de' combattenti per la riforma dell'
 uomo interiore. Pii.
Antonii Sebastiani Minturni Orationes de Officiis Ecclesiae praestandis.
 Conc.
Angeli Rocchae Epitome Bibliothecae Theol(ogicae) et Scripturalis. Vide
 Gabrielis Palaeoti. P.
Eiusdem Spositione dell'Oratione Domenicale. Pii.
Andreae Capiglia Meditationes. Tomi 2. Pii.
Alexandri Cavetani Manifestum pro Agonizantibus P.
Andreae Soti Captivi Temporis Redemptio. Pii.
Alberti Buronzi Pratica di Meditare s. Pii.
S(ancto) Aurelio Augustino Sermones aliquot adscripti. PP.

B

Bartholomaei Riccii Considerationi sopra la Vita di Christo. Pii.
Eiusdem Vita di Christo H. S. Pii.
Eiusdem Instruttione di Meditare. Pii.
S(ancti) Bernardi Abbatis Modo di ben vivere. Pii.
D(ivi) Bonaventurae Stimolo dell'Amor divino. Pii.
D(ivi) Bernardi <M> et aliorum Meditationes. Pii.
Benedicti Fidelis Sacri Panegirici. Conc.

A

S(ancti) Aurelii Augustini Patres
Tomi Decem. et Index
eiusdem Milleloquium
S(ancti) Ambrosii opera. Tomi duo. PP.
B(eati) Athanasii op(er)a. Tomi duo. P.P.
S(ancti) Anselmi opera Tomi duo P.P.
Arnobii et Tertulliani op(er)a. Tom(us) unic(us) PP.

Antonius Fernandius Soc(ietatis) Jesu in Visiones Veteris Testamenti
 tom(us) un(us) S. S.
 Ascanius Martinengus in Genesim. tomi duo. S. S.
 Adamus Sasbout. S. S.
 Ambrosius Catherinus in Genesim. S. S.
 Aloysius Lippomanus in Psalm(os) S. S.
 Alexand(er) Pellegrinus Paradoxa in evang(elium) Tom(us) primus. S. S.
 Antonius Agellius in Psalmos. S. S.
 eiusdem ex Graecorum Authorum in Lamentationes Jerem(iae) SS.
 Antonius Possevinus Soc(ietatis) Jes(u) Bibliotheca
 eiusdem Apparatus sac(e)r tomi tres S. S.

Augustinus <...> Steuchus tomi <quatuor> tres S. S.
 Arias Montanus in Psalm(os) S. S.
 Antonius de Gislandis Conciones. C. C.
 Antonius de Guevera in Habacuch. S. S.
 Aloysii Legionensis In Cant(icum) In Psalm(um) 26m. Abdiam.
 epist(olam) ad Galat(as)

B

Fr(ater) Bartholomeus De Urbino. Milleloquium S(ancti) Augustini.
 Patres.
 Bedae Venerabilis opera. Tomi quatuor. PP.
 D(ivi) Bernardi op(er)a. Tom(us) unus. P. P.
 D(ivi) Bernardi Flores Vid(e) Flores
 D(ivi) Basilii op(er)a. Tom(us) unus. PP.
 Eiusdem Concio ad Adolescentes Graecè. PP.
 Bibliorum sacror(um) Biblia <Grecè Hebraicè Latine> Tomi quinq(ue) et
 Novum Testamentum et Idiotismi Sac(rae) Script(urae) Tomi duo.
 apud Plantin(um)
 Bibliotheca Patrum tomi sex PP.
 Eiusdem Auctarium Tomi duo P. P.
 Opuscula S(anctorum) Patrum. tom(us) un(us) P. P.
 Homiliae S(anctorum) Patrum. Tom(us) un(us) PP.
 Biblia Sacra Vulgata cum Summariis
 Biblia Sacra Vulgata novum ac vetus Testamentum
 Biblia Sacra Vulgata Isidori Clarii
 Biblia Sacra cum Schol(iis) Francisci Vatabli. tomi duo

Novum Testamentum Hebraicè
 Benedicti Justiniani in epistolas D(ivi) Pauli. Tomi duo
 Eiusdem in epist(olas) Canonicas. Tom(us) un(us) SS
 Benedicti Fernandii Soc(ietatis) Jesu. in Genesim tomi tres S. S.
 Benedictus Pererius Soc(ietatis) Jesu. In Genes(im) Tom(i) quatuor S. S.
 Eiusdem in Daniele SS
 Eiusdem in Exod(um) in ep(istolam) ad Rom(anos) in Apocalyp(sim)
 tomi tres in 4o. SS

B

S(ancti) Brunonis in ep(istolas) S(ancti) Pauli P. P.
 Blasii Viega in Apocalyp(sim) SS.
 Breviarium Romanum antiquum SS
 Bartholomaeus Riccius Monotessaron evangelicum SS.
 Balthasarii Paez in Canticum Moysis
 eiusdem in Canticum Ezechiae SS.
 Blondi Flavii Historia Hist. P.
 Bullaria Pontificum Romanorum tomi tres
 S(ancti) <Bonaventurae in 2m Sentent(iarium) Schol.>
 <Aristotelis Stagiritae opera tomi duo Phil.>
 Bernardini Obicini Sermones de Sanctis. C.
 Bertrandi de Sanctis Sermones Epistolares. C.
 Eiusdem Sermones de Tempore. tom(i) 2. C.
 S(ancti) Bernardini Senensis Opera tom(i) 3. C.
 Bartholomaei de Scobar S(ocietatis) J(esu) Tomus Quadragesimalis. C.
 Bernardini Zaroni Stimolo del Peccatore. Pii.
 Bernardini Rosignolii De Christiana Perfectione. P.
 Balthasarii Bernardini Conforto de' Giustitiandi. Pii.
 Di Berulle Cardinalis De S(ancta) Maria Magdalena. Pii.
 S(anctae) Brigittae Revelationes tomo uno. Pii.
 Eaedem Revelationes illustratae notis Gonsalvi Durantis. Tomi. 2. Pii.
 Bartholomaei à Martyribus Stimulus Pastorum. P.
 Eiusdem Compendium Spiritualis doctrinae. Pii.
 Benedicti Angli, Regula Perfectionis. Pii.

A

Augustinus Eugubinus Recognitio <Veteris> Utriusque Testamenti. SS.
 Andreae Crocquetii in epist(olam) ad Hebraeos. SS.

Alphonsus de Avendano. In Psalm(um) CXVIII. SS
 Alberti Novicampiani Scopus biblicus SS.
 <Abrahami Ortelii. Theatrum orbis. Gallicè idem opus. Latine>
 Annibalis Lommori. Davidde orante. SS.
 Alardi Amstelredami Similitudines ex Bibliis et Patribus. C.
 Alberti Patavini Sermones Quadragesim(ales) tom(i) 2. C.
 Antonii Puccii Homiliae de Sacrificio Corporis Christi. C.
 <Aristotelis Stagiritae Opera. tom(i) 2. Phil.>
 Absalonis Abbatis. Sermones. C.
 Alexandri Bonani Sermones Quadragesimales. C.
 Augustini Valerii De Rhetorica Ecclesiastica. C.
 Aloysii Lipomani Sermones de Festis. C.
 Alphonsi Salmeronis S(ocietatis) J(esu) in Evangelia Tomus 1us. 3us. et 7us. SS.
 Angelicae Paulae Antoniae De Negri Lettere Spirituali. Pii.
 Alfonsi Ciaconi De signis Sanctissimae Crucis. Pii.
 Aloysii Torres Delli Peccati della Lingua. Pii.
 Antonii de Balinghem De Orationibus Jaculatoriis. Pii.
 Antonii de Guevara Monte Calvario La prima Parte. Pii.
 Adriani Mangotii Monita Sacra Tomi 2. Pii.
 Eiusdem Monita Mariana. Pii.

C

Cosmographia Universale Mathem.
 <Cornelius de Judeis Speculum orbis terrae. Mathem.>
 Concilia Generalia Tomi quat(uor)
 Clementis Romani Constitutiones apostolicae Jus. Can.
 <Card(inalis) Perronii De sacramento Eucharistiae Gallicè Controv.>
 Cornelii Mussi Conciones. Tomi 2. C.
 Cornelii Jansenii Homiliae in Evang(elia) t(omus) un(us) C.
 Caroli Regii Orator Christianus. C.
 S(anctae) Catharinae Senensis Epistolae. Pii.
 Christophori Schorror Theologia Ascetica. P.
 Caesaris Alucci Legno della Vita. Pii.
 Eiusdem Del Giubileo dell' Anno Santo. Pii.
 Constantini Caietani Joannis Gersen De Imitatione Christi libri quatuor
 Apologetico illustrati. Pii.
 Claudii Aquavivae Meditationes. Pii.
 Caesaris Franciotti Pratiche avanti e dopo la Communion. P.

Caroli Borromaei Memoriale. Pii.
 <Caroli> Caroli Calvi Imperatoris Liber Precationum. Pii.
 Carpophori Soteri Rudimentum Concionatoris Christiani. Pii.
 Claudio Viexmontii De Paenitentia. Pii.
 <Caroli Passi Specchio>
 Cacciaguerrae Specchio di Croce. P.
 Christophori Madridii De frequenti usu Eucharistiae. Pii.
 S(ancti) Cyrilli Hierosolymitani Catecheses. PP.
 Cupidinis Arcus. Bohemicè. contra Vitia Carnis. Pii.
 Chrysostomi a Visitatione De Verbis Dominae. Pii. <tom(i) 1. et 2.>

C

D(ivi) Cyrilli Alexandrini opera. Tomi duo PP.
 Clementis Alexandrini tom(us) unus P.P.
 D(ivi) Cypriani op(er)a. Tom(us) unus. P.P.
 Cassiodori op(er)a. Tom(us) unic(us) PP.
 Concordantia Bibliorum Gasp(aris) de Zamora
 Cornelius à Lapide Soc(ietatis) Jesu
 In Proph(etas) Minores
 In ep(istolas) D(ivi) Pauli
 In acta Apostol(or)um
 In Pentateuch(um)
 In Isaïam et Hierem(iam)
 In Epistolas Canonicas
 In Ezechiel(em) et Danielelem
 In Apocalyps(im)
 Cosmas Magalianus Soc(ietatis) Jes(u) in Josue Tom(us) un(us) SS.
 Christophori a Castro Soc(ietatis) Jesu In Hieremiam et Baruch.
 Eiusdem in XII. Prophetas
 Cornelius Jansenius
 In Concordantium evangel(iorum)
 In Psalmos. S. S.
 in Proverbia Salomonis
 Cosmas Magalianus in Ep(istolas) D(ivi) Pauli tomi duo S. S.
 Cornelii Mussi in in ep(istolam) ad Rom(anos) SS.
 Claudii Giulliandi in ep(istolas) S(ancti) Pauli et reliquas canonicas SS.
 Christophori Castri in Sapientiam SS.
 Clemens Araneus in ep(istolam) D(ivi) Pauli ad Rom(anos) SS.

D

S(ancti) Dionysii Areopag(itae) Op(er)a. Tom(i) duo. P. P.
Didacus Stella in Lucam. S. S.
Dominicus De Soto. In ep(istolam) ad Roman(os) SS.
Didacus Lopez Mensa Ciborum Spiritualium C. C.
Defloratorium Patrum C. C.
Didacus Alvarez in Isaiam. tomi duo. S. S.
Didaci de Baeza commentar(iorum) moralium evang(elicae) histor(iae)
Tom. 10:1
<Eiusdem> Didaci a Stunica comm(entari)a in Job. Tom(us) unus
Discipuli Sermones. tom(us) un(us) Con.
Domitii Plati Della Passione del Salvatore. Pii.
Didaci Stellae De Contemnendis Mundi Vanitatibus. P.
Idem Italicè.
Eiusdem Pars secunda iuxta traductionem Petri Buonfantis. P.
Dionysii Carthusiani De Perfecto Mundi contemptu. P.
Eiusdem De 4. Novissimis. Pii.
Deodati Solera La Divina Face. Pii.
Dominici Cavalca, Pungi lingua. Pii
S(ancti) Dorothei Sermones. PP.
Eiusdem Institutiones Asceticae cum Notis Balthasaris Corderii. PP.
Diversorum Manuscriptus. CC.

E

S(ancti) Ephraem Syri op(er)a. Tomi tres. P. P.
S(ancti) Epiphaniï op(er)a. Tom(i) <unus> duo. P. P.
In altero exstat aliquid ex Theodoretò
Emanuelis Sà Soc(ietatis) Jesu in Sacr(am) Script(uram)
Eiusdem in quatuor Evangelia S. S.
Eusebii Pamphili op(era). Hist(orica). SS.
Erhardi Winheim Peregrinatio Romana. P.
Eusebii Pamphili <De Praeparati> Della Preparatione Evangelica. <P> SS.
Emerii de Bonis Trattato dell'Eucharistia, Della Messa, e Specchio di
Confessione. Pii.
S(ancti) Eusebii Emisseni Homiliae in Evangelia. PP.
SS. Ephrem, Nili, Marci et Esaiae Opera quaedam latinè. PP.

Eiusdem Sancti Ephrem Sermones aliquot. <PP.> ubi et Orationes duae
Sancti Joannis Chrysostomi Interprete Gerardo Vossio. PP. vid(e)
Gerardi Vossii.
Eiusdem S(ancti) Ephraem Sermones aliquot interprete Ambrosio
Camaldulense. PP.
Eleutherii Albergoni della Gratitudine. Pii.

F

Francisci Vatabli Schol(ia) Biblia Vulgata. SS.
Francisci Mendoza Soc(ietatis) Jesu in Libros Regum. Tomi. duo. S. S.
Fabritius Paulutius S. S.
Francisci Paulutii In quatuor Evangelia
In Acta Apost(olorum) Epist(olas) Can(onic)as <Machab> et
Apocalyp(sim).
In omnes Prophetas et Machab(aeos)
Franciscus Lucas in Evangelia tom(i) duo. S. S.
Fabianus Justinianus in Tobiam. S. S.
Franciscus Labata. Loci communes tomi duo C. C.
Franciscus Titelmannus in Psalm(os) in evangelia S. S.
<Georgius Ederus Oeconomia Bibliorum S. S.>
Francisci Toleti in Joan(nem) S. S.
eiusdem in prima 12. capita S(ancti) Lucae S. S.
eiusdem in Ep(istolam) ad Rom(anos) S. S.
Ferdinandus Quirinus de Salazar in Proverbia Salomonis tomi duo. S. S.
Francisco Panigarolo Specchio di guerra S. S.
<Fortunatus> Scacchus Arcana Sacrae Scripturae SS. Myrothecium
tertium.
Franciscus Titelmannus in epist(olam) ad. Rom(anos) S. S.
Franciscus Forerius in Isaia SS
Francisci Feuarentii in ep(istolam) D(ivi) Jacobi SS.
Franc(iscus) Titelmannus in ep(istolas) D(ivi) Pauli et reliquas Canonicas. SS.

F

Francisci Riberæ in Prophetas tomi duo
eiusdem de Templo
eiusdem in Apocalyps(im)
eiusdem in epist(olam) D(ivi) Pauli ad Hebraeos S. S.
Francisci Longi Breviarium Cronologicum Hist. S.

<eiusdem Summa Conciliorum Conc.>
 Francisci Joverii Sanctiones ecclesiasticae Jus. Canon.
 Francisci Turriani Annotationes in Constitutiones Clementis Romani
 V(ide) Clementis Romani
 Francisci Romani, De Sacro Ecclesiaste. C.
 Flores Bibliae. C.
 Friderici Forneri Concionum Dominicae Passionis Tomi primi, pars
 prima et 2a tom(i) 2. C.
 Eiusdem Duo Specula Principis Ecclesiastici C.
 Eiusdem De Temulentiae mala
 Francischini Visdomini Discursus Morales. C.
 Francisci Costeri Christianarum Institutionum Pii.
 Eiusdem De Vita et Laudibus Virginis. Pii.
 Eiusdem Meditationes in Hymnum Ave Maris Stella. P.
 Eiusdem Meditationes de Passione.
 Eiusdem Meditationes de Passione. Germanicè.
 Eiusdem de 4. Novissimis Germanicè
 Francisci Arias De Imitatione Christi tomi 3. P.
 Eiusdem De Profectu Spirituali. Tomi. 2. Pii.
 Francisci Albertini Dell'Angelo Custode. Pii.
 Idem latinè. Pii.
 Fulvii Androtii Opere Spirituali. Pii.
 Francisci Bonaldi Stella Mystica. Pii.
 S(ancti) Fulgentii Ruspensis Episc(opi) Opera. PP.
 S(ancti) Ferrandi et aliorum Opuscula <Vid(e) Achillis Statii PP.> Achille
 Statio Interprete. PP.
 S(ancti) Facundi Episcopi ad Iustinianum Imper(atorem) Ubi Eiusdem
 contra Mutianum Scholasticum PP.
 Fons Spiritualis Sitientis Animae. Liber precum germanicè. Pii.
 Flores D(ivi) Bernardi. Pii.

G

Gabrielis Flamma Conciones de B(eata) V(irgine) C.
 Guilielmi Pepi Sermones Quadrages(imales) C.
 Gasparis Sanchez S(ocietatis) I(esu) Conciones Quadrag(esimales) C.
 Gregorii Mastrilli S(ocietatis) I(esu) Sermones de Passione. C.
 Eiusdem Conciones tomo uno C.

Georgii Schereri <Concio Germ(anica) de Venerabili Sacramento
Eucharistiae. C.>
Eiusdem Opusculorum prima Pars, Germanicè
<Th>
Guilielmi Peraldi Summa Virtutum et Vitiorum. Tom(i) 2. Pii.
Gasparis Loartis Istruttione per Meditare li Ministerii del Rosario. P.
Eiusdem Remedia contra Tentationes. P.
Guilielmi Baldesani Stimolo alla virtu. P.
Eiusdem Stimulus Virtutum, latinè. P.
Gregorii Ferrarii Vita Spiritualis P.
Giardino d'Orationi. Pii.
Gonsalvi Ponce de Leon, Theophanis opera cum notis. Pii.
Eiusdem in Physiologum S(ancti) Epiphani Scholia. Pii.
Georgii Stobaei Institutio Clericorum. Pii.
Gabrielis Palaeoti De Bononiensis Ecclesiae Administratione. Cui <...>
annexum Epitome Bibliothecae Theologicae et Scripturalis Angeli
Roccha. Pii.
Gerardi Mercatoris Harmonia 4. Evangelistarum. SS.
Gerardi Vossii Comment(aria) in duas Orationes Graecolatinas.
S(ancti) Jo(annis) Chrysostomi: Et ibidem in orationem Theodoriti Cyri.
PP. Et ibidem in S(anctum) Ephrem Syrum. PP.
<Et eiusdem in Gesta quaedam Gregorii PP.>
S(ancti) Gregorii Turonensis, De Gloria Martyrum etc. PP.

<F>

H

<Francischini Visdomini Discursus Morales. C.>
Hieronymi Plati De Bono Status Religiosi P.
Idem <...> Italicè. P.
Hymni Breviarii Romani.
Humberti De Eruditione Religiosorum. P.
Henrici Herp Specchio della Perfetione. Pii.
D(ivi) Haymonis Homiliae. PP.
Hymni Ecclesiastici, ubi et Psalmorum Liber et Cantici. Pii.
Hieronymi De Villa Vitis Panis Quotidianus De Sanctis. <C.> Pii.

G

S(ancti) Gregorii Nazianzeni op(er)a. Tomus unus. PP.
Eiusdem Carmina quaedam, graecè. PP.
S(ancti) Gregorii Magni op(er)a. Tom(i) quatuor P. P.
D(ivi) Gregorii Nisseni op(er)a. Tom(us) unus. P. P.
D(ivi) Gregorii Nisseni op(er)a. tomus 1 cum notis. Frontonis Ducae
Gaspar de Zamora Soc(ietatis) Jesu. Concordantia Bibliorum. Tom(us)
un(us) S. S.
Gasparis Sanctii Soc(ietatis) Jes(u) S. S.
In lib(rum) Ruth
In Isaïam
In XII. Prophetas
In Hieremiam
<Georgius Bullocus Oeconomia Methodica>
Concordantiae Sac(rae) Script(urae) tomus S. S.
Gulielmus Estius in ep(istolas) D(ivi) Pauli. S. S.
Genebrardus in Psalm(os) S. S.
Gaspari Graiar in Micheam. SS.
Gilbertus Genebrardus in Cantica. SS.
Godefridus Tilmannus Allegoriarum in utrumque Testam(entum) SS.
Georgius Ederus Oeconomia Bibliorum S. S.
Gilberti Genebrardi Cronicon. Hist. S.
Gulielmi Tirii
Georgius Ferrarius De <... Ecclesiae> Divinis Officiis Rit. Var.
<Guilielmi Alverni Ep(iscopi) Parisiensis Op(er)a. Sch.>
<Gabrielis Beati Quaestiones morales. T. M.>

H

S(ancti) Hieronymi opera tomi quatuor. Patr.
Hugonis de S(ancto) Victore op(er)a tomi tres. P. P.
D(ivi) Hilarii op(er)a. Tom(us) unus PP.
F(rater) Hieronymus Lauretus Sylva Allegoriarum Sacrae Scripturae
tom(us) un(us) S. S.
Hectoris Pinti op(er)a tomi tres. S. S.
Hieronymus Oleaster S. S.
In Isaïam
in Pentatheuc(hum)
Hugonis Cardinalis op(er)a. tomi octo. S. S.

Hieronym(i) Natalis Soc(ietatis) Jes(u) Adnotationes in Evangelia.
 Eiusdem Icones in Evangelia S. S.
 Hieronymi Bapt(istae) de Lanuza Homiliae tomi quatuor. C. C.
 Hieremias Drexellius op(er)a. Tomi duo CC.
 Hieronymi Osorii tom(us) primus 2us 3us et 4us in Script(uram) S. S.
 Eiusdem in Isaiam
 Hieremias Buchius Expositio Orationis Hieremiae Prophetae Italicè. SS.
 Hieronymi Seripandi in ep(istolam) ad Galat(as) SS.
 Henrici Spelman Concilia Anglicana. Conc.
 Hieronymi Savonarola Triumphus Crucis Cont.
 Hieronymi Seripandi Conciones de Symbolo Apostolorum. C.

I

Ioannis Osorii Conciones <Tom(us) 2. C. Eiusdem Tom(us) 3. Et t(omus)
 4. et 5. C.>
 tomi 2. C.
 Ioannis Royardi. Homiliae. C.
 Iacobi de Vitriaco Sermones in Epist(olas) et Evang(elia) C.
 Ioannis de Bromiard Summa Praedicatorum. C.
 Ioannis Eckii Homiliae. Tom(i) 3. C.
 Eiusdem Enchiridion adversus Lutherum. Contr.
 Ioannis Baptistae Gori, Quadragesimale. C.
 Iacobi de Voragine. <Conciones> Sermones Dominicales. C.
 Eiusdem Mariale. C.
 Iacobi Feüchtii Epitome Postillae Tom(i) 3. Germanicè. C.
 Eiusdem Postilla Catholica Minorum. Germanicè. tom(i) 3.
 Ioannis Nas Postilla Catholica Minorum. Germanicè. tom(i) 3.
 Ioannis Dietemberger Epistolae et Evangelia. Germanicè. C.
 Ioannis Wilden Postilla. Germanicè. C. tom(i) 2.
 D(ivi) Innocentii Opera. tomus. 1. et. 2.
 Iulii Caesaris Recupiti Concionum tomus primus. C.
 <Ioannis Nas Concordia. Germanicè. Contr.>
 Ioannis Busaei Panarion. Pii.
 Eiusdem Enchiridion Piarum Meditationum. Pii.
 Ioannis Climaci Scala paradisi, ubi et Pratum Spirituale Sophronii
 Patriarchae. Pii.
 Eiusdem Ioannis Climaci Sermones Italicè. Pii.
 Ioannis Caroli Potentii Stato dell'huomo dopò la morte. Pii.

Eiusdem De Sacerdotio Evangelico. Pii.
 Iodoci Lorichii Triumphus B(eatae) Mariae Virginis. Pii.
 Iulii Fulci Fructus Eleemosynarum. Pii.
 Ioannis David Veridicus Christianus. Pii.
 <Ioannis Palomaque>
 Ioannis Dominici Trattato della Carità. Pii.
 Ioannis Antonii Viperani Expositio orationum Dominicalium. Pii.
 Ioannis Baptistae Posarel Corona Stellarum 12. Pii.
 Ioannis Segobiensis De Praedicatione Evangelica Conc.
 Ioannis Mauburni Rosetum Exercitiorum Spiritualium. Pii.
 Io(annis) Ludovici Vivaldi, Opus Regale. P.
 Ioannis Cassiani De Institutis Renuntiantium, et Collationes Sanctorum
 Patrum. P.
 Iani <Panormitani> Vitalis Meditationes in Psalmum Miserere. Pii.
 Ioannis Gersonis De Imitatione Christi. Pii.
 Idem Italicè.
 Ioannis Avilae Del Sanctissimo Sacramento. Pii.
 Eiusdem Lettere Spirituali. P.
 Ioannis Andreae Coppenstein Clavis praedicandi Rosarium. Pii.
 Iulii Roscii Hortini Sententiae in Icones operum Misericordiae. Pii.
 Ioannis Polanci Methodus iuvandi eos qui moriuntur. Pii.
 Eiusdem Methodus Consolandi Agonizantes. Germanicè. Pii.
 Iacobi Passavanti Specchio di Vera Penitenza. Pii.
 Iosephi Alcaini Meditationi sopra il Salmo Miserere etc. Pii.
 Iulii Fatii Della Mortificatione. Pii.
 Io(annis) Baptistae Rossi S(ocietatis) J(esu) Opuscula S(ancti)
 Bonaventurae Metricè versa. Pii.
 Ioannis Vitalis Speculum morale totius Sac(rae) Scripturae. Conc.
 S(ancti) Ignatii, Polycarpi et aliorum Epistolae. PP.
 Itinerarius B(eatae) Matissimae Virginis Mariae. Pii.
 Ioannis Pauli Olivae Prediche. C.

I

Io(annis) Eusebius Nierembergii Stromat(a) Sacra
 eiusdem de Origine Sacrae Scripturae
 eiusdem Homiliae Catenatae C. C.
 Iacobi Bosii de Cruce C. C.
 Io(annis) Figuerii Institutiones ad explicandam Theologiam C. C.

<Petri Canisii de S(ancto) Jo(anne) Baptista et Beatissima Virgine Controve>

Ioseph Hebraeus de Antiquitatibus Hebreos et de Bello Judaico. Hist. P.
Io(annes) Baptista Hodierna Controvers(iarum) Forensium <Jus Civile>
Jurist.

<Io(annis) Stephani Duranti de Ritibus Ecclesiae lib(ri) V.>

<Io(annis) Francisci Pichi Mirandulam tomus 2us Phil.>

Io(annis) de Gerson op(er)a. tomi duo. CC.

Io(annis) Benedicti Sinibaldi Geneanthropeia Medic.

Io(annis) Stephani Menochii. Stuore. tomi tres. Hist. P.
eiusdem Historia miscellanea. Sacra Hist. S.

Iulii Mazarini Conciones in Psalmum 50. tom(i) 3. C.

Ioannis Iusti Lanspergii Concionum tom(i) 3. C.

Eiusdem Pharetra Divini Amoris tom(us) un(us) Pii.

Eiusdem Minora opera. C.

Ioannis Mariae Verrati Concionum tom(i) 2. C.

Iacobi Veldii Tabulae in Evangelia et Epist(olas) Quadragesimales. C.

Ioannis Dadraei Loci Communes. C.

Ioannis Raulini Sermones Quadrag(esimales) C.

Isidori Clarii Orationes in Lucam. C.

Eiusdem Orationes in Sermonem Domini in Monte. C.

Ioannis de Cartagena Homiliae et de arcanis Deiparae Tomi duo C. C.

Ioannis Mariae Capalla Arca salutis humanae C. C.

Ioannis Mariana in vetus et novum testament(um) to(mus) unus.

Ioannis Driedonis de Scripturis Ecclesiasticis s. <S(ocietatis) J(esu)> Theol.

Eiusdem Operum Tom(us) 2. et 3. Theol.

Iacob(i) Alvarez in Isaiam tom(us) primus S. S.

Iacobi Gretseri de cruce Christi tomi tres. S. S.

Ioannis Walterii Viringi Soc(ietatis) J(esu) de coena Christi S. S.

Iosephi à Costa Conciones Quadrag(esimales) C.

Iosephi Acosta Soc(ietatis) I(esu) de Christo Revelato SS.

eiusdem de Temporibus novissimis ibid(em)

Ioachimi Abbatis in Apocalyps(im) S. S.

Ioan(nis) Feri in Ioan(nem). S. S.

Eiusdem Libellus Precationum Pii.

Ioan(nis) Spangenbergi Tabulae in Evangelia ac epistolas S. S.

Iacobi de Valentia in Psalm(os) S. S.

Io(annis) Gagnaei in 7em epist(olas) canonicas et Apocalyp(sim) S. S.

Isychii in Leviticum S. S.

Ioan(nis) Rubus in evangelia. SS.
Ioan(nis) Buisonius Historia ac Harmonia Evangelica
Ioan(nis) de Turrecremata in Psalterium SS.
Iacobi Sadoleti in psalm(um) 93m SS.
Ioannis Maldonati commenta(ria) in 4. prophetas
Eiusdem in Evangelia
Iacobi Alvarez de Vita Sp(irit)uali. <tomi>
eiusdem de exterminatione mali

I

S(ancti) Ioannis Damasceni opera. Tomus unus. Patr.
S(ancti) Ioannis Chrysostomi op(er)a. Tomi quinq(ue) PP.
Eiusdem Sermones aliquot, graecè. PP.
S(ancti) Irenaei opera. Tomus unus. P. P.
S(ancti) Isidori opera Tom(us) unus. P. P.
Isidori Liber contra Iudaeos: manusc(riptum) PP.
D(ivi) Joannis Thauleri op(er)a. Tom(us) un(us) PP.
Eiusdem Exercitia de Vita et Passione Christi Pii.
Isidori Clarii Biblia vulgata. S. S.
Io(annis) Bapt(istae) Villalpandi in Ezechiel(em) Tomi tres. S. S.
Ioannis Lorini S. S.
in Psalmos Tomi tres.
In Leviticum
In Acta Apostolorum
In Numeros
In epist(olas) Iudae et Iacobi
In epist(olas) Ioannis et Petri
In Deuteronomium
Iacobi Pinti Soc(ietatis) Iesu Christus Crucifixus S. S.
Io(annis) Antonii Velasquez Soc(ietatis) Iesu in Psal(mum) 100m S. S.
Ioan(nis) Pineda In Iob. tom(i) duo S. S.
In Ecclesiasten tom(us) un(us)
De rebus Salomonis tom(us) un(us)
Io(annis) à Iesu Maria Tomi tres. S. S.
Io(annis) Gagnaeus in Novum Testam(entum) S. S.
<Iacobus> Ioannes Lopez Concion(es) Tom(i) tres. C. C.
Iacobus Feuchtius Postilla Catholica. Germanicè. C. C.

L

D(ivi) Leonis Papae op(er)a. Tom(us) unus. P. P.
Ludovicus ab Alcasar. Soc(ietatis) Iesu In Apocalyps(im) SS.
Ludovicus La Cerda Adversaria Sacra C. C.
Ludovicus Crucius in Psalm(os) poeticè. Poetae.
Lucretius Tyroboscus in Psalm(os) SS.
Lucas Wadingus de Scriptoribus ordin(is) minor(um) Hist. S.
Ludovici Blossii op(er)a. CC.
Laurentii Pignorii de Servis Jus Can.
<Ioannis Osorii Conciones tom(i) 2. C>
S(ancti) Laurentii Iustiniani Sermones de Sanctis Italicè. PP.
Laurentii Cupaeri Conciones de Novissimis. C.
Ludovici Gabrielli Methodo di Confessione. P.
Ludovici Hillessemii Meditationes in 15. Psalmos. P.
Ludovici de Ponte De Perfectione Tomi 3. Pii.
Eiusdem Dux Spiritualis tom(i) 2.
Eiusdem Meditationes Tomis quinque
Eiusdem Compendium meditationum.
Lucae Pinelli Operum Spiritualium Pars. Prima et 3a duobus tomis. P.
Eiusdem Trattato dell'altra Vita P.
Eiusdem Meditationi sopra li 7. Peccati Capitali. P.
Eiusdem Meditationi del Santissimo Sacramento. P.
Ludovici de Bar Passio Christi. Pii
Ludovici Granatensis Conciones de Festis Tomi 2. Conc.
Eiusdem Sylva Locorum Communium Conc.
Eiusdem Conciones a 1a Dominica Adventis usque ad Quadragesimam.
Tom(us) 1us. Conc.

L

Eiusdem Dottrina Spiritual(e) hispanicè. Pii.
Eiusdem Ludovici Granatensis Conciones Quadragesimales. Conc.
Eiusdem Concionum tom(us) 3. et 4. Conc.
Eiusdem Dell'Introduttione al Simbolo della Fede. Pii.
Eiusdem Operis Compendium. Pii.
Eiusdem Guida de' Peccatori. Pii. Italicè.
Eiusdem Dux Peccatorum. Latine. Pii.
Eiusdem Flores. Pii.
Eiusdem Opera Italicè. Pii.

Eiusdem Memoriale Vitae Christianae cum Adiunctis duobus. tomi 4. Pii.
 Eiusdem De Oratione et Meditatione. Tomi 2. P.
 Eiusdem De Ecclesiastica Rhetorica. Pii.
 Eiusdem de frequenti Communione, ubi et Hieronymi Cacciaguerrae de
 ead(em) materia. P.
 Eiusdem Specchio della Vita Humana. P.
 Eiusdem Trattato dell'Oratione e Meditatione P.
 Eiusdem Manuale degl'Essercitii Spirituali. P.
 Eiusdem per li giorni della Settimana. Pii.
 Ludovici Carbonis Vir Iustus. P.
 Laurentii Masselli Aggiunta al Trattato del Santissimo Sacramento. Pii
 Ludovici Manzini L'Abbate Claustrale. Pii.
 Lavacrum Conscientiae. Pii.
 Leges Sodalitatis S(anctus) Spiritus Graecii. Pii.

M

Matthaeus Cantacuzenus in Cantic(um) S. S.
 Michael Ghislerius in Cantic(um) S. S.
 Martinus Eisengren. Conciones. C. C.
 Martinus del Rio in Cantica Cant(icorum)
 Eiusdem Adagialium Sacrorum tomus et primus S. S.
 Missale Gallicanum antiquum SS.
 Mathurinus Quadratus in Amos. SS.
 Marcus Antonius Flaminius in Psalm(os) SS.
 Michaelis Timothaeus in Hymnos Ecclesiasticos
 Mamotrectum. S. S.
 Martini Eisengrein Conciones germanicè C.
 Marci Attilii Serrani De Septem Urbis Ecclesiis, Ubi et Onuphrii Panvini
 Delle Sette Chiese. Pii.
 Mariani d'Alcamo Corona di Maria V(ergine) Pii.
 Methodus Confessionis
 Marsilii Honorati Historia della Passione, Resurrectione et Ascensione di
 Christo. Pii.
 Eiusdem Vita di Giesù Christo. Pii.
 Matthiae Bellintani Prattica dell'Oratione Mentale. P.
 Eiusdem Delle Quarant'hore. P.
 Maximiliani Sandaei Christus Crucifixus Honoratus tomi octo. Pii.
 Eiusdem Maria Mundus Misticus P.

Eiusdem Admiranda Purgatorii P.
 Meditationes S(ancti) Augustini et S(ancti) Bernardi etc. P.
 Eiusdem Meditationes et Soliloquia ac Manuale. P.
 Michaelis ab Issel Paradisus Precum Ludovici Granatensis. P.
 Eiusdem Vita Christi Ludovici Granatensis in Latinum translata. Pii.
 B(eatae) Mechtildis Revelationes. Pii.
 Marci Maruli Institutione del ben'e beato vivere. Pii.
 Eiusdem de dictis et factis memorabilibus. P.
 Eiusdem Evangelistario. P.
 Modo di recitare la Corona delle Piaghe. Pii.
 Michaelis Hieronymi Lettera Spirituale. Pii.
 Manuale Sodalitatis B(eatae) M(ariae) V(irginis) Pii.
 Mariani Victorii Scholia in Epist(olam) S(ancti) Hieronymi. PP.
 Michaelis Hieronymi Considerationi della Beatissima Vergine. Pii.

N

Nicolaus Sexarius Soc(ietatis) Iesu in Iosue tom(i) duo
 Eiusdem in Iudices et s. Ruth. S. S.
 Nicolai Gorrani in quatuor Evangelia SS.
 Nicolaus Serrarius Soc(ietatis) I(esu) In Tobiam SS.
 Nonii Panopolitani in Joan(nem) SS.
 Nicolai Eschii Exercitia Spiritualia. P.
 Nicolai de Arnaya Compendio delle Meditatione del P(adre) de Ponte. P.
 Nomina Sanctorum Martyrologii. Pii.
 Nicolai Mylonii Responsiones ad cuiusdam Viri Pii interrogationes de
 Vera Ecclesia. Contr.
 Nicolai Causini La Corte Santa Tomis 7. Pii.

O

Origenes Tomi duo. Patr.
 Octavianus de Tufo in Ecclesiasticum. S. S.
 Oecumenius in Ep(istolas) D(ivi) Pauli SS.
 Oecumenius <in Acta Apost(olorum)> Enarrationes veter(um)
 Theologorum in Acta Apost(olorum) SS.
 Octavii Ferrarii de Re Vestiaria Hist. Proph.
 Officium B(eatae) Virginis cum Figuris. Pii.
 Idem Officium in Pergameno. Pii.
 Officium Angeli Custodis Grecolatinum. Pii.

Onuphrii da Tolva Antidoto contra tre Veleni contrarii al Sacramento della Penitenza. Pii.

P

B(eati) Petri Damiani op(er)a. Tom(us) Unus PP.
Petri Cluniacensis op(er)a. Tom(us) un(us) PP.
Petrus Morales Soc(ietatis) Ies(u) in caput primum Matthaei. S. S.
Petrus Serranus in Leviticum. S. S.
Petrus Lombardus in ep(istolas) D(ivi) Pauli. S. S.
Philonis Judeis in Moysen. Graecè. S. S.
Pauli Metezelli Theologia Sacra CC.
Petri Berchorii Dictionarium Morale tomi tres
Eiusdem Reductorium Morale. C. C.
Paulus de Palatio in Matth(aeum) S. S. tom(us) primus in folio 2us in 8o.
Pauli Minervae de Neomeniis Sacris SS.
Petri Perthorii Reductorium Morale in utrumque Testam(entum) S. S.
Pauli Vecchii Observationes in Sacr(am) Script(uram)
Petrus Canisius notae in evangelia Dominicar(um) SS.
Eiusdem Notae in Evangelia Festorum SS.
Petri Thyrei De Apparitionibus variis <Christi> Dei et Christi SS.
Eiusdem de Apparitionibus novi Testamenti
Eiusdem De Locis Infestis.
Paulus Comitulus In Job. SS.
Philiberti Haresche in Ep(istolam) D(ivi) Pauli ad Roman(os) SS.
Petri Comestoris Historia Scholastica
<Petri Canisii de S(ancto) Jo(anne) Baptista et Beatissima Virgine Controv.>
Pauli Orosii Historia Hist. Proph.
Card(inalis) Perronii de Euch(aristi)ae Sacramento Gallicè. Controv.
Petri Andreae Matthioli op(er)a. tom(i) duo. medic.
<Platonis op(er)a. Phil.>
Philippi Mariae Bonini il Tevere in catenato. Mathem.
Petri de Palude Enarrationes Evangelicae tomi 3. C.
Panigarolae Conciones de Passione. C.
Eiusdem Conciones Quadragesimales tom(us) un(us) C.
Petri Montani Enarratio Dominicae Passionis. S. S.
Eiusdem Elucidatio Psalmorum Paenitentialium. SS.
Petri de Valderama Quadragesimale. tom(i) 2.

Pauli Aresi Imprese Sacre. C.
 Petri Blesensis Opera.
 Placidi Padiglia. David Orante. C.
 Eiusdem David Penitente. C.
 Petri Bessaei Conciones. tom(i) 2. C.
 Eiusdem Heraclitus et Democritus Christianus. C.
 Philippi Diez. Summa Praedicatorum. C.
 Eiusdem Concionum. tom(us) 1us <et 3> 2us et 3us tom(i) 3. C.
 Pratica Spirituale d'una Serva di Dio. Pii.
 Piae Precationes ad Missas. Pii.
 Petri <Rinaldeti> Reginaldeti Speculum finalis Retributionis. P.
 Pompeii Felicis La Prima delle Stationi di Roma Pii.
 Petri de Luca Dell'Humiltà. P.
 Poiraei Corona Augustissimae Virginis. P.

R

Ruperti Abbatis Tom(i) duo. P. P.
 Rabanus Maurus in Jeremiam. S. S.
 Rufinus Aquileiensis Tomi duo.
 Roberti de Litio opus quadragesimale C. C.
 Robertus Bellarminus in Psalm(os) SS.
 Remigius Florentinus in ep(istolae) et evangelia per legenda anno. SS.
 italicè.
 Raynerius Snoii <goudanus> Paraphrases in Psalterium SS.
 Rosario della Beatissima Vergine. Pii.
 Roberti Bellarmini De Arte bene moriendi. P.
 Eiusdem Del Gemito della Colomba. Ital. P.
 Regole della Congregatione de' Nobili in Ancona. Pii.
 Rudimentum Syriacum. Pii.

S

Stanislai Grodicii S(ocietatis) I(esu) Conciones. Tom(i) 4. C.
 Seraphini Firmani Opuscula. Pii.
 Sebastiani Ugolini De Quinque Plagis Christi. Pii.
 Stanislai Socolovii Iustus Ioseph. Pii.
 Simonis Verrepaei Enchiridion Precationum. P.
 Stephani Pablini Manual de Oraciones, Meditationes y avisos. P.

P

Petri de Walloncappelle Illustrationes Religionis Monasticae. P.
Petri Aloysii Castellomata Amor del prossimo. P.
Passio Christi s. Iconibus expressa. Pii.
Psalterium, Hymni, Collectas Evangelia s. Pii.
Petri Canisii Exercitamenta Christianae Pietatis. P.
Eiusdem Summa Doctrinae Christianae. Pii.
Eiusdem Manuale Catholicorum. Pii.
Paradisus Delitiarum Complectens sex Opuscula Pia Alberti Magni et aliorum. Pii.
Petri Antonii Spinelli De Laudibus B(eatae) Virg(inis) Pii.
S(ancti) Paulini Opera. PP.
S(ancti) Prosperi Aquitanici Opera. PP.
S(ancti) Petri Chrysologi Homiliae. PP.
Sanctorum Patrum Orationum et Epist(olarum) Selectarum tom(us) 1us Graecè. Pii.
Preces, Arabicè. Pii.
Preces. Arabicè. Pii.
Pauli de Barry Solitudine di Filagia. Pii.

S

Salviani op(er)a Tom(us) unus. P. P.
Sebastiani Barradae
In Concordiam et Historiam Evangelicam Tomi quatuor
Eiusdem Itinerarium Filiorum Israel
Santes Pagninus in Sacr(am) Script(uram) S. S.
Sixtus Senensis Bibliotheca Sancta. S. S.
Stephanus Leinatus. Homil(iae) C. C.
Seraphini de Bononia Pharetra Divini Amoris. P.
Sebastiani Ammiani Christiana Institutio. P.
Stephani Binetti Conversione del buon Ladrone. P.
Eiusdem Di S(an) Gioseppe. Pii.
Selectae Preces. Pii.
De Septem Verbis Domini in Cruce. Pii.
S(ancti) Sixti Tertii De Divitiis. Pii.
Sermones Dormi Securè nuncupati Domicales et de Sanctis. CC.

T

B(eati) Theodoreti op(er)a. Tomi duo. Patres.
Tertulliani et Arnobii op(er)a. Tom(us) unic(us) PP.
Theophylacti in ep(istolas) D(ivi) Pauli.
Eiusdem in quatuor Evangelia.
Thomas Malvenda Antichristus. SS.
Testamentum novum M. S. SS.
Thomae à Beauxamis Homiliae tom(i) 2. C.
Thomae de Trugillo Thesaurus Concionatorum tom(i) 2. C.
Thomae Stapletoni Promptuarium Morale. tom(i) 2. C.
Eiusdem Promptuarium Catholicum. C.
Eiusdem Manuale Peccatorum. C.
Thomae de Vio Caietani In Historiales Libros Veteris Testamen(ti) SS.
Idem in Psalmos. SS.
Idem in Epist(olas) Sancti Pauli et aliorum Apostolorum et Acta. SS.
Thomae Hiberni Flores Doctorum. C.
Tilmanni Bredenbachii Collationes Sacrae. Pii.
Thomae Massutii De Caelesti Conversatione. Pii.
Theodoriti Episc(opi) Cyri Dialogi et alia contra Haereses, Graecè PP.
Eiusdem De Providentia Sermones, Graecè. PP.
Eiusdem De Charitate Oratio Graecolatina, interprete Gerardo Vossio. PP.
Tullii Crispoldi Commentarii in Christi Dei Passionem. Pii.

V

Vincentius Regius Soc(ietatis) Ies(u) in Evang(elia) Tom(us) un(us) SS.
B(eati) Vincentii Sermones tom(i) 3. C.
Vincentii Giliberti Quadragesimale. C.
Ugonis de S(ancto) Victore et Umberti Regula Sancti Augustini. Pii.
Vincentii Ferrini Lima de' Vitii. Pii.
Vincentii Bruni Meditationes tom(i) 4. Pii.
Virgilii Cepari Essercitio della presenza di Dio P.
Vincentii Vinacci Divotione alla Passione di Christo. Pii.

Litterae Humaniores.

A

Andreae Schotti S(ancti) P(atri) Photii Bibliotheca latinè reddita et
Scholiis illustrata
Aristotelis Rhetorica et Poetica, Italicè.
Adriani Cardinalis De Sermone Latino.
Alphabetum Arabicum.
Aphthonii Progymnasmata.
Alexandri Piccolomini In Poeticam Aristotelis. Italicè.
Andreae Salvadori. La Flora.
Aristophanis, Comediae Graecae.
Angeli Grilli, Pietosi affetti. Ubi Eiusdem Christo Flagellato.
Aesopi Frygis Fabellae Graecolatinae.
Antonii Quaerengi Carmina.
Alexandri Donati, Svevia.
Eiusdem Carmina.
Aristotelis Rhetorica Interprete M(arco) Antonio Mureto
Eiusdem Rhetorica Graecè.
Ambrosii Calepini Dictionarium.
Aelii Antonii Nebrissensis Grammatica cum Comment(ariis).
Aldi Manutii Institutiones Grammaticae.
Eiusdem Elegantiae.
Adriani Politi Dittionario Toscano.
Athenaeus Graecè.
Augustini Mascardi Prose Volgari.
Aeschinis et Demosthenis Orationes contrariae graecè.
Academia Molshemensis Panegyrico explicata.
Angeli De Firmo, Anagrammata.
Augustini Garavini, Peregrinus De Viris Illustribus Castri Bononiensis.
Antonii Nigri Rudimenta Graeca.
Alexandri ab Alexandro Dies Geniales.
Aelii Iulii Grotti Opuscula.
Ausonii Opera cum Recognitionibus Scaligeri.
Antonii Massae De Origine et Rebus Faliscorum, Et alia aliorum
opuscula.
Antonii Schori Phrases Lingae Latinae.
Aelii Donati Grammatices Rudimenta.

Augustini Mascardi Oratione per l'Elettione di Ferdinando d'Austria per
Rè de' Romani, et aliorum Varii tractatus.
Angeli Joannini Gravissimorum Authorum Sententiae.
Alexandri Dominici de Ros Abeja Barberina. Panegyrico spagnuolo.

B

Bartholomaei Cavalcantii Rhetorica.
Bernardini Rotae Carmina.
Benedicti Brugnoli Cornicopia Nicolai Perotti.
Basilii Zanchi Verborum latinorum Epitome.
Bartholomaei Nunciatae in Orationem Ciceronis pro Domo sua.
Bernardi Collis Compendio dell'Arte di Predicare.
Bennonis Durkhundurkhi Slavi in Spenti Academici Epistolam.
Benedicti Ariae Montani Poemata.

C

C(aecilii) Plinii Iunioris Io(annis) Mariae Catanei Epistolae et
Panegyricus cum Comment(ariis)
Eiusdem Epistolae.
Christophori Mylaei Consilium Historiae scribendae.
Catulli Carmina, ubi etiam Papinii Statii Sylvae.
Eiusdem Catulli Tibulli et Propertii Selecta Carmina.
Collegii Braunsbergensis In Nova Tyberis cum Istula Commercia.
Capoleonis Ghelfucci Poema del Rosario della Madonna.
Cornelii Sconaei Tobaeus.
C(aii) Valerii Flacci Carmina.
Cl(audii) Claudiani Opera.
C(aii) Sallustii Crispi Historiae cum Scholiis Aldi Manutii.
Eiusdem et quaedam alia Italicè.
Cypriani Soarii Rhetorica.
Commentariorum Linguae Latinae Tomi 2.
Constantina Lascaris Grammatica Graecolatina.
Caroli Stephani Dictionarium Historicum, Geographicum etc.
Caesaris Calderini Dictionarium.
Caesaris Ripae Iconologia.
Camilli Camilli Vocabolario della Lingua Toscana e Castigliana.
Cantalicii Grammatica.
Chrysolorae Vid(e) Emanuelis Chrysolorae.

Cremonensium Orationes.
Claudii Ptolomaei Lettere.
Compositioni nella Translatione de' SS. Donnino e Compagni.
Cornelii Kiliani Dufflaei Dictionarium <Th> Teutonico latinum seu
potius Belgicum.
Cornelii Valerii Tabula Rethoricae.

D

Diomedis, De Arte Grammatica
Dictionarium Graecum.
Dictionarium sex Linguarum, valde lacerum. Aliud integrum ad parva
forma.
Dionis Chrysostomi Orationes Octoginta, latinè.
Dionysii Athanasii Lettere Facete.
Demosthenis Opera. latinè.
Eiusdem Orationes. graecè, tomi 3.
Eiusdem Orationes Olynthiacae et Philippicae, graecolat(inae)
Danielis Barbari Comment(aria) in Aristotelis Rhetoricam.
Dictionarium Teutonicolatinum seu potius Belgicum Vid(e) Cornelii
Kiliani Dufflaei.

E

Emanuelis Alvari De Institutione Grammatica.
Euripidis Opera, Graecè.
Eiusdem Electra Graecè et latinè.
Emanuelis Chrysolorae Grammatica Graeca.
Eiusdem Erotemata et aliorum opuscula graeca.
Educationis Puerilis Linguae Graecae.
Eilhardi Lupini Antiquarius

F

Francisci Patritii Dialoghi Dell'Historia
Florilegium Epigrammatum graecè.
Francisci Bencii Quinque Martyres.
Eiusdem <Ergastus> Carmina et Orationes.
<Eiusdem Carmina.>
Francisci Alunni Della Fabrica del Mondo.
Francisci Priscianensis Della Lingua latina.

Famiani Stradae Prolusiones.
Francisci <Filelphi> Philelfi Epistolae.
Francisci Silvii Ambiani in orationes Ciceronis.
Fundani Phrases Poeticae.
Francisci Vergarae Grammatica graeca.
Francisci Sacchini De Ratione Libros cum profectu legendi.

G

Gulielmi Dondini, Carmina.
S(ancti) Gregorii Nazianzeni S(ancti) Cyrilli Alex(andrini) et Synesii
Carmina, graecè.
Gregorii Porcii Cynopitheconomachia.
Gabrielis Areosti, Carmina.
Gabrielis Naudaei Varia Opuscula.
Guidonis Vanninii, Carmina.
Grammatica Arabica.
Georgii Michaelis Amirae, Grammatica Syriaca, sive Caldaica.
Georgii Mayr S(ocietatis) I(esu) Institutiones Linguae Hebraicae.
Gloria Bellica Maximiliani Ducis Bavariae.
Guarini Erotemata.
Grammatica Linguae Gallicae, Italicae, Hispanae.
Gerardi Vossii in Somnium Scipionis.
Gabrielis Barii De Lingua Latina, et De Aeternitate Urbis, ac De Laudibus
Italiae.
Gabrielis Faerni Centum Fabulae.
Guilielmi Blanci Epigrammata in Obeliscum et Eiusdem Anagrammata.
Vid(e) Petri Angelii Bargaei Commentarius in Obeliscum. H. P.
Grammatica Bohemo-Germanica.

H

<Hieronymi Plati De Cardinalis Dignitate et o>
Hesiodi Opera cum Scholiis. Graecè.
Eadem ac Theognidis Sententiae et aliorum opuscula, graecè.
Eadem Opera graecolatina.
Horatii Vid(e) Q(uinti) Horatii.
Horatii Toscanellae Rettorica di Cicerone ridotta in Alberi.
Eiusdem Precetti Varii.
Homeri Ilias Graecè.

Eadem latinè.
 Eiusdem Odyssea Graecè.
 Eadem latinè.
 Horatii Tursellini De Particulis latinae Orationis.
 Hieronymi Genuini Anagrammata.
 Hori Apollonis Selecta Hieroglyphica Graecolatina.
 Hieronymi Caphari Grammaticè simul, et Epitome.

(I)

Ioannes Baptista Bottinius Oratio funebris de Cardinale Franciotto.
 Ioannis Luccari Oratio funebris de Cardinale Franciotto.
 Ioannis Pellinsonis Contextus Universae Grammatices Despauterianae.
 Ioannis Stephani Sicinianensis Grammatica.
 <Ioannis à Ianua, Summa dicta Catholicon.>
 Ioan(nis) Pierii Valeriani Hieroglyphica.
 Ioannis à Plantis Dictionarium Poeticum.
 Ioannis Ravisii Textoris, Epitheta.
 <Eiusdem Officina et Cornucopia Epitome.>
 Ioannis Nunnesii Epitheta Ciceronis.
 Io(annis) Francisci Quintiani, De Quantitate Syllabarum.
 Iacobi Ledesmae Grammatica.
 Ioannis Servilii Dictionarium Triglotton.
 Iulii Conradi Ottonis Grammatica Hebraea.
 Ioannis Godscalci Observationes latini sermonis.
 Iacobi Billii Anthologia Sacra.
 Ioannis Voelli Artificium texendae Orationis.
 Iacobi Middendorpii Academiae Universi Terrarum Orbis.
 Infarinati Academici Risposta alla Replica di Camillo Pellegrino.
 Io(annis) Ludovici Vivis Linguae Latinae Exercitatio.

I

Iacobi Lodovici Strebaei et aliorum Commentaria in Libros Ciceronis De
 Arte Rhetorica, et ad Herennium.
 Io(annis) Antonii Campani Varia Opera à Michaeli Ferno collecta.
 Iasonis de Nores In Epist(olam) Horatii Flacci de Arte Poetica.
 Ioannis Varenii Grammatica Graeca.
 Iunii Iuvenales Satyrae cum Comment(ariis)
 Eiusdem et Persii Satyrae.

Ioannis Ciampoli, Rime.
 Ioan(nis) Baptistae Masculi. Lyrica.
 Eiusdem Encomia Caelitum.
 Ioannis Matthaei Caryophili Noctes Tusculanae et Ravennates.
 Iulii Caesaris Destiti Polyhymnia.
 Iuenci et Aratoris, Sacra Poesis.
 Ioannis Ioviniani Pontani Carmina.
 Ioannis Sporrichii Epigrammata in Evangelia et Epist(olas)
 Iacobi Balde S(ocietatis) I(esu) Lyrica.
 Iacobi Sannazari Opera, latinè.
 Eiusdem Arcadia.
 Iacobi Bidermanni, Epigrammata.
 Iuvenalis Ancinae De Academia Subalpina.
 Eiusdem Ioannis Despauterii De Figuris.
 Ioannis Despauterii Commentarii Grammatici.
 Eiusdem Grammatica in Compendium redacta à Sebast(iano)
 Duisburgensi.
 Ioannes Ludovici De la Cerda, in Virgilium tomus 2.
 Io(annis) Baptistae Ferrarii Nomenclator Syriacus.
 Eiusdem De Cultura Florum.
 Inauguratio Caroli Vanden Bosch in Epist(olam) Brugensem.
 Ioannis Isaac Grammatica Hebraea.
 Iacobi Gretseri Grammatica Graeca.
 Eiusdem Nomenclator Latinograecus.
 Ioannis Georgii Boggiani Oratione, Italicè.
 Imperii Austriaci Annus primus.
 Ioannis Boteri Detti Memorabili.
 Iulii Ottonelli Sopra l'abuso di dire sua santità etc.
 Iacobi Pontani Progymnasmatum tomus 2us.
 Isacris Orationum Graecolatinarum tomi 2.
 Eiusdem Orationes et Epistolae, graecè.
 Ioannis Baptistae de Aguilar in Dedicationem Obelisci Vaticani
 Epigrammata. Vid(e) Petri Angelii Bargaei Comment(arius) in
 obeliscum.
 Iulii Roscii Emblemata Sacra Sancti Stephani Caelii Montis.
 Ioannis Stobaei Sententiae.
 Ioannis Deckerii Oratio in Exequiis <Anna> Mariae Annae Austriacae, et
 aliorum Orationes etc. funebres.

L

Ludovici Dulcis Osservationi di Grammatica.
Laurentii Vallae ac Pomponii in Quintilianum.
Eiusdem Elegantiae.
Eiusdem Adeps Elegantiarum.
Lucii Annaei Senecae Tragaediae manuscripta.
Eaedem Tragaediae cum Animadversionibus Iusti Lipsii.
Ludovici à S(ancto) Malachia, Pia Carmina.
Lucretii Cari De Rerum Natura cum Oberti Gifanii Indice.
Laurentii Gambarae Poemata.
Eiusdem Precationes ad Deum.
Eiusdem Tractatio De perfecta ratione Poeseos.
Lexicon Graecolatinum.
Lexicon Graecum et Institutiones Linguae Graecae:
Ubi Sanctis Pagnini Epitome Thesauri Linguae Sanctae.
Lucii Ioannis Scoppae Spicilegium.
Ludovici S(ancti) Francisci Globus Canonum et Arcanorum Linguae Sanctae.
Labyrinthe Royal, De Henrico IV. gallicè.
Luciani Dialogus Graecè.
Eiusdem Parasitus, Graecè.
Eiusdem Allatii De Psellis Diatriba.
NB. Leonis Allatii De Erroribus Magnorum Virorum in dicendo.
Eiusdem excerpta Varia Graecorum Sophistarum ac Rhetorum.
Leonis Sanctii Floridorum Liber tertius.
Ludovici Caelii Rhodigini Lectionum Antiquarum tomus 2.
Eiusdem tomus 3us
Eiusdem tomus primus.
Luciani Samosateni Operum tomus 4us Graecolat(inus)
NB. Eiusdem Leonis Allatii Philo Byzantinus De Septem Orbis Spectaculis.

M

Matthaei Raderi in Epigrammata Martialis.
M(arci) Fabii Quintiliani Institutiones Oratoriae. Et Declamationes: cum Annotationibus Petri Mosellani.
Martialis cum duobus Commentis. Vid(e) <M> etiam M(arci) Valerii Martialis.

M(arci) Annei Lucani, De Bello Civili.
 Maphaei Barberini Poemata.
 Marci Hyeronimi Vidae, Carmina.
 Matthiae Casimiri Sarbievii, Lyrica.
 M(arci) Valerii Martialis Epigrammata.
 Marii Nizolii Thesaurus Ciceronianus.
 NB. M(arci) Tullii Ciceronis De Officiis cum Comment(ariis) Variorum.
 M(arci) Verrii Flacci et Sex(ti) Pompei Festi, De Verborum Significatione.
 Martini Crusii Grammaticae Graecae. tomus 2us
 Martiani Capellae De Nuptiis Philologiae.
 M(arci) Antonii Mureti Orationes.
 M(accii) Actii Plauti Comoediae duae.
 Melchioris De La Cerda Campi Eloquentiae. Tomi 2.
 NB. M(arci) T(ullii) Ciceronis Epist(olae) familiares cum
 Comment(ariorum) Variorum.
 Eiusdem Orationum Tomi tres.
 Eiusdem De Philosophia <tomus 1.> volumina primum et 2um unico tomo.
 Eiusdem Sententiae.
 Eiusdem De Officiis. Vide tomum 2. in 4. De Philosophia.
 Eiusdem Epistolae ad Atticum.
 Eiusdem Epistolae Familiares Latinè.
 Eiusdem Epist(olae) familiares Italicè.
 Eiusdem Epist(olae) Selectae.
 Eiusdem Rhetorica.
 Eiusdem Degl'Ufficii et alia Italicè.
 M(arci) Terentii Varronis De Lingua latina.

N

Nicandri Elucidationes in Artem Rhetor(icam) Manusc(riptum).
 Nicolai Clenardi <Universa Grammatica. Graece.>
 <Eiusdem> Grammatica Graeca cum Annotat(ionibus) Renati Guillonii.
 Eadem cum Scholiis et praxi P(etri) Antesignani V(ide) Petri Antesignani.
 Eiusdem Grammatica Hebraea.
 Nicolai Perotti Cornucopia Vid(e) Benedicti Brugnoli.
 Eiusdem Nicolai Perotti Regulae Grammaticales. etc.
 Nonii Marcelli et Fulgentii Placiadis De Proprietate Sermonis.
 Nicolai Causini De Eloquentia Sacra et Humana.
 Nicolai Nomesii Parnassus Poeticus. tomus 2.

Nonni Poetae Panopolitani Paraphrasis in Evangelium Sancti Ioannis.
Graece.

Natalis Comitum Mythologiae.

Nomenclator Linguae Latinae et Germanicae.

O

Oppiani Opera Graecè.

Onomasticon Propriorum Nominum.

Orationes diversae Variorum Authorum Italicae.

Octaviani Mirandulae Flores Illustrium Poetarum.

Observationes Latini Sermonis.

P

Pauli Benii De Historia.

Praecepta De Copia Verborum et Rerum.

Platonis, Thucydidis et Demosthenis Orationes funebres, Graecè.

P(ublīi) Papinii Statii Thebaidēs, Achilleides et Sylvae cum Commentis
Placidi Luctarii.

P(ublīi) Virgilii Maronis Opera cum Comment(ariis) Servii Honorati
Mauri, et aliorum.

Eiusdem Opera cum Indice Nicolai Erythraei.

Petri Angeli Sperae Virgilio centonis De Passione Christi.

Petri Bembi et aliorum 4. Illustrium Poetarum Carmina.

Eiusdem Della Volgar Lingua.

Prudentii, Io(annis) Damasceni, et aliorum Carmina.

Pindari Opera, Graecè.

P(ublīi) Terentii Afri Comoediae.

Pauli Manutii Comment(aria) in Epist(olas) Ciceronis Familiares.

Eiusdem Epistolae.

Eiusdem Adagia.

Eiusdem Comment(aria) in Epist(olam) Ciceronis ad Atticum.

<Eiusdem Scholia in Coniurationem Catilinae. C(aii) Sallustii Crispi>

Eiusdem in Ep(istolam) Ciceronis ad Atticum.

P(ublīi) Ovidii Nasonis Metamorphoses.

Eiusdem Libri de Ponto, cum Comment(ariis) Merulae.

Eiusdem Libri Fastorum cum Comment(ariis) Variorum.

Eiusdem De Tristibus etc.

Polyanthaea.

Petri Antesignani in Grammaticam Graecam. Clenardi.
 Plausus Symbolicus ad Maximil(ianum) Bavariae Ducem.
 Petri Apherdiani Tyrocinium Latinae linguae.
 <Polydori Virgilii De Rerum Inventoribus.>
 Petri Godefredi Liber Proverbiorum.
 Panthaleonis Berthelonaei Epitome in Prosodiam.
 Petronii Arbitri Satyricon, Fragmenta etc. Cum aliorum Notis etc.
 <Petri Angelii Bargaei Commentarius De Obelisco>
 Pauli Bombini Vestigium Gymnasii Scipioni Cardinali Burghesio dedicati.
 Petri Victorii Castigationes in Ciceronem.
 Petri Magni De Consilio, et eiusdem Orationes.

Q

Q(uinti) Horatii Flacci Carmina cum Commentar(iis). Dionysii Lambini.
 Eiusdem cum Scholiis Mureti.
 Eiusdem Sublata Obscuritate.
 Q(uinti) Asconii Pediani Commentar(ii) in aliquot Orationes Ciceronis.

R

Roberti Bellarmini Institutiones Linguae Hebraicae.

S.

Sebastiani Maccii, De Historia.
 Sillii Italici, Carmina.
 Sophoclis Tragaediae Graecè.
 Eiusdem Tragaediae latinè Iterprete Io(anne) Baptista Gabia.
 Eiusdem Tragaediae cum Coment(ariis) Graecè.
 In easdem Tragaedias Comment(aria) graecè.
 Sanctis Pagnini Thesaurus Linguae Sanctae.
 Eiusdem Epitome Thesauri Linguae Sanctae. Vide Lexicon Graecum et
 Institutiones Linguae Graecae.
 Synonyma Graeca.
 Stephani Bellengardi Volumen Sententiarum.
 Simonis Verrepaei Epitome Grammaticae Despauterianae.
 Stephani a Sabio Corona pretiosa di Lingua Greca.
 Sebastiani Corradi in primum Aeneidos.

T

Torquati Tassi La Gerusalemme liberata.
Theodosii Trebellii Promptuarium Latinae Linguae. Tomi 2.
Thesauri Latinae Linguae Tom. 1. et 2us <s...> et 3us.
Thesauri Linguae Graecae. Tomi 4.
Thesaurus Vocum Latinarum quibus Graecae et gallicae respondent.
Thomae Linacri De Emendata Structura latini sermonis.
<Thro> Trophaea Bavarica S(ancto) Michaeli Archang(elo) dicata.
Theocriti Eclogae cum Comment(ariis) Graecè.
Titi Livii Patavini Orationes.

V

Venantii Honorii Carmina.
Veterum Poetarum, tomi 2.
Varini Phavorini Magnum Dictionarium Graecum.
NB. Urbani Bolzanii Grammatica Graeca.
Uberti Folietae De Linguae latinae Usu.
NB. Eiusdem Urbani Grammaticae Graecae, Ubi in fine de Varietate
Linguarum. Graecè.
De Verborum Copia.

X

Xenophonis Cyri. Paedia, Graecè.

Scholastici. Theol(ogi) Mor(ales) Controv(ersistae)

A

Alberti Magni De Mirabili Scientia Dei. Tomi 2. Schol.
Antonii Perez De Deo. Schol.
Alexandri Alensis Summa Universae Theologiae Tomi 4. Sch.
Aegidii de Coninck De Sacramentis. Schol.
Eiusdem De Actib(us) Supernaturalib(us)
Adriani Sexti in 4um Sentent(iarum) Schol.
Eiusdem Quodlibeta.
Aegidii De Praesentatione. De Immaculata Conceptione B(eatae)
V(irginis) Schol.

<Aureolus in Lib>

Aegidii Rom(ani) Columnae in 1um Sentent(tiarum) Sch.

Eiusdem De Regimine Principum. Ph.

Archangeli Rubei. Opus Sacramentorum. Sch.

D(ivi) Antonini Summa eiusque Indicis Tomi quinque Sch.

Augustini Oregii De Deo. Sch.

Eiusdem De Angelis.

Eiusdem De Incarnat(ione).

Augustini de Ancona Summa De Ecclesiastica Potestate. Sch.

Antonii Cordubensis Quaestionarium Theologicum Cas.

Antonii Sanctarelli, De Haeresi, Schismate etc. Cas.

Antonii de Molina. Instruttione de' Sacerdoti. Cas.

Astensis Summa. Cas.

Angeli De Clavasio, Summa Angelica. Cas.

Antonii Fernandez Examen Theologiae Moralis. Cas.

Alexandri Archirotae De Voto Paupertatis. Cas.

Augustini d'Esbarroya. Trattato di Purificare la Conscienza. Cas.

Antidotum contra Haereses Variorum Authorum. Contr.

Alvari Pelagii De Planctu Ecclesiae. Contr.

Arnobii Disputationes adversus Gentes. Contr. et M(arci) Minutii Felicis Octavius.

Alphonsi de Castro Adversus Haereses. Contr.

Eiusdem De Iusta Haereticorum punitione. Contr.

Alberti Pighii Controversiae. Contr.

Eiusdem Assertio Hierarchiae Ecclesiasticae. Contr.

Andreae Vega. De Iustificatione. Contr.

Angeli Petriccae, Turris David. Contr.

Andreae Philopatri De Edicto Reginae Elisabethae. Contr.

Alani Copi Dialogi contra Impugnatores Summi <Ponti>—Pontificis. Contr.

Antonini Diana De Primatu Petri. Contr.

Ambrosii à Mediolano de Rusconibus Triumphus Catholicae Veritatis. Contr.

Andreae Fischeri De Origine Anabaptistarum: Contr.

Adami Tanneri Amuletum Castrense. Contr.

Arnobii adversus Gentes et Marci Minuti Felicis Octavius. Contr.

Aloysii Richeome Victoria Veritatis Catholicae. Gallicè. Contr.

Aloysii Lipomani Confirmatione delli Dogmi Cattolici. Contr.

Antonii Monchiaceni De Veritate Corporis et Sanguinis Christi. Contr.

Apologia pro Societate Iesu. Contr.
 Andreae Eudaemon-Ioannis Confutatio Anticotoni. Contr.
 Eiusdem Responsio ad Isaacum Casaubonum. Contr.
 Antonii Possevini Moscovia etc. Contr.
 Eiusdem Notae Divini Verbi. Contr.
 Eiusdem Capita, quibus Graeci à Latinis dissenserunt. Contr.
 Eiusdem Iudicium, de quorundam Haereticorum scriptis. Contr.
 Abrahami Bzovii De Rebus Praeclarè gestis Summorum Pontificum.
 Contr.
 Andreae Du Val De Ecclesiastica et Politica Potestate. Contr.
 Antonini Dianae <Summa> Tabula Aurea. Cas.
 Eiusdem Operum P. 1. 2. 3. P. 4. et 5: P. 6. P. 7. P. 8. et 9.
 Andreas Laus De Summo Pontifice. Contr.

C

Conradi Koellin. In Primam 2ae Tom(us) un(us) Sch.
 Constantini Sarnani Conciliatio Sancti Thomae et Scoti. Sch.
 Compendium Totius Theologicae Veritatis, Incerti Authoris. In cuius fine
 Ioannis de Combis Declarationes Breves Terminorum Theologicalium.
 Sch.
 Clementis Moniliani Compendium Catholicarum Institutionum. Cas.
 Cosmae Philiarchi Manuale Sacerdotum. Cas.
 Clari Bonarscii, Amphitheatrum Honoris. Contr.
 Conradi Klingii Loci Communes Theologici. Contr.
 Claudii de Saintes De rebus Eucharistiae Controversis. Contr.
 Eiusdem De Licentia Sectarum. Contr.
 Cornelia Mussi De Divina Historia. Sch.
 Christophori Rosenbusch Contra Osiandrum. Germ. Contr.
 Chimaera Excisa. Contr.
 Caroli à Lotharingia Disputatio De Ecclesia. Contr.
 Catechismus Pii V. Contr. Idem Germanicè. Contr.
 Caroli Antonii Thesauri De Paenis Ecclesiasticis. Cas.
 Colloquia aliquot Germanica pro Colloquio inter Consilium Aulicum et
 duos Doctores etc. Contr.
 Conradi Vetter Privilegia Calvinistarum, et alii eiusdem Tractatus contra
 Lutheranos. Germanicè.

I

Io(annis) Baptistae Spadae Consiliorum Liber 1us 2us 3us I. C.
Ioannis arborei Theosophia. Tomi I. et II. Schol.

E

Eligii Bassaei Flores Theologiae Practicae. Cas.
Eiusdem Supplementum ad Flores Theol(ogiae) Pract(icae) Cas.
Emanuelis Rodriguez Summa Casuum. Cas.
Emanuelis Sà Aphorismi Confessariorum. Cas.
Exemplar Litterarum missarum è Germania ad Guilielmum Ceciliū.
Contr.
<Eugenii Lavandae Notae in Astrum inextinctum. Cas.>
Edmundi Campiani Rationes decem. Contr.

T

Thomae de Vio Caietani Opuscula. Sch.
Eiusdem Summula. Cas.
Thomae Sanchez De Matrimonio. Tom(i) 2. Cas.
Eiusdem In Decalogum. Tomi 2. Cas.
Eiusdem Consilia: Cas.
Thomae Boninsignii Tractatus ad Iustas Negotiationes. Cas.
Thomae Bozii. De Signis Ecclesiae Dei. Tom(i) 2. Contr.
Thomae Waldensis Doctrinale Antiquitatum Fidei. Tom(i) 3. Contr.
Theophili Raynaudi Corona Aurea s. Contr.
Thomae Campanellae Atheismus Triumphatus. Contr.
Theodori Malcotii De Inconstantia Lutheri s. Contr.
Thomae Stapletoni Principiorum fidei Relectio. Contr.
Eiusdem Antidota contra Haereses. Contr.
Eiusdem De Iustificatione. Contr.
Eiusdem Principiorum Fidei Demonstratio methodica. Contr.
Thomae Tamburini In Decem Praecepta Decalogi. Cas.
Thomae Bozii De Signis Ecclesiae Dei. Tomi 2. Contr.
Thomae Baconi, alias Southwelli Analysis fidei. Cont.

G

Gregorii de Valentia Opera Tomi 4. Schol.
Eiusdem De rebus Fidei Controversis. <Th Sch> Contr.

Gabrielis Vasquez Opera Tomi 9. Schol.
 Guilielmi De Rubione in Lib(ros) Sentent(iarum) Tomi 2. Schol.
 Gregorii Ariminensis in 1um et 2um Sentent(iarum) Schol.
 Guillermi Vorrillong In Libros Sentent(iarum) Sch.
 Gulielmi Alani De Sacramentis. Sch.
 Gregorii Baetici De Trinitate. Sch.
 Gasparis Lechneri S(ocietatis) I(esu) De Praedestinatione. Sch.
 Gregorii Sayri Clavis Regia. Cas.
 Gregorii Sayri De Sacramentis in Communi. Sch.
 Eiusdem Thesaurus Casuum. Cas.
 Gabrielis Biel in 1um et 2um Lib(rum) Sentent(iarum) Sch.
 Guilielmi Cantarelli In Decem Praecepta. Cas.
 Gregorii Sayri Flores Decisionum. Cas.
 <Giardino de>
 Georgii Eder Inquisitio Verae ac falsae Religion(is) germanicè. Contr.
 Eiusdem Vellus aureum. Germanicè. In eod(em) Tomo. Contr.
 Gasparis Ulenbergii De Perseverantia in Fide Catholica germanicè. Contr.
 Gonsali Ponce de Leon Responsio ad Leonardum Varamundum. Contr.
 Gabrielis Prateoli De Vitis, Sectis s. Haereticorum. Contr.
 Godefridi à Driell. Depulsio Cavillationum. s. Contr.
 Gulielmi Reginaldi Calvino-turcismus. Contr.
 Gulielmi Rossaei De Autoritate Ecclesiae contra Reges impios. Contr.
 Guillelmi Damasi Lindani Dubitantius. Contr. vid(e) Inf(ra) +
 Eiusdem Christomachia Calvinistica. Et Anti-Sadelius. Contr.
 Gasparis Sciopii Scorpiacum adversus Protestantes. Contr.
 Eiusdem De Cultu et Honore. Contr.
 Gasparis Casalii De Sacrificio Missae. Contr.
 Gasparis Contarini De Sacramentis. Contr.
 Georgii Gothardi De Bonorum Operum s. necessitate. Contr.
 + Guilielmi Lindani De Vera Christi Ecclesia. Contr.
 Georgii Scherer Contra Utzingers. Germanicè. Contr.
 Eiusdem Responsio contra Iacobum Smidel. Germ(anicè). Contr.
 Eiusdem Concio De Festo et Processione Venerabilis Sacramenti.
 Germ(anicè). Contr.
 Gabrielis Beati Theologia Moralis. Cas.
 Georgii Ducis Saxoniae Excusatio contra Seditiosas M(artini) Lutheri
 Epistolas s. Germanicè. Contr.
 Guilielmi Alverni Episcopi Parisiensis Opera. Sch.
 Guilielmi Herincx <T> Summa Theolog(ica) tomi duo. Sch.

R

Roderici Arriagae Quaest(ionum) Theologiarum Tomi 4. Schol.
Ricardi de Mediavilla. Quodlibeta Tomus unus. Schol.
Eiusdem in 3um Sentent(iarum) Tomus unus.
Eiusdem in 4um Sentent(iarum) Tomus unus.
Richardi De Sancto Victore Opera. Tom(us) unus. Schol.
Raynerii Pisani Pantheologiae Tomi duo. Sch.
Renati a Valle De Religioso Negotiatore. Cas.
Ruardi Tapper De Articulis Dogmatum Ecclesiasticarum s. Tomi duo.
Contr.
Eiusdem Declaratio Articulorum s. Contr.
Eiusdem Opera. Contr.
Reginaldi Poli <De Primatu Petri. Contr.>
Eiusdem Defensio Unitatis Ecclesiasticae. Contr.
Responsio ad Persecutores Anglos pro Catholicis. Contr.
Ricardi ex Ordine Praedicatorum Contra Legem Mahometis. Contr. ubi
et Ioannis de Turrecremata Contra Machomet.
Richardi Smythaei De Libero Hominis arbitrio. Contr.
Roberti Cardinalis Bellarmini Opera Tomis Septem. Contr.
Eiusdem Controversiarum Epitome tom(i) 3. Vide Ioannis Baptistae De
Sbois. Contr.
Eiusdem Dichiaratione del Simbolo. Contr.
Eiusdem Declaratio Symboli, gallicè.

(I)

Ioannis Vivaldi Praecepta Verae Contritionis. Cas.
Ioannis Molani: De Fide Haereticis servanda. Contr.
Ioannis Molani Compendium Theologiae Practicae. Cas.
Eiusdem Historia SS. Imaginum et Picturarum pro vero earum usu.
Contr.
Ioannis Polanci Directorium pro Confessariis. Cas.
Idem Italicè.
Iacobi Ungarelli Supplementum Summae Angelicae lacerum. Cas.
Ioannis Roffensis Confutatio Assertionis Luther(anae) Contr.
Iacobi Gualterii S(ocietatis) I(esu) Tabula Chronographica Status
Ecclesiastici. Contr.
Ioannis Gropperi, De Eucharistia, germanicè. Contr.
Eiusdem Insitutio Catholica. Latinè. Contr.

Iacobi Reihing Motiva Ducis Neoburgici. Contr.
 Iacobi Feüchtii Contra Obiecta Lutheranorum. Germanicè. Contr.
 Ioannis à Turrecremata Summa De Ecclesia. Contr.
 Eiusdem contra Machometum. Vid(e) Ricardi ex Ordine Praedicat(orum)
 Contr.
 Ioannis Fabri Contra Anabaptistas. Germanicè.
 Eiusdem Christiana Admonitio. Germanicè. Ioannis Baptistae Chiavettae
 Trutina Sententiae Iosephi Balli de Modo existendi Christi sub
 speciebus Panis. Sch.
 Iudoci de Ravensteyn Apologia pro Concilio Trid(entino) tom(i) duo.
 Contr.
 Eiusdem Confutatio Confessionis Antverpien(sis) Contr.
 Eiusdem Confutat(ion)is Confessionis Antverpien(sis) Defensio. Contr.
 Ioannis Garetii De Veritatis Corporis Chr(ist)i in Eucharistia. Contr.
 Ioannis Antonii Delphini. De Tractandis in Concilio Oecumenico. Contr.
 Index Librorum Prohibitorum.
 Ioannis Mariae Verrati Adversus Lutheranos. Contr.
 Iacobi Ledesmae De divinis Scripturis quavis lingua passim non legendis.
 Contr.
 Ioannis Kircheri Aetiologia. Contr.
 Iacobi Sirmondi Antirrheticus 2. De Canone Arausicano. Contr.
 Ioannis Hosman De Communionem sub utraque specie. Contr.
 Ioannis Eckii Enchiridion adversus Lutherum. Contr.
 Ioannis Nas Concordia. Germanicè. Contr.
 NB. Eiusdem Evangelicae Veritatis Centuria 1a. 2a. 3a. 4a. et 5a. tomi <4.>
 5. Germ(anicè). Contr.
 Eiusdem Quinque Conciones De Vera Ecclesia Germanicè. Contr.
 Ioanni Davy Apologie pour les Iesuites. Contr.
 Iustitia Britannica. Contr.
 Ioannis Hoffmaisteri Dialogi. Contr.
 Iacobi Pamelii De Religionibus diversis non admittendis. Contr.
 Ioannis Tomci Pro Sacris Ecclesiarum Ornamentis et Donariis. Contr.
 Ioannis Cochlaei De Autoritate Scripturae et Catholicae Ecclesiae. Contr.
 Eiusdem De Purgatorio Germanicè. Contr.
 Iacobi Gretseri Agonisticum Spirituale. Contr.
 Eiusdem De Sacris Peregrinationibus, Processionibus, et Voluntaria
 Flagellorum Cruce. Contr.
 Eiusdem De Modo Agendi Iesuitarum. Contr.
 Eiusdem Relegatio Lutheranorum s. ex Romano Imperio. Contr.

Eiusdem Varia Opuscula. Contr.
 Eiusdem Defensio Controversiarum Bellarmini. Tomi 2. Contr.
 Iulii Caesaris Bulengeri Diatribae. Contr.
 Ioannis Filesaci Selectorum Liber primus. Sch.
 Ioannis Caramuelis Theologia Moralis. Cas.
 Ioannis Baptistae de Sbois Epitome Controversiarum Tomus et 2us.
 Contr.
 Eiusdem Tomus 3us.
 Eiusdem Tomus 4us.
 Ioannis Polomeque De Clericorum Instituto. Cas.
 Iacobi Trisbeschi Responsiones excerptae ex Libris Sancti August(ini) Sch.
 Ioannis Argenti Apologeticus pro Societate IESU: Contr.
 Ioannis Viatoris Veridicus Germanus. Germanicè. Contr.
 NB. Ioannis Nas Examen Chartaceae Lutheranorum Concordiae. Contr.
 Germanicè.
 Ioannis Bagotii Defensio Iuris Episc(opalis) Et Libertatis fidelium circa
 Missas et Confessiones de praecepto. Cas.
 Ioannis à Lapide Oratio Funebris Cornelii Jansenii Iprensis Episc(opi)
 Ubi Quaerimonia Jacobi Zegers contra Theses PP. Societatis etc.
 Contr. Vid(e) lib(er) proh(ibitus) Vid(e) inf(ra) post L. V.

O

Odoardi Westoni De Triplici Hominis Officio contra Atheos, Politicos,
 Sectarios. Contr.
 Optati Millevitani De Schismate Donatistarum. Contr.
 Oporini Grubini Legatus Latro. Contr.
 Onuphrii Panvini De Primatu Petri et Apostolicae Sedis Potestate. Contr.

P

Petri De Arrubale in 1am P(artem) Tomus secundus. Schol.
 Petri De Aragonia. De Iustitia et Iure. Schol.
 Petri Aureoli Verberii in Lib(rum) Sentent(iarum) Tomi duo. Sch.
 Petri Lombardi Libri 4. Sentent(iarum) Tom(us) un(us) Sch.
 Idem lit(teris) Goth(icis) cum Propositionibus Henrici Gorichemii etc. Sch.
 Pauli Soncinatis Epitomes Quaestionum Ioannis Capreoli. Sch.
 Petri Bergomensis Tabula et Epilogus Sententiarum D(ivi) Thomae. Sch.
 Pauli Leonardi Defensio Scientiae Mediae. Sch.
 Pauly Layman Theologia Moralis. Tomi 2 <Sch> Cas.

Petri à Navarra. De Restitutione. Tomi 2. Cas.
 Pauli Comitoli Responsa Moralia. Cas.
 Eiusdem Doctrina De Contractu. Cas.
 Petri de Soto De Institutione Sacerdotum. Cas.
 Eiusdem Assertio Catholicae Fidei. Contr.
 Petri Giuvara Compendium Manualis Navarri Cas.
 Pandolfi Ricasoli Accademia Giapponica. Contr.
 Petri Pazmany Card(inalis) Controversiae Ungaricè. Contr.
 Petri Busaei in Opus Catechisticum Petri Canisii. Contr.
 Petri Muchitsch. Paedagogia Germanicè. Contr.
 Petri Thyraei De novo et falso Antichristo. Contr.
 Petri Michaelis Colloquium De Eucharistia sub una aut duabus speciebus.
 Contr. Germanicè.
 Petri Canisii Opus Catechisticum De Summa Doctrinae Christianae
 Illustratum Testimoniis Scripturae et Sanctorum Patrum à Petro
 Busaeo. Contr.
 Eiusdem Auctoritates Catecheticae. Contr.
 Eiusdem Catechismus Illyricè. Contr.
 Eiusdem Catechismus Ruthenicè.
 Eiusdem Catechismus latinè.
 Idem De Verbi Dei Corruptelis, ubi de S(ancto) Ioanne Baptista et de
 B(eata) Virgine. Contr.
 P(etri) Cutsemii Vid(e) Synodus Ultraiectina. Contr.
 Perronii Cardinalis De Eucharistiae Sacramento. Contr.
 Paduani de Grassis Enchiridion Scholasticum Contradictionum
 Quolibetalium Doctoris Subtilis. Th.
 De Persecutione Anglicana, Libellus. Contr.
 Petri Mariae Passerini, De Statibus et Officiis Hominum. <Cas.> Tomi 2.
 Cas.

M

Michaelis De Palatio in Libros Sentent(iarum) Tomi 3. Schol.
 Michaelis Bartholomaei Salon. De Iustitia Tom(us) unus. Schol.
 Marsilii Inghen Super 4. libros Sentent(iarum) Tomi 4. Sch.
 Martini Becani De Privilegiis Calvinistarum. Contr.
 Martini Becani Summae Theol(ogiae) Summa tom(i) 3. Sch.
 Eiusdem Opusculorum tom(i) 3. Contr.
 Eiusdem Compend(ium) Manualis Controversiarum.

Martini Bonacinae De Incarnatione. Sch.
 Maximiliani Sandaei. Theologia Varia. Sch.
 Eiusdem De Synodo Dortrechtana. Contr.
 Melchioris Cani, Loci communes. Sch.
 Martini De Esparza. De Gratia Tom(us) 2us. Sch.
 Eiusdem de Virtutibus Theologicis.
 Eiusdem de Iustitia.
 Eiusdem De Incarnatione.
 Martini ab Azpilcueta Navarri Operum. Tom(i) 3. Cas.
 Eiusdem Consilia Tom(i) 2. Cas.
 Ad Eundem Adnotationes quaedam manu scriptae. Cas.
 Martini Delrio Disquisitiones Magicae. Sch.
 Marci Pauli Leonis Praxis Sac(rae) Paenitentiariae. Cas.
 Martini Alphonsi Vivaldi Candelabrum aureum. Cas.
 Marci Scarsellae Giardino de' Sommisti. Tom(i) 2. Cas.
 Martini de Bonacina Tractationes variae. Cas.
 Mauri Antonii Berardutii, Summa Corona. Lat(inè) Cas.
 Eiusdem Italicè.
 Memoriale Sciendorum à Clericis. Cas.
 Methodus Confessionis. Cas.
 <Matthaei Torti Sopra una lettera d'un finto Romito. Contr.>
 Michaelis Medinae De Indulgentiis adversus haereticos. Contr.
 Eiusdem De Sacrorum Hominum Continentia. Contr.
 Michaelis De Aninyon. De Unitate Ovilis et Pastoris. Contr.
 Martini Eisengrein Expositio trium articulorum fidei. Germanicè. Contr.
 Martini Peresii De Divinis Apostolicis et Ecclesiasticis Traditionibus.
 Contr.
 Mutii Iustinopolitani Difesa della Messa s. Contr.
 Maximiliani Sandaei Castigatio Conscientiae. Et eiusdem Hydri Pars
 prima.
 Eiusdem Hydri pars 2a.
 Eiusdem De Dissidio Protestantium.
 Martini Lutheri Contradictoria. Germanicè. Contr.
 Matthaei ab Alexandro Expostulatio Apologetica contra D.
 Constantinum Lactanum Contr.
 Martini Becani Tituli Calvinistarum. Contr.

N

Nicolai Eymerici Directorium Inquisitorum. I. Cas.
Nicolai Baldelli Theologia Moralis Tom(i) 2. Cas.
Eiusdem Manuscripta De Sacramentis. Cas.
Nicolai de Ausmo Supplementum Summae Pisanellae. Cas.
Nicolai Sanderi De Schismate Anglicano. Contr.
Eiusdem De Visibili Monarchia Ecclesiae. Contr.
Nicolai Serarii, Rabbini et Herodes. Contr.

L

Lucae Castellini. De certitudine Glorae Sanctorum canonizatorum.
tomo unus. Schol.
Ludovici de Molina in Primam P(artem) Tom(us) Unus. Schol.
Eiusdem De Iustitia et Iure Tomi quinque.
Eiusdem Concordia Liberi arbitrii s. Sch.

Luisii Turriani S(ocietatis) I(esu) In 2am 2ae Tomi duo. Schol.
Eiusdem De Gratia. Sch.
Leonardi Lessii De Iustitia et Iure. Sch.
Eiusdem De Perfectionibus Divinis Sch.
Eiusdem Varia Opuscula. Sch.
Ludovici Carbonis Compendium Summae S(ancti) Th(omae) Sch.
Laurentii à Villavicentio De rectè formando Theologiae Studio. Sch.
<Ludovici Mirandae Manuale Praelatorum Tom(i) 2. Cas.>
Ludovici de Beia Responsiones Casuum. Cas.
Laurentii Petii, Epitome Sacramentorum. Cas.
Ludovici Maiorani De Vero Dei cultu. Contr.
Laurentii Foreri Grammaticus Proteus dedolatus. Contr.
Eiusdem Appendix ad Grammaticum Proteum. Contr.
Ludovici Centumfloreni Clypeus Conc(ilii) Trident(ini) Contr.
<Ludovici Gren>
Eiusdem Laurentii Foreri Antiquitas Papatus tomis 4. Contr. Germanicè.
Ledesmae Modo d'insegnar la Dottrina Christiana.
Ludovici Miranda Manual(e) Praelat(orum) <tom...> tomo uno I. C.
Laurentii Brancati in IV. Sentent(iarum) Scoti Tomi duo. Sch.
Petri Mariae Passerini De Hominum Statibus et Officiis. T(omus) III. Th:
Mor.
Eiusdem T(omus) I. et II. Th. Mor.

Q

H

Hieronymi Fasoli in Primam P(artem) Tom(us) unus. Schol.
Henrici a Gandavo. Summa. Tomi duo. Schol.
Eiusdem Quodlibeta. Tom(us) unus. Schol.
Hervei Natalis Quodlibeta. Schol.
Hieronymi Osorii de Iustitia. Sch.
Eiusdem De Religione. Contr.
Hieronymi Theutonici Compendium Summae Theologiae Sancti Thomae
Tomus primus. Sch.
Hieronymi Gratiani Del Giubileo dell' Anno Santo. Sch.
Henrici Wangnereck S(ocietatis) I(esu) De Angelorum Praedestinatione
ex meritis. Sch.
Eiusdem Vindiciae Politicae. Contr.
Hieronymi Ferrantini De Scandalo etc. Cas.
Hieronymi Veneri Examen Episcoporum. Cas.
Homoboni de Bonis. De Examine Ecclesiastico. Cas.
Henrici Vici De Descensu Christi ad Inferos. Contr.
Holofernus Krigsoederi Responsio ad Epistolam Cazoboni. Contr.
Hippolyti Grassetti Anatome Necis Proditoriae. <Contr.> Cas.
Hieronimi Bolzec Historia de Vita Bezae. Contr.

I

Ioannis De Lugo De Incarnatione. Tom(us) I. Schol.
Eiusdem de Sacramentis in genere.
Eiusdem de Paenitentia.
Eiusdem De Fide.
Eiusdem De Iustitia et Iure Tomi. 2.
Eiusdem Responsa Moralia.
NB. <Ioannis Medinae de Paenitentia. Tom(us) unus. Schol.>
Ioannis Capreoli in Libros Sentent(iarum) Tomi tres. Sch.
Eiusdem Index. Schol.
Ioannis Altenstaig Lexicon Theologicum. Schol.
Ioannis de Salas S(ocietatis) I(esu) In primam 2ae Tomi duo. Schol.
Eiusdem De Legibus. Tom(us) unus.

Eiusdem De Contractibus. Cas.
 Iosephi Ragusae S(ocietatis) I(esu) De Incarnatione. Sch.
 Ioannis Duns Scoti Operum Tomi 4. Sch.
 Iulii Caesaris Recupiti De Signis Praedest(inationis) Sch.
 Iacobi <De> Granadi In primam Partem. Tomi duo. Sch.
 Ioannis <C.> Sapientis <vulgò> seu Cyparissioti De Deo. Sch.
 Ioannis Deckerii S(ocietatis) I(esu) De Anno Ortus a Mortis Christi. Sch.
 Iosephi Balli De Faecunditate Dei. Sch.
 Ioannis Cassiani, De Incarnatione.
 Iosephi Angles <In> Flores Quaestionum in 4um Sent(entiarum) Tomi 2.
 Ioannis de Combis Breves Declarationes Terminorum Theologicalium.
 Vid(e) Compendium Totius Theologicae Veritatis Incerti Authoris,
 fine, Sch.
 Ioannis de Rada Controversiarum inter S(ancti) Thomae et Scotum Pars
 2a et 3a Tom(i) duo. Sch.
 Iacobi Marchantii Hortus Pastorum. Sch.
 Ioannis Azorii Institutionum Moralium. Tom(i) 3. Cas.
 Iacobi A Graffiis De quinque Casib(us) reservatis. Cas.
 Iulii Lavorii De Indulgentiis. Cas.
 Ioannis Tabiensis Summa. Tomi 2. Cas.
 Ioannis Baptistae De Bertis, De Sacrificio Missae Resolutiones Morales.
 Cas.
 NB. Ioannis Medinae Operum Moralium. Tomi duo. Cas.
 Ioannis Bapt(istae) de Lezana Summa Tomus quartus.

<G> S

<Gabrielis Vasquez Opera Tomi 9. Schol.>
 Stephani Bubali. De Angelis. Schol.
 Sfortiae Pallavicini. Asserta Theologica. Sch.
 Eiusdem Assertiones. De Paenitentia. Sch.
 Sylvestri Prieriani in Ioannem Capreolum. Sch.
 Sylvestri Prieriatis De Strigimagarum mirandis. Sch.
 Eiusdem Summa Tomi 2.
 Stephani Fagundez De Praeceptis Ecclesiae. Cas.
 Stephani De Avila. De Censuris. Cas.
 Eiusdem Compendium Manualis Navarri. Cas.
 Sebastiani Medicis Summa. Cas.
 Supplementum Summae Pisanellae. Cas.

Stanislai Socolovii Censura Orientalis Eccles(iae) Contr.
 Eiusdem Sententia Definitiva s. Contr.
 Stanislai Rescii De Atheismis Evangelicorum. Contr.
 Senatus Augustanus. Contra Georgium Müller. Germanicè. Contr.
 Sebastiani Flaschii Professio Catholica. Contr.
 Sigismundi Ernhofter Contra Iacobum Heerebrandt. Germanicè. Contr.
 Idem contra Zimmerman. Germanicè.
 Eiusdem contra Davidem Thonners. Germanicè. Contr.
 Salomonis Theodoti Pacificatorium Dissecti Belgii: Contr.
 Stanislai Hosii Opera tomi duo simul ligati. Contr.
 Eiusdem Opus nostri Temporis Sectas recensens. Contr.
 Eiusdem Confessio Fidei. Germanicè.
 Synodus Ultraiectina Notis illustrata à R(everendo) D(omino) P(etro)
 Cutsemio. Contr.
 Sigismundi Scacciae De Sentent(ia) et Re Iudic(ata) I. C.
 Eiusdem De Commerciis et Cambio. I. C.
 Eiusdem De Appellationibus. I. C.
 Eiusdem De Iudiciis. I. C.
 Sebastiani <Is> Izquierdo opus Theolog(icum) t(omus) 1. Schol.

F

Francisci Suarez. De Deo. t(omus) 1us. Schol.
 Eiusdem De Angelis t(omus) <...> unus.
 Eiusdem Partis 2ae Tom(us) 2us.
 Eiusdem de Gratia Tomi tres.
 Eiusdem in 3am Partem Tomi 4.
 Eiusdem De Censuris Tom(us) unus.
 Eiusdem De Legibus. Tom(us) unus.
 Eiusdem De Triplici Virtute Theologica t(omus) unus.
 Eiusdem De Religione tomus primus 2us et 4us
 Eiusdem Opuscula Theol(ogica) tom(us) un(us)
 Eiusdem Defensio fidei Catholicae. tom(us) unus.
 Eiusdem Metaphysicae Tomi duo.
 Francisci De Lugo, De Deo. Schol.
 Francisci Amici Cursus Theol(ogici) Tomi 5. Schol.
 Francisci Lycheti in Libros Sent(entiarum) Scoti. Tomi duo. Schol.
 Francisci Albertini. Corollaria Tomi <duo> secundus. Schol.
 Eiusdem Quaestiones deductae ex principiis Complexis.

Fernandi Rebelli. De Obligationibus Iustitiae <...> <Schol.> T. Mor.
 Francisci Vekeni S(ocietatis) I(esu) De Deo. Sch.
 Eiusdem De Simplicitate Dei. Sch.
 Ferdinandi Quirini De Salazar, Defensio Immaculatae Concept(ionis)
 Schol.
 Francisci De Mayronis in Lib(ros) Sent(entiarum) et Quodlibeta. Sch.
 Ferdinandi Ponzetti. Summa Theologiae. Sch.
 Francisci a Victoria. Relectiones Theologicae. Sch.
 Eiusdem Summa Sacramentorum Ecclesiae. Cas.
 Francisci de Zuniga S(ocietatis) I(esu) De Trinitate.
 Francisci Bivarii. Sancti Patres Vindicati. Sch.
 Ferdinandi Martinez Mascarenhas, De Auxiliis divinae Gratiae. Sch.
 Flaminii Nobilii, De Praedestinatione. Sch.
 Francisci Samarini Thesaurus Sacerdotalis. Cas.
 Fabiani Genuensis Tractatus De Cambiis. Cas.
 Francisci Toleti Instructio Sacerdotum. Cas.
 Francisci Garziae. De Contractibus. Cas.
 Francisci Coriolani. De Casibus reservatis. Cas.
 Fabii Incarnati Scrutinium Sacerdotale. Cas.
 Francisci Horantii De Locis Catholicis. Contr.
 Friderici Forneri Contra Bartholomaeum Rulich. Germanicè. Contr.
 Fabiani Fioghi Introducttione alla Fede. Contr.
 Francisci Burgkardi Autonomia seu De Libertate Fidei. Germanicè. Tomi
 tres. Contr.
 Francisci Polygrani Assertiones Dogmatum Ecclesiae. Contr.
 Francisci à S(ancta) Clara. Apologia Episcoporum. Contr.
 Francisci Fontana Risposta circa la Gerarchia della Chiesa. Contr.
 Francisci Costeri Sica Tragica. Contr.
 Francisci Garassi Apologia. Contr. Gallicè.
 Francisci Zacconi Assertiones Catholicae contra haereticam pravitatem.
 Contr.
 Francisci Agricolae De Sacrificio Missae. Contr. Germanicè.
 Eiusdem Speculum Evangelicae Paenitentiae. Contr.
 Francisci Turriani S(ocietatis) I(esu) Adversus Magdeburgenses
 Centuriatores. Contr.
 Eiusdem De Ecclesia et Ordinationibus Ministrorum Ecclesiae. Contr.
 Eiusdem Dogmaticus de Iustificatione. Et Dogmaticus De Electione
 Divina Contr.

Eiusdem Defensio Locorum Sacrae Scripturae de Ecclesia et eius Pastore.
Contr.
Floremundi Remundi Synopsis Controversiarum. Contr.
Francisci à S(ancto) Augustino Macedo Schola Theologiae Positivae.
Contr.

V

Valerii Reginaldi Praxis Fori Paenitentialis. Tom(i) 2. Cas.
Vincentii Filliucci Quaestionum Moralium. Tomi 3. Cas.
Valentini Mangionii De Paupertate Religiosa. Cas.
<Wilhelmi Lindani De Vera Christi Ecclesia. Contr.>
Vincentii Lirinensis Pro Catholicae fidei Veritate. s. Contr.
Valeriani Magni Iudicium De Catholicorum et Aatholicorum Regula
credendi. Contr.
Eiusdem Iudicium De Catholicorum Regula credendi. Contr.

D

Didaci Alvarez. De Auxiliis. Schol.
Didaci Ruiz. De Trinitate. Schol.
Dominici de Bannez in 1am Partem Tomus unus. Sch.
Eiusdem De Fide, Spe, et Charitate. Sch.
Didaci Nugni De Sacramentis. Sch.
Durandi à Sancto Portiano in Libros Sentent(iarum) Sch.
Dominici De Soto in 4um Sentent(iarum) Tomo un(o) f. Sch.
Eiusdem de Divina Gratia. Sch.
Eiusdem De Iustitia et Iure. Sch.
Eiusdem Relectio de Tegendo et retegendo secreto. Cas.
Dominici Lopez De Sac(rae) Scripturae autoritate. Contr.
De Ecclesiastica et Politica Potestate. Contr.
Dionysii Carthusiani in Libros Sententiarum. Tomi 4. Sch.
Eiusdem Summa Fidei Orthodoxae. Sch.
Dominici Segneri Opus Dei admirabile. Sch.

B

S(ancti) Bonaventurae Opera Tom(i) 9. Schol.
Eiusdem Opuscula. Schol.
Eiusdem Summa cum Annotat(ionibus) Francisci Longi. Sch.
Eadem Summa cum Commentariis Petri Trigosii. Sch.

Bartholomaei à Medina. In primam 2ae tom(us) un(us) Sch.
 Eiusdem in 3am P(artem) Sch.
 Eiusdem Instructio Sacerdotum. Italicè. Cas.
 Bonaventurae Passeri Pinacothecae Selectae Tom(us) primus. Sch.
 Bartholomaei Torres. De Trinitate. Sch.
 Bernardi Bonioannis Epitome Summae D(ivi) Thomae. Sch.
 Basilii Pontii De Matrimonio. Cas.
 Bartholomaei Ugolini De Censuris. Cas.
 Eiusdem De Sacramentis. Cas.
 Baptistae Trovamalae, Summa Rosella. Cas.
 Bartholomaei Fumi, Summa Armilla. Cas.
 Benedicti Vernieri <M> De Eucharistia. Contr.
 Bullarium Romanum cum Notis Cherub(ini) I. Can.

Mathematici. Medici.

A

Alexandri Piccolomini De la Sfera del Mondo. Mat.
 Eiusdem in Mechanicas Quaestiones Aristotelis. Mat.
 Alexandri Geraldini Itinerarium ad Regiones sub Aequinoctiali Plaga.
 Mat.
 Aloysii Casanova Specchio lucidissimo della Scrittura nelli negotii di
 mercantia, Cambii etc. Mat.
 Abrahami Ortelii Theatrum Orbis. latinè. Mat.
 Idem Opus Gallicè.
 Eiusdem Operis Epitome. Mat.
 Eiusdem Synonymia Geographica. Mat.
 Alhazeni Arabis Opticae Thesaurus; Ubi Vitellonis Opticae. Mat.
 Andreae Palladii Dell'Architettura. Mat.
 NB. Aboalis Abinsceni Libri 4. Canonis. Med.
 Andreae Vesalii, Anatomia. Med.
 Angeli Victorii De Palpitatione Cordis s. Sancti Philippi Nerii. Med.
 Alexandri Petronii De Sanitate tuenda. Med.
 NB. Eiusdem Aboalis, seu Avicennae Libri Canonis, ubi etiam Liber 5us
 vel valde lacer. Med.
 Eiusdem Quinque Libri Canonis Arabicè. Med.
 Athanasii Kircheri Musurgia. Mat.
 Eiusdem Horologiographia.

Eiusdem Iter Exstaticum.
Eiusdem Iter Exstaticum 2um.
Eiusdem Scrutinium Physico-Medicum De Peste.
Eiusdem Polygraphia.
Eiusdem Oedipus Aegyptiacus tomi 4.
Eiusdem Obeliscus Pamphilius.
Eiusdem Prodromus Coptus seu Aegyptiacus.
Eiusdem Interpretatio Obelisci Isaei.

B

Bartholomaei Marliani Topographia Urbis Romae. Mat.
Borchardi Alimani, Descriptio Terrae Sanctae. Mat.
Basilii Besleri Hortus Eystettensis Mat.
Bartholomaei Montagnane Consilia Medica, et alii Tractatus Medici. Med.

S

Strabonis Geographia, Graeco-latina. Mat.
Sebastiani Theodorici Winshemii Quaestiones Sphaerae. Mat.
Salvatoris Imbroll, Specula Melitensis. Mat.
Simonis Maioli Dies Caniculares. <Mat.> Ph.

T

V

Valeriani Regnartii Astrolabium. Mat.
Vitellonis Opticae, Vid(e) Almazeni Arabis. Mat.

Z

Zachariae Lili, Breviarium Orbis. Mat.

E

Erasmi Rheinholdi In Theoricis Novas Planetarum. <Mat.> <Io> Georgii
Peurbachii. Vid(e) Georgii Peurbachii. Mat.

Euclidis Phaenomena <à Iose> Interprete Iosepho Auria. Mat. In quo
<Oratio> Pomponii Brunelli Oratio in S(anctum) Agapitum. Et
Matthaei Devarii De Graecae Linguae particulis. Et Antonii
Buccapaduli Oratio De Pontifice Declarando. <De Anno Primitivo>
Eiusdem Opera cum Expositione Theonis. Mat.
Eiusdem Elementa Arabicè.
Eiusdem Elementa Graecè et latinè. Mat.

F

Francisci Maurolici Photismi de Lumine et Umbra. Mat.
Francisci Feliciani De Arithmetica et Geometria. Vid(e) Ioannis Sfortunati.
Mat.
Francisci Marii Grapaldi, De Partibus aedium. Mat.

M

M. Alexandri Piccolomini, V(ide) Alexandri.
Melchioris Inchofer. Tractatus Syllepticus. Mat.
Marii Guiducci, Delle Comete. Mat.
M(arci) Manilii Astronomicon. Mat.
Mundini Anathomia. Med.
Marci Gonzagae, Cause e Rimedii della Peste. Med.
Marsilii Cagnati Variarum Observationum. Med.
Eiusdem De Sanitate tuenda. Med.
Michaelis Hesronitae Kalendarium. Mat.

N

Nicolai Muleri Tabulae Frisicae Lunae Solares. Mat.
Nicolai Mutoni Luminare Maius Apothecarium s. Med.
<Nicolai Clenardi Institutiones in Graecam Linguam.>

O

Orontii Finaei Compendium Arithmeticae. Mat.
Octaviani Marini, Statera temporum. Mat.
Orlandi Lassi Thesaurus Musicae. Mat.
Oger Ferrier Rimedii in tempo di Peste. Med.

I

- Ioannis Stoflerini Elucidatio Fabricae Astrolabii. Math.
Ioan(nis) Martini Silicei, Ars Arithmetica. Mat.
Iacobi Micalori Della Sfera del Mondo. Mat.
Eiusdem Antapocrisis. Mat.
Iosephi Moletii Ephemerides. Mat.
Io(annis) Baptistae de Benedictis Resolutio Problematum Euclidis. Mat.
Iacobi Peletarii, in Euclidem. Mat.
Ioannis Gonzalez Dell'Historia della China. Mat.
Ioannis Dee, Monas Hieroglyphica. Mat.
Iodoci Sinceri Itinerarium Galliae. Mat.
NB. Ioannis Sfortunati, Nuovo Lume d'Arithmetica. Mat.
Itinerarium Antonini Augusti, et Burdigalense. Vid(e) Hieronymi Suritae.
Mat.
Ioannis Della Faille De Centro Gravitatis. Mat.
NB. Eiusdem Ioannis Sfortunati <at> idem Opus alterius impressionis; in
quo Petri Borghi De Abacho; Et Francisci Feliciani De Arithmetica et
Geometria. Mat.
Iosephi Auria Euclidis Phaenomena. Vid(e) Euclidis Phaenomena.
Io(annis) Bapt(ist)ae Trottae Praxis Horologiorum. Mat.
Iosephi Zarlini Le Istitutioni Harmoniche. Mat.
Ioannis De Sacro Bosco. Sphaera. Mat.
Ioannis Vogelin Elementae Geometriae; Ubi Georgii Peurbachii
Arithmeticae practicae. Mat.
Iacobi Fabri Astronomicum; Vid(e) Georgii Peurbachii Theoricarum
Novarum Textus. Mat.
Iacobi Forliviensis in Avicennam. Med.
Ioannis Sisinii De Natura Foetus. Med.
Ioannis De Vico Practica Universale in Chirurgia. Med.
Ioannis Dominici Prosimi De faucium et Gutturis Ulceribus. Med.

L

- Lotharii Sarsii Ratio Ponderum. Med.
Leandri Alberti Descrittione dell'Italia. Mat.
Lucae Holstenii Annot(ationes) <in> Geographicae. Mat.

I

Ioannis Fabri De Nardo et Epithymo. Med.
Ioannis Ganivetii, Amicus Medicorum. Med.
Ioannis Bruyerini Campegii, De Re Cibaria. Med.
Ioannis Serapionis Practica, et alii Tractatus Medici. Med.

K

Kalendarium Arabicum.

G

Georgii Schönberger Sol Illustratus. Mat.
Galilaei Galilaei Delle Macchie Solari. Mat.
Gemmae Frisii Arithmeticae practicae methodus. Mat.
Gasparis Bruschi De Laureaco Veteri Civitate, et de Patavio Germanico.
Mat.
Georgii Polacci Anticopernicus Catholicus. Mat.
Georgii Peurbachii Novae Theoricae Planetarum.
Eiusdem Elementa Arithmeticas. Vid(e) Ioannis Vogelin.
Eiusdem Theoricarum Novarum Textus cum Expositione Francisci
Capuani. Ubi Commentatio in easdem Sylvestri de Prierio. Et Iacobi
Fabri Astronomicum. Mat.
Eiusdem Theoricae Planetarum figuris auctae et Scholiis ab Erasmo
Reinholdo. Mat.
Gerardi Dornei Fasciculus Medicini Paracelsicae. Med.
Galenii Methodus Medendi. Med.
Eiusdem Ars Medica.
Eiusdem De Ratione medendi. Graecè.
Eidem attributus Liber de Historia Philosophica et Varii Tractatus vel
eiusdem vel eidem attributi. Med.
Eiusdem Antiqua Translatio cum Commentis. Med.
Eiusdem Commentatio in Aphorismos Hypocratis; Vide Hipocratis
Antiqua Translatio. Med.
Guglielmi Germerii Inventione Nuova di ritrovare le Congiuntioni,
Oppositioni s. della Luna col Sole. Mat.
Gabrielis Naudaei De Studio Militari. Mat.

H

Hortulus Geographiae Universalis, arabicè. Mat.
Hieronymi Munyos Institutiones Arithmeticae. Mat.
Hieronymi Suritae Comment(aria) in Itinerarium Antonini Augusti.
Hieronymi Vecchietti De Anno Primitivo, et Sacrorum Temporum
Ratione. Mat.
Hortus Eystettensis. Vid(e) Basili Besleri.
Hieronymi Cardani, De Vita producenda. Med.
Hieremiae Thriveri De Ratione Victus. Med.
Hipocratis Opera. Med.
Eiusdem Antiqua Translatio cum Galeni et aliorum Commentationibus.
Med.

P

Pauli Guldin Defensio Calendarii Gregoriani. Mat.
Perspectiva Communis. Mat.
Pauli Aurineti in Lunulam etc. Mat.
Petri Cattenae Astrolabii Canones. Mat.
Philiberti Moneti, Galliae Geographia.
Petri Borghi De Abacho. Mat.
Pauli Casati Terra Machinis mota, eiusque Gravitas et Dimensio. Mat.
Philippi Maria Bonini, Tevere incatenato. Mat.

Q

R

Raimundi Mindereri, De Calcantho. Med.
Roberti Cardinalis Bellarmini Insitutiones Linguae Hebraicae.

C

Christophori Grienbergeri Elementa Trigonometrica. Mat.
Christophori Scheiner Rosa Ursina. Mat.
Eiusdem Pântographice. Mat.
Cosmographiae Introductio. Mat.
Cornelii De Iudaeis, Speculum Orbis. Mat.
Christophori Clavii Operum. tomi 5. Mat.

Eiusdem Epitome Arithmeticae. Mat.
 Claudii Ptolemaei Opera, praeter Geographiam. Mat.
 Eiusdem Geographia.
 Eiusdem Geographia, Italicè. Mat.
 Castoris Durantis Tesoro della Sanità. Med.

D

Demetrii Canevarii, Ars Medica. Med.
 Dioscoridis De Materia Medica. Med.
 Dominici Panaroli Observationes Medicae. Med.
 Disputatio Astronomica de Tribus Poetis. Mat.

Philosophi.

A

Eiusdem Niphi in Libros Physicorum. Ph.
 Augustini Niphi in Libros De Anima. Ph.
 NB. Eiusdem Comment<arii> in Libros Topicorum. Ph.
 NB. Ammonii Hermeae in Quinque Voces Porphyrii. Ph. à <Rasario>
 Io(an)ne Baptista Rasario latinitate donatum.
 Idem Graecum Ph.
 Aegidii Romani in Libros Priorum et Posteriorum. Tom(us) unus. Ph.
 Eiusdem De Causis Alpharabium.
 Eiusdem De Regimine Principum. Ph. M.
 NB. Aristotelis Opera Tomi 2. Ph.
 <Eiusdem in Libros Phys(icorum) etc. Ubi Bernardini Donati De
 Differentia Philosophiae Platonicae. etc.>
 Eiusdem Aegidii Romani Commentaria in Marsilium De Generatione.
 Vid(e) Marsilii. Ph. Vid(e) Inf(ra)
 Eiusdem in Libros Physicorum. Ph.
 Alberti Magni Summae De Quatuor coaequevis et De Homini. Vid(e)
 Ioannis Grammatici. Ph.
 Eiusdem Logica.
 Eiusdem Opera Naturalia et Sup(ra)n(aturalia) Ph. Et Elencharum.
 Alexandri Aphrodisiensis in Libros Topicorum. Ph.
 Eiusdem in XII Aristotelis Libros de Prima Philosophia. Ph.
 Eiusdem De Sensibus.

Eiusdem De Fato s.
 Eiusdem in Priora Resolutoria.
 Eiusdem in Libr(os) Meteorologicorum. Ph.
 NB. Eiusdem Ammonii Hermeae in Quinque Voces Porphyrii alterius
 Translationis; et in Aristotelis Praedicamenta et Perihierminias. Ph.
 Eiusdem in Porphyrii Institutionem et Arist(otelis) Categorias interprete
 Rasario supradicto. Ph.
 Augustini Pallavicini in Libros Physicorum. Ph.
 Antonii Casilii Introductio in Logicam Arist(otelis) Ph.
 Alphonsi Stadlmayr Philosophia Tripartita. Ph.
 Augustini Hunnaei Dialectica. Ph.
 Augustini Oregii De Rationalis Animae immortalitate. Ph.
 Augustini Gothutii Gymnasium Speculativum. Ph.
 Alexandri Piccolomini Instrumeto della Filosofia. Ph.
 Antonii Andreae in Metaphysicam. Ph.
 Anitii Manlii Severini Boethii. Vid(e) Severini.
 Alexandri ab Ales in Metaphysicam. Ph.
 <Augustini Steuchi De Perenni Philosophia. Ph.>
 Antonii Zarae Anatomia Ingeniorum. Ph.
 Antonii Ruvii Logica. Ph.
 Eiusdem de Anima.
 Eiusdem de Generatione et Corruptione.
 Agnelli De S(ancta) Maria, De Causis Incendii Vesuviani. Ph.
 Averrois Opera cum Tabula Marci Ant(onii) Zimarae Tomi 9. Ph.
 NB. Augustini Niphi In Priora Aristotelis. Ph.
 Eiusdem in Posteriora etc.
 Eiusdem in Libros De Caelo.
 Eiusdem De Generatione et Corruptione.
 Eiusdem in Libros Metaphysicorum.
 Eiusdem Dilucidarium <Quaest> Disputationum Metaphysicarum.
 Aegidii Romani <De> Super 1o De Generatione. Ubi Alberti de Saxonia
 De Generatione et Corruptione.
 Alberti de Saxonia. Vid(e) Aegidii Romani <De> In primum De
 Generatione. Ph.
 NB. Aristotelis Opera Graecè Tom(us) unus. Ph.
 Eiusdem et <Vario> aliorum Philosophorum Opuscula Graecè. Ph.
 Eiusdem in Libros Physicorum, De Anima, De Sensu et Sensibili, Cum
 Digressionibus Averrois et Contradictionibus M(arci) A(ntonii)

Zimarae. Ubi Bernardini Donati De Platonicae et Aristotelicae Philosophiae Differentia. Ph.
 Eiusdem Logica <...> ad Optimorum Exemplarium Graecorum fidem recognita s. Ph.
 Eiusdem Libri Metaphysicorum cum Digressionibus Averrois et Contradictionibus M(arci) A(ntonii) Zimarae. Ph.
 Eiusdem Ethicorum Ioachimo Perionio Interprete. Ph.
 Adami Contzen Politica. Ph. M.
 Aristotelis Moralia ad Nicomachum Explanationes Eustratii et aliorum. Vid(e) Eustratii et aliorum.
 Eiusdem Libri Ethicorum ad Nicomachum cum Commentariis Donati Acciaioli et Argumentis Michaelis Volaterrani. Vid(e) Donati Acciaioli.
 Eiusdem et Xenophontis Ethica, Politica et Oeconomia. Graecè. Ph. M.
 Alexandri Tassonis Varietà di pensieri. Ph.
 Auli Gellii Noctes Atticae. Ph. Mor.

V

Valeriani Magni De Luce Mentium. Ph.
 Versoris Expositio in Summulas Logica Petri Hispani. Ph.
 Vuinandi Crucii Dialectica. Ph.

X

Xenophontis Oeconomicus. Graecè. Ph. M.
 <X> Eiusdem Ethica Politica et Oeconomia Graecè Vid(e) Aristotelis et Xenophontis. Ph. M.

D

Dominici Soto in Logicam. Ph.
 Donati Acciaioli Commentaria in Libros Ethic(orum) Arist(otelis) ad Nicomachum. Ph. M.
 Didaci de Rosis Ethicae Christianae Prolusio. Ph. M.

E

Eustratii et aliorum Explanationes in Libros Arist(otelis) Ethicorum ad Nicomachum. Ph. Mor.
 Eusebii Truchses Quodlibeta Philosophica.

Q

R

Rodolphi Agricolae Phrisii De Inventione Dialectica. Ph.
D(ivi) Roberti Lincolniensis Commentaria in Arist(otelis) Libros
Posteriorum. Vid(e) Io(annis) Francisci Burana in Priora Analytica.
Ph.

G

Gualterii Burlaei in Libros Physicorum. Ph.
Eiusdem in Libros Ethicorum. Ph. M.
Gratiadei in Artem Veterem Aristotelis. Ph.
Gaietani Thienensis De Anima. Ubi Joannis de Gandavo, De Substantia
Orbis. Ph.
Eiusdem Super Metheororum Libros. Ph.
Gabrielis Palaeoti De Bono Senectutis. Ph. M.
Gasparis Scioppii Elementa Philosophiae Stoicae. Ph. M.

H

Hieronimi Dandini S(ocietatis) I(esu) De Corpore Animato. Ph.
Hieronimi Lombardi. De Natura. Ph.
Hieronimi Pontani De Immortalitate Animae. Ph.
Hieronimi Savonarolae Compendium Totius Philosophiae. Ph.
Hieronimi à Pistorio De Quantitatibus etc. Ph.
Hieronimi Balduini in Porphyrium. Ph.
Hieronimi Osorii De Regis Institutione. Ph. M.
Eiusdem De Nobilitate Civili et Christiana. Ph. M.
Eiusdem De Gloria. Ph. M.

N

Nicolai Tignosii in Libros De Anima. Ph.
Nicolai de Orbellis. Logica. Ph.
Eiusdem Compendium Considerationis Mathematicè. Ph.
Nicolai Gupalatini In Problemata Aristotelis. Ph.

O

Olympiodori in Meteora Aristotelis. Ubi Ioannis Grammatici in primum Meteorum. Ph.
Octavii Farnesii Quaestiones definitae ex Triplici Philosophia. Ph.
Octavii Francifortii De Animorum Perturbationibus. Pars 1a Ph.

L

Lactantii Firmiani Opera. Ph. Mor.
Eadem Manuscripta. Ph. Mor.
L>(ucii) Annaei Senecae Opera à Iusto Lipsio Scholiis illustrata. Ph. M.
Eiusdem Opera à M(arco) Antonio Mureto Notis illustrata. Ph. M.
Ludovici Granaten(sis) Collectanea Moralis Philosophiae. Ph. M.
<Leonis Allatii De Erroribus Magnorum Virorum in dicendo.>

M

Marsilii <Ficini> Inguen De Generatione cum Commentariis Aegidii Romani. Ph.
<Eiusdem Theologia Platonica. Ph.>
Marci Antonii Zimarae Theoremata. Ph.
Eiusdem in Dicta Aristotelis et Averrois Tabula. Ph.
Eiusdem Contradictionum in Arist(otelis) Solutiones. Vid(e) Averrois et Aristot(elis)
Marsilii Ficini Theologia Platonica. Ph.
Michaelis Ephesii Scholia in aliquot Opuscula Aristotelis. Vid(e) Alexandri Aphrodisia in Libros Meteorologicorum. Ph.
Macrobbii In Somnium Scipionis et Saturnaliorum. Ph.
M(arci) Antonii Mureti Notae in L(ucium) Annaeum Senecam. Vid(e) L(ucius) Annaeus Seneca.
M(arci) Antonii Pistellii De Instruendo Principe. Ph. M.
M(arci) Catonis et aliorum, De Re Rustica.

I

Ioannis Eusebii Nierembergii Historia Naturae. Ph.
Ioannis de Ianduno in Libros Metaphys(icorum) cum Annotationibus Zimarae. Ph.
Ioannis De Ianduno in Libros De Anima. Ph.
Eiusdem in Octo Libros Physicorum Ibid(em) <Ph.> De Caelo et Mundo.

Io(annis) Francisci Pici Mirand(ola) Operum tom(i) 2. Ph.
 Io(annis) Francisci Buranae in Priora Analytica. Ph. Ubi Roberti
 Lincolniensis in Lib(ros) Posteriorum. Ph.
 Ioannis Grammatici Philoponi in 1um Meteorum Scholia Vid(e)
 Olympiodori. Ph.
 Eiusdem Ioannis Grammatici Philoponi in Libros de Anima. Ubi Alberti
 Magni Summa De Quatuor
 NB. Coaequevis et de Homine. Ph.
 Eiusdem De Anima alterius Interpretis. Ph.
 Iacobi Zabarellae De Rebus Naturalibus. Ph.
 Eiusdem Opera Logica. Ph.
 Eiusdem in Octo Libros Physicorum. Ph.
 Ioannis de Gandavo De Physico Auditu. Ph.
 Eiusdem De Substantia Orbis. Vid(e) Gaetani Thienensis. Ph.
 NB. Ioannis Duns Scoti in Logicam Arist(otelis) Ph.
 Ioannis Baptistae Rubei in Logicam. Ph.
 Iacobi Carpentarii Descriptio Universae Naturae. Ph.
 Ioannis Thomae Freigii Quaestiones Logicae et Ethicae. Ph.
 Ioannis Iacobi Pavesii In primam Arist(otelis) Philosoph(iam) Ph.
 Iacobi Fabri Introductiones in Logicam. Ph.
 Eiusdem Iacobi Fabri in Logicam Arist(otelis) Ph.
 Iudoci <Ch> Clictovei in Terminorum Cognitionem; Vid(e) Iacobi Fabri.
 Ph.
 Ioannis Vallonis Lectura in Formalitates Scoti. Ph.
 Ioannis Caesaris Dialectica. Ph.
 Ioannis Baptistae Crispi De Ethnicis Philosophis cautè legendis. Ph.
 Ioannis Sanchiez Logica. Ph.
 Iacobi Antonii Marthae Pugnaculum Aristotelis. Ph.
 Ioannis Ambrosii Spinulae Summa Quadripartita Philosophiae. Tomi 4.
 Ph.
 NB. Ioannis Grammatici Philoponi In Libros Priorum. Ph.
 Eiusdem in Libros Posteriorum.
 Eiusdem in Libros Physicorum.
 Eiusdem in Libro De Generatione et Corruptione Ph.
 NB. Ioannis Duns Scoti In Metaphysicam Aristotelis. Et de Primo Rerum
 principio. Et Theoremata. Ph.
 Ioachimi Perionii Dialectica. Ph.
 Eiusdem Aristotelis Ethicorum in Latinum translatio. Ph.
 Eiusdem Annotationes in Lib(ros) Politic(or)um

Ioannis Buridani in Libros Ethicorum. Ph. M.
 Iusti Lipsii Opera. tom(i) 2. Ph. M.
 Eiusdem Scholia in L<ucii> Annaei Senecae Opera. Vid(e) L(ucii) Annaei
 Senecae Opera. Ph. M.
 Ioannis à Chokier Thesaurus Politicorum Aphorismorum. Ph. M.
 Iamblicus De Mysteriis Aegyptiorum. Ph. M.
 Ioannis Stephani Menochii, Institutiones Oeconomicae. Ph. M.
 Ioannis Boteri Dell'Uffizio del Cardinale. Ius Can.
 Ioannis Mariae Pichi, Avvertimenti Politici. Ph. M.
 Ioannis Ioviani Pontani Operum Tom(us) 1us De Rebus ad Reipublicae
 Scientiam necessariis. Ph. M.
 Ioannis Sarisberiensis Policratus De Nugis Curialium etc. Ph. M.
 Io(annis) Antonii Viperani. De Summo Bono. Ph. M.

P

Platonis Opera. Ph.
 Eadem Opera Graecè. Ph.
 NB. Pauli Veneti in Libros Physicorum et Averroem. Ph.
 Philippi Mocenici Universales Institutiones. Ph.
 Pauli Vallii Logica Tomi 2. Ph.
 Petri Hispani in Logicam cum expositione Versoris. Ph.
 Pauli Soncinatis Quaestiones Metaphysicales. Ph.
 Petri Tataretii in Summulas et Aristotelis Philosophiam Pars 1a et 2a Ph.
 tomo uno.
 Eiusdem in Libros Physicorum et Metaphys(icorum) Ph.
 Petri Fonsecae in Metaphysicam Tomi tres. Ph.
 Eiusdem Institutionum Dialecticarum. Ph.
 Eiusdem Pauli Veneti Summa Naturalium. Ph.
 Eiusdem Super Libros Posteriorum.
 Eiusdem De Generatione et Corruptione et Compositione Mundi.
 Eiusdem Logica.
 Eiusdem Logica Manuscripta. Ph.
 Eiusdem De Anima. Ph.
 Plutarchi De Placitis Philosophorum. Ph.
 Eiusdem Moralia. Ph. M.
 Eiusdem Apophthegmata. Ph. M.
 Petri De Alvernia absolutio Commentariorum. Sancti Thomae in Libros
 de Caelo et Mundo. Ph.

Petri Ribadeneirae Della Religione e Virtù. Ph. M.
 Philonis Hebraei <Lucubrationes variae Interprete Sigismundo Gelenio
 et est primus Operum eiusdem Ph. M.> Opera Interprete
 Sigis(mundo) Gelenio. tom(i) 2. Ph. M.
 Petri Hurtadi De Mendoza Universa Philosophia. Ph.

F

Francisci Vicomercati in Libros Physicorum. Ph.
 Eiusdem in Libros Meteorologicorum. Ph.
 Federici Pendasii Physicae Auditionis Textura. Ph.
 Francisci Gonzalez in Libros Physicorum. Ph.
 Francisci Titelmanni. Dialectica. Ph.
 Eiusdem De Consideratione Rerum Naturalium. Ph.
 Fortunii Liceti De Lapide Bononiensi. Ph.
 Francisci de Vieri Compendio della Dottrina di Platone. Ph.
 Francisci Piccolomini Philosophia de Moribus. Ph. M.
 Francisci Bonamici De Motu. Ph.
 Flaminii Nobilii De Generatione et interitu. Ph.
 Francisci Toleti Introductio in Dialecticam. Ph.
 Eiusdem in Logicam.
 Eiusdem in Libros Physicorum.
 Eiusdem in Libros De Generatione et Corruptione.
 Eiusdem in Libros De Anima. Ph.
 Francisci Guicciardini et aliorum Considerationi in materia di Stato. Ph. M.
 Francisci Vallesii De Sacra Philosophia. Ph. M.
 <Francisci Petrarchae, De Remediis utriusque fortunae. Ph. Mor.>
 Francisci Petrarchae Operum tomi 2. Ph. Mor.
 Fabii Albergati Le Morali tomi 2. Ph. M.
 Eiusdem La Republica Regia tomi 2. Ph. M.
 Eiusdem Trattato della Pace. Ph. M.
 Eiusdem Discorsi Politici. Ph. M.
 Eiusdem Il Cardinale. Ph. M.

S

Syriani in 2um 12. et 13. Aristotelis Metaphys(icam) Ph.
 Severini Boethii Opera. Ph.
 Sylvestri Mauri Philosophia. Tomi 4. Ph.
 Simplicii in Libros Physicorum. Ph.

Eiusdem in eosdem Libros Interprete Gentiano Herveto. Ph.
Eiusdem in Libros de Caelo. Ph.
Eiusdem in Libros de Anima. Ph.
Sfortiae Palavicini. Del Bene. Ph. M.
Stephani Roderici Philomelia. Ph. M.

T

Themistii Paraphrasis in Aristotelem. Ph.
Thomae Thomai Giardino del Mondo. Ph.
Thomae de Vio Caietani Super Praedicabilia et Praedicamenta. Ph.
Eiusdem

B

Benedicti Pererii Physica. Ph.
Bernardini Telesii. De Natura. Ph.
Bernardini Gomesii Tractatus de Sale Ph.
Bartholomaei Amici in Logicam tomi duo. Ph.
Bernardini Donati De Platonicae et Aristotelicae Philosophiae differentiis.
Vid(e) Aristotelis in Lib(ros) Phys(icorum) <Ph> ubi etiam alii
Tractatus Aristotelis. Ph.
Bartholomaei Del Bene, Civitas Veri. Ph. M.
Bindi, Distinctiones quaedam. Manuscrip(tae). Ph. M.
Bernardini Castorii Institutione Civile. Ph. M.
Bernardi Trotti Del Matrimonio e Vita Vedovile. Ph. M.
Baptistae Platinae De Principe. Ph. M.

C

Caroli Roberti Effata Peripati Christiani. Ph.
Caroli Stephani Agricultura Nuova. Ph.
Cornelii Valerii Tabulae Dialectices. Ph.
Collegii Conimbricenses in Logicam. Ph.
Eiusdem in Universam Dialecticam.
Eiusdem in Libros Physicorum.
Eiusdem in Libros De Caelo.
Eiusdem in Libros De Anima.
Eiusdem in Libros De Generatione et Corruptione. Ph.

Chrysostomi Iavelli Operum Tom(us) 1us. Ph.
Eiusdem Tom(i) 2. Ph. Mor.

**Ius Canonicum. Ius Civile. Concilia.
Ritus Varii. Instituta Religionum.**

A

Ascanii Torrii Vid(e) Matthaei Torti. I. Can.
Antonii Augustini in Canones Paenitentiales Notae. I. Can.
Eiusdem De Emendatione Gratiani. I. Can.
Eiusdem Epitome Iuris Pontificii Veteris Tomi 2. I. C.
Anastasio Germonii Vid(e) Io(annis) Francisci Fagnani. I. Can. Vel Varia
Opuscula.
Agesilai Mariscotti, Vel Varia opuscula. De Censura Pauli V. contra
Remp(ublicam) Venetam. Vid(e) Balthasaris Nardi. I. Can.
Alberici de Rosate Dictionarium Iuris. I. Can.
Antonii à Butrio in Libros Decretalium Tomi 1. 2. 3. 4. 5. 6. I. Can.
Eiusdem Index. I. Can.
Alphonsi Alvarez Guerreri Thesaurus Christianae Religionis et
Speculum Pontificum etc. I. Can.
Abbatis Panormitani in Libros Decretalium Tomi <6.> 7. I. Can.
Eiusdem Repertorium. I. Can.
Eiusdem Consilia. I. Can.
Abbatis Antiqui Bern(ardi) Compostellani et aliorum Comment(aria) in
Lib(ros) Decretal(ium) tom(us) 1us.
Antonii Laelii De Indiarum Iure. I. C.
Alberti Piccoli De Antiquo Iure Ecclesiae Siculae. I. Can.
Antonii Nebrissensis Vocabularium Utriusque Iuris. I. Can.
Anonymi Ius succedendi in Regno Lusitaniae. I. C.
Azonis Summa. I. C.
Antonii Fabri Rationalia in Pandectas. Tom(i) 2. I. C.
Angeli Aretini Super Institutis. I. C.
Antonii Gomez Variarum Resolutio Iuris Civilis. I. C.
Aymari Rivallii Historia Iuris. <Civilis> I. C.
Alphonsi Pisani S(ocietatis) I(esu) Concilium Nicaenum. I. Can.
Angeli Rocca De Sacro Christi Corpore Romanis Pontificibus iter
facientibus praeferendo Ritus V.

Augustini Fivizani De Ritu Crucis praeferendae Romano Pontifici. Rit. V.
 Augustini Valerii Episcopus Descriptus: Et eiusdem Cardinalis
 Descriptus. Ubi Iosephi Stephani De Potestate Coactiva Romani
 Pontificis in Negotia Saecularia. I. Can.
 Andreae Piscarae Castaldi Praxis Caerimoniarum. Rit. V.
 Arismini Tepati Compend(ium) Var(iarum) Sentent(iarum) Iuris. P. 1. et
 2. P. 3. I. Can.
 Augustini Barbosa De Iure Universo. I. Can.
 Eiusdem in Ius Pontificium Tomi 5. I. Can.
 Eiusdem Tractatus Varii. I. Can.
 <Eiusdem De Iudiciis. I. Can.>
 Eiusdem De Potestate Episcopi. I. Can.
 Eiusdem In Conc(ilium) Trident(inum) I. Can.
 Eiusdem Collectanea in Codicem Tomi 2. I. Can.

C

D(ivi) Clementis Papae Opera. I. Can.
 Caesaris Cardinalis Baronii <Essortatione alla Republica di Venetia.
 I. Can. Idem o> Paraenesis ad Rempubicam Venetam. I. Can.
 Eadem Italicè.
 Clementis Romani Constitutiones Apostolicae. I. Can.
 Caerimoniale Electionis Summi Pontificis. I. Can.
 Caesaris Speciani Decreta Provinciae Mediolanensis I. Can.
 Constitutiones Synodi Nucerinae. I. Can.
 Celsi Mancini De Iuribus Principatuum. I. C.
 Canones Concilii Coloniensis. I. Can.
 Constitutiones et Decreta Synodi Mediolanensis I. Can.
 Constitutionum Imperii Pars 1a Germ(anicè). I. C.
 Earundem Constitutionum Imperii Pars 2a Germanicè. I. C.
 Caroli Selvaghi De Origine Pandectarum. I. C.
 Constitutiones Concilii Mogunt(iae) I. Can.
 Constitutiones Synodi Diaecesanae Constantiensis. I. Can.
 Constitutiones et Statuta Civitatis Sanctae Agathae, In quo diversorum
 Authorum Orationes. Item Riforma de' gli Studii de Frati Minori.
 Professio Orthodoxae Fidei à Graecis facienda, Graecolatina.
 Alphonsi Ciacconis De S(ancto) Hieronymo. et eiusdem De Traiano
 Imperatore ab Inferis erepto. Et Francisci Paulini De Ecclesiastico
 Calendario reformando. I. Can.

Concilii Ephesini Primi Acta. Vid(e) Theodori Pelani. I. Can.
 Conciliorum Omnium tam Generalium, quam Particularium. Tomi 4.
 I. Can.
 Canones et Decreta Concilii Tridentini ab Horatio Lucio collecti. I. Can.
 Chrysostomi Henriquez Regula. Constitutiones et Privilegia Ordinis
 Cistercensis. I. Can.
 Claudii Aquavivae Instructio pro Superioribus Societatis. I. Can.
 Eiusdem Lettera sopra la rinovatione dello Spirito. I. Can.

Compendium Privilegiorum Fratrum Minorum. I. Can.
 Concordata inter Leonem X. et Franciscum Ium.
 Caeremoniale Episcoporum. Rit. V.
 Caroli Carusi Sylva Terminorum. I. C.

E

Emanuelis Roderici Quaestionum Regularium Tomi 3. I. Can.
 Eugenii Lavandae Notae in Astrum inextinctum. I. Can.
 Eiusdem Grammaticus Paedicus. I. Can.

G

Gabrielis Palaeoti De Sacri Consistorii Consultationibus. I. Can.
 Gerardi Loppersch Vid(e) Io(annis) Francisci Fagnani I. Can. Vel
 Variorum Opuscula.
 Genebrardi De Sacrarum Electionum Iure. I. Can.
 Guilielmi Dyemeni Notae ad Regulas Iuris Rom(anorum) I. C.
 Guidonis Papae Decisiones. I. C.
 Gulielmi Budaei Annotationes in Pandectas. I. C.
 Gasparis Caballini. De Evictionibus. I. C.
 Gasparis Cardilli Commentarius in Concilia Toletana. I. Can.
 Gabrielis Biel super Canone Missae. Rit.
 Gulielmi Durandi Rationale Divinorum Officiorum. Rit. V.

(I)

Ioannis Andreae Beroae. De Principiis Iuris. I. C.
 Eiusdem Ordo Iudiciarius. I. C.
 Iudoci Clichtovei Elucidatorium Ecclesiasticum. Rit.
 <Isidori Hispalensis et Variorum Vetustorum Scriptorum De Divinis
 Officiis ac Ministeriis. Rit.>

Io(annis) Baptistae Casalii De Veteribus Sacris Christianorum Ritibus.
 Rit. V.
 Eiusdem De Profanis et Sacris Veteribus Ritibus. Rit. V.
 Io(annis) Baptistae Signii De Ordine ac Statu Canonico. <Inst. Reg.>
 I. Can.
 Ioannis Belethi Rationale Divinorum Officiorum. Rit. V.
 Instituti Societatis IESU. Constitutiones. I. Can.
 Regulae Societatis IESU.
 Canones Congregationum Generalium.
 Ratio Studiorum Societatis IESU.
 Litterae Apostolicae Institutum confirmentes.
 Ioannis Stephani Duranti, De Ritibus Ecclesiae Catholicae. Rit. V.
 Ioannis Cochlaei Speculum Antiquae Devotionis circa Missam ex
 Antiquis Autoribus collectum. In quo etiam Vita S(ancti) Bonifatii
 Archiepiscopi Mogunt(ini) et Mart(yris) Rit. V.
 Iosephi Stephani De Potestate Coactiva Pontificis in Negotia Saecularia.
 Vid(e) Augustini Valerii Episcopus. I. Can.
 Innocentii IV. in Libros Decretalium. I. Can.
 Ius Succedenti in Regno Lusitaniae. I. C.
 <Io(annis) Matthaei Giberti Constitutiones I. Can.>
 Index Librorum Prohibitorum. Romae 1640. I. Can.
 Index Librorum Prohibitorum et Expurgatorium Cardinalis Sandoval.
 I. Can.
 Indicis Librorum <prohibitorum> Expurgandorum <tom> tomus 1us
 Fratris Io(annis) Mariae Brasichellen. I. Can.
 Io(annis) Mariae Brasichellen Indicis Librorum Expurgandorum. Vid(e)
 Indicis Librorum Expurgandorum.
 Iuris Civilis Corpus cum Commentariis, Scholiis, Notis etc. Variorum.
 tomi 6. I. C.
 Ioannis Baptistae Fenzonii Annotat(iones) in Statuta Urbis Rom(anae)
 I. Can.
 Io(annis) Baptistae De Lezana Quaest(ionum) Regul(arium) Vol(umina) 1.
 et 2. I. Can.
 Eiusdem Consulta. I. Can.
 Io(annis) Stephani Lambertengi Super Statuto Mediol(ani) de
 Matr(imonio) Mulierum. I. Can.
 Ioan(nis) Baptistae Hodierna Controv(ersiarum) Forensis et Pract(icarum)
 Quaest(ionum) I. C.

T

Tobiae Corone. Sacri Tempii. I. Can.
Theodori Peltani Acta Concilii Ephesini Primi. I. Can.
Thomae Porchacchi Funerali Antichi. Rit. V.
Theodosii Rubei Discursus Circa Litteris Apost(olicis) in forma Brevis.
I. Can.
Eiusdem Singularia. I. Can.

M

Marii Antonini <M> Variae Resolutiones. I. Can.
Matthaei Torti et aliorum Varia Opuscula de Iurisdictione Ecclesiastica
contra Venetos. Pars. <...> 1a. In qua etiam Ascanii Torrii De
Libertate Ecclesiastica Iulii Roffi Risposta al parere di Fra
Marc'Antonio Cappello. Octavii de Franceschi Calunnie Confutate.
Et Hernandi della Bastida Antidoto contro Fra Paolo di Venetia. Et
Pauli Comitoli Confutatione del libro de' Sette Teologi contro
l'Interdetto Apostolico. I. Can.
Eorundem Opusculorum Pars 2a. et 3a. duob(us) Tomis. I. Can. Vid(e)
Io(annis) Francisci Fagnani. Et Balthasaris Nardi. V(ide) Varia
Opuscula De Censura Pauli V. contra Venetos.
Mariani Socini in Librum V. Decretalium tomi 2. I. Can.
Eiusdem in aliquot Titulos Decretalium. I. Can.
Martini Paenitentiarii Margarita Decreti. I. Can.
M(arci) Antonii Blanci Pro Reorum Defensionibus. I. C.
Michaelis Timothei in Divinum Officium. Rit. V.
<Michaelis Proti Archiepisc(opi) Messanensis Epist(ola) Super Diplomate
Apostolico: s. Ubi aliorum etiam Tractatus praesertim circa Privilegia
Messanensiu>
Modus Baptizandi, Preces etc. Ecclesiae Athiopum. <I. Can.> Rit. V.
<Marci Antonii Genuensis Practicab(ilia) Ecc(lesiastica) <I. Can.>
Marci Antonii Genuensis Practicab(ilia) Ecc(lesiastica) I. Can.
Memoriale per D(omino) Giovanni IV. Rè di Portogallo. I. C.

R

Recessus ex Comitiis Spirensibus. Germ. I. C.
Recessus ex Comitiis Augustanis. Germ. I. C.
Restauri Castaldi Tractatus De Imperatore. I. C.

Regula, Constitutiones et Privilegia Ordinis Cisterciensis. Vid(e)
 Chrysostomi Henriquez. I. Can.
 Regula Sancti Benedicti; Ubi De Viris Illustribus Ordinis S(ancti)
 Benedicti Libri Io(annis) Trithemii. Item Regulae Sancti Basilii, S(ancti)
 Augustini, S(ancti) Francisci. Ius Can.
 Regula S(ancti) Basilii Vid(e) Regula S(ancti) Benedicti.
 Regula S(ancti) Augustini. Ibid(em)
 Regula S(ancti) Francisci Ibid(em)
 Regula Sancti Augustini cum Expositione Augberti. Manuscripta. I. Can.

P

Petri Alagona Compendium Iuris Canonici. I. Can.
 Petri Rebuffi Concordata inter Leonem X. et Franciscum Regem Galliae.
 I. Can.
 Eiusdem Praxis Beneficiorum. I. Can.
 Pauli Comitoli. Vid(e) Matthaei Torti. I. Can.
 Philippi Franchi in Sextum Decretalium. I. Can.
 Eiusdem De Appellationibus. I. Can.
 <Pauli Lancellotti Institutiones Iuris Canonici I. Can.>
 Petri à Plaza Epitome Delictorum. I. Can.
 De Praescriptionibus Tractatus Variorum Authorum. I. Can.
 Philippi Decii in Decretales. I. C<an>
 Eiusdem in ff. et Cod(icem) cum Repertorio. I. C.<an>
 Petri Aerodii Decretorum. I. C.
 Pauli Mariae Quarti Rubricae Missalis Romani. Rit.
 Paridis Crassi De Caerimoniis Cardinalium et Episc(oporum) Rit. V.
 Pauli Manutii De Legibus Romanis. I. C.
 Petri Gregorii Tholosani Praeludia Optimi Iurisconsulti, probique
 Magistratus. I. C.
 Panthaleonis Rodriguez Libellus ad Urb(anum) VIII. De Iure Ioannis IV.
 in Regnum Lusitaniae. I. C.
 Pacis Iordani Operum Vol(umina) 1. 2. et 3. I. Can.
 Pyrrhi Corradi Praxis Dispens(ationum) Apost(olicarum) I. Can.
 Petri Barbosa De Iudiciis. I. C.
 Eiusdem Tract(ati) Varii Iuris t(omus) 1. et 2. I. C.
 Pauli Galerati De Renuntiat(ionibus) T(omi) 2. I. C.

Q

Quintiliani Mandosii in Regulas Cancellariae. I. Can.

N

<Hieronymi Beraldi Difesa per la Republica di Lucca contro le Censure.
I. Can.>

Nicolai Cisneri Statuta Camerae Imperialis. Germanicè. Vid(e) Iustini
Gobleri. I. C.

Nicolai Everardi Topica Iuris. I. C.

Nicolai Gruchii De Comitibus Romanorum. I. C.

Nicolai Eymerici Directorium Inquisitorum. I. Can.

<Hieronymi Beraldi Difesa per la Republica di Lucca contro le Censure
etc. I. Can.>

Nicolai Genua De Scriptura Privata. I. C.

Nicolai Garzia De Beneficiis. T(omus) 1. et 2. I. Can.

O

Octavii de Franceschi V(ide) Matthaei Torti. I. Can.

Octavarium Romanum. Rit. V.

Officii Divini et Sacrarum Missarum in dies singulos perpetua Dispositio.
Rit. V.

Officia propria Sanctorum Ecclesiae Toletanae. Rit. V.

S

Sigismundi Scacciae. De Commerciis et Camb(io) I. Can.

Statuta Artis Agriculturae Urbis. Ius. Can.

Sebastiani Brant Expositiones Titulorum Iuris. I. Can.

Simonis Vaz Barbosa Loca Communia Iuris. I. Can.

Eiusdem Tractatus De Ecclesiasticis Gradibus, Divinis Officiis s. <Ius
Can.> <Rit. V.> I. Can.

Stephani Werbeuzi Opus Iuris Consuetudinarii Regni Ungariae. I. C.

Sebastiani Vantii De Nullitatibus Processuum. I. C.

<Synodus Ultraiectana. I. C.>

Sacrarum Caerimoniarum. Ecclesiae Romanae. <...> Rit.

Sacerdotale. Rit. V.

L

<Eiusdem L. Castell D>

Lucae Castellini De Electione Praelatorum. I. Can.

Eiusdem De Dilatione <in longa tempora. I. Can.>

Lelii Baglioni. Vid(e) Canonizationis. I. Can. Balthasaris Nardi. I. Can.
Vel Varia Opuscula, De Censura s.

Laertii Cherubini Bullarium Tomi 3. I. Can. Vid(e) in Bullarium
Rom(anum)

Laelii Zechii De Principe et Principatus administratione. I. C.

Ludovici Gomes in Regulas Cancellariae. I. Can.

Lexicon Utriusque Iuris. I. Can.

L.<u> Porcii Calbeti Adversus Mamertinae Libertatis Calumniatores. I. C.

<Ludovici Cencii Rotae Rom(anae) Decisiones. I. Can.>

Ludovici Cencii Rotae Rom(anae) Decisiones. I. Can.

V

Ugonis Sinodia Ugonia. De Conciliis. I. Can.

Varia Opuscula circa Censuram Pauli V. contra Venetos tom(i) 3. Vide
Matthaei Torti; Ioannis Francisci Fagnani, et Balthasaris Nardi. I. Can.
<Vel>

Virginii de Boccatiis. De Censibus etc. I. Can.

Valentini Mangionii Astri inextincti Theoricae. I. Can.

Variorum Vetustorum Scriptorum De Divinis Officiis Vid(e) <Isidori
Hispalensis Rit. V.> Lit. D. De Divinis Officiis Catholicae Ecclesiae.
<I. Can. Vel> Rit. V.

Vocabularium Iuris. I. Can.

Vincentii De Franchis Decis(iones) Neapolitanae. T(omus) 1. I. C.

H

Hieronimi Manfredi De Cardinalibus. I. Can.

Hernandi della Bastida S(ocietatis) I(esu) Vid(e) Matthaei Torti. I. Can.
Vel Variorum Opuscula.

Hieronimi Beraldi Difesa per la Republica di Lucca contro le Censure.
I. Can.

Henrici à Secusia Cardinalis Hostiensis Aurea Summa. I. Can.

Huberti Giphanii De Diversis Regulis Iuris antiqui. I. C.

Hieronymi Nicolini De Auctoritate Camerarii Theatini. I. C.
 Hieronymi Lampugnani Compendium Introductionis ad Institutiones
 Iustin(iana)as I. C.
 Horatii Lucii Canones et Decreta Concil(ii) Trid(entini) I. Can.
 Hieronymi Plati De Dignitate et Officio Cardinalis. I. Can.
 Hieronymi Gonzalez in Reg(ulam) 8. Cancell(ariae) I. Can.
 <Hieronymi Gonzalez in Regulam 8. Cancellariae. I. Can.>
 <Hieronymi Nicolii Lucubrat(iones) Iuris. P(ars) 1. et 2. I. Can.>
 Hieronymi Nicolii Lucubrat(iones) Iuris. P(ars) 1. et 2. I. Can.

I

Ioannis Baptistae Scortiae Epitome in Selectas Constitutiones. I. Can.
 Ioannis Baptistae Viviani Rationale Iuris. I. Can. tomis 3.
 Iulii Roffi Vid(e) Matthaei Torti. I. Can.
 Ioannis Francisci Fagnani De Censuris Papae in Remp(ublicam) Venetam.
 I. Can. Ubi Francisci de Ponte Iuris responsum super Censura Veneta.
 Anastasii Germonii Assertio Libertatis Ecclesiasticae Gerardi
 Loppersch. Propugnatio Sententiae Cardinalis Baronii. Et Difesa della
 Censura s.
 Ioannis Monachi in 6um Decretalium. I. Can.
 Ioannis Pauli Lancellotti, Institutiones Iuris Canonici. I. Can.
 Io(annis) Matthaei Giberti Constitutiones Veronenses. I. Can.
 Ioannis à S(ancto) Stephano Constitutiones Brundusinae. I. Can.
 Io(annis) Francisci Leonis Thesaurus Fori Ecclesiastici. I. Can.
 Ioannis Crusii S(ocietatis) I(esu) Eclipsis Astri inextincti. I. Can.
 Iustini Gobleri Speculum Iustitiae. Germanicè. I. C. Ubi Statuta Caroli V.
 De Paenis. Et Nicolai <Eis> Cisneri Statuta Camerae Imperialis.
 Germanicè.
 Ioannis à Turrecremata in Decretales tomus 3. et 4. I. Can.
 Eiusdem Commentaria in Regulam S(ancti) Benedicti. Vid(e) Regula
 S(ancti) Benedicti.
 Ius Saxonicum. Germanicè. I. C.
 Iuris Civilis tomis 5. nimirum Digesti seu Pandectarum tomis 3. et Codicis
 tomis 2. I. C.
 Eiusdem Iuris Civilis Corpus sine Glossis.
 Iustiniani Codicis Libri XII. sine Glos(sis) I. C.
 Institutiones Iustiniani. Et Enchiridion aliquot Titulorum. I. C.

F

Francisci Bursati Consiliorum Tomi 4. I. Can.
Fortunati Scacchi De Signis Sanctitatis Beatificandorum. I. Can.
Francisci de Ponte. Vid(e) Io(annis) Francisci Fagnani I. Can. Vel
Variarum Opuscula.
Felini Sandei in Libros V. Decretalium. Tomi 3. Ius Can.
Eiusdem Repertorium. I. Can.
Flaminii Parisii De Resignatione Beneficiorum. I. Can.
Formularium Instrumentorum et Processuum. I. Can.
Formularium Procuratorum. I. Can.
Felicis Contelorii De Canonizatione Sanctorum. I. Can.
Francisci Gherii Index Tribunalium Urbis. I. Can.
Francisci Mantica De Coniecturis ultimarum Voluntatum. I. C.
Francisci Paulini De Ecclesiastico Calendario reformando. Vid(e)
Constitutiones Civilis. S(anctae) Agathae. I. Can.
Fortunati Scacchi Myrothecium 1um et 2um Tomi 2. Ritus Varii.
Francisci Longi Summa Conciliorum. I. Can.
Eiusdem Compendium De Conciliis Generalib(us) I. Can.
Francisci Baronii De Corpore eiusque partib(us) I. Can.

D

Decretalia Tomi 4. I. Can.
Difesa della Sentenza del Cardinale Baronio. Vid(e) Ioannis Francisci
Fagnani. I. Can.
Didaci Covarruvias Opera <Tom(us) 1. et 2.> I. Can.
Decreta et Ordo Conficiendi Processus Beatificationis etc. I. Can.
Decreta Synodalia Augustana. I. Can.
Dini Muxellani in Regulas Iuris Pontificii. I. Can.
Decisio S(anctae) Rotae Rom(anae) in Causa Caesaraugustana. I. Can.
Didaci Covarruvias <Variarum> Opera. tom(i) 2. I. C.
De Divinis Officiis Variarum Vetustorum Scriptorum. Rit. V.
Decisiones Variae Rotae Romanae cum Declarationib(us) Concilii
Tridentini ex Bibl(iotheca) Manuscripta) Prosperi Farinacii in lucem
editae. I. Can.
Decretum Urbani VIII. pro Regularibus de Observantia Constitutionum s.
spectantium ad Officium Inquisitionis. I. Can.
Decreti ò Constitutioni dell'Archicompagnia del Santissimo Sacramento
in S(an) Lorenzo in Damaso. I. Can.

Donati Antonii De Marinis Resol(utionum) Iur(is) I. C.

B

Balthasar Nardi Apologia per le Censure del Papa. I. Can. Ubi Lelii
Baglioni Apologia contro le considerationi di Fra Paolo. Et Agesilai
Mariscotti Aviso sicuro. Vel vid(e) Varia Opuscula.

NB. Bartholomaei Gavanti Praxis Visitationis Episcopalis. I. Can.

Baldi de Perusio in ff. Vetus et Novum tomi 3. I. C.

Eiusdem in Lib(rum) 1. Codicis.

Eiusdem in Lib(rum) 4. et 5. Codicis.

Eiusdem in librum 6. 7. 8. 9. 10. 11. Codicis.

Bartholi a Saxoferrato Operum tom(i) 9. I. C.

Bartholomaei Cassanaei Catalogus Glorae Mundi. I. C.

Bartholomaei Caranza Summa Conciliorum. I. Can.

NB. Bartholomaei Gavanti Commentaria in Rubricas Missalis et Breviarii
Rom(ani) Rit.

Breviarium Monasticum Ordinis S(ancti) Benedicti Congregationis
Cassinensis. Rit. V.

Libri Duplicati.

- S(ancti) Io(annis) Chrysostomi tom(i) 1. et 2. Basileae. f. PP.
Christophori Clavii Euclidis Elementa tomis 2. Romae. 8. Eiusdem
Editionis tomus posterior bis. Mat.
Eorundem <Aliment> Elementorum alterius Editionis Romae Tomus.
posterior. 8.
Eiusdem Elementa Tomo uno. Romae. 8.
Eadem Elementa alterius Impressionis Romanae. 8. tomus prior <bis> ter.
Tom(i) 2. Septies.
Eiusdem Epitome Arithmeticae practicae. Rom(ae) 8. bis.
Eiusdem In Sphaeram. Romae. 4. decies.
Eiusdem Apologia Novi Calendarii. Rom(ae) 8.
Eiusdem Compendium Describendorum Horologiorum. Romae 4. <ter>
ter.
Eiusdem Nova Descriptio Horologiorum. Romae 4. <9.> 10.
Eiusdem Fabrica Instrumenti Horologiorum. Rom(ae) 4. 5.
Christophori Scheiner Rosa Ursina. Rom(ae) f. Mat.
Eiusdem Pantographice. Rom(ae) 4. Mat.
Bartholomaei Marliani Topographia Urbis Romae. f.
Ioannis Stoflerini De Astrolabio. Paris(iis) 8. Mat.
Euclidis Elementa Graecè et latinè. Colon(iae) 8. bis. et Lutet(iae) 8.
Eadem ex Theonis Comment(ariis) 8.
Gemmae Frisii Arithmetica Practica. Paris(iis) 8. <bis> ter Mat.
S(ancti) Gregorii Nazianzeni et aliorum Carmina, graecè. Rom(ae) 8. <PP>
Hum.
S(ancti) Leonis Papae Sermones et Homiliae. Lovan(ii) 8. PP.
S(ancti) Basilii Magni Concio ad Adolescentes Graecè Romae. 8. bis.
Gonsali Ponce de Leon In Physiologum S(ancti) Epiphanii Romae 4. <Ubi
etiam Gerardi V>
Gerardi Vossii Gesta quaedam Gregorii IX. Hist. S. Romae. 4. bis.
Et eiusdem Comment(arii) in Epist(olam) S(ancti) Io(annis) Chrysostomi
Graeco-latinam De Sancto Petro et Paulo.
Nicolai Lyrani Glosa in Psalmos, Proverbia s. f. Lit(teris) Goth(icis)
Bedae Venerabilis Homiliae Hyemales Quadragesimales De Tempore et
Sanctis. tom(us) unus. Coloniae 8. PP.
P(ubl(i)i) Virgilii Maronis cum Indice Erythraei. Hum.
Eiusdem Opera Venet(iis) 8.

Cypriani Soarii De Arte Rhetorica. Ubi Titi Livii Decadis Primae Liber 3.
 et 4. Hum. Leod(ii) 8.
 Homeri Odyssaea Graecè. 8.
 Eiusdem Ilias Graece. 8.
 Eadem Ilias. Venet(iis) 8.
 Laurentii Gambarae Precationes ad Deum. Antverp(iae) 4. Hum.
 Nicolai Clenardi Institutiones in Linguam Graecam. Paris(iis) 8. bis.
 Iacobi Sannazarii Opera omnia latinè. Venet(iis) 8.
 Veterum Poetarum Selecta Carmina Vol(umen) primum Romae. 16.
 P(ublii) Ovidii Nasonis De Ponto. Rom(ae) 16.
 M(arci) Hieronymi Vidae Opera. Hum. Lugd(uni) 12.
 L(ucii) Annaei Senecae Tragoediae. Lugd(uni) <16> 12.
 Eadem Venet(iis) 8.
 Hesiodi Opera, Theognidis Sententiae et alia Opuscula, Graecè. Venet(iis)
 ter. 8. et Florent(iae) 8.
 Aesopi Fabulae Venet(iis) 8.
 Euripidis Opera, graecè. 8. Venet(iis)
 Eiusdem Electra 8
 Capoleonis Ghelfucci Il Rosario della Madonna. Hum.
 Sophoclis Tragaediae Graecè. Haganoae. 8.
 M(arci) Fabii Quintiliani Institutionum Oratorianum. Venet(iis) 4. bis.
 Bartholomaei Cavalcantii. La Rhetorica. Venet(iis) 4.
 Sanctis Pagnini Thesaurus Linguae Sanctae. Lugd(uni) f. Hum. bis.
 Lexicon Graecolatinum. Venet(iis) f. Hum.
 Diomedis De Arte Grammatica. Venet(iis) f. Hum.
 Nizolius. Venet(iis) f. <quater> quinquies.
 Idem Basileae. f.
 Eiusdem Pars 2a f. Hum.
 S(ancti) Bonaventurae Opuscula Omnia. Tomo uno. f.
 Lexicon Graecolatinum. Basileae. f. Hum.
 Lexicon Iuris Civilis et Canonici. Venet(iis) f. I. Can.
 Sigismundi Scacciae De Commerciis et Cambiis Romae. f. I. Can.
 Panormitani Super 3a Secundi f. Lit(teris) Goth(icis)
 Alphonsi Alvarez Guerrero Speculum Summorum Pontificum,
 Principum etc. f. I. Can.
 Philippi Decii In Decretales. Rom(ae) f. I. Can.
 Biblia cum Concordantiis. f. Lit(teris) Goth(icis)
 Porphyrii Isagogae et Aristotelis Praedicamenta s. graece. 8.
 Idem latinè. 8.

Eiusdem Aristotelis Organum latinè. 8. et 16. Lugd(uni)
 Vincentii Bruni Meditationum Pars 1a et 2a tomis 2. Venet(iis) 8.
 Eiusdem pars. 4. Venet(iis) 8.
 Ioannis Grammatici in Libros Priorum. Venet(iis) f.
 Ioannis Petri Maffaei Vita Sancti Ignatii Loyolae. Rom(ae) 8.
 C(aii) Suetonii Tranquillini XII. Caesares. Lugd(uni) 8. non est integer.
 Dionysii Carthusiani De Novissimis. 16. Venet(iis) ter.
 Idem ubi Eiusdem De Iudicio Animarum. 16. Venet(iis)
 Sextus Decretalium. 4. lit(teris) Goth(icis)
 Index Librorum Prohibitorum. Anni <...> 1596.
 Roberti Bellarmini Grammatica hebraica bis. 8.
 Winandi Crucii Compendium Dialectices Cornelii Valerii. 8.
 M(arci) Antonii Mureti Orationes XXIII. Venet(iis) 8.
 Io(annis) Matthaei Giberti Constitutiones Veronenses. 4. Veronae.
 Catechismus ad Parochos Romae 8. saepius.
 Florilegium diversorum Epigrammatum. graecè. Venet(iis) 8.
 Bernardi Collis et Campi Compendio dell'Arte del predicare.
 Francisci Costeri In Hymnum Ave Maris Stella.
 M(arci) Valerii Martialis Epigrammata.
 Ioannis Thauleri De Vita et Passione Christi. 16. Ubi Nicolai Eschii
 Exercitium Spirituale. bis
 <Xenophontis>
 Petri Ribadeneirae Vita S(ancti) Ignatii Italicè.
 Didaci Stellae De Contemnendis Mundi Vanitatibus.
 Ioannis Gersonis De Imitatione Christi. <latine> latino ter.
 Idem cum Dion(ysii) Cartus(iani) De Recta Via salutis. 16. bis.
 Ioannis Gropperi Institutio Catholica.
 Homeri Iliados libri 7us. 8us. 9us. 10us. graecè.
 Christophori Clavii Confutatio Elenchi Iosephi Scaligeri.
 Eiusdem Epitome Arithmeticae practicae. Rom(ae) 8.
 Ioannis Duns Super 2o Sentent(iarum) lit(teris) Goth(icis) 8.
 Laertii Diogenis. De Vita Philosophorum. 16.
 Veterum Poetarum Volumen 1um. 16. Romae.
 Francisci Petrarchae De Remediis Utriusque fortunae. 16.
 Methodus Confessionis. Venetiis 16. Decies septies, praeter alias.
 <Enchiridion>
 Ioannis Eckii Enchiridion Locorum Communium. 16. Venet(iis)
 Caesaris Baronii Paraenesis ad Remp(ublicam) Venet(am) Rom(ae) 8.
 Georgii Peurbachii Novae Theoricae Planetarum. 8.

Aristotelis Metaphysicorum; bis. 16. Lugduni.
 M(arci) T(ullii) Ciceronis Rhetoricorum. Lugd(uni) 16.
 Eiusdem De Philosophia Volumen 2. Lugd(uni) 16.
 Gasparis Loartis Instruptione per meditare i Mysteriorum Del Rosario.
 Venet(iis) 12.
 P(ublii) Terentii Afri Comaediae. Venet(iis) 16.
 Petri Canisii Catechismus Catholicus. Venet(iis) 16. bis.
 Concilium Trident(inum) Venet(iis) 12. ter.
 I(ulii) Caesaris Commentarii De Bello Gallico etc. 8.
 Francisci Costeri In Hymnum Ave Maris Stella. Rom(ae) 16.
 Hori Apollonis Selecta Hieroglyphica. Rom(ae) 16. graecol(atina)
 Panthaleonis Berthelonaei Epitome in Prosodiam. Venet(iis) 16.
 Practica Spirituale d'una Serva di Dio. Rom(ae) 16. bis.
 Cornelii Valerii Summa Artis Rhetoricae. Colon(iae) 8.
 Ioannis Polanci Methodus iuvandi eos qui moriuntur. Romae 12.
 Augustini Oregii De Immortalitate Animae. Rom(ae) 16.
 Thucydides Historiae liber 2us graecè. Paris(iis) 4.
 Nicolai Clenardi Gramm(atica) Hebraica. Colon(iae) 8.
 Cypriani Soarii De Arte Rhetorica. Colon(iae) 8.
 Francisci Petrarchae, Versi Italiani. Venet(iis) 8.
 Luciani Timon sive Misanthropos. Paris(iis) 8.
 S(ancti) Io(annis) Chrysostomi Oratio graecol(atina) in Principes
 Apost(olorum) 4.
 <S B> Eiusdem aliae Orationes graecae. <ter> bis. 8.
 S(ancti) Basilii Magni <Oratio> Concio ad Adolescentes graecè. quinques.
 8.
 Christophori Madridii De frequenti Usu Eucharistiae. Rom(ae) 8.
 Platonis Thucididis et Demosthenis Orationes funebres. Venet(iis) 8.
 Euripidis Electra. Rom(ae) 8. graecè.
 Ioannis De Sacro Bosco Sphaera. Venet(iis) 8.
 Catulli, Tibulli et Propertii Selecta Carmina. Romae. 16.
 M(arci) Tullii Ciceronis Epist(olae) familiares cum Comment(ariis)
 Variorum Venet(iis) f. Lit. Hum.
 Eiusdem Orationum tomus 1us. Venet(iis) 8. <bis> ter et semel 16. tomus
 2. Venet(iis) 8. et tomus 3. Venet(iis) bis 8.
 Eiusdem De Philosophia tom(us) 1us <bis> bis Venet(iis) 8. et 2us bis. Et
 tomus 1. Lugd(uni) 16.
 Eiusdem De Finibus Paris(iis) 4. <bis> ter.
 Eiusdem De Officiis Venet(iis) 8. bis.

Eiusdem Questiones Tusculanae. 8.
 Eiusdem Epist(olae) familiares. Venet(iis) 8.
 Eiusdem Rhetoricorum Ad Herennium et De Inventione Coloniae. 8.
 Eiusdem De Oratore, Orator, et De Clavis Oratorib(us) Venet(iis) 8.
 <Idem Ven>
 Eiusdem Ad Herennium, De Inventione, Topica s. Venet(iis) 8.
 Nicolai Clenardi Tabula in Grammat(icam) Hebraea(m) Paris(iis) <8>
 Coloniae, etc. 8. <quisdecim> 16. vicibus. L. Hum.
 Eiusdem Institutiones in Linguam Graecam cum Scholiis Petri
 Antesignani Venet(iis) 8. quater. Colon(iae) 8. bis.
 Eiusdem Grammatica Graeca, Antverp(iae) et alibi. 8. quinquies.
 Eiusdem Grammatica Graeca cum Annotationibus Renati Guillonii
 Venet(iis) Coloniae 8. s. 12. vicibus.
 Roberti Card(inalis) Bellarmini Institutiones Linguae Hebraicae.
 Venet(iis) 8. Et Romae 8. 17. sedecim vicibus. Lit. Hum.
 Aphthonii Progymnasmata Lugd(uni) 16.
 S(ancti) Augustini et S(ancti) Bernardi Meditationes Lugd(uni) 16. Pii.
 M(arci) Antonii Mureti Orationes. Venet(iis) 8. L. H.
 Pauli Manutii Epistolae. Venet(iis) 8. L. H.
 Nonii Marcelli De Proprietate Sermonum Antverp(iae) 8. L. H.
 Simonis Verrepaei Epitomes Grammaticae Despauterianae liber 3us.
 Ingolst(adii) 8. Eiusdem Liber 4. Wirtzeburgi 8.
 Cypriani Soarii De Arte Rhetorica Coloniae. 8. bis.
 Gerardi Vossii in Somnium Scipionis. Rom(ae) 8. L. H.
 M(arci) Verrii Flacci De Verborum Significatione. Venet(iis) 8.
 Nicolai Erythraei Index in Virgilium Venet(iis) 8.
 Adriani Cardinalis De Sermone Latino. Lugd(uni) 8. L. H.
 Sanctis Pagnini Epitome Thesauri Linguae Sanctae. Antverp(iae) 8. bis.
 M(arci) Fabii Quintiliani Institutiones Oratoriae. 8.
 Catechismus Concilii Trid(entini) iussu Pii V. Romae. 8. <quinquies>
 sexies. et Venetiis. 12. Contr. et Romae f.
 Guglielmi Baldesani Stimolo alle Virtù. Romae. 8. Pii.
 Francisci à Victoria. Summa Sacramentorum Eccl(esi)ae. Rom(ae) 8. Th. M.
 Georgii Mayr Institutiones Linguae Hebraicae. Lugd(uni) 8.
 Seraphini da Bologna, Pharetra Divini Amoris Venet(iis) 16. Pii.
 Macrobiani in Somnium Scipionis et Saturnalia. Lugd(uni) 16.
 Francisci Bencii Carmina et Ergastus. Rom(ae) 8.
 Chrysolorae Erotemata et alia opuscula Graeca. Florent(iae) 8.

Aeschinis et Demosthenis Orationes contrariae 8. graecè. Venet(iis) 8.
 <quater> quinquies.
 Platonis et aliorum Orationes funebres, graecè. Venet(iis) 8. bis.
 Luciani Parasitus, graecè. Lugd(uni) 8. <bis> ter.
 Isocratis Orationes tres, graecolatinae. Venet(iis) 8. quinqies.
 NB. Demosthenis Orationum pars 1a. 2a. et 3a. graecè. Venet(iis)
 Eiusdem Oratio De Corona. Romae. 8.
 Eiusdem Orationes Olynthiacae, graecè. Paris(iis) 4.
 Iacobi Pontani Progymnasmatum Volumen 2um. <bis> ter. Romae. 8. L.
 Hum.
 Caroli Stephani Dictionarium Historicum, Geographicum, Poeticum. Lit.
 Hum.
 Alphabetum Arabicum. Romae. 4.
 Emanuelis Alvari De Institutione Gramm(atica) Venet(iis) 4.
 Nonni Poetae Panopolitani, Graecè, Paraphrasis in Ioannem. 4. bis.
 Laurentii Vallae Elegantiae Latinae Linguae, et de Reciprocatione sui et
 suus. Lugd(uni) 8.
 NB. Eiusdem Demosthenis Orationum pars 2a. graecè. Venet(iis) 8.
 Eiusdem Orationes Philippicae, graecè ter. 4.
 Xenophontis Libri 4. <us> graecè 4. <bis.> ter. Parisiis.
 Hortulis Cosmographiae Universalis. Arabicè. Rom(ae) 4.
 Nicolai de Gorran in Epist(olas) S(ancti) Pauli f. L(itteris) Got(hicis) SS.
 Baptistae Trovamalae, Summa Rosella. 8. lit(teris) Got(hicis) Cas.
 Supplementum Summae Pisanellae. 8. l(itteris) g(othicis) Cas.
 Thomae Linacri De Emendata Structura latini Sermonis. 8.

Libri Duplicati

Francisci Suarez in 3am P(artem) Tom(us) 1us. Lugd(uni) <sexies.>
septies. Salmanticè 1. <et Moguntiae 1. et Moguntiae semel mutilatus.>
Eiusdem in 3am P(artem) Tom(us) 1. mutilatus 2. 3. 4. et De Censuris
Mogunt(iae)
Eiusdem in 3am P(artem) Tom(us) 2. Compluri.
Eiusdem in 3am P(artem) Tom(us) 3us. Venetiis quater.
Eiusdem in 3. P(artem) Tom(us) 4. Mogunt(iae)
Eiusdem De Religione Tomus primus. <Lugduni et> Venetiis et
Conimbricae bis et Tomus <4> 2us. Lugduni.
Eiusdem De Gratia Pars 1a. et 3a. Lugduni.
Eiusdem Defensio Fidei Catholicae. Conimbricae.
Gabrielis Vasquez tomus primus. Venet(iis) f.
Bartholomaei Torres De Trinitate. Venet(iis) 4. Sch.
Gregorii Baetici De Trinitate. Sch. Rom(ae)
Iosephi Angles Flores Quaestionum Theologicarum Tom(i) 2. Rom(ae) 8. Sch.
Eiusdem Florum Pars Prima quinquies et 2a semel Rom(ae) 8.
Joannis Viguerii Institutiones ad Christianam Theol(ogiam) Venet(iis) 8. SS.
Raynerii Pisani Pantheologia Tomi duo. Lugd(uni) f. Lit(teris) Goth(icis) Sch.
Joannis Duns Scoti Quodlibeta bis. f. et 4. Lit(teris) Goth(icis) Sch.
Eiusdem Super 3. et 4. Sent(entiarum) Tomi 2. lit(teris) Goth(icis) 8.
Eiusdem super 4. Sente(ntiarum) f. lit(teris) Goth(icis)
Petri Lombardi Libri Sententiarum. Semel in f. Venet(iis) et <quater>
quinquies Lugdun(i) 8. Lit(teris) Goth(icis)
Martini Becani Theologiae Scholasticae Pars Prima, et eiusdem Partis 2ae.
Tomus Prior. Mogunt(iae) 4. Sch.
Hieronymi Osorii de Iustitia. Venet(iis) 4. Sch.
Dominici de Soto in 4um Sentent(iarium) Tom(us) 1us 18. vicib(us)
Tomus 2us 17. vicib(us) Venet(iis) 4. Sch.
Ferdinandi Rebelli De Obligationibus Iustitiae. f. T. Mor.
Bartholomaei à Medina in primam. 2am. et in 3am. P(artem) Tomi 2.
Venetiis f. tribus vicibus Sch.
Martini ab Azpilcueta Navarri Manuale Confessariorum, 24. vicibus in 4.
Cas. Et in 8. Venet(iis)
Eiusdem Commentaria De Paenitentia. Romae 4. Cas.
Idem De Paenit(entia) et Iubilaeo Rom(ae) 4. Cas.
Idem De Oratione et Horis Canonicis et Miscellanea de Oratione. Romae
4. Eadem Miscellanea. Romae. 4.

Eiusdem Comment(arii) De Regularib(us) De Redditi(us) Ecclesiasticis
 etc. Rom(ae) 4. bis. Idem De Usuris. Rom(ae) 4.
 Eiusdem De Horis Canonicis et Oratione. Rom(ae) 4. bis.
 Eiusdem Tractatus De Reditibus Beneficiorum. Romae. 8.
 Mauri Antonii Berarducci Summa Corona. Lat(ina) Neap(olitani) 9.
 septem vicibus. Cas. Idem.
 Emanuelis Sà Aphorismi Confessariorum. 16. Cas.
 Sylvestri Prieratis Summa Summarum. Pars 1a. Venet(iis) 4. Cas.
 Gulielmi Peraldi Summa Virtutum ac Vitiorum. Tom(i) 2. Venet(iis) 8.
 Cas.
 Ludovici de Molina de Iustitia et Iure. Tom(us) 1. Venet(iis) f.
 Ioannis Polanci Directorium pro Confessariis. Rom(ae) 12.
 Methodus Confessionis. Venet(iis) 16.
 Benedicti Iustiniani In Epist(olas) S(ancti) Pauli Tom(us) 1us. Lugd(uni) f.
 Clementis Moniliani Compendium Catholicarum Institutionum. Cas.
 Gonsali Ponce de Leon Responsio ad Leonardum Varamundum. Contr.
 Georgii Eder Inquisitio Verae ac Falsae Relig(ionis) 4. germanicè. Contr.
 Gasparis Ulenbergii De Perseveratio in Fide Catholica Germanicè.
 Coloniae. <8.> 4.
 Jacobi Feüchtii Contra Obiecta Lutheranorum. Germanicè. Coloniae. 4.
 Alani Copi Contra Impugnatores Summi Pontificatus. s. Antverpiae. 4.
 Alphonsi De Castro Adversus omnes Haereses. Colon(iae) f. Contr.
 Iudaci Ravensteyn Apologia Contra Mat(thaeum) Flaccum Illyricum.
 Lovanii. 8. Contr.
 Martini Peresii De Divinis, Apostolicis et Ecclesiasticis Traditionibus.
 Parisiis. 8. Contr.
 Ioannis Roffensis Confutatio Assertionis Lutheranae. Colon(iae) 8. bis.
 Contr.
 Nicolai Sanderi De Schismate Anglicano. Romae. 8. Contr.
 Francisci Longi Compendium Conciliorum Generalium. Conc. Rom(ae) 8.
 Hieronymi Savonarolae Triumphus Crucis. Venet(iis) 8. Lit(teris)
 Goth(icis)
 Arnobii Disputationes adversus Gentes Libri 8. f. Contr.
 <Claudii de Saintes De Licentia Sectarum. Pari(iis)s 8. Contr.>
 Edmundi Campiani Rationes decem. s. bis Romae. 8. Contr.
 Francisci Agricolae De Sacrificio Missae. Germanicè. Coloniae s. Contr.
 Stanislai Hosii Confessio Fidei Germanicè bis, Dilingae et Ingolst(adii) f.
 Contr.
 Eiusdem Confutatio Brentii Coloniae. 4. et Parisii. 8. Contr.

Eiusdem Confessio Catholicae fidei latine. Antverp(iae)
 Reginaldi Poli Defensio Unitatis Ecclesiae. Contr. f.
 Francisci Turriani Adversus Magdeburgenses Centuriatores. Florent(iae)
 f. Contr.
 Petri Canisii De B(eata) Maria Virgine qui est Tom(us) 2us. De Verbi Dei
 Corruptelis Ingolstad(ii) f. Contr.
 Dionysii Carthasiani Summa Fidei Orthodoxae. Parisiis. et Sch. Idem
 Antverpiae. 8.
 Eiusdem Summa duo libri priores. Venet(iis)
 Eiusdem Summae tom(i) <1. et 2.> duo Venet(iis) 12.
 Eiusdem De 4. Novissimis. Venet(iis) 16. Pii.
 Idem Parisiis. 8.
 Vincentii Bruni Meditationes de Passione et Resurrectione Christi.
 Genuae. 12. Pii.
 Roberti Bellarmini De Gemitu Columbae Romae. 12. Pii.
 Eiusdem De Ascensione Mentis in Deum. Rom(ae) 12. Pii.
 Eiusdem De Scriptionibus Ecclesiasticis. Contr.
 Eiusdem Controversiae.
 Ludovici Granatensis Conciones Quadragesimales. Conc. Romae. 4.
 Eiusdem Exercitia in Septem Meditationes, et est Liber 1us. eiusdem de
 Oratione et Meditatione. Coloniae. 12. Pii.
 Iulii Roscii Hortini Sententiae in Icones Operum Misericordiae. Romae. f.
 Ludovici Blosii Psychagogia. Romae. 16. Pii.
 Specchio di Croce. Venet(iis) 16.
 S(ancti) Bonaventurae Vita Christi; in quo etiam Stimulus Divini Amoris.
 Lit(teris) Goth(icis) 16. Pii.
 Eiusdem Speculum Disciplinae. Lit(teris) Goth(icis) 16. P.
 Gonsali Ponce de Leon Responsio ad Librum Waramundi haeretici.
 Romae <bis> ter 4. Contr.
 Caeremoniale Electionis Summi Pontificis. bis. Rom(ae) 4. I. Can.
 Abbatis Panormitani in Libros Decretalium.
 Eiusdem Consilia et Repertorium Tom(i) 9. Venet(iis) f. I. Can.
 Didaci Covarruviae Operum tom(i) 1. et 2. Lugd(uni) f. I. Can.
 Eiusdem Abbatis Opera Supradicta. Tomis 9. Venetiis. f. I. Can.
 Eiusdem Opera Lit(teris) Goth(icis) Tomis 9. Sed decretales Pars 1a in
 2um Librum Decretalium.
 Eiusdem 2a Pars in 1um Decretalium. Lit(teris) Goth(icis)
 Eiusdem Consilia Lit(teris) Goth(icis)
 Clementis Rom(ani) Constitutiones Apostolicae Antverp(iae) f. I. Can.

Ioannis Pauli Lancellotti Institutiones Iuris Canonici I. Can. Rom(ae) 4.
 Henrici Cardinalis Hostiensis Summa. Lit(teris) Goth(icis) 8. I. Can.
 Io(annis) Baptistae Viviani Rationale libri Quinti Iuris Pontificii. Romae.
 4. I. Can.
 Decretales tomis 4. Venetiis. 4. I. Can.
 Iidem Libri Decretales Tomis 3. Venet(iis) 4.
 Decreti Gratiani duob(us) tomis <Pars 2a.> et Sexties <s> f.
 Decretum Gratiani uno tomo. Eiusdem Decreti Pars 2a et Decretales
 Gregorii. Venet(iis) 4. et f.
 Item Decretum uno tom(o) 4. lit(teris) Goth(icis)
 Sextus Decretalium Lit(teris) Goth(icis) bis. 4. I. Can.
 Eiusdem Abbatis Panormitani Opera Lit(teris) Goth(icis) tomi 9. f. I. Can.
 Eiusdem 1a super 1um Decretalium; prima et 2a super 2um Super 3um
 Decret(alium) et Opuscula. Lugduni f. I. Can.
 Philippi in Decretales Lugd(uni) f. bis. Romae f. bis. Venet(iis) f. semel et
 Lit(teris) Goth(icis) f. semel I. Can.
 Institutiones Iuris. Lit(teris) Goth(icis) 4. I. C.
 Eaedem Institutiones in 8.
 Eaedem Institutiones Et Enchiridion Titulorum aliquot Iuris. Lugd(uni)
 16. I. C.
 Conciliorum Generalium Tomi 4. Romae f. I. Can.
 Conciliorum Omnium tam General(ium) s. Tomi 4. Coloniae. f. I. Can.
 Francisci Toleti in Epist(olam) ad Rom(anos) Venet(iis) 4. SS.
 Sebastiani Medici Summa Peccatorum Capitalium. Florent(iae) 8. Cas.
 Petri Giuvarae Compendium Manualis Navarri. Rom(ae) 12. Cas.
 D(ivi) Hieronymi Epistolarum Tomus 3. Rom(ae) 8. PP.
 Sacrarum Caerimoniarum Romanae Ecclesiae. f. <Libri ...> Rit. V.
 Idem Liber Coloniae. 8.
 <Summa Conciliorum Omnium>
 Bartholomaei Caranzae Summa Conciliorum Omnium. Venet(iis) 8.
 I. Can.
 Synodus Provincialis Ultraiectina. Hagiopoli. 8. Contr.
 Canones et Decreta Concilii Trident(ini) Venet(iis) 8. quinquies, et 12. ter.
 I. Can.
 Sixti Senensis Bibliotheca Sancta. Venet(iis) f. SS.
 Constitutiones Societatis IESU Romae bis. 8. I. Can.
 Litterae Apostolicae Institutum Societatis Confirmantes Romae: bis
 authenticae cum sigillo, et ter. 8.
 Regulae eiusdem Romae bis. 8.

Ratio Studiorum eiusdem. Romae bis. 8.
 Canones Trium Congregationum Generalium. Romae. 8.
 De Divinis Officiis Variorum Vetustorum Scriptorum. Coloniae f. Rit. V.
 Platonis Opera Marsilii Ficini translatione s. f. Ph.
 Eiusdem Platonis Opera à Marsilio translata. Venet(iis) f. Ph.
 Iacobi Zabarellae De Rebus Naturalibus. Ph.
 Ioannis De Ianduno in Octo Libros Physicorum. Ph.
 Venet(iis) f. Ph.
 Eiusdem De Caelo et Mundo. Ph.
 Eiusdem in Libros Metaphys(icae) Venet(iis) f. Ph.
 Augustini Steuchi De Perenni Philosophia. Lugd(uni) f. Ph.
 Anitii Manlii Severini Boethi Dialectica. Venet(iis) f. Ph.
 Marsilii Inguen in Libros De Generatione et Corruptione f. L(itteris)
 Goth(icis) Ph.
 Pauli Soncinatis Quaest(iones) Metaphysicales Lit(teris) Got(hicis) f. Ph.
 Olympiodori In Meteora et Ioannis Grammatici Scholia in 1um
 Meteorum. Venetiis f. Ph.
 Simplicii in 4. Libros De Caelo. f. Venet(iis) Lit(teris) Goth(icis) Ph.
 Augustini Hunnaei Dialectica. Ph. Antverp(iae) 8.
 Collegii Conimbricenses in Logicam. Ven(etii)s 4. Ph.
 Eiusdem in Libros Posteriorum. 4. Ph.
 Francisci Suarez in Metaphysicam. tom(us) 1us. Ph. Venet(iis) f.
 Augustini Niphi De Caelo et Mundo. Ph. Venet(iis) f. Ph.
 Eiusdem Dilucidarium Disputationum Metaphys(icarum) Ubi
 Eiusdem in Duodecim Arist(otelis) et Averrois Volumen.
 Eiusdem in Libros Topicorum.
 Eiusdem in Libros De Caelo et Mundo Lit(teris) Goth(icis) f.
 Eiusdem De Generatione et Corrupt(ione) Venet(iis) f. Lit(teris) Goth(icis)
 <Ioa>
 Ioannis Gramm(atici) Philoponi De Generatione et Corruptione Venet(iis)
 bis. f. in eorum uno Augustini Niphi De Generatione et Corruptione
 Venet(iis) Lit(teris) Goth(icis)
 Themistii Paraphrasis in Aristot(elem) Venet(iis) f. Ph.
 Alexandri Aphrodisiensis in Priora Arist(otelis) Ph.
 Eiusdem in Libros Topicorum Venet(iis) f.
 Eiusdem In Priora, Libros Topicorum, Elenchorum, <...> Venet(iis) f. Ph.
 Eiusdem in Libros Posteriorum et Topicorum. Vid(e) Ioannis Francisci
 Burana in Priora Analytica. Ph.
 Ioannis Francisci Burana in Priora Analytica. Ph.

Io(annis) Francisci Burana in Priora Analytica. Venet(iis) f. Ph.
 <Ubi Aphrodisiensis in Lib(ros) Posteriorum Et Topicorum; et Aristotelis
 Posteriora una cum Linconiensi et Burleo Interpretibus>
 Benedicti Pererii in Physicam. f. Ph.
 Petri Fonsecae in Metaph(ysicam) tomus 1us. ter. Romae 4. Tomus 2us.
 Lugduni 4.
 Eiusdem Institutionum Dialecticarum <bis> ter. Venet(iis) et Friburgi. 8.
 Ph.
 Francisci Toleti Introductio in Dialecticam Romae sexies. 8. Ph. item
 semel.
 Eiusdem in Logicam. Romae. <8> 4. decies.
 Eiusdem in Libros Phys(icorum) Venet(iis) 4. 14. vicib(us)
 Eiusdem De Generatione et Corruptione Venet(iis) 4. ter.
 Eiusdem De Anima Venet(iis) <sexies> septies. 4. Ph.
 Chrysostomi Iavelli Epitome in Libros Phys(icorum) et Metaphysicorum.
 bis. Venet(iis) 8. Ph.
 Eiusdem Epitome in Parva Naturalia. Venet(iis) 8.
 Eiusdem Quaestiones in Lib(ros) Phys(icorum) et De Anima bis.
 Venet(iis) 8.
 Eiusdem Quaestiones in Metaphys(icam) Venet(iis) 8.
 Eiusdem in Logicam Arist(otelis) Lugduni 8. In Physicam Lugd(uni) 8.
 ter. In Metaph(ysicam) ibid(em) 2.
 Ammonii Hermeae In Porphyrium; In Categorias Aristotelis et Librum
 De Interpretatione. Venet(iis) 8. Ph.
 Pauli Veneti De Generatione et Corruptione et Compositione Mundi. bis.
 Venet(iis) f. Lit(teris) Goth(icis)
 Alberti Magni Metheora. Venet(iis) f. Ph.
 Gaietani Thienensis De Anima; Ubi Ioannis de Gandavo De Substantia
 Orbis. Ph.
 Thomae De Vio Caietani Super Praedicabilia, Praedicamenta s. Venet(iis)
 f. Ibid(em) Lit(teris) Goth(icis) f. Lugduni 8. Ph.
 S(ancti) Thomae Aquinatis in Libros Perihierminias et Posteriora Venet(iis)
 ter. f.
 Eiusdem in Libros Physicorum. Venet(iis) bis. L(itteris) Got(hicis) et bis. f.
 Eiusdem in Metaphys(icam) quater. Venet(iis) f.
 Eiusdem In Libros De Caelo et Mundo. Venet(iis) f. quinquies.
 Eiusdem in Libros De Anima Venet(iis) bis. f.
 Eiusdem Super Ethica f. Lit(teris) Goth(icis)
 Eiusdem Parva Naturalia bis. Venet(iis) f.

Aristotelis Opera tomis duobus. Lugd(uni) f. Ph.
 Eiusdem Opera cum Indice tomis 7. Lugduni 16.
 Eorundem operum in 16. tom(us) 1us ter. 2us ter. 3us quater. Ph.
 Eiusdem Organum Venet(iis) 8. In Libri Phys(icorum) Venet(iis) bis. <in>
 Metaph(ysica) Venet(iis) 8. bis.
 Eiusdem Operum in 16. Venet(iis) pars 3a et 6a.
 Eiusdem Interprete Ioanne Argyropilo Libri Phys(icorum) De Caelo. De
 Generatione et Corruptione Meteora, De Anima. tom(us) unus.
 Paris(iis) 8. Et Lugduni tomus unus. 8.
 Eiusdem eodem Interprete Ethicorum. Lugd(uni) 8.
 Eiusdem Ethicorum Io(annis) Bernardo Feliciano Interprete. Venet(iis) 8.
 bis.
 <Eiusdem Ethicorum Ioachimo Perionio Interprete Lugd(uni) 8.>
 Eiusdem Ethicorum Ioachimo Perionio Interprete. Basileae.
 Eiusdem Organum Graecè. <bis> ter. 8.
 Eiusdem Organum Severino Boetho Interp(rete) Venet(iis) 8.
 Eiusdem Organum eod(em) Interprete. Lugd(uni) 8. bis.
 Eiusdem Theologia sive Mystica Philosophia. Lit(teris) Goth(icis) 4.
 Eiusdem Libri De Anima Lit(teris) Goth(icis) 4. Ph.
 Eiusdem De Anima cum Digressionibus Averrois, etc. Venet(iis) 8.
 Francisci Titelmanni Considerat(iones) Dialecticae. Lugd(uni) 8. <bis> ter.
 Eiusdem Compendium Naturalis. Philosoph(iae) Paris(iis) 8. bis. Ph.
 Idem Lugd(uni) 8. <bis> ter.
 Eiusdem Dialectica. Venet(iis) 8.
 Dominici Soto. In Isagogen et Categorias. bis. Venet(iis) 4. Ph.
 Io(annis) Caesarii Dialectica. Lugd(uni) 8. Ph. et Venet(iis) 8.
 Augustini Hunnaei Dialectica. Lovanii. 8. Ph. Et Antverpiae. 8.
 Ioannis Vallonis Lectura Super Formalitates Scoti Perusiae. 8. Ph.
 Augustini Oregii <De> Sententia Vera Aristotelis. De Immortalitate
 Animae. Romae. 16. septies. Ph.
 Plutarchi Moralia. Venet(iis) f. Ph. M.
 Xenophontis Oeconomicus. Graecè. Paris(iis) 4. Ph. M.
 Ioannis Duns Scoti in Librum Elenchorum. Lit(teris) G(othicis) 4.
 Ioannis Medinae De Paenitentia, Restitutione et Contractibus.
 Ingolst(adii) f.
 Idem Brixiae. 4. Cas.
 Ludovici Centofloreni Clypeus Conc(ilii) Trid(entini) Rom(ae) 4. Contr.
 Thomae Bozii De Signis Ecclesiae Tomi. 2. f. Romae. Contr.
 Eugenii Lavendae Notae in Astrum inextinctum. I. Can.

Didaci Stellae Dispreggio del mondo parte 2.
 Alexandri Aphrodisien(sis) In Priora Arist(otelis) Item in Lib(ros)
 Topicorum. Item in Lib(rum) Elenchorum. Venet(iis) fol. tomi 3.
 Paulus Vecchius Observationes Sacr(ae) Script(urae) in 4o. Napoli
 Josephi Acostae de Temporibus novissimis.
 Jacobi de Valentia in Psalm(os) Gotica.
 Joan(nes) Gagnaeius in Septem epistolas Canon(icas) et Apocal(ypsim) in
 8. Antverp(iae)
 Ruperti Abb(atis) in Apocalyp(sim) in 8. Parisiis.
 S(ancti) Bernardi in Cantica in XVI. Lugduni
 Jo(annis) Buysonii Concordia Evangelica.
 Roberti Ep(iscop)i Aquin(atis) seu Roberti de Litio Opus Quadrgesimale
 in 4. Gotica.
 Ludovici Granatensis Concion(es) Tom(us) 1. Mediol(ani) 4.
 Eiusdem Concionum tomus 5. Mediol(ani) 4.
 Joannis Osorii Concionum tom(i) 1. 2. 3. 4.
 Petri de Palude Pars hyemalis. Venet(iis) 8.
 Marci Maruli Dictorum et fact(orum) Memorabilium Parisiis 8.
 Domitio Piatti della Passione. Roma. 4.
 Petri à S(ancto) Audomaro alias de Walloncappelle Illustrationes
 Religionis Monasticae. Coloniae. 8.
 Ludovici Vivaldi Opus Regale. Lugduni. 8.
 Ioannis Cassiani De Inst(itutis) Renunt(iantium) et Collationes Romae. 8.
 Humberti De Eruditione Religiosorum. Ingolstad(ii) 8.
 Guilielmi Baldesani Stimolo alla virtu. Romae. 8.
 D(ivi) Ioannis Thauleri Exercitia Piissima. Lugd(uni) 16.
 Francisci Costeri In Hymnum Ave Maris Stella Rom(ae) 16.
 Idem <ter> quater.
 Nomina Sanctorum qui habentur in Martyrol(ogium) bis. Rom(ae) 16.
 Exercitia Spiritualia Nicolai Eschii. Romae. ter. 16.
 Methodus Confessionis latinè. Venet(iis) ter. 16.
 Ludovici de Ponte Meditationum Pars 2a. Coloniae. 8.
 Ioannis Gersonis de Imitatione Christi. Latinè. 16.
 Vincentii Bruni Meditationum de Vita Chri(sti) Pars. 1. Ven(etis) 8.
 Eiusdem Pars 2a. Venet(iis) 8.
 Eiusdem Meditationum de Passione Chri(sti) Venet(iis) 8.
 Ludovici Granatensis Memoriale 1um. Volume(n) Ital. 16.
 Eiusdem Conciones Quadrages(imales) 4.
 Ioannis Iusti Lanspergii Pharetra Divini Amoris. Paris(iis) 16.

Guillermi Parisiensis Opera. Lit(teris) Got(hicis) 4.
Thomae De Vio Caietani In Epistolas Sancti Pauli et alia. Venet(iis) f.

Catalogo delli Libri Duplicati

Patres

D(ivi) Hilarii opera.
Bartholomaei à Medina. in 3am P(artem) Venet(iis) f.
Eiusdem in 1am. 2am. Venet(iis) f.
Dionysii Carthusiani de 4. Novissimis Venet(iis) 16.
Idem Parisiis in 8.
Conradi Koelin in pimam 2am. Venet(iis) f.
Francisci Lycheti in primum Sententiarum Scoti. Lit(teris) Goth(icis)
Neap(oli) f.
Eiusdem 2um Sententiarum Venet(iis) f.
Ioannes Driedonis De Ecclesiasticis Scripturis et Dogmatibus. Coloniae. f.
Michaelis de Palatio in 3um Librum Sentent(iarum) f. Salmant(icae)
Hervei Natalis Quodlibeta Lit(teris) Goth(icis) f.
Thomae De Vio Caietani Opuscula. Lugd(uni) f. <...> 22. vicibus.
Eiusdem Opuscula Lit(teris) Goth(icis)
Durandi à Sancto Portiano in Lib(rum) Sentent(iarum) Venet(iis) f. <ter>
quater et semel Parisiis.
Dominici de Bannez in primam P(artem) ter. Romae f. et in 2am 2ae.
Romae f.
Ludovici Molinae de Iustitia Tom(us) 1. bis. Conchae.
Alexandri Alensis in 3um Sentent(iarum) Lit(teris) Goth(icis) f. Venet(iis)
Dominici Soto De Iustitia et Iure. ter. Lugd(uni) Venet(iis) Salmant(icae) f.
Gregorii Ariminensis in primum et 2um Sentent(iarum) Venet(iis) f.
Lit(teris) G(othicis)
Dionysii Areopagitae Opera tomo un(o) f. <bis> Venet(iis)
S(ancti) Bonaventurae Summa Theol(ogiae) cum Commentariis Petri
Trigosi. Romae. f.
Eiusdem in 2um. Sentent(iarum) lit(teris) Goth(icis) f.
Gregorii de Valentia tom(i) 4. Venet(iis) f.
Eiusdem Tomus tertius <quinquies> sexies Venet(iis) et semel
Ingolst(adii)
Gabrielis Vasquez in primam P(artem) Tomus 1. et 2. Venet(iis) f.
Eiusdem in primam 2ae. Ingolstad(ii) f. tomus 1us.
Eiusdem in 1am 2ae. Tomus 2. Ingolst(adii)
Eiusdem in 3am P(artem) Tomus 4. Antverp(iae)

Libri Doppii Historia Sacra Profana

Benedictus Salvagus Apologia de Epistola B(eatae) V(irginis) ad
Messanenses. H. S.
idem. idem.
Pietro Ribadeneira. Vita di S(ant') Ignatio, italice.
Gerardus Vossius. Gregorii Papae IX. Gesta quaedam insignia
Julius Sansedonius Vita del B(eato) Ambrosio Sansedoni.
Horatius <Turs> Tursellinus Historia Lauretana. Idem. de eadem.
Silvanus Razzius Miracula B(eatae) V(irginis) Italice.
Placidus Reina. Rationes Apologeticae urbis Messanae
Carolus a Basilicapetri Vita S(ancti) Caroli Borromaei
Octavius Pancirolus Tesori nascosti dell'alma città di Roma.
Aubertus Miraeus. Notitia episcopatum orbis Christiani.
Antonio Gallonio Historia delle Sante Vergini Romane
Virgilio Ceparì Vita del B(eato) Luigi.
Eusebii Pamphili Caesariensis Chronicon D(ivi) Hieron(ymi) Interprete.
Eiusdem opera omnia.
Gio(vanni) Lucena Vita di S(an) Francesco Saverio
Guglielmo Arcivescovo di Tiro Historia della Guerra sacra di
Gerusalemme italice per Giuseppe Horologii
Baptista Platina de Vitis Pontificis
Jo(annes) Baptista Laurus de anulo pronubo B(eatae) V(irginis)
Heribertus Rosweyda Soc(ietatis) Jesu. Vetus Romanum Martyrologium,
et Adonis Archiep(iscopu) Vienn(ensis) H. S.
Nicolaus Orlandinus Soc(ietatis) J(esu) Historia Societatis Jesu pars prima.
Caesar Baronius Notationes in Martyrologium Romanum
D(ivus) Antoninus Archiep(iscopus) Florentinus Historiarum pars 3a.
Nicephorus Calistus Historia Ecclesiastica
Gilbertus Genebrandus Chronographia libri quattuor <H. S.> iterum.
Petrus de Natalii Cathalogus Sanctorum. H. S.
Aloysius Lippomanus Vitae Sanctorum tom(us) 2us-6us bis. 1us. 8us. bis.
in 4o.
Idem. pars 2a. tomus tertius in foglio.
Franciscus Maurolycus Martyrologium Romanum. bis.
Speculum exemplorum
Nicephorus Calistus Historia. Ecclesiastica Germanicè.
Ioannes Steph(anus) Menochius Trattenimenti Eruditi tomis sex. Romae. 4.
Virgilio Ceparì Vita B(eati) Aloysii Gonzagae Colon(iae) 8. H. S.

Sancti Patres

<suae bibliographae>

S(ancti) Jo(annis) Cris(ostomi) S(ancti) Basilii graecè in 16. utrumque bis.

S(ancti) Ephrem tomi tres 1. 2. 3. Romae. eiusdem tom(us) secund(us)

B(eati) Theodoreti tomi duo 1. 2. <Parisiis> Coloniae

D(ivi) Basilii op(er)a. tomus unus. Antverpiae.

D(ivi) Bernardi op(er)a omnia tom(us) unus. Parisiis.

S(ancti) Hieronymi tomi septem. – 2. 3. 4. 5. 6. – 8. Index. Romae.

S(ancti) Gregorii Nazianz(eni) tom(us) unus. Coloniae.

Clementis Alexandrini op(er)a tomus unus <Parisiis> Basileae

S(ancti) Gregorii Magni tomus primus eiusdem in Iob. stampa gotica in quart(o)

D(ivi) Augustini Mileloquium Lugduni

eiusdem operorum tom(i) sei(?) Basileae

S(ancti) Hieronymi sine principio, et Fine cum adnotationibus Erasmi tectis

Ruperti Abbatis tom(us) unus. Antverpiae.

S(ancti) Jo(annis) Chrisostomi tomi quinq(ue) 1. 2. 3. 4. 5. Parisiis
eiusdem tomus ultimus.

S(ancti) Bernardi super Cant(ica) in sedici Lugdun(i)

Rup(er)ti Abb(atis) de Victoria Verbi Dei lib(ri) 13. Parisiis

Homil(iae) et orat(iones) select(ae) Sanctorum Patrum Graecè volumen.
primum volumen idem

Homiliae. Sanctorum Patrum. Romae Fo-Coloniae

S(ancti) Prosperi ep(iscopi) Rheg(iensis) op(er)a in ottavo. Coloniae

S(ancti) Ambrosii de officiis in ottavo. Moguntiae.

S(ancti) Gregorii Nazan(zeni) orat(iones) select(ae) grecè. in 8o. Aldus

S(ancti) Hieronymi tomi quatuor in 8o. Romae epistolarum tomus 2us
idem 3us. Scholia in ep(isto)las

Basilii Magni Gregorii Nazianz(eni) epistolarum grecè in octavo.
Haganoae

S(ancti) Jo(annis) Chrysost(omi) homiliae decem. graecè in 8. Romae.

<S(ancti) Cyrilli> eiusdem Laudatio Sancti Petri et Pauli graecè

S(ancti) Jo(annis) Damasceni Sermones graecè in 8o. Romae

S(ancti) Gregorii Magni Pastorale in 4o.

S(ancti) Gregorii Nazan(zeni) invectivarum Jul(iani) Apostat(ae) in 4o.
graecè pars prior bis

Scripturales

Hieron(yimi) Natalis adnot(ationes) in Evangelia Antverpiae
Glossa Ordinaria in foglio stampa gotica tomi sei con il repertorio
Bibbia Vulgatae editionis in foglio Romae eadem:
Hugonis Card(inalis) in Script(uram) Sac(ram) pars 3a et pars 4a. foglio
stampa gotica
eiusdem super Psalter(ium)
Francisci Toleti in Joan(nem) foglio Coloniae.
Benedicti Pererii in Daniel(em) fog. Romae.
Alberti Magni in Matthaeum. fog. Gotico.
Jo(annis) Maldonati in Luc(am) et Jo(annem) fog. Venetiis
Eiusdem in Marc(um) et Matth(aeum) fog. Venetiis.
Cornelii Jansenii Concordantia foglio. Lovanii
Franciscus Ribera in 12. Prophetas tom(us) primus et 2us in quarto
Romae.
Didaci à Stunica In Job. quarto. Romae
l'istesso tomo raddoppiato
Augustini Steuchi in Job. in quarto. Venetia.
eiusdem in Psalmos.
Jo(annis) Marianae Scholia in Vetus et Novum Testam(entum) in foglio.
Madriti.
Nicolaus de Lira Glossa interlinearis. Tomi Tres. in foglio. Gotica.
Joannis à Jesu Maria in Job <tomi duo in quarto> L'istesso tomo
raddoppiato in 4o. Romae.
Hieronymi Osorii. in Isaiam. in 4. Bonomiae.
Pauli Minervae neomeniis. Salomonis. – in 4 – Vici Acqunsis
Georgius Bullocus Concordantia Sac(rae) Script(urae) tom(i) duo. in 4o.
Venet(iis)

Személy- és helynevek mutatója /

Index nominum personarum locorumque

A mutató a szerzők nevét és a helyneveket tartalmazza. A címekben található személyneveket nem vettük fel a mutatóba. A bevezető tanulmányokban hivatkozott szakirodalmi munkák szerzőinek a nevét kurzívval jelöltük.

Abbas Panormitanus (Tedeschi, Niccolò) XLIV, 65, 84, 85
Aboali Abinscenus *vide* Avicenna
Absalon, abbas Sprinckirsbacensis 6
Acciaiolus, Donatus (Acciaiuoli, Donato) XLII, 58
Acosta (a Costa), Josephus (Acosta, José de) XVIII, 15, 89
Ado, archiep. Viennensis 92
Adrianus Cardinalis (Castellesi, Adriano) XXIII, 24, 80
Aegidius de Praesentatione XXX, 34
Aegidius Romanus (Egidio Romano) XLII, XLIII, 35, 56, 57, 60
Aerodius, Petrus (Ayrault, Pierre) 70
Aeschines 24, 81
Aesopus XXII, 77
Afferden, Pieter van *vide* Apherdianus, Petrus
Afhacker, Aegidius 47
Agellius, Antonius (Agellio, Antonio) XIV, 4
Agnellus de Sancta Maria (Agnello di Santa Maria) 57
Agricola Phrisius, Rodolphus (Agricola, Rudolf) XLIII, 59
Agricola, Franciscus (Agricola, Franz) 48, 83
Aguilar, Johannes Baptista de (Aguilar, Juan Bautista de) 29
Agustín, Antonio *vide* Augustinus, Antonius
Alagona, Petrus (Alagona, Pietro) 70
Alanus, Gulielmus (Allen, William) 38
Alardus Amstelredamus 6
Albergatus, Fabius (Albergati, Fabio) XLIV, 63
Albergonus, Eleutherius (Albergoni, Eleuterio) 9
Albericus de Rosate (Alberico da Rosate) XLV, 65

Alberti, Leandro *vide* Albertus, Leandrus
 Albertinus, Franciscus (Albertini, Francesco) XXX, 10, 47
 Albertus de Saxonia 57
 Albertus Magnus XIV, 22, 34, 56, 61, 87, 94
 Albertus Patavinus (Alberto da Padova) XVIII, 6
 Albertus, Leandrus (Alberti, Leandro) XXXIX, 53
 Alcainus, Josephus (Alcaini, Giuseppe) 14
 Alcamo, Marianus d' (Alcamo, Mariano d') 18
 Alcasar, Ludovicus ab (Alcázar, Luis de) 17
 Alexander ab Alexandro (Alessandri, Alessandro) 24
 Alexander Alensis (Alexander ab Ales) XXIX, 34, 57, 91
 Alexander Aphrodisiensis XLI, 56, 60, 86, 89
 Alhazenus (Ibn al-Haitham) XXXIX, 50, 51
 Allatius, Leo (Allacci, Leone) 30, 60
 Allen, William *vide* Alanus, Gulielmus
Altdorf XXV
 Altenstaig, Johannes 45
 Altogradus, Laelius (Altogradi, Lelio) 71, 72
 Alucci, Caesar (Alucci, Cesare) 6
 Alunus, Franciscus (Alunno, Francesco) XXVIII, 26
 Álvares, Manuel *vide* Alvarus, Emanuel
 Alvarez de Paz, Jacobus (Álvarez de Paz, Diego) 15, 16
 Alvarez Guerrerus, Alphonsus (Alvarez Guerrero, Alfonso) 65, 77
 Alvarez, Didacus (Alvarez, Diego) 8, 49
 Alvarus, Emanuel (Álvares, Manuel) XXIII, 26, 81
 Amabile, Giovanni Sisinio *vide* Sisinius, Johannes
 Ambrosius Camaldulensis (Traversari, Ambrogio) 9
 Ambrosius, St. XVII, 3, 93
 Amicus, Bartholomaeus (Amico, Bartolomeo) 64
 Amicus, Franciscus (Amico, Francesco d') XXX, 47
 Amira, Georgius Michael XXV, 27
 Ammianus, Sebastianus (Ammiani, Sebastiano) 22
 Ammonius Hermea XLI, 56, 57, 87
 Ancina, Johannes Juvenalis (Ancina, Giovanni Giovenale) 29
Ancona 21
 Andreas, Antonius (Andrés, Antonio) 57
 Androtius, Fulvius (Androzzi, Fulvio) 10

Angelus Bargaeus, Petrus (Angeli, Pietro)
Angelozzi, Giancarlo XXIX, XXXI, XLIV
 Angelus Aretinus (Gambiglioni, Angelo) 65
 Angelus de Clavasio (Angelo da Chivasso) XXXII, 35
 Angelus de Firmo 24
 Angles, Josephus (Angles, José) 46, 82
Anglia XVII, XXXIV, XXXIX, L, LVI
 Aninyon, Michael de (Aniñon, Miguel) 43
 Anselmus Cantuarensis 3
 Antesignanus, Petrus (Antesignan, Pierre) 31, 33, 80
 Antoninus Florentinus (Pierozzi, Antonino) XLVII, 35, 92
 Antoninus, Augustus 53, 55
 Antoninus, Marius (Antonini, Mario) 69
 Antonius a Butrio (Antonio da Budrio) 65
Antwerpen (Antverpia) XIII, 40, 77, 80, 83, 84, 86, 88, 89, 91, 93, 94
 Apherdianus, Petrus (Afferden, Pieter van) XXIII, 33
 Aphthonius Sophista XXV, 24, 80
 Aquaviva, Claudius (Aquaviva, Claudio) X, XVII, 6, 67
 Aragonia, Petrus de (Aragon, Pedro de) 41
 Araneus, Clemens (Araneo, Clemente) 7
 Arator Subdiaconus 29
 Arboreus, Johannes 37
 Archirota, Alexander (Archirota, Alessandro) 35
 Areostus, Gabriel (Ariosto, Gabriele) 27
 Aresius, Paulus (Aresi, Paolo) XVII, 21
 Argentus, Johannes (Argenti, Giovanni) XXXVI, 41
 Argyropylus, Johannes (Argiropulo, Giovanni) 88
 Arias Montanus, Benedictus (Arias Montano, Benito) XXVI, 4, 25
 Arias, Franciscus (Arias, Francisco) 10
 Ariosto, Gabriele *vide* Areostus, Gabriel
 Aristophanes XXII, XXIII, 24
 Aristoteles XXIII, XXV, XXXI, XLI-XLIII, L, LVI, LVII, LXXIII, 5, 6, 24, 26,
 50, 56-64, 77-79, 86-88
 Arnaya, Nicolaus de (Arnaya, Nicolas de) 19
 Arnobius XXXIII, 3, 23, 35, 83
 Arriaga, Rodericus de (Arriaga, Rodrigo de) 39
 Arrubale, Petrus de (Arrubal, Pedro de) XXX, 41

Asconius Pedianus, Quintus 33
 Astesanus XXXII, 35
 Athanasius, Dionysius (Atanagi, Dionigi) 26
 Athanasius XVI, 3
 Athenaeus 24
 Athenagoras Atheniensis 3
 Augbertus 70
Augsburg (Augusta) 69, 74
 Augustinus de Ancona (Trionfo, Agostino) 35
 Augustinus Eugubinus *vide* Steuchus, Augustinus
 Augustinus Fivizanus (Molari, Agostino) 66
 Augustinus, Antonius (Agustín, Antonio) 65
 Augustinus, Aurelius XVI, XVIII, XIX, LXXIII, 3, 4, 19, 23, 41, 49, 70, 80, 93
 Aulus Gellius 58
 Auria, Josephus (Auria, Giuseppe) 52, 53
 Aurinetus, Paulus 55
 Ausonius, Decimus Magnus 24
 Avendano, Alphonsus de (Avendaño, Alfonso de) 6
 Averroës XLII, 57, 58, 60, 62, 86, 88
 Avicenna (Aboali Abinscenus) XL, 50, 53
 Avila, Johannes (Ávila, Juan de) 14
 Avila, Stephanus de (Ávila, Esteban de) 46
 Ayrault, Pierre *vide* Aerodius, Petrus
 Azo XLVI, 65
 Azorius, Johannes (Azor, Juan) 46
 Azpilcueta Navarrus, Martinus ab (Azpilcueta, Martín de) XXXI, 42, 43, 46, 82, 85

 Baconus, Thomas (Bacon, Thomas, Southwell) XXXV, 37
 Baeza, Didacus de (Baeza, Diego de) 8
 Baglioni, Lelius (Baglioni, Lelio) 72, 75
 Bagotius, Johannes (Bagot, Jean) 41
Bajorország XIX, XXV
 Balbi, Giovanni *vide* Johannes a Janua
 Baldassare di Bologna di don Bernardino *vide* Bernardinus, Balthasarius
 Balde, Jacobus (Balde, Jakob) XXVII, 29

Baldellus, Nicolaus (Baldelli, Nicola) 44
 Baldesanus, Guilielmus (pseud.) *vide* Rosignolus, Bernardinus
 Balduinus, Hieronymus (Balduini, Girolamo) 59
 Baldus de Perusio (Ubaldi, Baldo degli) XLIV, 75
 Balinghem, Antonius de (Balinghem, Antoine de) 6
 Ballus, Josephus (Ballo, Giuseppe) 40, 46
Balsamo, Luigi XIII, XXVII
Bamberg XIX
 Bannez, Dominicus de (Bañez, Domingo) XXIX, XXX, 49, 91
 Bar, Ludovicus de (Bar, Louis de) 17
 Barbarus, Daniel (Barbaro, Daniele) XXV, 26
 Barberinus, Maphaeus (Barberini, Maffeo; Urbanus, VIII., papa; Orbán, VIII., római pápa) XXVII, XXX, XLI, XLVI, 31, 74
Barbieri, Edoardo X, XXXVII
 Barbo, Paolo *vide* Soncinas, Paulus
 Barbosa, Augustinus (Barbosa, Agostinho) XLV, 66
 Barbosa, Petrus (Barbosa, Pedro) 70
 Barbosa, Simon Vaz (Barbosa, Simão Vaz) XLV, 71
 Barius, Gabriel (Barrio, Gabriele) 27
 Baronius, Caesar (Baronio, Cesare) 66, 73, 74, 78, 92
 Baronius, Franciscus (Baronio Manfredi, Francesco) 74
 Barradas, Sebastianus (Barradas, Sebastião) 22
 Barrio, Gabriele *vide* Barius, Gabriel
 Barry, Paulus de (Barry, Paul de) 22
 Bartelon, Pantaléon *vide* Berthelonaeus, Panthaleon
 Bartholomaeus a Martyribus (Bartholomeu dos Martyres) 5
 Bartholomaeus de Urbino (Bartolomeo da Urbino) 4
 Bartholomaeus Pisanus (Bartolomeo da Pisa) XXXI
 Bartholus a Saxoferrato (Bartolo da Sassoferrato) XLIV, XLVI, 75
Basel (Basilea) XVI, 76, 77, 88, 93
 Basilicapetri, Carolus a (Bascapé, Carlo) XLVIII, 92
 Basilius Magnus XVI, 4, 70, 76, 79, 93
 Bassaeus, Eligius (Bassée, Eloi de la) 37
 Bastida, Hernando della 69, 72
 Beatus, Gabriel (Beati, Gabriele) 12, 38
 Beauxamis, Thomas 23
 Becanus, Martinus XXXV, LXIV, LXXIII, 42, 43, 82

Bécs *vide* Wien

Beda Venerabilis XVII, 4, 76

Beia, Ludovicus de (Beja Perestrello, Luiz de) 44

Belethus, Johannes (Beleth, Jean) 68

Belgium 47

Bellarminus, Robertus (Bellarmino, Roberto) XX, XXV, XXX, XXXIII, 21, 33, 39, 41, 43, 55, 65, 69–73, 78, 80, 84

Bellengardus, Stephanus (Bellengard, Étienne) 33

Bellintanus, Matthaeus (Bellintani, Mattia) 18

Bembus, Petrus (Bembo, Pietro) XXVI, 32

Bencius, Franciscus (Benci, Francesco) 26, 80

Benedictis, Johannes Baptista de (Benedetti, Giovanni Battista) XXXVII, 53

Benedictus Anglus de Canfeld (Benoît de Canfield) XX, 5

Benedictus de Nursia 70, 73, 75

Benius, Paulus (Beni, Paolo) 32

Beraldus, Hieronymus (pseud.) *vide* Altogradus, Laelius

Berardutius, Maurus Antonius (Berarducci, Mauro Antonio) 43, 83

Berchorius, Petrus (Bersuire, Pierre) XIV, 20

Bergamo XVIII

Bernardinus, Balthasarius (Baldassare di Bologna di don Bernardino) 5

Bernardinus Senensis (Bernardino da Siena) XVIII, 5

Bernardus Compostellanus Antiquus 65

Bernardus Claravallensis (Bernát, Clairvaux-i Szent) XVII, XIX, 3, 4, 10, 19, 80, 89, 93

Beroa, Johannes Andreas (Beroa, Giovanni Andrea) 67

Bersuire, Pierre *vide* Berchorius, Petrus

Berthelonaeus, Panthaleon (Bartelon, Pantaléon) 33, 79

Bertis, Johannes Baptista de (Berti, Giovanni Battista) 46

Bertrandus de Turre (La Tour, Bertrand de) 5

Bérulle, Pierre de 5

Beslerus, Basilius (Besler, Basilius) XL, 51, 55

Bessaeus, Petrus (Besse, Pierre de) 21

Beza, Theodorus (Bèze, Théodore de) XXXVI, 45

Bianchi, Marcantonio *vide* Blancus, Marcus Antonius

Bidermannus, Jacobus (Bidermann, Jakob) XXVII, 29

Biel, Gabriel 29, 38, 67

Bilger, Johannes 41
 Billius, Jacobus (Billy, Jacques de) 28
 Binettus, Stephanus (Binet, Étienne) 22, 48
Biondi, Albano XIII, XXVII
 Biondo Flavio *vide* Blondus Flavius
Bitskey István VII, IX, XVII, XXVIII
 Bivarius, Franciscus (Bivar, Francisco de) 48
Bizzocchi, Costanzo L
 Blancus, Guilielmus (Leblanc, Guillaume) 27
 Blancus, Marcus Antonius (Bianchi, Marcantonio) 69
 Blondus Flavius (Biondo Flavio) XLVIII, 5
 Blossius, Ludovicus (Blois, Louis de) 17, 84
 Boccaccio, Giovanni XXVIII
 Boccadifuoco, Costanzo *vide* Sarnanus, Constantinus
 Boccapaduli, Antonio *vide* Buccapadulus, Antonius
 Boccatus, Virginus de (Bocacci, Virginio de) 72
 Boethius, Anicius Manlius Torquatus Severinus XLII, 57, 63, 86, 88
 Boggianus, Johannes Georgius (Boggiano, Giovanni Giorgio) 29
Bologna (Bononia) X, XIII, XLVI, 11, 24, 63
 Bolzanus, Urbanus (Bolzanio, Urbano) XXIV, 34
 Bolzec, Hieronymus (Bolsec, Jérôme Hermès) XXXVI, 45
 Bombinus, Paulus (Bombino, Pietro Paolo) 33
 Bonacina, Martinus (Bonacina, Martino) XXX, 43
 Bonaldus, Franciscus (Bonald, François) 10
 Bonamicus, Franciscus (Buonamici, Francesco) 63
 Bonannus, Alexander (Bonanno, Alessandro) 6
 Bonarscius, Clarus (pseud.) *vide* Scribanus, Carolus
 Bonaventura, St. XIX, XVII, 3, 5, 14, 49, 77, 84, 91
 Boninsignius, Thomas (Buoninsegni, Tommaso) 37
 Boninus, Philippus Maria (Bonini, Filippo Maria) XL, 20, 55
 Bonioannes, Berardus (Bongiovanni, Berardo) 50
 Bonis, Emerius de (De Bonis, Emerio) 8
Bononia *vide* **Bologna**
 Borchardus Alimanus *vide* Burchardus de Monte Sion
 Borghese, Scipione *vide* Burghesius, Scipione
 Borghi, Pietro 53, 55
Borracina Verducci, Rosa Marisa X, XIII

Borromaeus, Carolus (Borromeo, Carlo) XVII, XVIII, XLV, XLVIII, 7, 92
 Borsati, Francesco *vide* Bursatus, Franciscus
 Bosch, Carolus vanden (Bosch, Karel van den) 29
 Bosius, Jacobus (Bosio, Giacomo) 14
Bosznia XXXV
 Boterus, Johannes (Botero, Giovanni) XXVI, 29, 62
 Bottinius, Johannes Baptista (Bottini, Giovanni Battista) XII, 28
 Boulenger, Jules César *vide* Bulengerus, Julius Caesar
 Bozius, Thomas (Bozio, Tommaso) 37, 88
 Brancatus, Laurentius (Brancati, Lorenzo) 44
 Brancifortius, Octavius (Branciforte, Ottavio) 60
 Brant, Sebastianus (Brant, Sebastian) 71
 Brasichellen, Johannes Maria (Guanzelli, Giovanni Maria) 68
Braunsberga 25
 Bredenbachius, Tilmannus (Bredenbach, Tilmann) 23
 Brentius, Johannes 83
 Brigitta, St. XIX, 5
Brindisi (Brundisium) 73
Brixen (Brixia) 88
Brizzi, Gian Paolo X, XIII
 Bromyard, Johannes de (Bromyard, John) 13
Brugge (Bruges) 29
 Brugnolus, Benedictus (Brugnoli, Benedetto) 25, 31
Brundisium *vide* **Brindisi**
 Brunellus, Pomponius (Brunelli, Pomponio) 52
 Bruno Carthusianus 5
 Brunus, Vincentius (Bruno, Vincenzo) XX, 23, 78, 84, 89
 Bruschius, Gaspar (Brusch, Kaspar) XXXIX, 54
Bruxelles XLI
 Bruyerinus Campegius, Johannes (Bruyerin, Jean-Baptiste) 54
 Bubalus, Stephanus (Bufalo, Stefano del) 46
 Buccapadulus, Antonius (Boccapaduli, Antonio) 52
 Buchius, Hieremias (Bucchio, Geremia) XV, 13
 Budé, Guillaume (Budaeus, Gulielmus) 67
 Bufalo, Stefano del *vide* Bubalus, Stephanus
 Buisonius, Johannes (Du Buisson, Jean) 16, 89
 Bulengerus, Julius Caesar (Boulenger, Jules César) 41

Bullocus, Georgius (Bullock, George) XVI, 12, 94
 Buonamici, Francesco *vide* Bonamicus, Franciscus
 Buonfante, Petrus (Buonfanti, Pietro) 8
 Buoninsegni, Tommaso *vide* Boninsignius, Thomas
 Burana, Johannes Franciscus (Burana, Giovanni Francesco) 59, 61, 86, 87
 Burchardus de Monte Sion (Borchardus Alimanus) XXXIX, 51
 Burghesius, Scipione (Borghese, Scipione) 33
 Burgkardus, Franciscus (pseud.) *vide* Erstenberger, Andreas
 Buridanus, Johannes (Buridan, Jean) XLII, 62
 Burlaeus, Gualterius (Burley, Walter) XLII, 59, 87
 Burmann, Johann Baptista LIX, LXVII
 Buronzo, Alberto 3
 Bursatus, Franciscus (Borsati, Francesco) 74
 Busaeus, Johannes (Buys, Jan) 13
 Busaeus, Petrus (Buys, Pieter) XXXIV, 42
 Bzovius, Abrahamus (Bzowski, Abraham) 36

Caballinus, Gaspar (Cavallini, Gaspare) 67
 Cacciaguerra, Bonsignore 7
 Cacciaguerra, Hieronymus (Cacciaguerra, Girolamo) 18
 Caesar, Gaius Iulius XXII, XLVII, 79
 Caesarius, Johannes XLIII, 61, 88
 Cafaro, Girolamo *vide* Capharus, Hieronymus
 Cagnatus, Marsilius (Cagnati, Marsilio) XLI, 52
 Cagnazzo, Giovanni *vide* Johannes Tabiensis
 Caietanus, Constantinus (Gaetano, Costantino) 6
 Caietanus, Thomas de Vio (De Vio, Tommaso, card. Caetano) XIV, XXX, XXXI, 23, 37, 64, 87, 90, 91
 Calderinus, Caesar (Calderino Mirani, Cesare) XXVII, 25
 Calepinus, Ambrosius (Calepino, Ambrogio) XXVII, 24
 Calvinus, Johannes (Calvin, Jean; Kálvin János) XXXV, XXXVI
 Camillus, Camillus (Camilli, Camillo) XXVIII, 25
 Campanella, Thomas (Campanella, Tommaso) 37
 Campanus, Johannes Antonius (Campano, Giovanni Antonio) 28
 Campianus, Edmundus (Campion, Edmund) XXXV, 37, 83
 Canevarius, Demetrius (Canevari, Demetrio) 56
 Canisius, Petrus XXXIV, 15, 20, 22, 42, 79, 84

Cantacuzenus, Matthaeus 18
 Cantalicus, Johannes Baptista (Cantalicio, Giovanni Battista) 25
 Cantarellus, Guilielmus (Cantarelli, Guglielmo) 38
 Canus, Melchior (Cano, Melchor) XXIX, 43
 Capalla, Johannes Maria (Capalla, Giovanni Maria) 15
 Capella, Martianus Minneus Felix 31
 Capharus, Hieronymus (Cafaro, Girolamo) 28
 Capiglia, Andrea 3
 Cappello, Marco Antonio 69
 Capreolus, Johannes (Capreole, Jean) XXIX, 41, 45, 46
 Capuanus, Franciscus (Capuano, Francesco) 54
 Caracciolo, Roberto *vide* Robertus de Litio
 Caramuel, Johannes (Caramuel Lobkowitz, Juan) 41
 Caranza, Bartholomaeus (Carranza de Miranda, Bartolomé) 75, 85
 Carbone, Ludovicus (Carbone, Ludovico) 18, 44
 Cardanus, Hieronymus (Cardano, Girolamo) XLI, 55
 Cardillus de Villalpando, Gaspar (Cardillo de Villalpando, Gaspar) 67
 Carolus a Lotharingia 36
 Carolus a Sancto Paulo (Vialart, Charles) XXXIX
 Carolus Calvus, imp. 7
 Carolus, V., imperator Sancti Imperii Romani (Károly, V., német-római császár) XXXVI
 Carpentarius, Jacobus (Charpentier, Jacques) XLII, 61
 Carranza de Miranda, Bartolomé *vide* Caranza, Bartholomaeus
 Cartagena, Johannes de (Cartagena, Juan de) 15
 Carusus, Carolus (Caruso, Carlo) 67
 Caryophilus, Johannes Matthaeus 29
 Casalius, Gaspar (Casal, Gaspar) 38
 Casalius, Johannes Baptista (Casali, Giovanni Battista) XLVII, 68
 Casanova, Aloysius (Casanova, Alvise) 50
 Casas, Cristóbal de las XXVIII
 Casatus, Paulus (Casati, Paolo) XXXVIII, 55
 Casaubonus, Isaacus (Casaubon, Isaac) 36, 45
 Casilius, Antonius (Casilio, Antonio) 57
 Cassianus, Johannes XXX, 14, 46, 89
Cassino (Cassinum) 75
 Cassiodorus, Flavius Magnus Aurelius 7

Castaldus, Restaurus (Castaldi, Ristoro) 69
 Castellesi, Adriano *vide* Adrianus Cardinalis
 Castellinus, Lucas (Castellini, Luca) 44, 72
 Castellomata, Petrus Aloysius (Castellomata, Pier Luigi) 22
 Castorius, Bernardinus (Castori, Bernardino) XLIII, 64
 Castro, Alphonsus de (Castro, Alfonso de) XXXVI, 35, 83
 Castro, Christophorus a (Castro, Cristobal de) 7
 Catanaeus, Johannes Maria (Cataneo, Giovanni Maria) 25
 Catena, Pietro *vide* Cattena, Petrus
 Catharina Senensis (Katalin, Sienai Szent) XIX, 6
 Catilina, Lucius Sergius 32
 Cato, Marcus Porcius (Censorius) 60
 Cattena, Petrus (Catena, Pietro) XXXVIII, 55
 Catullus, Caius Valerius XXI, 25, 79
 Caussin, Nicolaus (Caussin, Nicolas) XX, XXVI, 19, 31
 Cavalca, Dominicus (Cavalca, Domenico) 8
 Cavalcantius, Bartholomaeus (Cavalcanti, Bartolomeo) XXV, 25, 77
 Cavallini, Gaspare *vide* Caballinus, Gaspar
 Cavetanus, Alexander (Cavetano, Alessandro) 3
 Cencius, Ludovicus (Cenci, Lodovico) 72
 Centoflorenius, Ludovicus (Centumflorenus, Ludovicus; Centofiorini, Ludovico) 44, 88
 Ceparius, Virgilius (Cepari, Virgilio) XLVIII, 23, 92
 Cerda, Juan Luis de la *vide* La Cerda, Johannes Ludovicus de
 Cerda, Melchor de la *vide* La Cerda, Melchior de
 Chacón, Alfonso *vide* Ciaconus, Alphonsus
 Chandieu, Antoine de *vide* Sadelius, Antonius
 Charpentier, Jacques *vide* Carpentarius, Jacobus
 Chasseneus, Bartholomaeus (Chasseneuz, Barthélemy de) 75
 Cherubini, Laertius (Cherubini, Laerzio) XLV, 50, 72
 Chiavari, Fabiano *vide* Fabianus Genuensis
 Chiavetta, Joannes Baptista (Chiavetta, Giovanni Battista) 40
Chieti (Theata) 73
China *vide* Kína
 Chokier, Johannes a (Chokier, Jean de) 62
 Chrysoloras, Emanuel (Chrysoloras, Manuel) XXIV, 25, 26, 80
 Chrysostomus a Visitatione (Chrysostomo da Visitação) 7

Ciaconus, Alphonsus (Chacón, Alfonso) 6
 Ciampolus, Johannes (Ciampoli, Giovanni Battista) XXVII, 29
 Cicero, Marcus Tullius XXI, XXV, LV, 25, 27, 28, 31–33, 79
Cirillo Sirri, Teresa XL
 Cisnerus, Nicolaus (Cisner, Nicolaus) 71, 73
 Clarius, Isidorus (Clario, Isidoro) XII, 4, 15, 16
 Claudianus, Claudius 25
 Clavius, Christophorus XXXVII, L, 55, 76, 78
 Clemens Alexandrinus 7, 93
 Clemens Romanus 6, 10, 66, 84
 Clemens, VIII., papa (Kelemen, VIII., római pápa) XLVI
 Clenardus, Nicolaus (Cleynaerts, Nicolaes) XXIV, XXV, 31, 33, 52, 77, 79,
 80
 Clichtoveus, Judocus (Clichtove, Josse) 61, 67
 Cluverius, Philippus (Clüver, Philipp) XXXIX
 Cochlaeus, Johannes XXXIV, 40, 68
Coimbra (Conimbrica) XLII, 64, 82, 86
 Collis, Bernardus (Colle, Bernardo) 25, 78
Colonia vide Köln
 Combis, Johannes de 36, 46
 Comes, Natalis (Conti, Natale) XXVI, 32
 Comitulus, Paulus (Comitolo, Paolo) 20, 42, 69, 70
Conimbrica vide Coimbra
 Coninck, Aegidius de (Coninck, Giles de) 34
Constantia vide Konstanz
 Contarinus, Gaspar (Contarini, Gasparo) 38
 Contelorius, Felix (Contelori, Felice) XLV, 74
 Conti, Giovanni Francesco *vide* Quintianus Stoa
 Conti, Natale *vide* Comes, Natalis
 Contzen, Adamus (Contzen, Adam) XLIII, 58
 Coppenstein, Johannes Andreas (Coppenstein, Johann Andreas) 14
 Copus, Alanus (Cope, Alan) 35, 83
 Corderius, Balthasar (Cordier, Balthasar) 8
Cordova XV
 Cordubensis, Antonius (Córdoba, Antonio de) XXXII, 35
 Cornelius a Lapide XII, XV, LIV, 7
 Corona, Tobia 69

Corradus, Pyrrhus (Corrado, Pirro) 70
 Corradus, Sebastianus (Corradi, Sebastiano) XXI, 33
 Costerus, Franciscus (Coster, François) XX, 10, 48, 78, 79, 89
 Covarruvias, Didacus de (Covarrubias y Leyva, Diego) XLVI, 74, 84
 Crassus, Paris (Grassi, Paride de) XLVI, 70
Cremona 26
 Crispoldus, Tullius (Crispoldi, Tullio) 23
 Crispus, Johannes Baptista (Crispo, Giovanni Battista) XLII, 61
 Crocquetius, Andreas (Du Croquet, André) 5
 Crottus, Aelius Iulius (Crotti, Elio Giulio) 24
 Crucius, Ludovicus (Cruz, Luís da) 17
 Crucius, Winand 58, 78
 Crusius, Johannes (Cruse, Johannes) 73
 Crusius, Martinus (Kraus, Martin) XXIV, 31
 Cruz, Luís da *vide* Crucius, Ludovicus
 Cupaerus, Laurentius (Cuyper, Laurens) 17
 Cutsemius, Petrus 42, 47
 Cyprianus Carthaginensis XVII, 7
 Cyrillus Alexandrinus XVI, 7, 27, 93
 Cyrillus Hierosolymitanus 7

 Da Vigo, Giovanni *vide* De Vico, Johannes
 Dadraeus, Johannes (Dadré, Jean) XVII, 15
 Dandinus, Hieronymus (Dandini, Girolamo) 59
 Dante Alighieri XXVIII
 Davenport, Christopher *vide* Franciscus a Sancta Clara
 David, Johannes (David, Jan) 14
 De Bonis, Emerio *vide* Bonis, Emerius de
 De Bonis, Homobonus (De Buoni, Omobono) 45
 De Franchis, Vincentius (De Franchis, Vincenzo) 72
 De Grassis, Paduanus 42
 De Marinis, Donatus Antonius (De Marinis, Donato Antonio) 75
 De Nobili, Flaminio *vide* Nobilius, Flaminius
 De Nores, Giasone *vide* Nores, Jason de
 De Ponte, Franciscus (De Ponte, Giovanni Francesco) 73, 74
 De Vico, Johannes (Da Vigo, Giovanni) XLI, 53
 De Vio, Tommaso, card. Caetano *vide* Caietanus, Thomas de Vio

Decius, Philippus (Decio, Filippo) XLIV, 70, 77
 Deckerius, Johannes (Decker, Johann) 29, 46
 Dee, Johannes (Dee, John) XL, 53
 Del Bene, Bartholomaeus (Del Bene, Bartolomeo) 64
 Del Rio, Martinus Antonius (Del Río, Martín Antonio) XLV, 18
 Della Torre, Giacomo *vide* Jacobus Forliviensis
 Delphinus, Johannes Antonius (Delfini, Giovanni Antonio) 40
 Demosthenes XXII, 24, 26, 32, 79, 81
Den Haag *vide* Leiden (pseud. Hagiopolis)
 Desbois, Johannes Baptista (Desbois, Jean Baptiste) 39, 41
 Despauterius, Johannes (Spauter, Jan de) XXIII, 28, 29, 33, 80
 Destitus, Julius Caesar (Destito, Giulio Cesare) XXVII, 29
 Devarius, Matthaeus (Devarís, Matthaíos) 52
 Diana, Antoninus (Diana, Antonino) 35, 36
 Didacus a Stunica (Zúñiga, Diego de) 8, 94
 Diemen, Willem van *vide* Dyemenus, Guilielmus
 Dietemberger, Johannes (Dietenberger, Johann) XIX, 13
 Diez, Philippus (Diez, Felipe) 21
Dillingen (Dilinga) XXXIV, 83
 Dinus Muxellanus 74
 Dio Chrysostomus 26
 Diogenes Laertios XLVIII, 78
 Diomedes Grammaticus XXIII, XXIV, 26, 77
 Dionysius Areopagita 8, 91
 Dionysius Carthusianus XX, 8, 49, 78, 84, 91
 Dioscorides, Pedanius XL, 56
 Dolce, Lodovico *vide* Dulcius, Ludovicus
 Dolera, Clemente *vide* Monilianus, Clemens
 Dominici, Johannes (Dominici, Giovanni) 14
 Donatus, Aelius XXIII, 24
 Donatus, Alexander (Donati, Alessandro) XXVII, XLVII, 24
 Donatus, Bernardinus (Donato, Bernardino) 56, 58, 64
 Dondinus, Gulielmus (Dondini, Guglielmo) 27
Dordrecht (Dortrechtum) 43
 Dorneus, Gerardus (Dorn, Gerhard) XL, 54
 Dorotheus Gazaëus 8
 Drexelius, Hieremias (Drexel, Jeremias) 13

Driedo, Johannes 15, 91
 Driell, Godefridus a (Driell, Gottfried von) 38
 Du Bois, François *vide* Dubois, Franciscus
 Du Buisson, Jean *vide* Buissonius, Johannes
 Du Croquet, André *vide* Crocquetius, Andreas
 Du Duc, Fronton *vide* Ducaeus, Fronto
 Du Perron, Jacques Davy *vide* Perronius, Jacobus Davy
 Du Préau, Gabriel *vide* Prateolus, Gabriel
 Du Val, Andreas (Duval, André) 36
 Dubois, Franciscus (Du Bois, François) 27
 Ducaeus, Fronto (Du Duc, Fronton) 12
 Dulcius, Ludovicus (Dolce, Lodovico) XXV, 30
 Duns Scotus, Johannes XXIX, XLII, XLIII, 46, 61, 78, 82, 88
 Durandus a Sancto Portiano XXIX, 49, 91
 Durandus, Gulielmus (Durand, Guillaume) XLVI, 67
 Durante, Castore XLI, 56
 Durantus, Gonsalvus (Duranti, Gonsalvo) 5
 Durantus, Johannes Stephanus (Duranti, Jean Étienne) XLVI, 15, 68
 Durkundurkhus, Benno (pseud.) *vide* Noghera, Vincentius
 Duval, André *vide* Du Val, Andreas
 Dyemenus, Guilielmus (Diemen, Willem van) 67

 Eckius, Johannes (Eck, Johann) XIX, XXXIV, 13, 40, 78
 Ederus, Georgius (Eder, Georg) XXXIV, 9, 12, 38, 83
 Egidio Romano *vide* Aegidius Romanus
Eichstätt (Eystett) XL, 51, 55
 Eisengrein, Martinus (Eisengrein, Martin) XIX, 18, 43
 Elisabetha, I, regina Angliae (Erzsébet, I., angol királynő) XVII, XXXV
 Emanuel, I., rex Lusitaniae (Mánuel, I., portugál király) XLIV
 Enrico da Susa *vide* Henricus a Secusia
Enns (Laureacum) XXXIX, 54
 Enríquez, Crisóstomo *vide* Henriquez, Chrysostomus
Ephesus 67, 69
 Epiphanius, St. XVI, 8, 9, 11, 93
 Erasmus Roterodamus XVI, XXIII, 93
 Ernhofter, Sigmundus (Ernhofter, Sigmund) 47
 Erstenberger, Andreas 48

Erythraeus, Nicolaus (Eritreo, Niccolò) XXI, 32, 76, 80
 Erzsébet, I., angol királynő *vide* Elisabetha, I, regina Angliae
 Esaias abbas 8
 Esbarroya, Augustinus de (Esbarroya, Agustín de) 35
 Eschius, Nicolaus (Essche, Nicolas van) 19, 78, 89
 Escobar, Bartolomé de *vide* Scobar, Bartholomaeus de
 Esparza, Martinus de (Esparza Artieda, Martin de) 43
 Est, Willem Hessels van *vide* Estius, Gulielmus
 Estaço, Aquiles *vide* Statius, Achilles
 Estella, Diego de *vide* Stella, Didacus
 Estève, Josè *vide* Stephanus, Josephus
 Estienne, Charles *vide* Stephanus, Carolus
 Estienne, Robert *vide* Stephanus, Robertus
 Estius, Gulielmus (Est, Willem Hessels van) XV, 12
 Estrebay, Jacques-Louis d' *vide* Strebaeus, Jacobus Lodovicus
 Euclides XXXVII, XXXIX, LVI, 52, 53, 76
 Eudaemon-Joannis, Andreas 36
 Euripides XXII, 26, 77, 79
 Eusebius Emissenus 8
 Eusebius Pamphilus, ep. Caesariensis XLVII, 8, 92
 Eustratius Nicaenus XLI, 58
 Everardus, Nicolaus (Everaerts, Nicolaas) 71
 Eymericus, Nicolaus (Eymerich, Nicolás) XLV, 44, 71
Eystett *vide* Eichstätt

Faber, Antonius (Favre, Antoine) 65
 Faber, Jacobus (Lefèvre d'Étaples, Jacques) XLII, 53, 54, 61
 Faber, Johannes XXXIV, 40, 54
 Fabianus Genuensis (Fabiano da Genova; Chiavari, Fabiano) 48
 Facundus, St. 10
 Faernus, Gabriel (Faerno, Gabriele) XXVI, 27
 Fagnanus, Johannes Franciscus (Fagnani, Giovanni Francesco) 65, 67, 69,
 72-74
 Fagundez, Stephanus (Fagundez, Estevão) 46
 Faille, Johannes della (Faille, Jean-Charles della) 53
Falcone, Luigi XI
 Farinacius, Prosperus (Farinacci, Prospero) XLV, 74

Farkas Gábor Farkas X
 Farnesius, Octavius (Farnese, Ottavio) 60
 Fasolus, Hieronymus (Fasolo, Girolamo) XXX, 45
 Fatius, Julius (Fazio, Giulio) 14
 Favorino, Guarino *vide* Phavorinus, Varinus
 Favre, Antoine *vide* Faber, Antonius
Fedele, Claudio X
 Fedele di San Filippo, Benedetto *vide* Fidelis, Benedictus a Sancto
 Philippo
 Felicianus, Franciscus (Feliciano, Francesco) XXXVIII, 52, 53
 Felicianus, Johannes Bernardus (Feliciano, Giovanni Bernardo) 88
 Felix, Pompeius (Felici, Pompeo) 21
 Fenzonius, Johannes Baptista (Fensoni, Giovanni Battista) 68
 Ferdinandus, II., imperator Sancti Imperii Romani (Ferdinánd, II., német-
 római császár) XXXIV
 Ferenc, I., francia király *vide* Franciscus, I., rex Franciae
 Ferenc, Xavéri Szent *vide* Franciscus Xaverius
 Fernandez, Antonius (Fernández de Moure, Antonio) 35
 Fernandius, Antonius (Fernandes, António) 4
 Fernandius, Benedictus (Fernandez, Benito) 5
 Fernus, Michael (Ferno, Michele) 28
 Ferrandus, Fulgentius 10
 Ferrantinus, Hieronymus (Ferrantino, Girolamo) 45
 Ferrarius, Gregorius (Ferrari, Gregorio) 11, 12
 Ferrarius, Johannes Baptista (Ferrari, Giovanni Battista) XXVIII, 29
 Ferrarius, Octavius (Ferrari, Ottavio) 19
 Ferrier, Oger (Ferrier, Auger) 52
 Ferrinus, Vincentius (Ferrini, Vincenzo) 23
 Ferus, Johannes (Wild, Johann; Wilden, Johann) XIX, 13, 15
 Festus, Sextus Pompeius XXVII, 31
 Feuardentius, Franciscus (Feuardent, François) 9
 Feuchtius, Jacobus (Feucht, Jakob) XIX, 13, 16, 40, 83
 Fiamma, Gabriele *vide* Flamma, Gabriel
 Ficinus, Marsilius (Ficino, Marsilio) XLII, 60, 86
 Fidelis, Benedictus a Sancto Philippo (Fedele di San Filippo, Benedetto) 3
 Figliucci, Vincenzo *vide* Filliuccius, Vincentius
 Figuerius, Johannes *vide* Viguerius, Johannes

Filelfo, Francesco *vide* Philelphus, Franciscus
 Filesacus, Johannes (Filesac, Jean) 41
 Filiarchi, Cosimo *vide* Philiarchus, Cosma
 Filliuccius, Vincentius (Figliucci, Vincenzo) 49
 Finaeus, Orontius (Finé, Oronce) 52
 Fioghi, Fabianus (Fioghi, Fabiano) 48
Firenze (Florentia) 27, 77, 80, 84, 85
 Fischerus, Christophus Andreas (Fischer, Christoph Andreas) XXXV, 35
 Fisher, John *vide* Roffensis, Johannes
 Flacius Illyricus, Matthaeus 83
 Flaminus, Marcus Antonius (Flaminio, Marco Antonio) XV, 18
 Flamma, Gabriel (Fiamma, Gabriele) 10
 Flaschius, Sebastianus (Flasch, Sebastian) 47
Florentia *vide* Firenze
 Folco, Giulio *vide* Fulcus, Julius
 Folieta, Ubertus (Foglietta, Uberto) 34
 Fondano, Marco *vide* Fundanus, Marcus
 Fonseca, Petrus (Fonseca, Pedro da) XLII, XLIII, 62, 87
 Fontana, Franciscus (pseud.) *vide* Binettus, Stephanus
 Forerius, Franciscus (Foreiro, Francisco) 9
 Forerus, Laurentius (Forer, Laurenz) XXXIV, 44
 Fornerus, Fridericus (Förner, Friedrich) XIX, 10, 48
 Franceschi, Octavius de (pseud.) *vide* Justinianus, Benedictus
Franceschini, Italo X
 Franchus, Philippus (Franchi, Filippo) XLIV, 70
Franciaország (Gallia) XXXII, XXXIII, XXXV, XXXIX, XLV, L, LVI, 53, 55,
 70
 Franciottus, Caesar (Franciotti, Cesare) 6
 Franciottus, Marcus Antonius (Franciotti, Marco Antonio) XII, 28
 Franciscus, I., rex Franciae (Ferenc, I., francia király) XLV
 Franciscus a Sancta Clara (Davenport, Christopher) 48
 Franciscus a Victoria (Francisco de Vitoria) XXIX, XXXII, 48, 80
 Franciscus Coriolanus *vide* Longus, Franciscus
 Franciscus de Mayronis XXIX, 48
 Franciscus de Assisi 70
 Franciscus Xaverius (Ferenc, Xavéri Szent) XLVIII, 92
Freiburg (Friburgum) 87

Freigius, Johannes Thomas (Freige, Johann Thomas) 61
Fulcus, Julius (Folco, Giulio) 14
Fulgentius Ruspensis 10
Fulgentius, Fabius Planciades XXIII, 31
Fumus, Bartholomaeus (Fumi, Bartolomeo) XXXI, 50
Fundanus, Marcus (Fondano, Marco) 27
Fülöp, II., spanyol király *vide* Philippus, II., rex Hispaniae

Gabia, Johannes Baptista (Gabia, Giovanni Battista) 33
Gabrielli, Ludovico 17
Gaetano, Costantino *vide* Caietanus, Constantinus
Gagnaeus, Johannes (Gagny, Jean de) 15, 16, 89
Gaetanus Thienensis (Gaetano da Thiene) XLII, 59, 61, 87
Galeno, Girolamo LXI, LXIX
Galenus, Claudius XL, 54, 55
Galilei, Galileo XXXVIII, 54
Galleratus, Paulus (Gallerati, Paolo) 70
Gallia *vide* Franciaország
Gallonio, Antonio 92
Gambara, Laurentius (Gambara, Lorenzo) 30, 77
Gambiglioni, Angelo *vide* Angelus Aretinus
Ganivetus, Johannes (Ganivet, Jean) 54
Garassus, Franciscus (Garasse, François) XXXVI, 48
Garavinus, Augustinus (Garavini, Agostino) 24
Garetius, Johannes (Garet, Jean) 40
Garzia, Franciscus (García, Francisco) 48
Garzia, Nicolaus (García, Nicolás) 71
Gaultier, Jacques *vide* Gualterius, Jacobus
Gavantus, Bartholomaeus (Gavanti, Bartolomeo) XLVI, 75
Gelenius, Sigismundus (Gelen, Sigmund) 63
Gemma Frisius, Reinerus XXXVII, 54, 76
Gemmingen, Johann Konrad von XL
Genebrardus, Gilbertus (Génébrard, Gilbert) XIV, XLVII, 12, 67, 92
Genf XXXVI
Genova (Genua) 84
Genua, Nicolaus (Passeri, Niccolò) 71
Genuensis, Marcus Antonius (Passero, Marco Antonio) 69

Genuinus, Hieronymus (Genuino, Girolamo) 28
 Georgius, dux Saxoniae 38
 Geraldinus, Alexander (Geraldini, Alessandro) XXXIX, XL, 50
 Gergely, XIII., római pápa *vide* Gregorius, XIII., papa
 Gergely, Nagy Szent *vide* Gregorius Magnus
Germania *vide* Németország
 Germerius, Guglielmus (Germer, Guillaume) 54
 Germonius, Anastasius (Germoni, Anastasio) 65, 73
 Gerson, Johannes (Gerson, Jean) XX, 14, 15, 78, 89
Gerusalemme *vide* Jerusalem
 Ghelfucci, Capoleone XXVII, 25, 77
 Gherius, Franciscus (Gheri Sozzi, Francesco) 74
 Ghislerius, Michael (Ghislieri, Michele) XIV, 18
 Giacchino da Fiore *vide* Joachim Abbas Florensis
 Gibertus, Johannes Matthaeus (Giberti, Giovanni Matteo) 68, 73, 78
 Gilibertus, Vincentius (Giliberti, Vincenzo) 23
 Giordani, Pace *vide* Jordanus, Pax
 Giovannini, Angelo *vide* Joanninus, Angelus
 Giphanius, Hubertus (Giffen, Hubert van) XLVI, 30, 72
 Girolamo da Pistoia *vide* Hieronymus a Pistorio
 Girolamo, Michele *vide* Hieronymus, Michael
 Gislandis, Antonius de (Gislandi, Antonio) 4
 Justiniani, Benedetto *vide* Justinianus, Benedictus
 Justiniani, Fabiano *vide* Justinianus, Fabianus
 Giuvara, Petrus (Giuvara, Pietro) 42, 85
 Goblerus, Justinus (Göbler, Justinus) 71, 73
 Godefredus, Petrus (Godefroy, Pierre) 33
 Godscalcus, Johannes (Godschalk, Jean) 28
 Gomes, Ludovicus (Gómez, Luis) 72
 Gomesius, Bernardinus (Gómez Miedes, Bernardino) 64
 Gomez, Antonius (Gómez, Antonio) 65
 Gonzaga, Luigi XLVIII, 92
 Gonzaga, Marcus (Gonzaga, Marco) XLVI, 52
 Gonzalez de Mendoza, Johannes (González de Mendoza, Juan) XXXIX,
 53
 Gonzalez, Franciscus (González, Francisco) 63
 Gonzalez, Hieronymus (González, Jerónimo) 73

Gorichemius, Henricus (Gorkum, Hendrik van) 41
 Gorranus, Nicolaus (Gorran, Nicolas de) 19, 81
 Gorus, Johannes Baptista (Gori, Giovanni Battista) XVIII, 13
 Gothardus, Georgius (Gotthardt, Georg) 38
 Gothutius, Augustinus (Gottuccio, Agostino) 57
 Göbler, Justinus *vide* Goblerus, Justinus
 Gracián, Jerónimo *vide* Gratianus, Hieronymus
Graecium *vide* Graz
 Graffius, Jacobus (Graffi, Giacomo) 46
 Grajar, Gaspar de 12
 Granadus, Jacobus (Granado, Jaime) 46
 Grapaldus, Franciscus Marius (Grapaldi, Francesco Mario) XL, 52
 Grassettus, Hippolytus (Grassetti, Ippolito) 45
 Grassi, Paride *vide* Crassus, Paris
 Grassus, Horatius (Grassi, Orazio) XXXVIII, 53
 Gratiadeus Asculanus (Graziadio, Giovanni Battista; Graziadio d'Ascoli)
 XLII, 59
 Gratianus XLIV, LVII, 65, 85
 Gratianus, Hieronymus (Gracián, Jerónimo) 45
Graz (Graecium) 18
 Graziadio d'Ascoli *vide* Gratiadeus Asculanus
 Graziadio, Giovanni Battista *vide* Gratiadeus Asculanus
 Grégoire, Pierre *vide* Gregorius Tholosanus, Petrus
 Gregorius Ariminensis (Gregorio da Rimini) XXIX, 38, 91
 Gregorius Baeticus 38, 82
 Gregorius Magnus (Gergely, Nagy Szent) XII, 12, 93
 Gregorius Nazianzenus XVI, 12, 27, 76, 93
 Gregorius Nyssenus XVI, 12
 Gregorius Tholosanus, Petrus (Grégoire, Pierre) 70
 Gregorius Turonensis 11
 Gregorius, IX., papa 85
 Gregorius, XIII., papa (Gergely, XIII., római pápa) XI
 Gretserus, Jacobus (Gretser, Jakob) XVI, XXIV, XXXIV, 15, 29, 40
 Grienbergerus, Christophorus (Grienberger, Christoph) XXXVII, 55
 Grillus, Angelus (Grillo, Angelo) 24
 Grodicus, Stanislaus (Grodzicki, Stanisław) 21
 Gropperus, Johannes (Gropper, Johannes) 39, 78

Grosseteste, Robert *vide* Robertus Lincolniensis
 Grubinius, Oporinus (pseud.) *vide* Sciopius, Gasparus
 Gruchius, Nicolaus (Grouchy, Nicolas de) 71
 Gualterius, Jacobus (Gaultier, Jacques) 39
 Guanzelli, Giovanni Maria *vide* Brasichellen, Johannes Maria
 Guarinus Veronensis (Guarini, Guarino) 27
 Guevara, Antonius de (Guevara, Antonio de) XIV, 4, 6
 Guglielmo di Tiro *vide* Guilelmus Tyrensis
 Guiccardinus, Franciscus (Guiccardini, Francesco) XLIV, 63
 Guiduccius, Marius (Guiducci, Mario) XXXVIII, 52
 Guilelmus Tyrensis (Guglielmo di Tiro) 92
 Guilielmus Alvernus (Guillaume d'Auvergne; Guilelmus Parisiensis)
 XXX, 12, 38, 90
 Guilliaudus, Claudius (Guilliaud, Claude) 7
 Guillonius, Renatus (Guillon, René) 31, 80
 Guldin, Paulus (Guldin, Paul) 55
 Gupalatinus, Nicolaus (Gupalatino, Niccolò) 59
 Gyula, II., római pápa *vide* Julius, II., papa

Haag (Den Haag, Hága, pseud. Hagiopolis) *vide* Leiden (pseud. Hagiopolis)

Hadrianus, VI., papa 34
Hagenau (Hagenoa) 77, 93
 Haresche, Philibertus (Haresche, Philibert) 20
 Haymo Halberstadensis 11
 Heerebrandt, Jacobus 47
Heidelberg XXIX
 Henricus a Secusia (Enrico da Susa) XLVI, 72
 Henricus Gandavensis 45
 Henricus, VIII., rex Angliae (Henrik, VIII., angol király) XXXIV
 Henriquez, Chrysostomus (Enríquez, Crisóstomo) 67, 70
 Herincx, Guilielmus (Herincx, Wilhelm) 38
 Herp, Henricus (Herp, Hendrik) 11
 Hervetus, Gentianus (Hervet, Gentian) 64
 Hesiodus XXII, 27, 77
 Hesronita, Michael 52
 Hieronymus a Pistorio (Girolamo da Pistoia) 59

Hieronymus de Villa Vitis 11
 Hieronymus Theutonicus 45
 Hieronymus, Michael (Girolamo, Michele) 19
 Hieronymus, St. XVI, 12, 19, 66, 85, 92, 93
 Hilarius, St. 12, 91
 Hillessemius, Ludovicus (Hillesheim, Ludwig) 17
 Hippocrates XL, 54, 55
 Hodierna, Johannes Baptista (Odierna, Giovanni Battista) 15, 68
 Hoffmann, Johannes (Hosman, Johannes) 40
 Hoffmeisterus, Johannes (Hoffmeister, Johannes) 40
 Holstenius, Lucas (Holste, Lukas) XXXIX, 53
 Homerus XXII, 27, 77, 78
 Honoratus, Marsilius (Onorati, Marsilio) 18
 Horantius, Franciscus (Orantes, Francisco) 48
 Horatius Flaccus, Quintus XXI, XXVII, 27, 28, 33
 Horologius, Josephus (Orologi, Giuseppe) 92
 Horus Apollo 28, 79
 Hosius, Stanislaus (Hozjusz, Stanisław) XXXV, 47, 83
 Hosman, Johannes *vide* Hoffmann, Johannes
 Huens, Augustin *vide* Hunnaeus, Augustinus
 Hugo de Sancto Caro XIII, 12, 94
 Hugo de Sancto Victore 12, 23
 Humbertus de Romanis 11, 23, 89
 Hunnaeus, Augustinus (Huens, Augustin) XLIII, 57, 86, 88
 Hurtado de Mendoza, Petrus (Hurtado de Mendoza, Pedro) 63

 Iavellus, Chrysostomus (Iavelli, Crisostomo) XLII, 65, 87
 Ibn al-Haitham *vide* Alhazenus
 Ignatius de Loyola (Ignác, Loyolai Szent) IX, XV, XX, XXV, XL, XLIV,
 XLVIII, 78, 92
 Ignatius, martyr 14
 Imbroll, Salvator (pseud.) *vide* Kircherus, Athanasius
 Incarnatus, Fabius (Incarnato, Fabio) 48
 Ince, IV., római pápa *vide* Innocentius, IV., papa
 Inchofer, Melchior XXXVIII, 37, 52, 67
 Infarinato (pseud.) *vide* Salviati, Leonardo
Ingolstadt (Ingolstadium) XVI, XIX, XXXIV, 80, 83, 84, 88, 89, 91

Innocentius, St. 13
 Innocentius, IV., papa (Ince, IV., római pápa) XLIV, 68
 Irenaeus, St. 16
 Isaac, Johannes XXIV, 29
 Isidorus Hispalensis XVII, 16, 67, 72
 Isocrates XXII, XXIII, 29, 81
Israel (Izrael) 22
 Isselt, Michaelis ab (Isselt, Michiel van) 19
 Isychius Hierosolymitanus 15
Italia X, XII, XIII, XV, XVII, XVIII, XXIV, XXVIII, XXX, XXXVII, XXXIX, XLI, XLV, LV, 27, 53
 Izquierdo, Sebastianus (Izquierdo, Sebastián) 47

 Jacobus de Vitriaco XVIII, 13
 Jacobus de Voragine XVIII, 13
 Jacobus Forliviensis (Della Torre, Giacomo) XL, 53
 Jamblichus 62
 Jansenius, Cornelius (Jansen, Cornelis) XV, 6, 7, 41, 94
Jerusalem (Gerusalemme, Jeruzsálem) XXVII, 34, 92
 Joachim Abbas Florensis (Giacchino da Fiore) XIII, 15
 Joanninus, Angelus (Giovannini, Angelo) 25
 Jode, Cornelis de *vide* Judaeis, Cornelius de
 Johannes a Janua (Balbi, Giovanni) 28
 Johannes a Jesu Maria (Juan de Jesus Maria) 94
 Johannes a Lapide 41
 Johannes a Sancto Stephano 73
 Johannes Chrysostomus XVI, 9, 11, 16, 76, 79, 93
 Johannes Climacus XIX, 13
 Johannes Cyparissiota 46
 Johannes Damascenus XVI, 16, 32, 93
 Johannes de Janduno (Johannes de Gandavo) XLII, 60, 86
 Johannes de Sacrobosco XXXVIII, 53, 79
 Johannes Grammaticus Philoponus XLI, 56, 60, 61, 78, 86
 Johannes Sarisberiensis 62
 Johannes Segobiensis (Juan de Segovia) XVII, 14
 Johannes Tabiensis (Cagnazzo, Giovanni) XXXII, 46
 Jordanus, Pax (Giordani, Pace) 70

Josephus Flavius (Josephus Hebraeus) XLVIII, 15
 Joverius, Franciscus (Jover, Francisco) 10
 Juan de Jesus Maria *vide* Johannes a Jesu Maria
 Juan de Segovia *vide* Johannes Segobiensis
 Judaeis, Cornelius de (Jode, Cornelis de) XXXIX, 6
 Julius, II., papa (Gyula, II., római pápa) XLI
 Justinianus, I., imp. XLIV, 10, 73
 Justinianus, Benedictus (Giustiniani, Benedetto) 5, 65, 69, 71, 83
 Justinianus, Fabianus (Giustiniani, Fabiano) 9
 Juvenalis, Decimus Junius XXII, 28
 Juvencus, Caius Vettius Aquilinus 29

Kálvin János *vide* Calvinus, Johannes
 Károly, V., német-római császár *vide* Carolus, V., imperator Sancti
 Imperii Romani
 Katalin, Sienai Szent *vide* Catharina Senensis
 Kelemen, VIII., római pápa *vide* Clemens, VIII., papa
 Kelemen László LIX, LXVII
 Kilianus Dufflaeus, Cornelius (Kiliaan, Cornelis) XXVIII, 26
Kína (China) XXXIX, 53
 Kircherus, Athanasius (Kircher, Athanasius) XXXVII, L, 50, 51
 Kircherus, Johannes (Kircher, Johannes) 40
 Klingius, Conradus (Kling, Konrad) XXXIV, 36
 Knapius, Johannes (Knaap, Jan) XXVIII, 28
 Koellin, Conradus (Köllin, Konrad) 36, 91
Konstantinápoly XXIV
Konstanz (Constantia) 66
Köln (Colonia) XXIV, 66, 76, 79, 80, 83–86, 89, 91–94
 Kraus, Martin *vide* Crusius, Martinus
 Krigsoederus, Holofermus (pseud.) *vide* Sciopius, Gasparus

La Cerda, Johannes Ludovicus de (Cerde, Juan Luis de la) XXI, 17, 29
 La Cerda, Melchior de (Cerde, Melchor de la) 31
 La Piana, Giovanni *vide* Planis, Joannes a
 La Tour, Bertrand de *vide* Bertrandus de Turre
 Labata, Franciscus (Labata, Francisco) XVII, 9
 Lactantius Placidus 32

Lactantius, Lucius Caecilius Firmianus 60
 Lactanus, Constantinus 43
 Laelius, Antonius (Leli, Antonio) 65
 Lajos, XIII., francia király *vide* Ludovicus, XIII., rex Franciae
 Lambertengus, Johannes Stephanus (Lambertenghi, Giovanni Stefano) 68
 Lambinus, Dionysius (Lambin, Denis) XXI, 33
 Lampugnanus, Hieronymus (Lampugnani, Girolamo) 73
 Lancellottus, Paulus (Lancellotti, Giovanni Paolo) XLV, 70, 73, 85
 Lanspergerius, Johannes Justus (Landsperger, Johann) 15, 89
 Lanuza, Hieronymus Baptista de (Lanuza, Jérónimo Baptista) 13
 Lao, Andrea *vide* Laus, Andreas
 Lascaris, Constantinus XXIV, 25
 Lassus, Orlandus 52
Laureacum *vide* Enns
 Laurentius Justinianus (Lorenzo Giustiniani) 17
 Lauretus, Hieronymus (Lloret, Jerónimo) 12
 Laurus, Johannes Baptista (Lauro, Giovanni Battista) 92
 Laus, Andreas (Lao, Andrea) 36
 Lavanda, Eugenius (pseud.) *vide* Inchofer, Melchior
 Lavorius, Julius (Lavori, Giulio) 46
 Layman, Paulus (Laymann, Paul) XXXI, 41
 Le Mire, Aubert *vide* Miraeus, Aubertus
 Leblanc, Guillaume *vide* Blancus, Guilielmus
 Lechnerus, Gaspar (Lechner, Kaspar) XXX, 38
 Ledesma, Jacobus (Ledesma, Diego de) XXIII, 28, 40, 44
 Lefèvre d'Étaples, Jacques *vide* Faber, Jacobus
 Legionensis, Aloysius (Ponce de León, Luis) XIV, 4
Leiden (pseud. Hagiopolis) 85
 Leinatius, Stephanus 22
 Leli, Antonio *vide* Laelius, Antonius
 Lemoine, Jean *vide* Monachus, Johannes
 Leo, I., papa (Leó, Nagy Szent, római pápa) XVII, 17, 30, 76
 Leo, Johannes Franciscus (Leone, Giovanni Francesco) 73
 Leo, Marcus Paulus (Leone, Marco Paolo) 43
Leodium *vide* Liège
 Leonardus, Paulus (pseud.) *vide* Sherlogus, Paulus
 Leone, Giovanni Francesco *vide* Leo, Johannes Franciscus

Leone, Marco Paolo *vide* Leo, Marcus Paulus
 Lessius, Leonardus XXX, 44
Leuven (Lovanium) XVII, XXIV, XXXVII, 76, 83, 88, 94
 Lezana, Johannes Baptista de (Lezana, Juan Bautista de) 46, 68
 Licetus, Fortunius (Liceti, Fortunio) 63
 Licheto, Francesco *vide* Lychetus, Franciscus
Liège (Leodium) XXXV, 77
 Lilius, Zacharia (Lilio, Zaccaria) XXXIX, 51
 Linacrus, Thomas (Linacre, Thomas) XXIII, 34, 81
 Lindanus, Guilelmus (Linda, Guillaume-Damase van) 38, 49
 Lippomanus, Aloysius (Lippomano, Luigi) XV, XVIII, XLVIII, 4, 6, 35, 92
 Lipsius, Justus XXII, XLIII, 30, 60, 62
 Livius Patavinus, Titus XXII, XLVII, 34, 77
 Lloret, Jerónimo *vide* Lauretus, Hieronymus
 Loarte, Gaspar 11, 79
 Lombardus, Hieronymus (Lombardo, Girolamo) 59
 Lommori, Annibale XV, 6
 Longus, Franciscus (Longo, Francesco; Franciscus Coriolanus) XXXII, 9, 48, 49, 74, 83
 Lopez, Didacus (López de Mesa, Diego) 8
 Lopez, Domenicus (Lopez, Domingo) 49
 Lopez, Johannes (López, Juan) 16
 Loppersius, Gerardus 67, 73
 Lorenzo Giustiniani *vide* Laurentius Justinianus
 Lorichius, Jodocus (Lorich, Jodocus) 14
 Lorinus, Johannes (Lorin, Jean de) XII, XV, LIV, 16
Lovanium *vide* Leuven
 Lubinus, Eilhardus (Lubin, Eilhard) XXVII, 26
 Lucanus, Marcus Annaeus XXII, 31
 Lucas, Franciscus (Lucas, François) 9
Lucca 71, 72
 Luccarus, Johannes (Luccari, Giovanni) 28
 Lucena, Johannes de (Lucena, João de; Lucena, Giovanni) XLVIII, 92
 Lucianus Samosatensis XXIII, 30, 79, 81
 Lucius, Horatius (Luzi, Orazio) 67, 73
 Lucretius Carus, Titus 30
 Ludovicus a Sancto Francisco (Luiz de São Francisco) 30

Ludovicus a Sancto Malachia 30
 Ludovicus Granatensis (Luis de Granada) XVII, XVIII, XX, 17, 19, 60, 84,
 89
 Ludovicus, XIII., rex Franciae (Lajos, XIII., francia király) XX, XXI
Lugdunum vide Lyon
 Lugo, Franciscus de (Lugo, Francisco de) 47
 Lugo, Johannes de (Lugo, Juan de) XXX, 45
 Luis de Granada *vide* Ludovicus Granatensis
 Luiz de São Francisco *vide* Ludovicus a Sancto Francisco
 Lukács László XIII, XVIII, XXIV
Lusitania vide Portugália
Lutetia vide Paris
 Luther, Martin XIX, XXXIV, 13, 37, 38, 40, 43
 Luzi, Orazio *vide* Lucius, Horatius
 Lychetus, Franciscus (Licheto, Francesco) 47, 91
Lyon (Lugdunum) 77–89, 91, 93

 Maccius, Sebastianus (Maccio, Sebastiano) 33
 Macedo, Franciscus a Sancto Augustino (Macedo, Francisco de São
 Agostinho) 49
 Machiavelli, Niccolò XLIII
 Macrobius, Arnobius Theodosius 60, 80
Madrid (Madrítum) XV, 94
 Madridius, Christophorus (Madrid, Cristobal de) 7, 79
 Maelcote, Dirk van *vide* Malcotius, Theodorus
 Maffaeus, Johannes Petrus (Maffei, Giampietro) XLVIII, 78
 Maffei, Raffaele *vide* Volaterranus, Raphael
 Magalianus, Cosmas de (Magalhães, Cosme de) 7
Magdeburg (Magdeburgum) 48, 84
 Magnus, Petrus (Magno, Pietro) 33
 Magnus, Valerianus (Magni, Valeriano) 49, 58
Magyarország (Ungaria) X, XI, XVII, XVIII, XXVIII, XXXV, XXXVI, XLIX,
 L, 71
Mainz (Moguntia) XV, XIX, 66, 68, 82, 93
 Maiolus, Simon (Majoli, Simone) 51
 Maioranus, Ludovicus (Maiorano, Ludovico) 44
 Malcotius, Theodorus (Maelcote, Dirk van) 37

Maldonatus, Johannes (Maldonado, Juan de) XIV, 16, 94
 Malvenda, Thomas (Malvenda, Tomás) 23
 Mancinus, Celsus (Mancini, Celso) 66
 Mandosius, Quintilianus (Mandosio, Quintiliano) 71
 Manfredus, Hieronymus (Manfredi, Girolamo) 72
 Mangionius, Valentinus (Mangionio, Valentino) 49, 72
 Mangotius, Adrianus (Mangot, Adrien) 6
 Manilius, Marcus 52
 Mantica, Franciscus (Mantica, Francesco) XLV, 74
Mantova XLI
 Mánuel, I., portugál király *vide* Emanuel, I., rex Lusitaniae
 Manutius, Aldus (Manuzio, Aldo) XXIII, XXIV, XXVI, 24, 25, 93
 Manutius, Paulus (Manuzio, Paolo) XXI, 32, 70, 80
 Manzinus, Ludovicus (Manzini, Luigi) 18
 Marchantius, Jacobus (Marchant, Jacques) 46
 Marcus eremita 8
 Marescottus, Agesilaus (Marescotti, Agesilao) 65, 75
 Maria, I., rex Angliae (Mária, I., angol királynő) XXXIV
 Mariana, Johannes (Mariana, Juan de) 15, 94
 Marinus, Octavianus (Marini, Ottaviano) 52
 Marlianus, Bartholomaeus (Marliano, Bartolomeo) XXXIX, 51, 76
 Marnavitus, Johannes Tomcus (Marnavić, Ivan Tomko) XXXV, 40
 Marsilius de Inghen (Marsilius Inguen) XXIX, 42, 60, 86
 Marta, Jacobus Antonius (Marta, Giacomo Antonio) XLIII, 61
 Martialis, Marcus Valerius XXII, 30, 31, 78
 Martinengus, Ascanius (Martinengo, Ascanio) 4
 Martinus Paenitentiaris 69
 Martinus Siliceus, Johannes (Martinez Siliceo, Juan) XXXVII, 53
 Marulus, Marcus (Marulić, Marko) XX, 19, 89
 Mascardus, Augustinus (Mascardi, Agostino) XXVII, 24, 25
 Mascarenhas, Ferdinandus Martinez (Mascarenhas, Fernando Martins de)
 48
 Masculus, Johannes Baptista (Mascolo, Giovanni Battista) 29
 Massa, Antonius (Massa, Antonio) 24
 Massellus, Laurentius (Masselli, Lorenzo) 18
 Massutius, Thomas (Massucci, Tommaso) 23
 Mastrillus, Gregorius (Mastrillo, Gregorio) 10

Matritum *vide* Madrid

Matteucci, Anna Maria XIII

Matthaeus ab Alexandro 43

Matthiolus, Petrus Andreas (Mattiolo, Pietro Andrea) XLI, 20

Mauburnus, Johannes (Mauburne, Jean) 14

Maurolicus, Franciscus (Maurolico, Francesco) XXXIX, 52, 92

Maurus, Sylvester (Mauro, Silvestro) 63

Mayr, Georgius (Mayr, Georg) XXV, 27, 80

Mazarinus, Julius (Mazarini, Giulio) XVIII, 15

Mazzolini, Silvestro *vide* Prierianus, Sylvester

Mechtildis de Hackeborn XIX, 19

Mediavilla, Ricardus de (Middleton, Richard) XXIX, 39

Medicus, Sebastianus (Medici, Sebastiano de') 46, 85

Medina, Bartholomaeus a (Medina, Bartolomè de) XXIX, XXXII, 50, 82, 91

Medina, Johannes (Medina, Juan de) 45, 46, 88

Medina, Michael (Medina, Miguel) XXXVI, 43

Mediolanum *vide* Milano

Melanchthon, Philipp XXXIV, XXXVIII

Mendoza, Franciscus de (Mendoza, Francisco de) XXXIX, 9

Menochius, Johannes Stephanus (Menochio, Giovanni Stefano) XLVIII,
15, 62, 92

Mercator, Gerardus (Mercator, Gerard) XV, 11

Merula, Bartholomaeus (Merula, Bartolomeo) 32

Messina (Messana) 69, 92

Metzellus, Paulus (Métezeau, Paul) 20

Micalorus, Jacobus (Micalori, Giacomo) 53

Michael Ephesius 60

Michael, Petrus 42

Middendorpius, Jacobus (Middendorp, Jakob) 28

Middleton, Richard *vide* Mediavilla, Ricardus de

Milano (Mediolanum) XVII, XLV, 66, 68, 89

Milieu, Christophe *vide* Mylaeus, Christophorus

Mindererus, Raimundus (Minderer, Raymund) 55

Minerva, Paulus (Minerva, Paolo) 20, 94

Minturnus, Antonius Sebastianus (Minturno, Antonio Sebastiano) 3

Minutius Felix, Marcus XXXIII, 35

Miraeus, Aubertus (Le Mire, Aubert) 92

Miranda, Ludovicus (Miranda, Luis de) 44
 Mirandula, Octavianus (Mirandola, Ottaviano) 32
 Mocenicus, Philippus (Mocenigo, Filippo) 62
Moguntia *vide* **Mainz**
 Molanus, Johannes (Molanus, Jan) XXXV, 39
 Molari, Agostino *vide* Augustinus Fivizanus
 Moletius, Josephus (Moleti, Giuseppe) XXXVIII, 53
 Molina, Antonius de (Molina, Antonio de) XXXII, 35
 Molina, Ludovicus de (Molina, Luis de) XXX, 44, 83, 91
Molsheim 24
 Monachus, Johannes (Lemoine, Jean) XLIV, 73
 Monchiacenus, Antonius (Mouchy, Antoine de) 35
 Mondino dei Liucci *vide* Mundinus Lucius
 Monet, Philibertus (Monet, Philibert) XXXIX, 55
 Monilianus, Clemens (Dolera, Clemente) 36, 83
Monok István VII, X
 Montagnana, Bartholomaeus (Montagnana, Bartolomeo) XLI, 51
 Montanus, Petrus 20
 Morales, Petrus (Morales, Pedro de) 20
 Mornay, Philippe de XXXV, XXXVI
Morvaország XXXV
 Mosellanus, Petrus (Schade, Peter) XXV, 30
 Mouchy, Antoine de *vide* Monchiacenus, Antonius
 Muchitsch, Petrus (Muchitsch, Peter) 42
 Mulerus, Nicolaus (Mulier, Nicolaas des) 52
 Mundinus Lucius (Mondino dei Liucci) XL, 52
 Munyos, Hieronymus (Muñoz, Jerónimo) XXXVII, 55
 Muretus, Marcus Antonius (Muret, Marc-Antoine) XXI, XXVI, XLIII, 24,
 31, 33, 60, 78, 80
 Mussus, Cornelius (Musso, Cornelio) XIV, XVIII, 6, 7, 36
 Mutianus Scholasticus 10
 Mutius Iustinopolitanus (Muzio, Girolamo) 43
 Muttonus, Nicolaus (Mutoni, Niccolò) 52
 Müller, Georgius (Müller, Georg) 47
 Münster, Sebastian XXXVIII
 Mylaeus, Christophorus (Milieu, Christophe) 25
 Mylonius, Nicolaus (pseud.) *vide* Possevinus, Antonius

Nadal, Jerónimo *vide* Natalis, Hieronymus
Napoli (Neapolis, Nápoly) X, 72, 89
 Nardus, Balthasar (Nardi, Baldassarre) 65, 69, 72, 75
 Nas, Johannes (Nas, Johann) XIX, XXXIV, 13, 40, 41
 Natalis, Hervaeus (Nedellec, Hervé de) 45, 91
 Natalis, Hieronymus (Nadal, Jerónimo) XV, 13, 94
 Natalis, Petrus de (Natali, Pietro de') XLVIII, 92
 Naudaeus, Gabriel (Naudé, Gabriel) 27, 54
 Navarra, Petrus a (Navarra, Pedro de) 42
Neapolis *vide* **Napoli**
 Nebrissensis, Aelius Antonius (Nebrija, Elio Antonio de) XXIII, XXV, XLV, 24, 65
 Nedellec, Hervé de *vide* Natalis, Hervaeus
 Negri, Angelica Paola Antonia de XIX, 6
Németalföld XV, XX, XXIII, XXVII, XXVIII, XXXV, XXXIX, XL, XLVI, L, LVI
Németország (Germania) XVI, XXVIII, XXIX, XLIII, XLVI, XLIX, L, LV, LVI, 37
 Nerius, Philippus (Neri, Filippo) 50
 Netter, Thomas *vide* Waldensis, Thomas
Neuburg 40
 Nicander Colophonius 31
Nicea XLIV, 65
 Nicephorus, Callistus 92
 Nicolaus de Ausmo 44
 Nicolaus Lyranus XIV, 76, 94
 Nicolini da Sabbio, Stefano *vide* Stephanus a Sabio
 Nicolinus, Hieronymus (Nicolino, Girolamo) 73
 Nicolius, Hieronymus (Nicoli, Girolamo) 73
 Nierembergius, Johannes Eusebius (Nieremberg, Juan Eusebio) XV, 14, 60
 Niger, Antonius XXIV, 24
 Nilus, St. 8
 Niphus, Augustinus (Nifo, Agostino) XLII, LXV, LXXIII, 56, 57, 86
 Nizolius, Marius (Nizzoli, Mario) XXI, 31, 77
 Nobilius, Flaminus (De Nobili, Flaminio) XXX, XLII, 48, 63
Nocera (Nucerina) 66

Noghera, Vincentius (Noghera, Vincenzo) 25
 Nomesseius, Nicolaus (Nomexy, Nicolas de) 31
 Nonius Marcellus XXIII, 31, 80
 Nonnus Panopolitanus XIII, 19, 32, 81
 Nores, Jason de (De Nores, Giasone) XXI, 28
 Novicampianus, Albertus (Nowopolski, Wojciech) 6
 Novimola Duisburgensis, Sebastianus (Novimola, Sebastian) 29
Nucerina *vide* Nocera
 Nugnus Cabezudus, Didacus (Nuño Cabezudo, Diego) 49
 Nunciata, Bartholomaeus (Nunciata, Bartolomeo) XXI, 25
 Nunnesius, Johannes (Núñez, Pedro Juan) 28

O'Malley, John W. IX
 Obicinus, Bernardinus (Obicino, Bernardino) 5
 Odierna, Giovanni Battista *vide* Hodierna, Johannes Baptista
 Oecumenius 19
 Oleaster, Hieronymus 12
 Oliva, Johannes Paulus (Oliva, Gian Paolo) XIX, 14
Olivari, Tiziana X, XIII, XXXVII
 Olympiodorus Alexandrinus 60, 61, 86
 Onorati, Marsilio *vide* Honoratus, Marsilius
 Onuphrius da Tolva 20
 Oppianus Anazarbensis 32
 Optatus Milevitanus 41
 Orantes, Francisco *vide* Horantius, Franciscus
 Orbán, VIII., római pápa *vide* Barberinus, Maphaeus
 Orbellis, Nicolaus de XLIII, 59
 Oregius, Augustinus (Oreggi, Agostino) XXX, XLII, 35, 57, 79, 88
 Origenes XVI, 19
 Orlandinus, Nicolaus (Orlandini, Nicola) XLVIII, 92
 Orologi, Giuseppe *vide* Horologius, Josephus
 Orosius, Paulus 20
 Ortelius, Abrahamus (Ortels, Abraham) XXXIX, 6, 50
 Osiander, Lucas 36
 Osorius, Hieronymus (Osório, Jerónimo) XLIV, 13, 45, 59, 82, 94
 Osorius, Johannes (Osório, Juan) 13, 17, 89
 Otto, Julius Conradus XXV, 28

Ottonellus, Julius (Ottonelli, Giulio) 29

Ovidius Naso, Publius XXI, 32, 77

Pace, Rosa VII, XI, XII, LI, LIV

Padiglia, Placidus (Padiglia, Placido) 21

Padova XXXVIII, XL, XLII, XLV

Paez, Balthasarius (Paez, Baltasar) 5

Paganus, Antonius (Pagani, Antonio) XX, 3

Pagninus, Santes (Pagnini, Sante) XIV, XXVIII, 22, 30, 33, 77, 80

Pais, Álvaro *vide* Pelagius, Alvarus

Pál, V., pápa *vide* Paulus, V., papa

Palaeotus, Gabriel (Paleotti, Gabriele) XLIII, 3, 11, 59, 67

Palatio, Michael de (Palacios, Miguel de) 42, 91

Palatio, Paulus de (Palacio, Pablo de) 20

Palladius, Andrea (Palladio, Andrea) XL, 50

Pallavicinus, Augustinus (Pallavicino, Agostino) 57

Pallavicinus, Sfortia (Pallavicino, Sforza) 46, 64

Palomeque, Johannes 14, 41

Pamelius, Jacobus (Pamèle, Jacques de) 40

Panarolus, Domenicus (Panaroli, Domenico) 56

Pancirolus, Octavius (Panciroli, Ottavio) 92

Panigarola, Franciscus (Panigarola, Francesco) XVI, XIX, 9, 20

Panvinus, Onuphrius (Panvinio, Onofrio) 18, 41

Paolini, Adriana X

Paolini, Francesco *vide* Paulinus, Franciscus

Paolo di Venetia *vide* Sarpi, Paulus

Paolucci, Fabrizio *vide* Paulutius, Fabritius

Papa, Guido (Pape, Guy) 67

Paracelsus XL, 54

Paris (Párizs, Lutetia, Parisium) XIX, XXIX, XLV, 12, 38, 76, 77, 79–81, 83, 84, 88, 89, 91, 93

Parisius, Flaminius (Parisio, Flaminio) 74

Parsonius, Robertus (Parsons, Robert) XXXV, 35

Passau (Patavium Germanicum) XXXIX, 54

Passavanti, Jacobus (Passavanti, Jacopo) XIX, 14

Passeri, Niccolò *vide* Genua, Nicolaus

Passerinus, Petrus Maria (Passerini, Pietro Maria) 42, 44

Passero, Marco Antonio *vide* Genuensis, Marcus Antonius
 Passerus, Bonaventura (Passero, Bonaventura) 50
 Passus, Carolus (Passi, Carlo) 7
Patavium Germanicum *vide* Passau
 Patritius, Franciscus (Patrizi, Francesco) 26
 Paulinus, Franciscus (Paolini, Francesco) 66, 74
 Paulinus, St. 22
 Paulus Soncinas (Barbo, Paolo) 41, 62, 86
 Paulus Venetus 62, 87
 Paulus, V., papa (Pál, V., pápa) XLV
 Paulutius, Fabritius (Paolucci, Fabrizio) 9
 Pavesius, Johannes Jacobus (Pavese, Giovanni Giacomo) XLII, 61
 Pázmány Péter XXXV, L, 42
 Pelagius, Alvarus (Pais, Álvaro) 35
 Peletarius, Jacobus (Peletier, Jacques) XXXVII, 53
 Pellegrino, Camillo 28
 Pellegrinus, Alexander (Pellegrini, Alessandro) 4
 Pellisson, Johannes (Pellisson, Jean) XXIII, 28
 Peltanus, Theodorus (Pelt, Theodoor van) 67, 69
 Pendasius, Federicus (Pendasi, Federico) 63
 Pepinus, Gulielmus (Pepin, Guillaume) 10
 Peraldus, Guilelmus (Pérault, Guillaume) 11, 83
 Pererius, Benedictus (Pereyra, Benito) XII, XIV, LIV, 5, 64, 87, 94
 Peresius, Martinus (Pérez de Ayala, Martín) 43, 83
 Perez de Valentia, Jacobus (Perez de Valencia, Jaime) 15, 89
 Perez, Antonius (Pérez, Antonio) 34
 Perionius, Joachimus (Périon, Joachim) 58, 61, 88
 Perottus, Nicolaus (Perotto, Niccolò) XXIII, 25, 31
 Perronius, Jacobus Davy (Du Perron, Jacques Davy) XXXV, XXXVI, 6, 20,
 42
 Persius Flaccus, Aulus 28
Perugia (Perusia) XLV, 88
 Pescara Castaldo, Andrea *vide* Piscara Castaldus, Andreas
 Petavius, Dionysius (Pétau, Denis) XLVII
 Petillio, Marco Antonio *vide* Pitsillius, Marcus Antonius
 Petius, Laurentius (Pezzi, Lorenzo) 44

Petrarcha, Franciscus (Petrarca, Francesco) XXVII, XXVIII, XLIII, 63, 78,
 79
 Petricca, Angelus (Petricca, Angelo) 35
 Petronius Arbiter, Caius XXII, 33
 Petronius, Alexander Traianus (Petronio, Alessandro Traiano) 50
 Petrus a Sancto Audomaro (Petrus de Walloncappelle) 22, 89
 Petrus Aureolus Verberius 41
 Petrus Bergomensis (Pietro da Bergamo) 41
 Petrus Blesensis 21
 Petrus Chrysologus XVII, 22
 Petrus Cluniacensis 20
 Petrus Comestor XLVII, 20
 Petrus Damianus XVII, 20
 Petrus de Alvernia 62
 Petrus de Luca (Pietro da Lucca) 21
 Petrus de Palude XVIII, 20, 89
 Petrus de Walloncappelle *vide* Petrus a Sancto Audomaro
 Petrus Hispanus XLIII, 58, 62
 Petrus Lombardus XXVIII, XXIX, LV, 20, 41, 82
 Peurbachius, Georgius (Peurbach, Georg) XXVIII, 45, 53, 54, 78
 Pezzi, Lorenzo *vide* Petius, Laurentius
 Phavorinus, Varinus (Favorino, Guarino) XXVIII, 34
 Philelphus, Franciscus (Filelfo, Francesco) 27
 Philarchus, Cosma (Filiarchi, Cosimo) XXXII, 36
 Philippus, II., rex Hispaniae (Fülöp, II., spanyol király) XIV, XXXVI,
 XXXIX
 Philo Byzantinus 30
 Philo Judaeus (Philo Hebraeus) 20, 63
 Philopater, Andreas (pseud.) *vide* Parsonius, Robertus
 Photius, St. 24
Piaget, Eugen XXXIII
 Piatti, Domizio *vide* Platus, Domitius
 Piatti, Girolamo *vide* Platus, Hieronymus
 Piccolomineus, Franciscus (Piccolomini, Francesco) XLII, 63
 Piccolominus, Alexander (Piccolomini, Alessandro) XXV, XXXVIII, XLIII,
 24, 50, 52, 57
 Piccolus, Albertus (Piccioli, Alberto) 65

Pichi, Johannes Maria (Pichi, Giovanni Maria) 62
 Picus della Mirandola, Johannes Franciscus (Picus Mirandula, Johannes Franciscus; Pico della Mirandola, Giovanni Francesco) XLII, 15, 61
 Pierozzi, Antonino *vide* Antoninus Florentinus
 Pietro da Bergamo *vide* Petrus Bergomensis
 Pietro da Lucca *vide* Petrus de Luca
 Pighius, Albertus (Pigghe, Albert) 35
 Pignorius, Laurentius (Pignoria, Lorenzo) 17
 Pindarus XXII, 32
 Pineda, Johannes (Pineda, Juan de) XV, 16
 Pinellus, Lucas (Pinelli, Luca) XX, 17
 Pintus, Hector (Pinto, Heitor) 12
 Pintus, Jacobus (Pinto, Giacomo) 16
 Pisanus, Alphonsus (Pisano, Alfonso) 65
 Pescara Castaldus, Andreas (Pescara Castaldo, Andrea) 66
 Pitsillius, Marcus Antonius (Pitisillio, Marco Antonio) XLIII, 60
 Pius, V., papa XIV, 36
 Pius, IX., papa LIX, LX, LXVIII
 Planis, Joannes a (La Piana, Giovanni) 28
 Plantin, Christopher XIII, 4
 Platina, Baptista XLIII, XLVIII, 64, 92
 Plato XXII, XLII, L, 20, 32, 56, 58, 62–64, 79, 81, 86
 Platus, Domitius (Piatti, Domizio) 8, 89
 Platus, Hieronymus (Piatti, Girolamo) 11, 27, 73
 Plautus, Titus Maccius XXII, 31
 Plaza, Petrus a (Plaza y Moraza, Pedro) 70
 Plinius Caecilius Secundus, Caius (minor) XXII, 25
 Plutarchus XLIII, 62, 88
 Poiraeus, Franciscus (Poiré, François) 21
 Polaccus, Georgius (Polacco, Giorgio) XXXVIII, 54
 Polancus, Johannes (Polanco, Juan) XX, XXXI, 14, 39, 79, 83
Poli, Diego X
 Politus, Adrianus (Politi, Adriano) XXVIII, 24
 Politus, Ambrosius Catherinus (Politi, Ambrosio Catarino) 4
 Polus, Reginaldus (Pole, Reginald) XXXIV, 39, 84
 Polycarpus, ep. Smyrnae 14
 Polygranus, Franciscus 48

Pomponius Laetus, Julius (Pomponeo Leto, Giulio) 30
 Ponce de León, Basilio *vide* Pontius, Basilius
 Ponce de Leon, Gonsalvus (Ponce de León, Gonzalo) 11, 38, 76, 83, 84
 Ponce de León, Luis *vide* Legionensis, Aloysius
 Pontanus, Hieronymus (Pontano, Girolamo) 59
 Pontanus, Jacobus XXIII, 29, 81
 Pontanus, Johannes Jovianus (Pontano, Giovanni Gioviano) XXVI, 29, 62
 Ponte, Ludovicus de (Puente, Luis de la) 17, 19, 89
 Pontius, Basilius (Ponce de León, Basilio) 50
 Ponzettus, Ferdinandus (Ponzetto, Ferdinando) 48
 Porchacchi, Thomas (Porcacchi, Tommaso) XLVII, 69
 Porcius, Gregorius (Porzio, Gregorio) 27
 Porphyrius 56, 57, 59, 77, 87
Portugália (Lusitania, Portogallo) 65, 68–70
 Porzio, Gregorio *vide* Porcius, Gregorius
 Posarel, Johannes Baptista (Posarel, Giovanni Battista) 14
 Possevinus, Antonius (Possevino, Antonio) XIII, XXVI, XXVII, 4, 19, 36
 Potentius, Johannes Carolus (Potenza, Giovanni Carlo) 13
Pozsár Annamária X
 Prado, Hieronymus de (Prado, Jerónimo del) XIV
 Prateolus, Gabriel (Du Préau, Gabriel) 38
 Prierianus, Sylvester (Mazzolini, Silvestro) 46, 54, 83
 Priscianensis, Franciscus (Priscianese, Francesco) XXIV, 26
 Propertius, Sextus 25, 79
 Prosimus, Johannes Domenicus (Prosimi, Giovan Domenico) 53
 Prosperus Aquitanicus 22, 93
 Protus, Michael 69
 Prudentius Clemens, Aurelius 32
 Ptolomaeus, Claudius 26
 Puccius, Antonius (Pucci, Antonio) 6
Puchowski, Kazimierz XLVII
 Puente, Luis de la *vide* Ponte, Ludovicus de

 Quadratus, Mathurinus 18
 Quaerengus, Antonius (Querenghi, Antonio) XXVII, 24
 Quartus, Paulus Maria (Quarti, Paolo Maria) 70

Quintianus Stoa (Conti, Giovanni Francesco) 28
Quintilianus, Marcus Fabius XXV, 30, 77, 80

Rabanus Maurus Magnentius XIII, 21
Rada, Johannes de (Rada, Juan de) 46
Raderus, Matthaeus (Rader, Matthaeus) 30
Ragusa, Josephus (Ragusa, Giuseppe) XXX, 46
Rainerius Pisanus 39, 82
Rainolds, William *vide* Reginaldus, Gulielmus
Rasarius, Johannes Baptista (Rasario, Giovanni Battista) 56, 57
Raulinus, Johannes (Raulin, Jean) XVIII, 15
Ravensteyn, Judocus (Ravesteyn, Josse) XXXV, 40, 83
Ravisius Textor, Johannes (Tixier de Ravisi, Jean) 28
Raynaudus, Theophilus (Raynaud, Théophile) 37, 39
Razzius, Silvanus (Razzi, Silvano) XLI, 92
Rebellus, Fernandus (Rebello, Fernando) 48, 82
Rebuffus, Petrus (Rebuffi, Pierre) XLV, 70
Recupitus, Julius Caesar (Recupito, Giulio Cesare) XXX, 13, 46

Reggio Emilia (Rhegium) 93

Reggio, Carlo *vide* Regius, Carolus
Reggio, Vincenzo *vide* Regius, Vincentius
Reginaldetus, Petrus (Reginaldetti, Pierre) 21
Reginaldus, Gulielmus (Rainolds, William) 38
Reginaldus, Valerius (Regnault, Valère) 49
Regius, Carolus (Reggio, Carlo) XVII, 6
Regius, Vincentius (Reggio, Vincenzo) 23
Regnartius, Valerianus (Regnard, Valerien) 51
Regnault, Valère *vide* Reginaldus, Valerius
Reihing, Jacobus (Reihing, Jakob) 40
Reina, Placidus (Reina, Placido) 92
Reinholdus, Erasmus (Reinhold, Erasmus) XXXVIII, 54
Remigius Florentinus (Remigio Fiorentino) XV, 21
Remundus, Floremundus (Rémond, Florimond de) 49
Rescius, Stanislaus (Reszka, Stanisław) XXXV, 47
Rhegium *vide* Reggio Emilia
Rhodiginus, Ludovicus Caelius (Ricchieri, Ludovico) 30
Ribadeneira, Petrus (Ribadeneira, Pedro de) XLIII, XLVIII, 63, 78, 92

Ribera, Franciscus de (Ribera, Francisco de) XIV, 9, 94
 Ricardus de Montecrucis (Ricoldo da Montecroce) 39, 40
 Ricasoli Baroni, Pandolfo 42
 Ricchieri, Ludovico *vide* Rhodiginus, Ludovicus Caelius
 Riccius, Bartholomaeus (Ricci, Bartolomeo) XV, XX, 3, 5
 Richardus de Sancto Victore XXX, 39
 Richelieu, Armand Jean du Plessis de XX
 Richeome, Aloysius (Richeome, Louis) XXXV, 35
 Ricoldo da Montecroce *vide* Ricardus de Montecrucis
 Ripa, Caesar (Ripa, Cesare) XXVI, 25
 Rishtonus, Edvardus (Rishton, Edward) XXXIV
 Rivallius, Aymar (Rivail, Aymar du) XLV, 65
 Robertus de Litio (Caracciolo, Roberto) XVIII, 21, 89
 Robertus Lincolniensis (Grosseteste, Robert) XLII, 59, 61
 Robertus, Carolus (Roberti, Carlo) 64
 Roccha, Angelus (Rocca, Angelo) 3, 11, 65
 Rodericus Castrensis, Stephanus (Rodrigues de Castro, Estevão) 64
 Rodriguez, Alphonsus (Rodriguez, Alonso) XX, 3
 Rodriguez, Emanuel (Rodríguez, Manuel; Rodericus, Emanuel) XXXII, 37,
 67
 Rodriguez, Panthaleon 70
 Roffensis, Johannes (Fisher, John) 39, 83
 Roffus, Julius (pseud.) *vide* Justinianus, Benedictus
Roma (Róma) VII, IX–XIII, XVIII, XXIV, XXXIX, XL, LI, LVII, LIII, LXIII,
 LXVII, LXVIII, LXXI, 1, 8, 21, 51, 68, 76–89, 91–94
 Romanus, Franciscus (Romano, Francesco) 10
 Ros, Alexander Dominicus de (Ros, Alejandro Domingo de) 25
 Roscius Hortinus, Julius (Roscio, Giulio) 14, 29, 84
 Rosenbusch, Christophorus (Rosenbusch, Christoph) 36
 Rosignolus, Bernardinus (Rossignoli, Bernardino) 5, 11, 80, 89
 Rosis, Didacus de (Rosis, Diego de) 58
 Rossaeus, Gulielmus *vide* Reginaldus, Gulielmus
 Rossi, Arcangelo *vide* Rubeus, Archangelus
 Rossi, Giovanni Battista *vide* Rubeus, Johannes Baptista
 Rossi, Teodosio *vide* Rubeus, Theodosius
 Rossignoli, Bernardino *vide* Rosignolus, Bernardinus
 Rosweyodus, Heribertus (Rosweyde, Heribert) 92

Rota, Bernardinus (Rota, Bernardino) 25
 Royardus, Johannes (Royaerds, Jean) 13
 Rubeus, Archangelus (Rossi, Arcangelo) 35
 Rubeus, Johannes Baptista (Rossi, Giovanni Battista) 14, 61
 Rubeus, Theodosius (Rossi, Teodosio) 69
 Rubio, Antonio *vide* Ruvius, Antonius
 Rubione, Guilielmus de (Rubio, Guillén) 38
 Rubus, Johannes (pseud.) *vide* Buisonius, Johannes
 Rufinus Aquileiensis 21
 Ruiz de Montoya, Didacus (Ruiz de Montoya, Diego) 49
 Rupertus, abbas Tuitiensis 21, 89, 93
 Rusconibus, Ambrosius a Mediolano de (Rusconi, Ambrosio) 35
 Ruvius, Antonius (Rubio, Antonio) XLII, 57
 Rüllich, Bartholomaeus 48

 Sa, Emanuel (Sá, Manuel de) XII, XIV, XXXII, LIV, 8, 37, 83
 Sacchi, Bartolomeo *vide* Platina, Baptista
 Sacchinus, Franciscus (Sacchini, Francesco) 27
 Sadelius, Antonius (Chandieu, Antoine de) 38
 Sadoletus, Jacobus (Sadoletto, Jacopo) 16
 Saintes, Claudius de (Saintes, Claude de) 36, 83
Salamanca (Salmantica) XIV, XXIX, XXXII, 82, 91
 Salas, Johannes de (Salas, Juan de) XXX, 45
 Salazar, Fernandus Quirinus de (Salazar, Fernando Quirino de) XXX, 9,
 48
 Sallustius, Caius Crispus XXII, XLVII, 25, 32
Salmantica *vide* Salamanca
 Salmeron, Alphonsus (Salmerón, Alfonso) XIV, 6
 Salon, Michael Bartholomaeus (Salon, Miguel Bartolomé) 42
 Salvadori, Andrea XXVII, 24
 Salvagus, Benedictus (Salvago, Benedetto) 92
 Salvianus Massiliensis 22
 Salviati, Leonardo 28
 Samarinus, Franciscus (Samarino, Francesco) 48
 Sanchez, Gaspar (Sánchez, Gaspar) XVIII, 10, 12
 Sanchez, Thomas (Sánchez, Tomás) XXXI, 37
 Sanchiez Sedegno, Johannes (Sánchez Sedeño, Juan) 61

Sancta Agatha Gothorum *vide* Sant'Agata de' Goti

Sanctarellus, Antonius (Santarelli, Antonio) XXXII, 35

Sanctius, Leo (Santi, Leone) 30

Sandaeus, Maximilianus (Sandt, Maximilian van der) XX, XXX, XXXV, 18,
43

Sanderus, Nicolaus (Sanders, Nicholas) XXXIV, 44, 83

Sandeus, Felinus (Sandeo, Felino Maria) 74

Sandoval et Roxas, Bernardus de (Sandoval y Rojas, Bernardo) 68

Sandt, Maximilian van der *vide* Sandaeus, Maximilianus

Sannazarus, Jacobus (Sannazzaro, Jacopo) XXVII, 29, 77

Sansedonius, Julius (Sansedoni, Giulio) 92

Sant'Agata de' Goti (Sancta Agatha Gothorum) 66, 74

Santarelli, Antonio *vide* Sanctarellus, Antonius

Santi, Leone *vide* Sanctius, Leo

Sarbievius, Matthias Casimirus (Sarbiewski, Maciej Kazimierz) XXVII, 31

Sarnanus, Constantinus (Boccadifuoco, Costanzo) 36

Sarpi, Paulus (Sarpi, Paolo; Paolo di Venetia) XLVI, 69

Sarsius, Lotharius (pseud.) *vide* Grassus, Horatius

Sasboldus, Adamus (Sasbout, Adam) 4

Savonarola, Hieronymus (Savonarola, Girolamo) 13, 59, 83

Sayrus, Gregorius (Sayer, Gregory) XXXI, 38

Scacchus, Fortunatus (Scacchi, Fortunato) XLV, 9, 74

Scaccia, Sigismundus (Scaccia, Sigismondo) XLVI, 47, 71, 77

Scaliger, Josephus Justus (Scaliger, Joseph Juste) 24, 78

Scarsella, Marco XXXII, 43

Schade, Peter *vide* Mosellanus, Petrus

Scheiner, Christophorus (Scheiner, Christoph) XXXVIII, 55, 76

Schererus, Georgius (Scherer, Georg) XXXIV, 11, 38

Schmidel, Jacobus 38

Schmidt, Peter IX

Schonaeus, Cornelius (Schoon, Cornelis) XXVII, 25

Schönberger, Georgius (Schönberger, Georg) 54

Schoppe, Kaspar *vide* Sciopius, Gaspar

Schorrer, Christophorus (Schorrer, Christoph) 6

Schorus, Antonius (Schore, Antonius van) 24

Schottus, Andreas (Schott, Andreas) 24

Sciopius, Gaspar (Schoppe, Kaspar) XXXIV, 38, 41, 45, 59

Scobar, Bartholomaeus de (Escobar, Bartolomé de) XVIII, 5
 Scoppa, Lucius Johannes (Scoppa, Lucio Giovanni) 30
 Scortia, Johannes Baptista (Scorza, Giovanni Battista) 73
 Scribanus, Carolus (Scribani, Carlo) 36
 Segnerus, Domenicus (Segneri, Domenico) 49
 Segni, Giovanni Battista *vide* Signius, Johannes Baptista
 Selvaghush, Carolus (Selvaggio, Carlo) 66
 Seneca, Lucius Annaeus XXII, XLIII, 30, 60, 62, 77
 Seraphinus de Bononia (Serafino da Bologna) 22, 80
 Seraphinus Firmanus (Serafino da Fermo) 21
 Serapion, Johannes (maior) XL, 54
 Seripandus, Hieronymus (Seripando, Girolamo) XIV, XVIII, 13
 Serranus, Marcus Attilius (Serrano, Marco Attilio) 18
 Serranus, Petrus (Serrano, Pedro) 20
 Serrarius, Nicolaus (Serarius, Nikolaus) XIV, 19, 44
 Servilius, Johannes (pseud.) *vide* Knapius, Johannes
 Servius Honoratus, Maurus XXI, 32
Sevilla XV
 Sfortunatus, Johannes (Sfortunati, Giovanni) 52, 53
 Sherlogus, Paulus (Sherlock, Paul) 41
Sicula *vide* **Szicília**
Siena XLI
 Signius, Johannes Baptista (Segni, Giovanni Battista) 68
 Silius Italicus 33
 Silvius Ambianus, Franciscus (pseud.) *vide* Dubois, Franciscus
 Sincerus, Jodocus (pseud.) *vide* Zinzerling, Justus
 Sinibaldus, Johannes Benedictus (Sinibaldi, Giovanni Benedetto) 15
 Sirmondus, Jacobus (Sirmond, Jacques) 40
 Sisinius, Johannes (Amabile, Giovanni Sisinio) 53
 Sixtus Senensis (Sisto da Siena) XIII, 22, 85
 Sixtus, III., papa 22
 Sixtus, V., papa XLV
 Smythaeus, Richardus (Smith, Richard) 39
 Snoius, Raynerius (Snoy, Reinier) XV, 21
 Soarius, Cyprianus (Suárez, Cipriano) XXVI, 25, 77, 79, 80
 Socinus, Marianus (minor) (Socini, Mariano) XLIV, 69
 Socolovius, Stanislaus (Sokolowski, Stanislaw) 21, 47

Solera, Diodatus (Solera, Diodato) 8
 Soncinas, Paulus (Barbo, Paolo) 41, 62, 86
 Sophocles XXII, 33, 77
 Sophronius Hierosolymitanus 13
 Soterus, Carpophorus 7
 Soto, Andreas de (Soto, Andrés de) 3
 Soto, Dominicus de (Soto, Domingo de) XXXII, 8, 49, 58, 82, 88, 91
 Soto, Petrus de (Soto, Pedro de) XXXII, 42
 Spada, Johannes Baptista (Spada, Giovanni Battista) 37
 Spangenbergus, Johannes (Spangenberg, Johann) XV, 15
Spanyolország XXIX, XXXVI
 Spauter, Jan de *vide* Despauterius, Johannes
 Specianus, Caesar (Speciano, Cesare) 66
 Spelman, Henricus (Spelman, Henry) 13
 Spera, Petrus Angelus (Spera, Pietro Angelo) 32
Speyer (Spira) 69
 Spinellus, Petrus Antonius (Spinelli, Pietro Antonio) 22
 Spinola, Johannes Ambrosius (Spinola, Giovanni Ambrogio) 61
 Sporrichius, Johannes 29
 Stadlmayer, Alphonsus 57
 Stapletonus, Thomas (Stapleton, Thomas) XVII, XXXV, 23, 37
 Statius, Achilles (Estaço, Aquiles) 10
 Statius, Publius Papinius XXII, 25, 32
 Stefani, Giovanni *vide* Stephanus, Johannes
Steinhuber, Andreas IX
 Stella, Didacus (Estella, Diego de) XIV, XX, 8, 78, 89
 Stephanus a Sabio (Nicolini da Sabbio, Stefano) XXVIII, 33
 Stephanus, Carolus (Estienne, Charles) XXVIII, 25, 64, 81
 Stephanus, Johannes (Stefani, Giovanni) 28
 Stephanus, Josephus (Estève, Josè) 66, 68
 Stephanus, Robertus (Estienne, Robert) XIII
 Steuchus, Augustinus (Steuco, Agostino) XLII, 4, 5, 57, 86, 94
 Stobaeus, Georgius (Stobaeus, Georg) 11
 Stobaeus, Johannes 29
 Stoflerinus, Johannes (Stöffler, Johann) XXXVIII, 53, 76
 Strabo XXXIX, 51
 Strada, Famianus (Strada, Famiano) XXVI, XLVII, 27

Strebaeus, Jacobus Lodovicus (Estrebay, Jacques-Louis d') 28
 Suárez, Cipriano *vide* Soarius, Cyprianus
 Suarez, Franciscus (Suárez, Francisco) XXIX, 47, 82, 86
 Suetonius, Caius Tranquillus XLVIII, 78
 Surita, Hieronymus (Zurita, Jerónimo) 53, 55
 Synesius Cyrenensis 27
 Syrianus XLI, 63
 Szabó Ádám VII
Szicília (Sicula) 65

 Tamburinus, Thomas (Tamburini, Tommaso) 37
 Tannerus, Adamus (Tanner, Adam) 35
 Tapper, Ruardus (Tapper, Ruard) 39
 Tasso, Torquato XXVII, 34
 Tassoni, Alessandro 58
 Tataretus, Petrus (Tartaret, Pierre) XLII, 62
 Tauler, Johannes *vide* Thaulerus, Johannes
 Tedeschi, Niccolò *vide* Abbas Panormitanus
 Telesius, Bernardinus (Telesio, Bernardino) XLIII, 64
 Tepatus, Arisminus (Teppato, Arismino) 66
 Terentius Afer, Publius XXII, 32, 79
 Tertullianus, Quintus Septimus XVII, 3, 23
 Tesauro, Carlo Antonio *vide* Thesaurus, Carolus Antonius
 Thaulerus, Johannes (Tauler, Johannes) XVII, 16, 78, 89
Theata *vide* Chieti
 Themistius XLI, 64, 86
 Theocritus XXIII, 34
 Theodoretus, ep. Ciriensis XVI, 8, 11, 23, 93
 Theodoricus, Sebastianus Winshemius XXXVIII, 51
 Theodotus, Salomon (pseud.) *vide* Afhacker, Aegidius
 Theon Alexandrinus 52, 76
 Theophanes 11
 Theophylactus Achridensis 23
 Thesaurus, Carolus Antonius (Tesauro, Carlo Antonio) 36
 Thomai, Thomas (Tomai, Tommaso) 64
 Thomas Aquinas XXVIII, XXIX, XXX, XLI, XLII, XLIX, LV, 36, 41, 45, 46,
 50, 62, 87

Thomas Hibernicus 23
 Thonners, David 47
 Thriverus, Hieremias (Thriveris, Jérémie) XL, 55
 Thucydides XXII, 32, 79
 Thyraeus, Petrus (Thyraeus, Peter) XVI, 42
 Tibullus, Albius 25, 79
 Tignosius, Nicolaus (Tignosi, Niccolò) 59
 Tilmannus, Godefridus (Tilmann, Godefroy) 12
 Timotheus, Michael (Timoteo, Michele) 18, 69
Tinti, Paolo X, XII
 Tiraboschi, Lucrezio *vide* Tyroboscus, Lucretius
 Titelmannus, Franciscus (Titelmans, François) XIV, XLIII, 9, 63, 88
 Tixier de Ravisi, Jean *vide* Ravisius Textor, Johannes
Toledo (Toletum) 67, 71
 Toletus, Franciscus (Toledo, Francisco) XII, XIV, XXXII, XLII, XLIII, LIV,
 9, 48, 63, 85, 87, 94
 Tomai, Tommaso *vide* Thomai, Thomas
 Torquemada, Juan de *vide* Turrecremata, Johannes de
 Torres, Aloysius (Torres, Luis de) 6
 Torres, Bartholomaeus (Torres, Bartolomé de) 50, 82
 Torres, Francisco *vide* Turrianus, Franciscus
 Torres, Luis de *vide* Turrianus, Luisius
 Torrius, Ascanius (pseud.) *vide* Justinianus, Benedictus
 Torsellini, Orazio *vide* Tursellinus, Horatius
 Tortus, Matthaeus (pseud.) *vide* Bellarminus, Robertus
 Toscanella, Horatius (Toscanella, Orazio) XXIV, XXV, 27
Toulouse XLI
Tóth Tamás XI
Török Péter IX
 Traversari, Ambrogio *vide* Ambrosius Camaldulensis
 Trebellius, Theodosius (Trebellio, Teodosio) 34
Trento (Tridentum, Trient) X, XIV, XVII, XVIII, XXVI, XXXIV, XXXV,
 XLV, XLVI, XLIX, LV, 40, 44, 66, 67, 73, 74, 79, 80, 85, 88
 Tribescus, Jacobus (Tribesco, Giacomo) 41
 Trigossius, Petrus (Trigoso, Pedro) 49, 91
 Trionfo, Agostino *vide* Augustinus de Ancona
 Trithemius, Johannes 70

Trotta, Johannes Baptista (Trotta, Giovanni Battista) 53
 Trottus, Bernardus (Trotto, Bernardo) 64
 Trovamala, Baptista (Trovamala, Battista) 50, 81
 Truchses, Eusebius 58
 Trugillo, Thomas de (Trujillo, Tomás de) XVII, 23
 Tufo, Octavianus de (Tufo, Ottaviano del) 19
 Turrecremata, Johannes de (Torquemada, Juan de) XLIV, 16, 39, 40, 73
 Turrianus, Franciscus (Torres, Francisco) XXXVI, 10, 48, 84
 Turrianus, Luisius (Torres, Luis de) 44
 Tursellinus, Horatius (Torsellini, Orazio) XXIV, XLVII, 28, 92
Tusor Péter XI
Tübingen IX, XXIV, XXXVIII
 Tyroboscus, Lucretius (Tiraboschi, Lucrezio) XV, 17

 Ubaldi, Baldo degli *vide* Baldus de Perusio
 Ugolinus, Bartholomaeus (Ugolini, Bartolomeo) 50
 Ugolinus, Sebastianus (Ugolini, Sebastiano) 21
 Ugonius, Matthias (Ugoni, Mattia) 72
 Ulenbergius, Gaspar (Ulenberg, Kaspar) XXXIV, 38, 83
 Ungarellus, Jacobus (Ungarelli, Giacomo) XXXII, 39
Ungaria *vide* **Magyarország**
 Urbanus, VIII., papa *vide* Barberinus, Maphaeus
Utrecht (Ultraiectum) XXVI, 42, 47, 71, 85
 Utzinger, Alexander 38

 Valderama, Petrus de (Valderrama, Pedro de) XVIII, 20
 Valentia, Gregorius de (Valencia, Gregorio de) XXX, 37, 91
 Valerianus, Johannes Pierius (Valeriano, Pierio) XXVI, 28
 Valerius Flaccus, Caius 25
 Valerius, Augustinus (Valier, Agostino) 6, 66, 68
 Valerius, Cornelius XXVI, 26, 64, 78, 79
 Valla, Laurentius (Valla, Lorenzo) XXVI, 30, 81
 Valle, Renatus a *vide* Raynaudus, Theophilus
 Vallesius, Franciscus (Vallés, Francisco) 63
 Vallius, Paulus (Valle, Paolo della) XLIII, 62
 Vallo, Johannes (Vallone, Giovanni) 61, 88
 Vanninius, Guido (Vannini, Guido) 27

Vantius, Sebastianus (Vanzi, Sebastiano) 71
 Varamundus, Leonardus (Waramund, Leonhard) 38, 83, 84
 Varennius, Johannes (Varennnes, Jan de) 28
Varga András X
 Varro, Marcus Terentius XXIII, 31
 Vasquez, Gabriel (Vázquez, Gabriel) XXIX, 38, 46, 82, 91
 Vatablus, Franciscus (Vatable, François) XIII, 4, 9
 Vecchietus, Hieronymus (Vecchietti, Girolamo) 55
 Vecchius, Paulus (Vecchi, Paolo) 20, 89
 Vega, Andreas (Vega, Andrés) 35
Véghseő Tamás VII
 Vekenus, Franciscus (Veken, Franz van der) 48
 Velasquez, Johannes Antonius (Velázques, Juan Antonio) 16
 Veldius, Jacobus (Velde, Jacob van de) 15
Velence (Venetia) XXXVIII, XLV, LVII, 65, 66, 73, 76–91, 94
 Venantius Fortunatus, Honorius Clementianus 34
 Venerus, Hieronymus (Venero Leyva, Jéronimo) 45
Verdes Miklós LXVI
 Verepaeus, Simon (Vereept, Simon) XXIII, 21, 33, 80
 Vergara, Franciscus (Vergara, Francisco) XXIV, 27
Verger, Jacques X
 Vergilius Maro, Publius XXI, 29, 32, 76, 80
 Vergilius, Polydorus 33
 Vernierus, Benedictus (Vernier, Benoît) 50
Verona XVIII, 73, 78
 Verratus, Johannes Maria (Verrati, Giovanni Maria) 15, 40
 Verrius Flaccus, Marcus XXVII, 31, 80
 Versor, Johannes 58, 62
 Vesalius, Andreas (Wesel, Andries van) XLI, 50
 Vetter, Conradus (Vetter, Konrad) 36
 Vettori, Pietro *vide* Victorius, Petrus
 Vialart, Charles *vide* Carolus a Sancto Paulo
 Viator, Johannes (pseud.) *vide* Bilger, Johannes
Vico Equense (Vicus Acquensis) 94
 Vicomercatus, Franciscus (Vimercati, Francesco) 63
 Vicq, Henri de *vide* Vicus, Henricus
 Victorius, Angelus (Vittori, Angelo) 50

Victorius, Marianus (Vittori, Mariano) 19
 Victorius, Petrus (Vettori, Pietro) 33
Vicus Acquensis *vide* Vico Equense
 Vicus, Henricus (Vicq, Henri de) 45
 Vida, Marcus Hieronymus (Vida, Marco Girolamo) XXVI, 31, 77
 Viegas, Blasius (Viegas, Brás) 5
Vienna Austriae *vide* Wien
Vienne (Vienna) 92
 Vieri, Franciscus de (Vieri, Francesco de) XLII, 63
 Vieringen, Jean Wauters van *vide* Viringus, Johannes Walters
 Viexmontius, Claudius (Viexmont, Claude de) 7
 Viguerius, Johannes (Viguiet, Juan) 14, 82
 Villalpandus, Johannes Baptista (Villalpando, Juan Bautista) XIV, 16
 Villavicentio, Laurentius a (Villavicencio, Lorenzo de) XV, 44
 Villoslada, Riccardo G. XII, XXIX, XXXIII, XLIV, XLVI
 Vimercati, Francesco *vide* Vimercati, Francesco
 Vinaccus, Vincentius (Vinacci, Vincenzo) 23
 Vincentius Lirinensis XXXIII, 49
 Vincentius, St. 23
 Viperanus, Johannes Antonius (Viperano, Giovanni Antonio) 14, 62
 Viringus, Johannes Walters (Vieringen, Jean Wauters van) 15
 Visdominus, Francischinus (Visdomini, Francesco) 10, 11
 Vitalis, Janus (Vitale, Giano) 14
 Vitello Thuringopolonus 50, 51
 Vittori, Angelo *vide* Victorius, Angelus
 Vittori, Mariano *vide* Victorius, Marianus
 Vivaldus, Johannes Ludovicus (Vivaldi, Giovanni Ludovico) 14, 39, 89
 Vivaldus, Martinus Alphonsus (Vivaldo, Martín Alfonso) 43
 Vives, Johannes Ludovicus (Vives, Juan Luis) XXIII, 28
 Vivianus, Johannes Baptista (Viviani, Giovanni Battista) 73, 85
 Voellus, Johannes (Voel, Jean) 28
 Vogelin, Johannes (Vögelin, Johannes) 53, 54
 Volaterranus, Raphael (Maffei, Raffaele) 58
 Vorrillong, Guillermus (Vorilong, Guillaume de) 38
 Vossius, Gerardus (Vos, Gerardus de) XXI, 9, 11, 23, 27, 76, 80, 92
 Vögelin, Johannes *vide* Vogelin, Johannes

Wadingus, Lucas (Wadding, Luke) 17
 Waldensis, Thomas (Netter, Thomas) 37
 Wangnereck, Henricus (Wangnereck, Heinrich) XXX, 45
 Waramund, Leonhard *vide* Varamundus, Leonardus
 Werbőczy István XLIV, 71
 Wesel, Andries van *vide* Vesalius, Andreas
 Westonus, Odoardus (Weston, Edward) 41
Wien (Bécs, Vienna Austriae) XXXIV, XXXVIII
 Wild, Johann *vide* Ferus, Johannes
 Winheim, Erhardus (Winheim, Erhard von) 8
Wittenberg XXXVIII
Worms XXXV
Würzburg (Wirtzeburgum) XIV, 80

Xenophon XXII, 34, 58, 78, 81, 88

Zabarella, Jacobus (Zabarella, Giacomo) XLII, 61, 86
 Zacconus, Franciscus (Zacconi, Francesco) 48
 Zamora, Gaspar de XVI, 7, 12
 Zanchus, Basilius (Zanchi, Basilio) 25
 Zanonus, Bernardinus (Zanoni, Bernardino) 5
 Zara, Antonius (Zara, Antonio) 57
 Zarlinus, Josephus (Zarlino, Gioseffo) XL, 53
 Zecchius, Laelius (Zecchi, Lelio) 72
 Zimara, Marcus Antonius (Zimara, Marco Antonio) XLII, 57, 58, 60
 Zimmermann, Wilhelmus 47
 Zinzerling, Justus XXXIX, 53
 Zúñiga, Diego de *vide* Didacus a Stunica
 Zuniga, Franciscus de (Zuñiga, Francisco) 48
 Zurita, Jerónimo *vide* Surita, Hieronymus
 Zwingli, Ulrich XXXIV

**ADATTÁR XVI–XVIII. SZÁZADI
SZELLEMI MOZGALMAINK TÖRTÉNETÉHEZ
(MATERIALIEN ZUR GESCHICHTE DER GEISTESSTRÖMUNGEN
IN UNGARN IN 16–18. JAHRHUNDERT)**

**HRSG. V./SOROZATSZERKESZTŐ
BALÁZS MIHÁLY, KESERŰ BÁLINT**

**AZ OLVASMÁNY-, ÉS KÖNYVTÁRTÖRTÉNETI ADATTÁRAK
DOKUMENTE DER GESCHICHTE DER LESESTOFF- UND BIBLIOTHEKSGESCHICHTE**

11. A magyar könyvkultúra múltjából. Iványi Béla cikkei és gyűjtése. Sajtó alá rend., függelék: Herner János, Monok István. Szeged, 1983. 645 p.
- 12/1. A Dernschwam-könyvtár. Egy magyarországi humanista könyvjegyzéke. Kísérőtanulmánnyal közreadja: Berlász Jenő. Sajtó alá rend., mutató: Keveházi Katalin, Monok István. Munkatárs: Varga András. Szeged, 1984. 343 p.
- 12/2. A Zsámboky-könyvtár katalógusa (1587) Gulyás Pál olvasatában. Szerk. Monok István. Bev. Ötvös Péter. Bibliográfia: Varga András. Szeged, 1992. 281 p.
- 12/3. A Dudith-könyvtár. Részleges rekonstrukció. Összeáll. és az előszót írta: Jankovics József, Monok István. Szeged, 1993. 207 p.
- 13/1. Magyarországi magánkönyvtárak I. (1533–1657). Sajtó alá rend. Varga András. Bp.–Szeged, 1986. IX, 259 p.
- 13/2. Magyarországi magánkönyvtárak II. (1580–1721). Sajtó alá rend. Farkas Gábor, Katona Tünde, Latzkovits Miklós, Varga András. Szerk. Monok István. Szeged, 1992. VII, 329 p.
- 13/3. Magyarországi magánkönyvtárak III. Besztercebánya, Körmöcbánya, Selmechbánya. Sajtó alá rend. Viliam Čičaj, Keveházi Katalin, Monok István, Németh Noémi. Szerk. Monok István. Bp.–Szeged, 2003. XXII, 570 p.
- 13/4. Magyarországi magánkönyvtárak IV. Pótlások. Sajtó alá rend. Bajáki Rita, Bujdosó Hajnalka, Monok István, Viskolcz Noémi. Szerk. Monok István. Bp., 2009. XV, 423 p.

- 13/5. Magyarországi magánkönyvtárak IV. 1740–1750. Sajtó alá rend. Ceglédi László, Monok István. Szerk. Monok István. Bp., 2010. XII, 250 p.
14. Partiumi könyvesházak 1623–1730. (Sárospatak, Debrecen, Szatmár, Nagybánya, Zilah). Sajtó alá rend. Fekete Csaba, Kulcsár György, Monok István, Varga András. A kötetet és a mutatókat összeáll. Monok István, Varga András. Bp.–Szeged, 1988. 588 p.
15. Kassa város olvasmányai 1562–1731. Sajtó alá rend. Gácsi Hedvig, Farkas Gábor, Keveházi Katalin, Lázár István Dávid, Monok István, Németh Noémi. Mutató: Farkas Gábor, Varga András. Szerk. Monok István. Szeged, 1990. XII, 226 p.
- 16/1. Erdélyi könyvesházak I. Jakó Klára: Az első kolozsvári egyetemi könyvtár története és állományának rekonstrukciója (1579–1604). Szerk. Monok István. Szeged, 1991. 171 p.
- 16/2. Erdélyi könyvesházak II. Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagye nyed, Szászváros, Székelyudvarhely. Jakó Zsigmond anyaggyűjtésének felhasználásával sajtó alá rend. Monok István, Németh Noémi, Tonk Sándor. Mutató: Farkas Gábor, Varga András. Szerk. Monok István. Szeged, 1991. X, 246 p.
- 16/3. Erdélyi könyvesházak III. 1563–1757. A Bethlen-család és környezete. Az Apafi-család és környezete. A Teleki-család és környezete. Vegyes források. Sajtó alá rend. Monok István, Németh Noémi, Varga András. Szerk. Monok István. Szeged, 1994. [1995] XVI, 375 p.
- 16/4.1. Erdélyi könyvesházak IV/1. = Bibliotheken in Siebenbürgen IV/1. Lesestoffe der Siebenbürger Sachsen 1575–1750. Bistritz, Hermannstadt, Kronstadt. Hrg. István Monok, Péter Örvös, Attila Verók. Bp.: OSZK, 2004. 698 p.
- 16/4.2. Erdélyi könyvesházak IV/2. = Bibliotheken in Siebenbürgen IV/2. Lesestoffe der Siebenbürger Sachsen 1575–1750. Schäßburg, Kleinere Orte. Hrg. István Monok, Péter Örvös, Attila Verók. Bp.: OSZK, 2004. 698–1088. p.
- 16/5. Erdélyi könyvesházak V. Sajtó alá rend. Bíró Gyöngyi, Monok István, Sipos Gábor. Szerk. Monok István. (előkészületben, várható 2016)

- 17/1. Magyarországi jezsuita könyvtárak 1711-ig. I. Kassa, Pozsony, Sárospatak, Túróc, Ungvár. Sajtó alá rend. Farkas Gábor, Monok István, Pozsár Annamária, Varga András. Szerk. Monok István, Varga András. Szeged, 1990. 330 p.
- 17/2. Magyarországi jezsuita könyvtárak 1711-ig. II. Nagyszombat 1632–1690. Sajtó alá rend. Farkas Gábor Farkas. Szeged, 1997. (Fejezetek az Eötvös Lóránd Tudományegyetem történetéből 18.) 381 p.
- 17/3. Száraz Orsolya: *Catalogus librorum Bibliothecae Collegii Germanici et Hungarici Romae*. Szerk. Monok István. Budapest–Debrecen–Szeged, 2015. LXXIV, 143 p.
- 18/1. *Lesestoffe in Westungarn I. Sopron (Ödenburg) 1535–1721*. Hrsg. von Tibor Grüll, Katalin Keveházi, József László Kovács, István Monok, Péter Ötvös, Katalin G. Szende. Red. von István Monok, Péter Ötvös, Harald Prickler. Szeged, 1994. (Burgenländische Forschungen. Sonderband XIII.) XI, 578 p.
- 18/2. *Lesestoffe in Westungarn II. Forchtenstein (Fraknó), Eisenstadt (Kismarton), Güns (Kőszeg), Rust (Ruszt)*. Hrsg. von Tibor Grüll, Katalin Keveházi, Károly Kokas, István Monok, Péter Ötvös, Harald Prickler. Szeged, 1996. (Burgenländische Forschungen. Sonderband XV.) 312 p.
- 19/1. Katolikus intézményi könyvtárak Magyarországon 1526–1726. Sajtó alá rend. Zvara Edina. Szerk. Monok István. Szeged, 2001. 499 p.
- 19/2. Protestáns intézményi könyvtárak Magyarországon 1530–1750. Sajtó alá rend. Oláh Róbert. Szerk. Monok István. Bp., 2009. XIX, 397 p.
- 19/3. Katolikus intézményi könyvtárak Magyarországon. Ferences könyvtárak 1681–1750. Függelék: Plébániák és más rendházak könyvtárai. Sajtó alá rend. Zvara Edina. Szerk. Monok István. Bp., 2008. XXVI, 383 p.
- 19/4. Emődi András: *A nagyvárad egyházmegye alsópapságának könyvkultúrája a korai úkor végén*. Szerk. Monok István. Szeged, 2013. LVIII, 281 p.
20. Kumulatív index a 11–20. kötetekhez. (tervben)